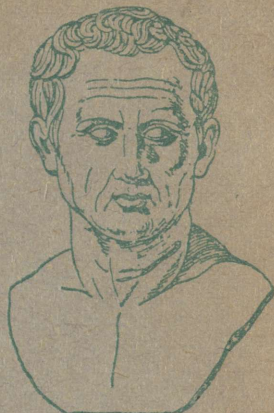

ESTICA

4-1971

2. 254

A. HÄRMA
E. NURM

SCRIPTORES LATINI

SÖNASTIK JA SELETUSED

KESKKOOLI
X-XI KLASSILE

R_K

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“

ESTICA

A-9891

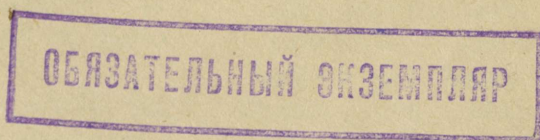
A. HÄRMA JA E. NURM

SCRIPTORES LATINI

LADINA KEELE LUGEMIK
KESKKOOLI X JA XI CLASSILE

B

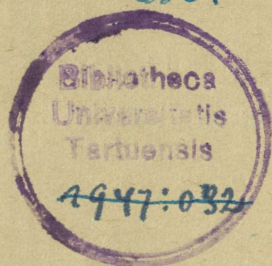
SÖNASTIK JA SELETUSED

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“
TALLINN 1946

Est.

7959

B

SÕNASTIK JA SELETUSED.

1.

scrīptōr, ōrīs m. [scribo]

kirjanik

Lātinūs, ā, ūm ladina

C. = Gāiūs

Gāiūs Iūliūs Caesār, -ī -ī

-ārīs m. (Rooma riigi-

mees, väejuht ja kir-

janik; elas a. 100—44

enne meie ajaarvamist.

Kirjanduse alal on Cae-

sar tuntud ajalooliste

teoste autorina. Temalt

on säilinud memuaar-

teosed „Commentarii

de bello Gallico“ ja

„Commentarii de bello

civili“.)

cōmmēntārī, ōrūm m.

märkmed; memuaarid

dē (praep. c. abl.) pealt,

-lt; üle, -st

bēllūm, ī n. sõda

Gāllīcūs, ā, ūm [Gallia]

gallia

libēr, brī m. niin; raamat

1. Gāllīā, ae f. Gallia (G.

jagunes: Gāllīā cīsāl-

pīnā ehk cītērīōr — siin-

pool, s. o. Rooma pool

Alpisiid asetsev Gallia

ja Gāllīā trānsālpīnā

ehk ūltērīōr — sealpool

Alpisiid asetsev Gallia;

viimane jagunes oma-

korda: Gāllīā Bēlgīcā

ehk Bēlgīūm — Belgia,

Gāllīā Cēltīcā — Keltia

ja Āquītāniā — Akvi-

taania; Gallia ulterior

juurde kuulus ka Gāl-

līā Nārbōnēnsīs ehk

prōvīnciā — provints.)

ōmnīs, ē iga; kogu, kõik

dīvīdō, vīsī, vīsūm, 3.

jaotama, jagama; eral-

dama

ēst ... dīvīsā = jaguneb

īn (praep. c. acc.) sisse,

-sse; peale, -le; (praep.

c. abl.) sees, -s; peal, -l

pārs, pārtīs f. osa, jagu

trēs, iā kolm

quī, quae, quōd missugune, milline; kes, mis; = keegi, miski (vaata gramm. § 40 [38], alamärkus)

quārūm — genitivus partitivus (vt. gramm. § 72 [69])

ūnūs, ā, ūm (gen. sing. -iūs, dat. sing. -ī) üks

✓ cōlō, cōlūi, cūltūm, 3. harima; austama

✓ incōlō, cōlūi, cūltūm, 3. [in, colo] asustama; elunema, elama

Bēlgae, ārūm m. belglased

ālīūs, ā, ūd (gen. sing. āltēriūs, harva āliūs, dat. sing. āliī) teine (paljudest); āliūs — āliūs — āliūs üks — teine — kolmas (vt. ka alter — 6,2)

Āquitānī, ōrūm m. akvitaanlased

tērtiūs, ā, ūm kolmas

ipsē, ā, ūm (gen. sing. -iūs, dat. sing. -ī) ise

līnguā, ae f. keel

Cēltae, ārūm m. keldid
nōstēr, trā, trūm [nos] meie (oma)

ipsōrūm līnguā = nende

endi keeles; nōstrā

(līnguā) = meie keeles

Gāllūs, ā, ūm [Gallia]

galli; subst. gall, gallialane;

Gālli, ōrūm m.

gallid, gallialased

✓ āppēllō, 1. nimetama, kutsuma

quī... Cēltae... (Gālli)

āppēllāntūr — nominativus duplex (vt.

gramm. § 67 [64])

2. hīc, haec, hōc see (see siin; see minu, meie)

✓ īnstītūtūm, ī n. [instituo]

määrus, korraldus,

komme

lēx, lēgis f. seadus

līnguā, īnstītūtīs, lēgībūs

— abl. limitationis (vt.

gramm. § 88 [85])

īntēr (praep. c. acc.) vahel;

keskel, kestel, ajal

—, sūi (nom. puudub)

enese

✓ fērō, tūli, lātūm, fērrē

kandma; kannatama

✓ diffērō, dīstūli, dīlātūm,

diffērrē [dis-, fero]

laiali, edasi kandma;

edasi lükkama; diffērō,

—, —, diffērrē erinema

nema

dīs- (dīf-, dī-) (tarvita-

tav eesliitena; näitab lahutamist) laiali, lahku, lahk-

āb, ā, ābs (praep. c. abl.) juurest, -st; poolt, -lt

Gärünnā, ae m. Garonne flümēn, inīs n. [fluo] jõgi

Mātrōnā, ae f. Marne et ja; ka; et—et niihasti — kui ka

Sēquānā, ae m. Seine

3. hōrūm ōmniūm — gen. partitivus (vt. gramm. § 72 [69])

fōrtīs, ē vahva, vapper

sūm, fūī, ēssē olema

prōptērēā [propter, is] seetõttu, sellepärast; **prōptērēā quōd** sellepärast et (vt. gramm. § 123 [120])

quōd sest et, et; (see asjaolu, see) et, nimelt et; (mis puutub sellesse) et

cūltūs, ūs m. [colo] harimine, eluviis, tsivilisatsioon; austamine, kultus

ātquē, āc ja ka, ning

hūmānitās, ātīs f. [humanus] inimlikkus; haritus, kultuur

prōvīnciā, ae f. tegevus-

piirkond; provints; = Gallia Narbonensis
lōngē [longus] kaugele, kaugel; kaugelt (võrdluses)

ābsūm, āfūī, ābēssē [ab, sum] ära olema, eemal olema; puuduma

pārūm [parvus] vähe; compar. **mīnūs**; superl. **mīnīmē**

-quē ning, ja (liidetakse sõna lõppu)

ād (praep. c. acc.) juurde, juures; poole, pool; (kuni) -ni; -ks

īs, eā, id see, tema

mērcātōr, ōrīs m. kaupmees

saepē sagedasti, sageli; compar. **saepiūs**; superl. **saepissimē**

mīnīmē . . . saepē = väga harva

mēō, 1. käima; tulema, minema

cōmmēō, 1. [com-, meo] kokku käima, (siiasinna) käima

cōm- (con-, co-) (tarvitav eesliitena; näitab koondamist) koos, kokku

ēffēmīnō, 1. [ex, femina]

naiselikuks muutma,
naisestama; õrnaks te-
gema, ära hellitama

ānimūs, ī m. hing

✓ tēnēō, tēnūī, tētūm, 2.
hoidma, pidama

✓ pērtinēō, tīnūī, tētūm, 2.
[per, teneo] ulatuma,
puutuma

ād effēmināndōs ānimōs
pērtinēt = muudab ise-
loomud naiselikuks (ai-
tab kaasa hingede nai-
sestamisele, teeb õr-
naks)

✓ pōrtō, 1. kandma, vedama
impōrtō, 1. [in, porto]
sisse kandma, sisse ve-
dama

prōpiōr, iūs [prope] lä-
hem; superl. prōximūs

Gērmānūs, ā, ūm [Ger-
mania — Germaania]
germaani; subst. ger-
maanlane; Gērmānī,
ōrūm m. germaanlased

Gērmānīs — dat. (vt.
gramm. § 79,2 [76, II])

trāns (praep. c. acc.) üle

Rhēnūs, ī m. Rein

cūm (praep. c. abl.) ühes,
-ga

cōntinētēr [continens —

pidev] pidevalt, alali-
selt

✓ gērō, gēssī, gēstūm, 3.
kandma; teostama, kor-
da saatma; bēllūm gē-
rērē sōda pidama

✓ 4. causā, ae f. põhjus;
kohtuasi, protsess; abl.
causā otstarbel, pärast,
-ks

quā dē causā missugusel
põhjusel, mispärast;
(iseseisva lause algul)
= dē hāc causā sel põh-
jusel, seepärast

Hēlvētīūs, ā, ūm helveet-
sia; subst. helveetslane;
Hēlvētī, ōrūm m. hel-
veetslased

quōquē ka, samuti

✓ rēliquūs, ā, ūm [relinquo]
ülejäanud, muu

✓ vīrtūs, ūtīs f. [vir] mehi-
sus, vaprus; voorus

vīrtūtē — abl. limitatio-
nis (vt. gramm. § 88
[85])

✓ cēdō, cēssī, cēssūm, 3.
minema, sammuma; jä-
rele andma, möönma

✓ praecēdō, cēssī, cēssūm, 3.
[prae — ees, cedo] ees
minema; ees olema, üle-
tama

- ✓ **fērē** peaaegu
 ✓ **cōtīdīānūs, ā, ūm** [cotidie] igapäevane
 ✓ **proeliūm, ī n.** lahing, võitlus
 ✓ **tēndō, tētēndī, tētūm, 3.** pingule, sirgu tõmbama; pingutama, sirutama; = püüdlema
 ✓ **cōntēndō, tēndī, tētūm, 3.** [com-, tendo] pingutama; tõttama; võistlema, võitlema
 ✓ **cōtīdīānīs proeliūs .. cōntēndūnt** = igapäevastes lahingutes (abl. instrumenti) võitlevad
cūm kui; kuna; iga kord kui; kui korraga; sellega et; sest et, selle-

pärast et; ehk küll, kuigi, sellest hoolimata et aut või; aut — aut kas — või; (eitav. lauses) ei—ega

cūm = kuna (sellega et — cum explicativum)
sūūs, ā, ūm (tema, nende) oma

finīs, īs m. piir; lõpp; eesmärk, otstarve

sūīs finībūs — abl. separationis (vt. gramm. § 87 [84])

hābēō, būi, bitūm, 2. oma- ✓
 ma, evima; pidama

prōhibēō, būi, bitūm, 2. ✓
 [pro, habeo] takistama, eemale hoidma, eemale tõrjuma

2.

1. **āpūd** (praep. c. acc.) juures

nōbīlis, ē [nosco] tuntud, tähtis, kuulus

dīvēs, itīs (abl. sing. -ē, gen. plur. -ūm) rikas, rikkalik

ditīssīmūs = divitissimus
Orgētōrīx, rīgīs m. (Helveetsia riigimees)

M. = Mārcūs

Mārcūs Mēssālā, -ī -ae m.
 (Rooma konsul)

Mārcūs Pīsō, -ī -ōnīs m.
 (Rooma konsul)

cōnsūl, sūlīs m. [vrd. consilium] konsul

Mārcō Mēssālā Mārcō Pīsōnē cōnsūlībūs (ablativus absolutus — vt. gramm. § 98 [99], 2) = Markus Messala ja

Markus Piso konsuliteks olles (s. o. a. 61 e. m. a. — roomlased tähendasid aastaid ametis olnud konsulite nimedega)

rēgnūm, ī n. [rex] kuninglik võim, valitsusvõim; kuningriik, riik

cūpīdītās, ātis f. [cupidus — himuline] himu

√ dūcō, dūxī, dūctūm, 3. (imperat. dūc) juhtima; vedama; arvama

√ indūcō, dūxī, dūctūm, 3. [in, duco] sisse juhtima; sisendama, mõjutama, õhutama

cūpīdītātē indūctūs — abl. causae (vt. gramm. § 91 [88], märk. 2)

√ cōniūrātīō, ōnis f. [coniuro] vandenõu, vandeselts

√ nōbīlītās, ātis f. [nobilis] tähtsus, kuulsus; kõrgem seisus, aadel

nōbīlītātīs — gen. subiectivus

√ faciō, fēcī, factūm, 3. (imperat. fāc; pass. fiō) tegema, moodustama

cīvītās, ātis f. [civis] ko-

danikkond, kogukond, riik

√ suādēō, suāsī, suāsūm, 2. soovitama

√ pērsuādēō, suāsī, suāsūm, 2. [per, suadeo] (c. dat.) tungivalt soovitama, veenma

ūt, ūtī kuidas, nagu; et; selleks et; nii et, nõnda et; nimelt et; ehk küll, kuigi; niipea kui, kui

√ cōpiā, ae f. tagavara, küllus; plur. (sõja)vägi

√ ēō, ī, itūm, irē minema

√ ēxēō, ī, itūm, irē [ex, eo] välja minema

ūt. . . ēxirēt — ut obiectivum (vt. gramm. § 115 [112], 1)

2. pērfācilis, ē [per, facilis] väga hõlpus, väga kerge

pērfācilē ēssē = olevat (et on) väga kerge (accusativus cum infinitivo kaudse kõne jutustavas pealauses)

cūm = sest et (cum causale)

√ stō, stētī, (stātūm), 1. seisma

√ praestō, stītī, stītūm, 1. (particip. fut. praestā-

tūrūs) [prae, sto] (c. dat.) ees seisma, ees olema
 virtūtē omnībūs praestārēnt = seisavad vap-
 ruse poolest kõigist ees
 civitātī (sing.)... ěxīrēnt...
 praestārēnt (plur.) —
 constructio ad sensum
 (konstruktsioon mõtte
 järgi: civitati = civi-
 bus)
 tōtūs, ā, ūm (gen. sing.
 -iūs, dat. sing. -ī) ter-
 ve, kogu
 impēriūm, ī n. [impero]
 käsk; ülemvõim, impee-
 rium
 pōtiōr, pōtītūs sūm, 4.
 [potis] (c. abl.) oma
 võimusesse võtma, val-
 lutama
 3. fācīlē [facilis] hōlp-
 sasti, kergesti
 hōc fācīliūs = seda (seda-
 võrd — abl. mensurae)
 kergemini
 ūndiquē [unde, -que] igalt
 poolt, igast küljest,
 kõikjalt
 lōcūs, ī m. koht; plur.
 lōcā, ōrūm n. maa-
 kohad; lōcī, ōrūm m.
 kohad raamatus

nātūrā, ae f. [nascor] loo-
 dus; loomus
 cōntinēō, tīnūī, tēntūm, 2. ✓
 [com-, teneo] koos
 hoidma, koos pidama;
 ühendama, ümbritsema;
 sisaldama
 lōcī nātūrā... cōntinēn-
 tūr = on piiratud loo-
 duslike tingimuste poolt
 (on koos hoitud koha
 loomuse läbi)
 5. prō (praep. c. abl.) et-
 te, ees; asemel, eest;
 kohaselt
 mūltītūdō, dīnīs f. [mul-
 tus] hulk
 autēm aga
 glōriā, ae f. kuulsus
 prō mūltītūdīnē, glōriā =
 võrreldes hulgaga, kuul-
 susega
 fōrtītūdō, dīnīs f. [fortis]
 vahvus, vaprus
 āngūstūs, ā, ūm kitsas
 āngūstōs... fīnēs = liiga
 kitsaid piire
 sē... hābērē — acc c. inf.
 (vt. gramm. § 101 [97])
 ārbītrōr, 1. [arbiter — ✓
 vahekohtunik] arvama,
 (õigeks) pidama
 lōngītūdō, dīnīs f. [lon-
 gus] pikkus

mīllē tuhat; plur. mīliā,
iūm n.

pässūs, ūs m. samm; sō-
duri kaksiksamm (pik-
kustumōot = 1,48 meet-
rit); millē pässūs roo-
ma miil (ligikaudu 1,5
km)

mīliā CCXL = mīliā dü-

cēntā quādrāgintā
(240.000)

lātītūdō, dīnīs f. [latus]
laius

(mīliā) CLXXX = mīliā
cēntūm ōctōgintā
(180.000)

✓ pātēō, tūī, —, 2. avatud
olema, avanema, laiuma

3.

1. rēs, rēī f. asi, asjaolu,
seik

āddūcō, dūxī, dūctūm, 3.
[ad, duco] juurde juh-
tima, (juurde) tooma;
mōjutama, õhutama

hīs rēbūs āddūctī — vt.
gramm. § 91 [88],
märk. 2

auctōrītās, ātis f. [auc-
tor] mõjuvõim, autori-
teet

✓ mōvēō, mōvī, mōtūm, 2.
liikuma panema, liigu-
tama; mõju avaldama,
mōjutama

✓ pērmōvēō, mōvī, mōtūm,
2. [per, moveo] tuge-
vasti liikuma panema,
liigutama; suurt mõju
avaldama, mōjutama

auctōrītātē ... pērmōtī =

autoriteedist mõjutatud,
autoriteedi mõjul

✓ stātūō, ūī, ūtūm, 3. aseta-
ma; määrama, otsus-
tama

✓ cōnstītūō, ūī, ūtūm, 3.
[com-, statuo] aseta-
ma; (kindlaks) mää-
rama, otsustama

✓ prōficīscōr, fēctūs sūm, 3.
teele asuma, minema
quae ād prōficīscēndūm
pērtinērēt = mis (nen-
de arvates) väljarän-
damiseks tarvis oli
(coniunctivus obliquus)

✓ pārō, 1. valmistama; han-
kima

cōmpārō, 1. [com-, paro]
valmistama; hankima

iūmēntūm, ī n. veoloom
cārrūs, ī m. (veo)vanker

quām kui (võrdluses);
(ühenduses superlatii-
viga) võimalikult

māgnūs, ā, ūm suur; com-
par. māiōr, superl. mā-
ximūs

nūmērūs, ī m. arv, hulk;
rūtm, harmoonia, kok-
kukōla

quām māximūm nūmērūm
= võimalikult suuremal
arvul

ēmō, ēmī, ēmptūm, 3.
ostma

cōēmō, ēmī, ēmptūm, 3.
(com-, emo) kokku
ostma

sēmētīs, īs f. [semen]
külv

ūt = et (selleks et — ut
finale)

ītēr, ītinērīs n. [eo] tee-
kond, tee

frūmētūm, ī n. (tera)-
vili

pētō, īvī (īī), ītūm, 3.
taotlema, püüdma; nõu-
tama, paluma

sūppētō, īvī (īī), ītūm, 3.
[sub. peto] käepärast
olema, jätkuma

pāx, pācīs f. rahu

āmīcītīā, ae f. [amicus]
sõprus

fīrmō, 1. [firmus] vastu-
pidavaks, tugevaks te-
gema; tugevdama

cōnfīrmō, 1. [com-, firmo]
kindlustama, kinnita-
ma; kindlaks määrama

2. cōnfīcīo, fēcī, fēctūm, 3.
[com-, facio] korda
saatma; lõpule viima,
lõpetama

cōnfīcīēndās — vt. gramm.
§ 103 [100], 4

ād ēās rēs cōnfīcīēndās =
selle (nende asjade) kor-
dasaatmiseks (pronoo-
menite ja adjektiivide
kesksugu asendatakse
ladina keeles sageli ka-
he sõnaga: pronoomen
või adjektiiv + sõna
„res“; käändeis, kus
kesksoo vorm sarnleb
meessoos vormiga, on
säärane asendamine va-
jalik)

bīēnnīūm, ī n. [bis, an-
nus] kaks aastat, kaks-
aastak

sībī — vt. gramm. § 101
[97]

sātīs (sāt) küllalt

dūxērūnt = arvasid

ānnūs, ī m. aasta

- ✓ **prōfēctiō, ōnīs f.** [profiscor] teeleminek
lēgē = seadusega (seaduslikult, s. o. rahva otsustamisel — abl. modi)
- ✓ **3. lēgō, lēgī, lēctūm, 3.** korjama; valima; lugema
- ✓ **dēligō, lēgī, lēctūm, 3.** [de, lēgo] (välja) valima
- ✓ **lēgātīō, ōnīs f.** [lēgo — saadikuna saatma] saatkond; saadikuamet
- ✓ **cāpiō, cēpī, cāptūm, 3.** võtma; saama; kinni võtma, vangistama
- ✓ **sūscipiō, cēpī, cēptūm, 3.** [sub(s), capio] enda peale võtma, ette võtma
- 4. Castīcūs, ī m.** (seekvanlaste valitseja poeg)
Catamantalōēdēs, īs m. (seekvanlaste valitseja)
filiūs, ī m. (voc. sing. fili) poeg
Sēquānūs, ā, ūm seekvani; subst. seekvanlane;
Sēquānī, ōrūm m. seekvanlased
pātēr, trīs m. (gen. plur. -ūm) isa
- mūltūs, ā, ūm** rohke; talval. plur. **mūltī, ae, ā** paljud; compar. **plūrēs** (sing. neutr. **plūs**), superl. **plūrīmī**
mūltōs ānnōs = palju aastaid (acc. temporis)
- ✓ **ōbtinēō, tīnūī, tēntūm, 2.** [ob, teneo] enda käes hoidma, oma valduses pidama, valdama; enda kätte haarama, anastama, okupeerima
- ✓ **sēnātūs, ūs m.** senat
- ✓ **pōpūlūs, ī m.** rahvas
Rōmānūs, ā, ūm [Roma — Rooma] rooma; subst. roomlane; **Rōmānī, ōrūm m.** roomlased
āmicūs, ā, ūm [amo] sõbralik; subst. sõber
cūiūs pātēr . . . āmicūs āppellātūs ērāt = kelle isa . . . oli sõbraks (siin Rooma senati poolt antav aunimi) nimetatud (nom. duplex — vt. gramm. § 67 [64])
- ✓ **ōccūpō, 1.** vallutama, okupeerima, anastama
āntē (adv., praep. c. acc.) ees, ette; enne

5. itēm samuti

Dūmnōrīx, rīgīs m. (häädulaste valitseja vend)

Haedūūs (Aedūūs), ī m. häädulane (eedulane);
Haedūī (Aedūī), ōrūm m. häädulased (eedulased)

frātēr, trīs m. (gen. plur. -ūm) vend

Diviciācūs, ī m. (häädulaste valitseja)

tēmpūs, ōrīs n. aeg

ēō tēmpōrē=sel ajal (abl. temporis)

prīncipātūs, ūs m. [princeps] esikoht

māgīs [magnus] enam; superl. **māximē** kõige enam, ülivāga

plēbs, plēbīs (plēbēs, ēī) f. lihtrahvas

accēptūs, ā, ūm [accipio] vastuvõetav, armastatud; meeldiv, armas

īdēm, ēādēm, idēm [vrd. is] seesama, sama

cōnōr, 1. taotlema, ette võtma, üritama

ūt... cōnārētūr — vt. gramm. § 115 [112], märk. 1

filiā, ae f. (dat. ja abl. plur. -īs ja -ābūs) tütar
mātrīmōniūm, ī n. [mater] abielu

dō, dēdī, dātūm, dārē 1. andma

in mātrīmōniūm dārē = naiseks andma, mehele panema

6. **pērfācīlē fāctū ēssē** = olevat (et on) väga kerge teostada

illē, ā, ūd (gen. sing. -iūs, dat. sing. -ī) see (see seal; see tema, nende), too

prōbō, 1. [probus] heaks kiitma; tõendama, väitma

cōnātūm, ī n. [conor] ettevõtte, üritus, kavatsus

pērficiō, fēcī, fēctūm, 3. [per, facio] läbi viima; lõpule viima, lõpetama

sūae cīvītātīs impēriūm = ülemvõimu oma riigi üle, oma riigis (gen. obiectivus)

ōbtētūrūs ēssēt — conjunct. imperf. coniug. periph. act. (vt. gramm. § 123 [120])

nōn ei, mitte

dūbiūs, ā, ūm [duo] kahtlane; subst. dūbiūm, ī n. kahtlus

quīn et; et mitte; nii et ei, ilma et ei

nōn ēssē dūbiūm, quīn — vt. gramm. § 115 [112], 4

mūltūm [multus] palju; compar. plūs, superl. plūrīmūm

pōssūm, pōtūi, pōssē [potis, sum] võima, suutma, saama

mūltūm pōssē = võimas olema (palju võima, suutma)

tōtiūs Gālliae plūrīmūm... pōssēt = kogu Gallias kõige võimsamad on (kogu Galliast, s. o. kogu Gallia riikide hulgas kõige enam suudavad)

7. ēxērcitūs, ūs m. [exerceo] sõjavägi

sūis cōpiūs sūōquē ēxērcitū = oma võimuvahendite ja oma sõjaväe abil

cōncīliō, 1. ligindama; hankima, muretsema, soetama

sē... cōncīliātūrūm = tema hankivat (et tema saab hankima)

8. ōrātiō, ōnis f. [oro] kõne

hāc ōrātiōnē āddūctī — vt. gramm. § 91 [88], märk. 2 *uuest mõistest*

intēr sē = omavahel, vastastikk

fidēs, ēi f. [fido] usaldus, truudus

iūs, iūrīs n. õigus

iūrō, 1. [ius] vanduma

iūs iūrāndūm, iūrīs iūrāndī n. [ius, iuro] vanne

fidēs ēt iūs iūrāndūm = vandetootus (Ladina keeles väljendatakse sageli üht mõistet sidesõnaga ēt (ātquē või -quē) seotud kahe sõna abil — hendiadyoin.)

rēgnō ōccūpātō = valitsusvõim vallutatud, haaranud valitsusvõimu (abl. absolutus)

pēr (praep. c. acc.) läbi, mööda

pōtēns, ēntīs [possum] võimas; võimeline

firmūs, ä, ūm vastupidav,
tugev, kindel
tōtīūs Gällīae... pōtīrī

(taval. c. abl.) = kogu
Gallia vallutada
spērō, 1. [spes] lootma

4.

1. **īndīcīūm**, ī n. [indīco
— avaldama; kaeba-
ma] avaldus; salakae-
bus

nūntiō, 1. [nuntius] kuu-
lutama, teatama

ēnūntiō, 1. [ex, nuntio]
kuulutama, teatama

ēst Hēlvētīs... ēnūntiātā
— vt. gramm. § 79, 1
[76, I]

mōs, mōrīs m. komme

mōribūs sūis = oma kom-
mete kohaselt (abl.
modi)

ēx, ē (praep. c. abl.) seest,
-st

vīncūlūm, ī n. [vincio]
side, köidik

causām dīcērē = kohtu
ees vastust andma,
kohtu ees ennast kaits-
ma

āgō, ēgī, āctūm, 3. ajama;
asja ajama, tegema, toi-
mima; juttu ajama, rää-
kima

cōgō, cōēgī, cōāctūm, 3.
[com-, ago] kokku aja-
ma, (kokku) koguma;
sundima

dāmnō, 1. süüdi mõistma
dāmnātūm = süüdimõis-
tetut (s. o. kui ta oleks
süüdi mõistetud),
süüdimõistmise korral
poenā, ae f. luna; nuhtlus,
karistus

sēquōr, sēcūtūs sūm, 3.
(c. acc.) järgnema, jär-
gima, seirama

ōpōrtēt, tūit, 2. peab, tu-
leb, on tarvis

poenām sēquī ōpōrtēbāt,
ūt = oleks pidanud
järgnema karistus (ac-
cusativus cum infini-
tivo), et (nimelt et —
ut explicativum)

īgnīs, īs m. (abl. sing. -ē
ja -ī) tuli

crēmō, 1. põletama

īgnī crēmārētūr = (ta)
ära põletataks (tule lä-
bi — pleonasm)

2. *dīēs, ēī m.* päev; f. täht-aeg, tähtpäev
dīē cōnstitūtā = määratud (täht-)päeval
dictiō, ōnis f. [dīco] väljendus, kõnelus
causae dictiō = kohtu ees vastuseandmine, kohtu ees kaitsmine
iūdicium, ī n. [iudex] õigusemõistmine, kohtumõistmine; kohus, kohtupaik; otsustamine; otsus, arvamus
fāmiiliā, ae (ās) f. perekond; pere (teenrid, orjad kaasa arvatud)
ād (adv.) ligi (kaudu), umbes
dēcēm kümme
ād hōmīnūm milīā dēcēm = ligi kümme tuhat inimest
cliēns, ĕntis m. klient, kaitsealune
ōbaerātūs, ā, ūm [ob, aēs] võlaga koormatud; subst. võlgnik
ēōdēm [idem] sinnasamasse
cōndūcō, dūxī, dūctūm, 3. [com-, duco] kokku juhtima, kokku tooma

- nē et ei, et mitte; selleks et ei, selleks et mitte*
dīcō, dīxī, dīctūm, 3. (imperat. *dīc*) ütleva, rääkima; = nimetama
nē causām dīcērēt — ne finale (vt. gramm. § 116 [113])
rāpiō, rāpūī, rāptūm, 3. kiskuma; röövima
ērīpiō, rīpūī, rēptūm, 3. [ex, rapio] välja kiskuma, röövima; vabastama, päästma
 3. *cūm* = kui (näitab siin aega ajaloolise sündmuse käsitusel — *cūm historicum*)
cīvītās = kodanikkond, kodanikud
ōb (praep. c. acc.) tõttu
cītō, 1. liikuma panema
īncītō, 1. [in, cito] kiiresti liikuma panema, kihutama; üles kihutama
ārmā, ōrūm n. sõjariistad, relvad (eriti kaitseks)
ēxsēquor, sēcūtūs sūm, 3. [ex, sequor] välja, lõpuni jälgima; taga ajama, jälitama
ārmīs iūs sūūm ēxsēquī = relvade abil oma õigust maksma panna

hōmō, **inīs** m. inimene
āgēr, **grī** m. põld; = maa
māgistrātūs, **ūs** m. [magister] ülemus; võimukandja, ametnik; valitsusamet, magistraat
mōriōr, **mōrtūūs** sūm, 3. (particip. fut. **mōritūrūs**) surema
 4. **nēquē**, **nēc** [ne, -que] ning ei, ja ei, ega; **nēquē** — **nēquē**, **nēc** — **nēc** ei — ega
sūspiciō, **ōnīs** f. kahtlus
 üt **Hēlvētī** **ārbītrāntūr** = nagu helveetslased ar-

vavad (ut comparativum)
mōrs, **mōrtīs** f. [moriōr] surm
scīscō, **scīvī**, **scītūm**, 3. [scio] otsustama
cōnscīscō, **scīvī** (**scī**), **scītūm**, 3. [com-, scisco] (ühiselt) otsustama; teha otsustama, määrama
sībī **mōrtēm** **cōnscīscērē** = ennast surmama, endalt elu võtma
quīn . . . **cōnscīvērīt** — vt. gramm. § 115 [112], 4

5.

1. **pōst** (adv., praep. c. acc.) taga; taha; pärast
nīhīl (**nīl**) n. (indecl.) (esineb ainult nom. ja acc.; teisi käändeid asendavad: gen. **nūlliūs** **rēī**, dat. **nūllī** **rēī**, abl. **nūllā** **rē**) ei miski, ei midagi; adv. sugugi mitte, ei sugugi; peale nihil esineb üksikuis väljendeis (**nīhīlūm**), **ī** n. (nom. ja dat. ei ole tarvitatavad)

nīhīlō **mīnūs** ehk **nīhīlōmīnūs** [nihilum, minus] mitte sugugi vähem, sellest hoolimata, siiski (vt. gramm. § 93 [90])
īd . . . **fācērē** **cōnāntūr**, **ūt** = seda . . . püüavad täide saata, et (nimelt et — ut explicativum)
quōd **cōnstitūērānt** — vt. gramm. § 127 [124]
 2. **ūbī** kus; niipea kui, kui **īām** juba; (eitav. lauses) enam

pārātūs, ā, ūm [paro]
ettevalmistatud, valmis

pārātōs — acc. (vt.
gramm. § 101 [97])

ōppidūm, ī n. linn

nūmērō = arvu poolest,
arvult (abl. limitatio-
nis)

dūōdēcīm kaksteist

vīcūs, ī m. küla

quādringēntī, ae, ā neli-
sada

prīvātūs, ā, ūm era-, eral-
di seisev, isiklik; subst.
eraisik

aedificiūm, ī n. [aedifico
— ehitama] ehitis,
hoone

incēndō, cēndī, cēnsūm, 3.
põlema panema, süü-
tama

3. praetērquām [praeter.
quam] peale (selle)

ūrō, ūssī, ūstūm, 3. põle-
tama, kõrvetama

cōmbūrō, ūssī, ūstūm, 3.
[com-, uro] ära põle-
tama

dōmūs, ūs f. (abl. sing.
dōmō; lisaks IV kk.
vormidele II käänd-
konnast: gen. plur. dō-

mōrūm, acc. plur. dō-
mōs) maja, kodu; dōmī
kodus, dōmūm koju,

dōmō kodunt

rēditiō, ōnis f. [redeo]
tagasimine

spēs, ēī f. lootus

tōllō, sūstūlī, sūblātūm, 3.
üles tõstma; kõrval-
dama

pēricūlūm, ī n. hädaoht

sūbēō, ū, itūm, irē [sub,
eo] alla, vastu, ligi mi-
nema

ād ōmniā pēricūlā sūb-
ēūdā = kõigile häda-
ohtudele vastumine-
kuks

ūt . . . ēssēt — vt. gramm.
§ 116 [113], märk.

mēnsīs, īs m. (gen. plur.
-ūm ja -iūm) kuu (kui
ajajühik)

mōlō, lūī, litūm, 3. jahva-
tama

cībāriūs, ā, ūm [cibus]
toidu-; subst. cībāriā,

ōrūm n. toiduained

mōlitā cībāriā = jahvata-
tud toiduained, jahu

triūm mēnsūm mōlitā cī-
bāriā = kolme kuu
(gen. qualitatis) jahu

quīsquē, quaequē, quīd-
quē (subst.), quōdquē
(adi.) [quis, qui; -que]
igauks, iga; keegi,
miski

ēffērō, ēxtūli, ēlātūm,
ēfferrē [ex, fero] välja
kandma, välja viima

iübēō, iüssi, iüssūm, 2.
kaskima

4. Raurāci, ōrūm m. rau-
raklased

Tūlingi, ōrūm m. tuling-
lased

Lätōbrigi, ōrūm m. lato-
briiglased

finitīmūs, ā, ūm [finis]
piiriäärne, naabruses
olev, naaber-; finitīmī,
ōrūm m. naabrid

ūtōr, ūsūs sūm, 3. (c. abl.)
kasutama, tarvitama

ūtī = ut

cōnsiliūm, ī n. nõupida-
mine, nõu, plaan; nõu-
kogu

ēōdēm ūsī cōnsiliō = ka-
sutades (kasutanud)
sama plaani (verba
depon.-l tarvitatakse
particip. praes. asemel
sageli particip. perf. —

vt. gramm. § 49 [46].
märk.)

ēxūrō, ūssī, ūstūm, 3. [ex,
uro] välja, ära põle-
tama

ūnā [unus] üheskoos,
ühes

Bōiī, ōrūm m. boilased

Nōricūs, ā, ūm Nooriki
trānsēō, īī, itūm, irē
[trans, eo] üle minema,
siirduma; ületama

Nōrēiā, ae f. Noreia
(praegune Neumarkt)

pūgnō, 1. võitlema

ōppūgnō, 1. [ob, pugno]
kallale, peale tungima;
ründama

ōppūgnārānt = oppugna-
verant

rēcipiō, cēpī, cēptūm, 3.
[re-, capio] tagasi,
vastu võtma; tagasi
saama

rē- (rēd-) (tarvitata-
eesliitena) tagasi, uuesti
sōciūs, ā, ūm seltsis, lii-
dus olev; subst. seltsi-
line, liitlane

āsciscō, scivī, scitūm, 3.
[ad, scisco] (otsuse
kohaselt) vastu võtma,
ühendama

Bōiōs . . . sōciōs sibi āscī-

scūnt = Boilased...
ühendavad nad endiga
liitlastena (acc. duplex)

rēcēptōs ād sē = endi
juurde võetud

6.

1. ōmnīnō [omnis] üldse
dūō, ae, ō kaks

ītinērā dūō = (ainult)
kaks teed

quībūs = ut iis (ut con-
secutivum)

quībūs ītinērībūs = mis-
suguseid teid mööda,
mida mööda (abl.
lineae)

difficilis, ē [dis-, facilis]
ränk, vaevaline, raske;
superl. difficillimūs

mōns, mōntīs m. mägi;
mäestik

lūrā, ae m. Juura

Rhōdānūs, ī m. Rhône

vix vaevalt

quā (scil. via, parte)
[qui] missugust teed
mööda, mida mööda;
missuguses osas, kus
(vt. gramm. § 97 [94],
märk. 2)

quā = ut ea via

singūlī, ae, ā ühekaupa,
ükshaaval

ältūs, ā, ūm kõrge; sügav

pēndēō, pēpendī, —, 2.
rippuma

impēndēō, —, —, 2. [in,
pendeo] ülal, ees olema
ūt = nii et (ut consecuti-
vum)

pērpaucī, ae, ā [per,
paucus] väga vähesed

2. älter, ērā, ērūm (gen.
sing. -iūs, dat. sing. -ī)
teine (kahest); (järje-
korras) teine; älter —
älter üks — teine

mūltūm, ī n. (substantii-
vina kasutatav ka com-
par. plūs ja superl. plū-
rimūm) [multus] (suur)
hulk, rohkus, palju;
mūltō hulga, palju (abl.
mensurae)

fācilis, ē [facio] hõlpus,
kerge; superl. fācillī-
mūs

ēxpēditūs, ā, ūm [ex-
pedio] takistamatu;
võitlusvalmis

mūltō fāciliūs ātquē ēx-
pēditīūs = hulga ker-

gem ja vabam takistus-
test

✓ **Allöbrögēs, ūm m.** allob-
roglosed

nūpēr hiljuti

pācō, 1. [pax] rahustama
nūpēr pācāti ērānt = olid
hiljuti rahustatud (a. 60
e. m. a. surusid room-
lased maha allobrog-
laste mässu, kes endid
Rooma ametnike vägi-
valla alt vabastada
tahtsid)

flūō, flūxī, (flūxūm), 3.
voolama

nōnnūllūs, ā, ūm [non,
nullus] mōni

nōnnūllīs lōcīs — abl. loci
(vt. gramm. § 97, 1
[94])

vādūm, ī n. läbimindav
madala veega koht,
koole

vādō trānsītūr = on jalgsi
(koolet mööda) läbi-
mindav

3. finībūs — dat.

Gēnāvā, ae f. Genf

pōns, pōntīs m. sild

vēl ehk, vōi; isegi; vēl —
vēl kas — vōi

nōndūm [non, dum] veel
ei, veel mitte

bōnūs, ā, ūm hea; compar.
mēliōr, superl. ōptimūs

vīdēō, vīdī, vīsūm, 2. nä-
gema; pass. nāima

aestīmō, 1. hindama

ēxistīmō, 1. [ex, aestimo]
arvama

vīs, — f. (gen. ja dat. sing.
ei esine; acc. **vīm**, abl.

vī; plur. **vīrēs, iūm**)

✓ jōud; vägivald

Allöbrögībūs sēsē vēl pēr-
suāsūrōs . . . ēxistīmā-

bānt vēl vī cōāctūrōs =
existimabant sese (=se)

vel persuasuros (esse)

Allobrogibus (dat. ole-
nevalt verbist „per-

suadere“) . . . vel coac-
tuuros (esse) vi (vt.

gramm. § 101, märk.
3 [97, märk. 2])

quōd nōndūm . . vīdērēn-
tūr = sest (need) ei

nāinud (nende arva-
tes) veel

bōnō ānīmō (ēssē) = hea-
soovlikud (abl. qualita-

tis) olevat

vī = jõuga (vägivaldselt
— abl. modi)

pātiōr, pāssūs sūm, 3.
kannatama; taluma, sal-

lima, lubama

4. **dīēm dīcūnt** = määra-
vad (täht)päeva

quā dīē = ut ea die (vt.
gramm. § 127 [124], 1)

rīpā, ae f. kallas

vēniō, vēnī, vēntūm, 4.
tulema

cōnvēniō, vēnī, vēntūm, 4.
[com-, venio] kokku
tulema

a. d. = ante diem

Kālēndae (Cālēndae),
ārūm f. kalenda (esi-
mene kuupäev)

Āprīlīs, ē aprilli

a. d. V Kal. Apr. = äntē
dīēm quīntūm Kālēn-
dās Āprīlēs (= quinto

die ante Kalendas Ap-
riles, s. o. 28. märtsil:
roomlased arvasid aja
arvutamisel kaasa ka
selle päeva, millest ar-
vutamine algas)

L. = Lūciūs

Lūciūs Pīsō, -ī -ōnīs m.
Rooma konsul)

A. = Aulūs

Aulūs Gābīniūs, -ī -ī m.
(Rooma konsul)

**Lūciō Pīsōnē Aulō Gābī-
niō cōnsūlibūs** = Lu-
cius Piso ja Aulus Ga-
biniuse konsuliteks olles
(s. o. a. 58 e. m. a.)

7.

1. **cūm id nūntiātūm**
ēssēt — cum historicum
(vt. gramm. § 120
[117], 1)

itēr fācērē = minema (tee-
konda tegema)

mātūrō, 1. [maturus —
valminud] valminuks
tegema, valmistama;
kiirustama, ruttama

ūrbs, ūrbīs f. suurlinn,
linn; **Ūrbs** = Rooma

āb ūrbē = Rooma juurest

(Caesar, äsja konsuli-
ametist lahkunud, pol-
nud veel Galliasse asu-
nud. Nüüd ruttas ta
sinna nähtavasti ilma
sõjaväeta, ainult vähese
saatjaskonnaga.)

**quām mākīmīs pōtēst itī-
nērībūs** = võimalikult
suuremate päevamars-
sidega (teekondadega
— abl. instrumenti)

ūltērīōr, iūs sealpool, kau-

- gemal asetsev; seal-
poolne, sealne; superl.
ūltīmūs kõige kaugem,
äärmine, viimne
- pērvēniō, vēnī, vēntūm, 4.**
[per, venio] jõudma.
saabuma
- 2. mīlēs, itīs m. sōdur**
impērō, 1. kās-kima; kās-
kima anda (ametlik ter-
min maksude, moona,
hobuste ja meeste nõud-
misel)
- lēgīō, ōnīs f. [lēgo] lee-**
gion (väeühik, 4000—
6000 sõdurit)
- scīndō, scīdī, scīssūm, 3.**
käristama
- rēscīndō, scīdī, scīssūm, 3.**
[re-, scindo] lahti kä-
ristama; purustama,
lammutama
- 3. ādvēntūs, ūs m. [ad-**
venio — juurde tule-
ma] (juurde) tulek, saa-
bumine
- fiō, fāctūs sūm, fiērī (act.**
fāciō) tehtama, toimu-
ma; sündima, teostuma;
muutuma, saama (kel-
lekski, millekski)
- cērtūs, ā, ūm kindel; tea-**
tud, teatav; **cērtiōrēm**
fācērē (aliquem) tead-
- liku(ma)ks tegema (ke-
dagi), teatama (kelle-
legi); pass. **cērtiōr**
fiērī teadliku(ma)ks
saama, teada saama
- ūbi... fāctī sūnt — vt.**
gramm. § 122 [119]
- lēgātūs, ī m. (lēgo) saa-**
dik; legaat (ülemjuha-
taja abiline)
- mīttō, mīsī, mīssūm, 3.**
saatma
- lēgātōs... mīttūnt nōbī-**
līssīmōs... — acc. dup-
lex (vt. gramm. § 82
[79],1)
- cīvītātīs = kodanikkon-**
nast (kodanikkonna
hulgast), kodanike seast
- Nāmmēiūs, ī m. (helveets-**
laste saatkonna juhte)
- Verucloētiūs, ī m. (hel-**
veetslaste saatkonna
juhte)
- prīncēps, cīpīs (abl. sing.**
-ē, gen. plur. -ūm) [pri-
mus, capio] esikohal
olev, esimene, esi-;
subst. pealik
- quī = ut ii (ut finale)**
- dīcērēt — vt. gramm.**
§ 114 [111], märk. 2
- sībī = neil (s. o. helveets-**
lastel)

in ānimō = mõttes, kavat-susel

sinē (praep. c. abl.) ilma, -ta

ūllūs, ā, ūm (gen. sing. -iūs, dat. sing. -ī) mingi

mālēficiūm, ī n. [male, facio] pahategu

nūllūs, ā, ūm (gen. sing. -iūs, dat. sing. -ī) [ne, ullus] mitte ükski, ei

mingi

rōgō, 1. küsima, paluma

rōgārē = se rogare

vōlūntās, ātis f. [volo] tahe, tahtmine

licēt, licūit (licitūm est), 2. on lubatud, võib

ūt eiūs vōlūntātē... li-cēāt = et tema nõus-olekul oleks lubatud (abl. modi)

4. mēmōriā, ae f. [memor] meespidamine, mälu; mälestus

mēmōriā tēnērē (hästi) meeles pidama (mälestuse abil hoidma); = (hästi) meeles olema

Lūciūs Cāssiūs, -ī -ī m. (Rooma konsul; tapetud a. 107 e. m. a. mässu-liste helveetslaste poolt

lahingus Genfi järve juures)

caedō, cēcīdī, caesūm, 3. raiuma, lööma, tapma

ōccīdō, cīdī, cīsūm, 3. [ob, caedo] maha lööma, tapma, surmama

pēllō, pēpūli, pūlsūm, 3. tõukama, lööma; ära ajama

sūb (praep. c. acc.) alla; ligi; (praep. c. abl.) all; ligi

iūgūm, ī n. [iungo] ike, rakmed; mäeahelik, (mäe)hari

sūb iūgūm mīttērē = „ikke“ alt läbi ajama (Võidetud, kellele vaenlane oli jätnud elu ja vabaduse, pidid alan-duse märgiks, pannud maha relvad ja võtnud ära ülemised riided, roomama läbi „ikke“ alt, mis oli kujundatud kahest maa sisse löödud odast, millest kolmas oli risti üle köidetud.)

cōncēdō, cēssī, cēssūm, 3. [com-, cedo] järele andma, möönma, luba-ma; ära minema

pūtō, 1. arvama

L. Cāssiūm ... ōccisūm...
 — vt. gramm. § 101,
 märk. 3 [97, märk. 2]
 5. inīmicūs, ā, ūm [in-,
 amicus] ebasōbralik,
 vaenulik; subst. vaen-
 lane
 in- (īm-) (tarvitatav ees-
 liitena; näitab eitamist)
 mitte-, eba-
 inīmicō ānimō — vt.
 gramm. § 95 [92]
 fācūltās, ātis f. [facilis]
 võimalus, võime
 dātā fācūltātē = kui anda
 võimalus (abl. absolu-
 tus)
 faciūndī = faciendi
 tēmpērō, 1. mõõtu pida-
 ma, hoiduma
 iniūriā, ae f. ülekohus
 6. tāmēn siiski, ometi
 spātiūm, ī n. vahemik
 (ruumis ja ajas); vahe-
 maa, ruum; vältus, aeg
 intērcēdō, cēssī, cēssūm, 3.
 [inter, cedo] vahele
 minema, vahele astuma,
 mööduma
 üt spātiūm intērcēdērē
 pōssēt = et aega võita
 dūm kuni, sel ajal kui;
 kui aga
 dūm milītēs... cōnvēnī-

rēt — vt. gramm.
 § 121 [118]
 rēspōndēō, spōndī, spōn-
 sūm, 2. vastama
 lēgātīs rēspōndīt — vt.
 gramm. § 79,1 [76, I]
 diēm = tähtaja, aega
 dēlibērō, 1. kaalutlema;
 järele mõtlema
 sūmō, sūmpsī, sūmptūm, 3.
 võtma
 sī kui (tingimuslauses);
 kas (kaudses küsimu-
 ses pärast ootamist ja
 katsetamist tähenda-
 vaid verbe)
 sī quīd = si aliquid (vt.
 gramm. § 40 [38], ala-
 märkus)
 vōlō, vōlūī, vēllē tahtma
 īdūs, ūm f. iidus (15.
 märts, mai, juuli, oktoo-
 ber ja 13. kuupäev teis-
 test kuudest)
 vērtō, vērtī, vērsūm, 3.
 pöörama; pass. pöördu-
 ma, muutuma
 rēvērtōr, rēvērtī, 3. [re-
 verto] tagasi pöördu-
 ma, naasma
 rēvērtērētūr = tulgu ta-
 gasi (coniunctivus
 kaudse kõne käsklau-
 ses)

1. **intērēā** [inter, is] vahepeal
ēā lēgiōnē... **militībūs-que** = selle leegioni abil... ning sõdurite abil
lācūs, ūs m. järv
Lēmānnūs, ī m. Lemanni (Genfi) järv
inflūō, flūxī, (flūxūm), 3. [in, fluo] sisse voolama
in flūmēn Rhōdānūm in-flūit = voolab Rhōne'i jökke (tõeliselt voolab Rhōne läbi Genfi järve)
miliā pāssūm XIX = üheksateist rooma miili (üheksateist tuhat kak-siksammu) pika (acc. spatii)
mūrūs, ī m. müür
āltitūdō, dīnīs f. [altus] kõrgus; sügavus
pēs, pēdīs m. jalg
sēdēcīm kuusteist
pēdūm sēdēcīm = 16-jalalise (gen. qualitatis)
in āltitūdīnēm pēdūm sēdēcīm = pedes sedecim altum
fōssā, ae f. [fodio] kraav
pērdūcō, dūxī, dūctūm, 3.

- [per, duco] läbi juh-tima
2. **ōpūs, ōpērīs n.** töö, tegevus; teos; kindlustöö
ēō ōpērē pērfēctō — abl. absolutus
praesīdīūm, ī n. kaitse, toetus; kaitsesalk, kaitsevāgi; valvepost, vahipost
pōnō, pōsūi, pōsitūm, 3. panema, paigutama, asetama
dispōnō, pōsūi, pōsitūm, 3. [dis-, pono] laiali panema, laiali paigutama
cāstēllūm, ī n. [castra] kants, väike kindlus; bastion
mūnīō, 4. [moenia] kindlustama
cōmmūnīō, 4. [com-, munio] igast küljest, tugevasti kindlustama
cāstēllā cōmmūnit = ehitab kindlustused
quō = ut eo (ut finale)
īnvītūs, ā, ūm mittesoo-viv, mittetahtev; vastu tahtmist

sē *invītō* = vastu tema
tahtmist

3. *nēgō*, 1. eitama, keel-
duma, ära ütleva

nēgāt sē ... ūllī = dicit
se ... nulli

ēxēmplūm, 1 n. eeskuju,
näide

mōrē ēt ēxēmplō = kombe
ja eeskuju kohaselt
(abl. causae)

vīm fācērē = jõudu, vägi-
valda tarvitama

prōhībitūrūm = se prohi-
biturum esse

ōstēndō, tēndī, tētūm, 3.
näitama

4. *ēā spē* = sellest lootu-
sest (abl. separationis)

iāciō, iēcī, iāctūm, 3. vis-
kama, heitma

dēiciō (loe: *dēji-*), *iēcī*,
iēctūm, 3. [*de, iacio*]
alla viskama; ära, kõr-
vale heitma

nāvīs, īs f. laev

iūngō, iūnxī, iūnctūm, 3.
ühendama

rātīs, īs f. parv (vee-
sõiduk)

cōmplūrēs, ā (gen. *-iūm*)
[*com-*, plures] paljud

nāvībūs iūnctīs rātībūs-
quē cōmplūrībūs fāctīs

— vt. gramm. § 98;1
[99, märk.]

vādīs = koolmeid mööda
quā = qua parte

pārvūs, ā, ūm väike; com-
par. *mīnōr*; superl. *mī-*
nīmūs

nōnnūmquām [non, num-
quam] mõnikord

īntērdiū [inter, dies] päe-
val

nōctū [nox] öösel, öösi

rūmpō, rūpī, rūptūm, 3.
murdma

pērrūmpō, rūpī, rūptūm, 3.
[per, rumpo] läbi murd-
ma

sī pērrūmpērē pōssēt =
kas nad suudavad läbi
murda (kaudne küsi-
mus)

mūnītiō, ōnīs f. [munio]
kindlustamine; kindlus-
tus, kindlus

cōncūrsūs, ūs m. [con-
curro] kokkujooks

tēlūm, ī n. sõjariist, relv
(eriti pealetungiks)

ōpērīs mūnītiōnē ēt mīli-
tūm cōncūrsū ēt tēlīs =
(kuid) (kindlustus) töö
vastupidavusest, sõdu-
rite rünnakust (s. o.

lähivõitluse abil) ja rel-
vadest (s. o. võitluse
abil kaugusest)
rēpellō, rēppūli, rēpūl-
sūm, 3. [re-, pello]
tagasi tõukama, tagasi
lööma; tagasi, ära aja-
ma
cōnātūs, ūs m. — [conor]

ettevõte, üritus, kavat-
sus; katse

hōc cōnātū — abl. separa-
tionis (vt. gramm.
§ 87 [84])

sīstō, stētī, stātūm, 3.
seisma jääma, peatuma
dēsīstō, stītī, (stītūm), 3.
[de, sisto] loobuma

9.

1. **rēlinquō, liquī, lictūm,**
3. maha jätma, järele
jätma; pass. järele jää-
ma, üle jääma

viā, ae f. tee; tänav

ūnā... viā = (ainult)
üks tee

quā = sed ea via

Sēquānīs invītīs — abl.
absolutus (vt. gramm.
§ 98 [99], 2)

prōptēr (praep. c. acc.)
tõttu, pärast

āngūstīae, ārūm f. [angu-
stus] kitsus, kitsustik;
kitsikus

2. **cūm** = sest et (cum
causale)

spōntē (spōns, spōntīs f.
— tarvitataav ainult abl.
sing.) vabal tahtmisel,
soovil

sūa spōntē = oma taht-
mise järgi, omal soovil,
omal jõul

dēprecātōr, ōrīs m. [de-
precor] eestkostja, va-
hemees

ēō dēprecātōrē = tema
eestkostjaks olles, tema
sobitusel (abl. absolu-
tus)

pātrō, 1. täide viima, kor-
da saatma

īmpētrō, 1. [in, patro]
saavutama

3. **grātīā, ae f.** [gratus]
meeldivus, arm; poole-
hoid, soosing; tänu

lārgītīō, ōnīs f. rikkalik
jagamine, heldus

grātīā ēt lārgītīōnē = (rah-
va) armastuse tõttu
(tema vastu) ja (tema)

helduse tõttu (rahva vastu)

Hēlvētūs = helveetslaste vastu

quōd — vt. gramm. § 123 [120]

in mātrīmōniūm dūcērē = naiseks võtma

cūpīditātē . . . āddūctūs = himust õhutatud, himu tõttu

nōvūs, ā, ūm uus; superl. **nōvīssīmūs** viimne

rēs nōvae = uudised; uuen- dused, riigipööre

stūdēō, dūī, —, 2. (c. dat.) püudlema; taotlema, harrastama; õppima

nōvīs rēbūs stūdēbāt — vt. gramm. § 79,1 [76,1]

bēnēficiūm, ī n. [bene, facio] heategevus, heategu

sūō bēnēficiō = oma heategevuse läbi

strīngō, strīnxī, strīctūm, 3. (kokku) tõmbama, köitma; kergesti puudutama

ōbstrīngō, strīnxī, strīctūm, 3. [ob, stringo] külge köitma, siduma

hābērē ōbstrīctās = omada seotuina (s. o. võlglastena)

4. itāquē [ita, -que] niisiis

Hēlvētīōs irē — acc. c. inf. (vt. gramm. § 101 [97], 2)

ōbsēs, īdīs c. [ob, sedeo] pantvang

ūtī = ut

ītīnērē = teekonnal, teel

10.

1. trādūcō, dūxī, dūctūm, 3. [trans, duco] üle, läbi juhtima; üle, läbi viima

pōpūlōr, 1. laastama, rüüstama

2. cūm — cum causale (vt. gramm. § 123 [120])

dēfēndō, fēndī, fēnsūm, 3. kaitsma

auxīliūm, ī n. abi; abivägi

mīttūnt rōgātūm auxiliūm

— vt. gramm. § 104

[101], 1

4. ēōdēm tēmpōrē — abl.
temporis

Āmbarrī, ōrūm m. ambar-
rid

nēcēssāriūs, ā, ūm [ne-
cesse] tarvilik, hāda-
vajalik, paratamatu;
lāhedane; subst. liit-
lane, sōber

cōnsānguīnēūs, ā, ūm
[com-, sanguineus]
ūhisvereline; subst. su-
gulane

dēpōpūlōr, 1. [de, popu-
lor] āra laastama

dēpōpūlātīs āgrīs — abl.
absolutus

hōstīs, īs c. vaenlane (eriti
isamaa vaenlane)

5. pōssēssiō, ōnīs f. [pos-
sideo — valdama] val-

damine, valdus; omand,
maaomand

fūgā, ae f. [fugio] pōge-
nemine, pagu

fūgā = pōgenemisega,
pōgenedes (abl. modi)

sē rēcīpērē = tagasi tōm-
buma

fūgā sē... rēcīpiūnt =
pōgenevad

mōnstrō, 1. näitama

dēmōnstrō, 1. [de, mon-
stro] näitama; (näitli-
kult) selgitama, seleta-
ma, kirjeldama

praetēr (adv., praep. c.
acc.) mööda; peale
(kellēgi, millegi)

sōlūm, ī n. maapind

nīhīl... rēliquī = mitte
midagi muud (reliqui—
gen. partitivus olene-
valt sōnast „nihil“)

11.

1. Ārār, īs m. (acc. -īm)
Saône (Rhône'i lisa-
jōgi)

īncrēdībīlīs, ē [in-, credi-
bilis — usutav] usku-
matu

lēnītās, ātīs f. [lenis]
pehmus, vaikus; aeglus
īncrēdībīlī lēnītātē = usku-
matult aeglane

ītā nōnda, nii

ītā ūt = nii et (ut conse-
cutivum)

ōcūlūs, ī m. silm

ōcūlīs — abl. instrumenti
ūtēr, ūtrā, ūtrūm (gen.
sing. -iūs, dat. sing. -ī)
kumb

in ūtrām pārtēm flūāt
— kaudne küsimus (vt.
gramm. § 128 [125])

iūdīcō, 1. [ius, dico] õi-
gust mõistma, kohut
mõistma; otsustama

līntēr, trīs f. lootsik

rātībūs āc līntrībūs iūnc-
tīs — vt. gramm. § 98,1
[99, märk.]

trānsībānt — imperfec-
tum de conatu (vt.
gramm. § 107 [104],
märk. 1)

2. ģplōrātōr, ōrīs m. [ex-
ploro — välja uurima;
luurama] uurija; luura-
ja, piilur

pēr ģplōrātōrēs — vt.
gramm. § 90 [87]

trēs pārtēs = $\frac{3}{4}$

trēs ... pārtēs ... id flū-
mēn = kolmveerand...
sellest jõest (acc. du-
plex)

quārtūs, ā, ūm neljas

vērō [verus] tõesti; aga,
vaid

cītrā [vrd. citerior] sia-
poole, siinpool; (praep.
c. acc.) siiapoole, siin-
pool

rēliquūs sūm = olen jä-
rele jäänud

vīgīliā, ae f. valvelolek,
ärkvelolek; valvekord,
vahikord

dē tērtiā vīgīliā = kol-
manda valvekorra ajal
(õõ jagunes neljaks
valvekorraaks)

cāstrā, ōrūm n. laager,
leer

flūmēn — objekt verbile
„transierat“

3. ģpēdītūs, ā, ūm [impe-
dio] takistatud; mitte-
võitlusvalmis

īnōpīnāns, āntīs [in-, opi-
nor] mittearvav, mitte-
ootav, mitteaimav

grādīōr, grēssūs sūm, 3.
sammuma, astuma

āgrēdīōr, grēssūs sūm, 3.
[ad, gradior] juurde
astuma; kallale tungi-
ma, ründama

ēōrūm — gen. partitivus
vt. gramm. § 72 [69])

cōncīdō, cīdī, cīsūm, 3.
[com-, caedo] puruks

- raiuma; puruks lööma,
maha tapma
mändō, 1. [manus, do]
hoolde andma, ülesan-
deks tegema
mändārunt = mandave-
runt
sēsē fūgae mändārē = põ-
genemisele anduma,
põgenema
silvā, ae f. mets
ābdō, didī, dītūm, 3. [ab,
do] eemaldama, peitma
4. pāgūs, ī m. ringkond,
kanton; kantoni elani-
kud, suguharu
Tigurīnūs, ā, ūm tigurīini;
subst. tigurīinlane; Ti-
gurīnī, ōrūm m. tigu-
riinlased
nām sest
quāttūōr neli
5. ūnūs (predikatiivselt)
= üksinda
pātrūm nōstrōrūm mēmō-
riā = meie isade ajal
intērficiō, fēcī, fēctūm, 3.
[inter, facio] hävita-
ma; surmama, tapma
6. sīvē, seu [si, -ve] ehk
kui, ehk; vōi; sīvē —
sīvē, seu — seu kas —
vōi

- cāsūs, ūs m. [cado] lan-
gemine; juhus, juhtum
sīvē cāsū sīvē cōnsiliō ...
= kas juhuse tõttu vōi
... nõul
dēūs, ī m. (voc. sing.
dēūs; plur.: nom. ja
voc. dēī, dīī, dī; gen.
dēōrūm, dēūm; dat. ja
abl. dēīs, (dīīs, dīs)
jumal
immōrtālis, ē [in-, morta-
lis] surematu
insīgnīs, ē [in, signum]
märkimisvääriline, tä-
helepanuvääriline; täht-
tis, tunduv
cālāmītās, ātis f. õnnetus;
kaotus
infērō, intūli, illātūm, in-
fērrē [in, fero] sisse,
peale kandma; bēllūm
infērrē (c. dat.) sõjaga
peale minema, sõda
alustama
insīgnēm cālāmītātēm pō-
pūlō Rōmānō intūlērāt
— vt. gramm. § 79,1
[76,1]
prīncēps (predikatiivselt)
— vt. gramm. § 66,
märk. 2
sōlvō, sōlvī, sōlūtūm, 3.
lahti siduma, lahti pääst-

ma, vabastama; maks-
ma, lunastama

pērsolvō, solvī, sōlūtūm,
3. [per, solvo] (täieli-
kult) vabastama; välja
maksma

poenās (pēr)solvērē =
nuhtlust, karistust kand-
ma (luna maksma)

7. quā in rē = in hac re
sōlūm [solus] ainult; nōn
sōlūm — sēd ētiām mitte
ainult — vaid ka

sēd kuid, vaid
ētiām [et, iam] isegi, ka;
veel

pūblicūs, ā, ūm rahva-,
ühiskondlik

ūlcīscōr, ūltūs sūm, 3.
(c. acc.) kätte maksma
(millegi eest)

sōcēr, ērī m. ai

āvūs, ī m. vanaisa

ēōdēm proeliō = samas
lahingus (vt. gramm.
§ 96 [93])

12.

1. cōnsēquōr, sēcūtūs
sūm, 3. [com-, sequor]
vahetult järgnema; taga
ajama, jälitama

cūrō, 1. [cura] hoolit-
sema

fāciēndūm cūrāt = fieri
iubet (vt. gramm. § 103
[100], 3)

2. rēpēntīnūs, ā, ūm oota-
matu

cōmmōvēō, mōvī, mōtūm,
2. [com-, moveo] liigu-
tama; mõjutama

rēpēntīnō ... ādvētū
cōmmōtī = ootamatust
tulekust mõjutatud, oo-
tamatu tuleku tõttu

cūm = sest et (cum cau-
sale)

dīēbūs vīgīntī = kahe-
kümne päeva jooksul

aegrē [aeger] vaevaga

quōd ... cōnfēcērānt, ūt
= mida ... olid korda
saatnud, nimelt et (ut
explicativum)

ūnō dīē = ühe päeva
jooksul

īntēllēgō (īntēllīgō), lēxī,
lēctūm, 3. [inter, lēgo]
aru saama, mõistma

cūiūs = eius (iseseisva
lause algul)

Dīvicō, ōnīs m. (helveets-
laste saatkonna juht)

Cässianūs, ä, ūm [Cassius] Cassiuse

bëllō Cässianō = sõjas Cassiuse vastu (Cassiuse sõja ajal)

dūx, dūxis c. [duco] juht

3. Īs itā cūm Caesārē ēgīt ... — vt. gramm. § 129 [126]

ibi seal; siis

4. sīn kui aga

përsëquōr, sēcūtūs sūm, 3. [per, sequor] (pidevalt) järgnema; jälitama

përsëvērō, 1. [per, severus] südilt püsima; viisalt, kangekaelselt jätkama

rëminiscōr, —, 3. [re-, memini] endale meelde tuletama, meenutama

vëtūs, ēris (abl. sing. -ē; nom., voc. ja acc. plur. neutr. -ā; gen. plur. -ūm) vana, vanaaegne; superl. **vëtërrimūs**

incōmmōdūm, ī n. [incommodus — ebakohne] ebakohasus; õnnetus, kahju

prīstinūs, ä, ūm endine

rëminiscërëtūr ... vëtë-

rīs incōmmōdī ... prīstīnae vīrtūtīs = tuletagu meelde vana õnnetust (s. o. lüüasaamist sõjas Cassiuse vastu) ... endist vaprust (gen. obiectivus — vt. gramm. § 70,3 [67])

5. quōd = mis puutub sellesse, et

imprōvīsō [improvisus — ettenägematu] ettenägematult, ootamatult

ōriōr, örtūs sūm, 4. tõusma; algust saama, algama

ādōriōr, örtūs sūm, 4. [ad, orior] (ootamatult) kallale tungima, ründama
cūm = sel ajal kui (cum temporale)

sūi = omad, omad mehed
nē ära, ärge, ärgu, ärgem; mitte

māgnōpërē (māgnō òpërē) [magnus, opus] suurel määral, väga

tribūō, ūi, ütūm, 3. (kätte) jagama; tähtsust omistama

[**spëciō, spëxī, spëctūm, 3.** vaatama]

dëspiciō, spëxī, spëctūm,

- 3, [de, specio] ülalt alla
vaatama; halvustama
6. **māiōrēs, ūm m.** [ma-
gnus] esivanemad
- dīscō, dīdicī, —, 3.** õppi-
ma
- vīrtūtē cōtēndērēt =**
vaprustega (vapruste
abil) võitlevad
- dōlūs, ī m.** kavalus
- īnsīdiāe, ārūm f.** varitse-
mine, salasepitsused
- nītōr, nīxūs ja nīsūs sūm,**
3. (c. abl.) (millelegi)
end toetama, toetuma;
(kõigest jõust) püüd-
ma, tungima
7. **quārē [qui, res]** mis-

- pärast; (iseseisva lause
algul) seepärast
- cōmmittō, mīsī, mīssūm, 3.**
[com-, mitto] algust
tegema, algama; toimu-
da laskma, (kellegi)
hoolde andma
- cōnsistō, stītī, —, 3.** [com-,
sisto] seisma jääma;
peatuma; asuma; koos-
nema
- īntērnēcīō, ōnīs f.** [vrd.
inter, nex] mahatap-
mine, hävitamine
- nōmēn, īnīs n.** nimi
- prōdō, dīdī, dītūm, 3.** [pro,
do] edasi andma, teada
andma; reetma

13.

1. **dūbitātīō, ōnīs f.** [du-
bito] kahtlemine, kaht-
lus
- ēō sībī mīnūs dūbitātīōnīs**
dārī = tal olevat seda
vähem põhjust kahelda
- mēmōrō, 1.** [memor] mä-
lestama, meenutama,
mainima
- cōmmēmōrō, 1.** [com-,
memoro] meenutama,
mainima

- cōmmēmōrāssēt = com-**
memoravissent
- grāvītēr [gravis]** ras-
kesti
- ēō ... mīnūs, ... ēō grā-**
vīūs = seda (abl. men-
surae) vähem, ... seda
raskemini
- mērītūm, ī n.** teene; abl.
mērītō (ära) teenitult
- quō mīnūs mērītō = mida**
(abl. mensurae) vähem

ärateenitult, teene ko-
 haselt (abl. modi)
cādō, cēcīdi, (cāsūm), 3.
 kukkuma, langema
āccīdō, cīdi, —, 3. [ad,
 cado] juurde, alla
 langema; (eriti impers.)
 osaks saama, juhtuma
3. quōd sī seepärast kui,
 ja kui; kui aga, ja kuigi
cōntūmēliā, ae f. solva-
 mine
ōbliviscōr, litūs sūm, 3.
 (c. gen.) unustama
vētēris cōntūmēliae ōbli-
vīscī = vana solvamist
 (gen. obiectivus) unus-
 tada
nūm ega ometi, kas siis,
 kas (tõesti)
rēcēns, ēntīs värske, hilju-
 tine
ēō (=Caesārē) īnvītō =
 vastu tema (s. o. Cae-
 sari) tahtmist
tēmtō, 1. ja tētō, 1. kat-
 suma, püüdma; proo-
 vima
Āllōbrōgās = Allobroges
 (acc.)
vēxō, 1. piinama, rõhuma
dēpōnō, pōsūi, pōsitūm, 3.

[de, pono] kõrvale, ära
 panema
mēmōriām dēpōnērē =
 oblivisci
6. cūm = kuigi (cum con-
 cessivum)
ūtī = ut
pōllīcēōr, licītūs sūm, 2.
 lubama, töötama
sātīsfāciō, fēcī, fāctūm, 3.
 [satis, facio] tasu, ra-
 huldust andma; hüvi-
 tama
7. īnstītūō, ūi, ūtūm, 3.
 [in, statuo] korralda-
 ma, määrama; õpetama
āccīpiō, cēpi, cēptūm, 3.
 [ad, capio] vastu võt-
 ma; kätte saama, saama
cōnsuēscō, suēvī, suētūm,
3. harjuma; perf. cōn-
 suēvī = soleo
tēstīs, īs c. tunnistaja
rēspōnsūm, ī n. [respon-
 deo] vastus
hōc rēspōnsō dātō — abl.
 absolutus
dīscēdō, cēssī, cēssūm, 3.
 [dis-, cedo] lahku mi-
 nema, lahkuma

14.

1. **pōstērūs, ā, ūm** pāras-tine, järgnev; compar. **pōstēriōr** tagumine (kahest), järgmine; superl. **pōstrēmūs** kõige tagumine, viimne
pōstērō diē = järgmisel päeval
cāstrā mōvērē = (laagrist) edasi liikuma, (laagrist) teele asuma (laagri liikuma panema)
ēquitātūs, ūs m. [equito] ratsavägi
praemittō, mīsī, missūm, 3. [prae, mitto] ees, ette saatma
quī = ut ii (ut finale)
ēquitātūm (sing.)... **quī vidēant** (plur.) — constructio ad sensum (equitatum = equites)
quās in pārtēs hōstēs itēr faciānt = kuhu vaenlased lähevad (kaudne küsimus)
2. **quī** = sed ii
cūpidē [cupidus] himukalt; ägedalt, südilt
cūpidiūs = liiga ägedalt, liiga südilt

- āgmēn, inīs n.** [ago] (liikuv) salk; (marssiv) sõjavägi, kulgvägi; **āgmēn primūm** vae esimesed osad, eelvägi; **āgmēn nōvissimūm** vae viimsed osad, järelvägi
īnsēquōr, sēcūtūs sūm, 3. [in, sequor] (vahetult, kannul olles) järgnema; taga ajama, jälitama
ālīenūs, ā, ūm [alius] võõras; sobimatu, ebasoodus
ālīenō lōcō — abl. loci (vt. gramm. § 97,1 [94])
proeliūm cōmmittērē = võitlust algama, võitlusse astuma
paucūs, ā, ūm (taval. plur.) vähene
nōstrī = meie omad, meie mehed
dē nōstrīs = ex nostris
3. **quō proeliō** = selle lahingu tagajärjel (tõttu)
sūblātūs, ā, ūm (scil. animo) [tollo] uhkeks läinud; kõrk, ülbe
quīngentī, ae, ā viissada

ēquēs, itīs c. [equus] ratsanik, ratsaväelane
quingentīs ēquitībūs = (ainult) viiesaja ratsaväelase abil
tantūs, ā, ūm nii suur, niisugune
prōpēllō, pūli, pūlsūm, 3. [pro, pello] edasi tõukama, edasi ajama; ära ajama, põgenema ajama
audāctēr [audax] julgesti; jultunult
sūbsistō, stīti, —, 3. [sub, sisto] seisatama
nōvissimō āgminē — abl. instrumenti
lācēssō, ivī, itūm, 3. ärritama, tülitama
proeliō . . . lācēssērē = võitlusse kutsuma (võitluse abil ärritama)
coepī, issē algama, hakama
sūbsistērē coepērūnt — vt. gramm. § 100 [96], 2
4. cōntinērē ā = tagasihoidma
ā proeliō cōntinēbāt — vt. gramm. § 87 [84]
praesentiā, ae f. [praesens] kohalolek, juuresolek, ligiolek; **in prae-**

sentiā praegu, sedapuhku
rāpīnā, ae f. [rapio] röövimine
pābulātiō, ōnīs f. [pabulor — loomasööta hankima] loomasööda hankimine
pōpūlatiō, ōnīs f. [populor] laastamine, rüüstamine
rāpīnīs, pābulātiōnībūs pōpūlatiōnībūsque = röövimistest, loomasööda hankimisest ja laastamisest (abl. separationis)
5. cīrcitēr ligikaudu
quīndēcīm viisteist
dīēs quīndēcīm — acc. temporis
ūtī (ūt) = nii et (ut consecutivum)
prīmūs, ā, ūm esimene
nōstrūm prīmūm = nostrum primum agmen
āmplūs, ā, ūm laialine, laialdane, ulatuslik, avar; tähtis, kuulus; adv. **āmplē** laialdaselt, rohkesti; **āmpliūs** enam, rohkem
āmpliūs = plus (on alu-

seks öeldisele „interes-
set“)

quīnī, ae, ā viiekaupa

sēnī, ae, ā kuuekaupa

quīnīs aut sēnīs milībūs
(abl. comparationis) =
quam quina aut sena
milia (nähtus kordus

iga päev, seepärast nu-
merale distributivum)

intērsūm, fūī, ēssē [inter,
sum] vahel olema; osa
võtma

nōn āmpliūs... intērēs-
sēt = vahemaa ei olnud
suurem (ei olnud vahel
enam)

15.

1. sūb mōntē = mäe jalal
sīdō, sēdī, sēssūm, 3. [vrd.
sedeo] (kohale) istu-
ma, istet võtma

cōnsīdō, sēdī, sēssūm, 3.
[com-, sido] (kohale)
istuma; asetuma

ōctō kaheksa

mīliā pāssūūm... ōctō =
kaheksa miili (kaheksa
miili kaugusel — acc.
spatii)

īpsiūs — scil. Caesaris

quālis, ě missugune, mil-
line

cīrcūītūs, ūs m. [cir-
cu(m)eo — ringi mine-
ma] ringimine, ringi-
käik; ümbrus

īn cīrcūītū = ümberringi,
igast küljest

āscēnsūs, ūs m. [ascendo]
ülesminek

quālis ēssēt nātūrā mōn-
tīs ět quālis īn cīrcūītū
āscēnsūs = milline on
mäe loomus ja milline
igast küljest ülesmine-
ku-võimalus (kaudne
küsimus)

quī = ut ii (ut finale)

nōscō, nōvī, nōtūm, 3.
teada saama; nōvī, issē
(=scio) teadma (teada
saanud olema), tundma

cōgnōscō, gnōvī, gnītūm,
3. [com-, (g)nosco]
teada saama; ära tund-
ma

rēnūntiō, 1. [re-, nuntio]
teadet tagasi tooma,
teatama

fācīlēm ěssē = eum (scil.
ascensum) facilem esse

2. T. = Tītūs

Tītūs Lābīēnūs, -ī -ī m.
(Caesari legaat)

praetōr, ōrīs m. [praeo
— ees minema] pree-
tor; pealik, juht

lēgātūs prō praetōrē =
(puuduva) ülemjuha-
taja asetäitja legaat (La-
bienusele jättis Caesar
selle aunime ka siis, kui
ta ka ise sõjaväe juures
oli)

sūpērūs, ā, ūm üleval aset-
sev, ülemine; compar.
sūpērīōr kõrgemal aset-
sev, ülem; superl. sū-
prēmūs ülim, viimne;
sūmmūs kõrgeim

sūmmūm iūgūm mõntīs =
mäeharja kõrgeim osa,
mäetipp, mäehari

scāndō, scāndī, scānsūm, 3.
(üles) minema, (üles)
tulema

āscēndō, scēndī, scēnsūm,
3. [ad, scando] (c. acc.)
üles minema

T. Lābīēnūm... āscēn-

dērē — acc. c. inf. (vt.
gramm. § 101 [97],2)

quīs (subst. ja adi.), quīd
(subst.) kes, mis; =
keegi, miski (vt. gramm.
§ 40 [38], alamärkus)

quīd sūī cōnsīlīi sīt = mis
on tema plaanile oma-
ne (gen. possessivus
olenevalt sõnast „sit”),
mis plaan tal on (kaud-
ne küsimus)

ōstēndīt = seletab

3. ēōdēm itīnērē, quō —
vt. gramm. § 97,2 [94]

quō = mida mööda

4. P. = Pūbliūs

Pūbliūs Cōnsīdīūs, -ī -ī m.
(ratsanike ülem)

mīlītārīs, ē [miles] sõduri-;
sõjaline, sõja-

pērītūs, ā, ūm vilunud,
kogenud

rēi mīlītārīs pērītūs = sõja-
asjanduses (gen. obiec-
tivus) vilunud

quī... hābēbātūr = keda
peeti

Lūciūs Sūllā, -ī -ae m.
(Rooma riigimees ja
väejuht)

pōstēā [post, is] pärast,
pärastpoole

Mārcūs Crāssūs, -ī -ī m.
(Rooma riigimees ja
väejuht)

in M. Crāssī = in exer-
citu M. Crassi
fūērāt = oli teeninud

16.

1. **lūx, lūcis f.** valgus, val-
gussära, kuma, paiste
prīmā lūcē = koidu ajal
sūmmūs mōns = mäehari
īpsē = Caesar ipse
**mīllē ēt quīngēntīs pāssi-
būs** (abl. comparatio-
nis) = quam mille et
quingentos passus
nēquē ... aut ... aut =
ega ... ei ... ega
cāptīvūs, ā, ūm [capio]
vangivõetud, vangista-
tud; subst. vangivõetu,
vangistatu, (sõja)vang
cōmpērīō, pērī, pērtūm, 4.
(täpselt) teada saama;
pass. avalikuks tulema
ūt pōstēā ... cōmpērīt =
nagu ta pärast teada sai
(ut comparativum)
ēx cāptīvīs = vangivõe-
tuilt, vangidelt
Lābīēnī = adventus La-
bieni
cōgnītūs ēssēt = ab hosti-
bus cognitus esset

Prīmā lūcē. . Cōnsīdiūs...
āccūrrīt ... — pealause
2. **ēquūs, ī m.** hobune
ādmittō, mīsī, mīssūm, 3.
[ad, mitto] voli andma,
laskma (minna, toimu-
da)
cūrrō, cūcūrrī, cūrsūm, 3.
jooksma
**āccūrrō, cūrrī (cūcūrrī),
cūrsūm, 3.** [ad, curro]
juurde jooksma; juurde
ruttama
ēquō ādmīssō ... āccūrrīt
= ruttab tuhatnelja ki-
hutaval hobusel, kihu-
tab tuhatnelja
īnsīgnē, īs n. (insignis)
eraldusmärk, tunde-
märk, tähis (eriti kau-
nistused kiivrite küljes)
3. **cōllīs, īs m.** kink, kün-
gas
sūbdūcō, dūxī, dūctūm, 3.
[sub, duco] (alt üles,
ligi) juhtima
āciēs, ēī f. [vrd. ācer] te-
ra; väerind, rinne
strūō, strūxī, strūctūm, 3.

reastama, kihitama; ehitama
 instrūō, strūxī, strūctūm,
 3. [in, struo] üles seadma, rivistama; ehitama
 praecipīō, cēpī, cēptūm, 3. [prae, capio] ette võtma; ette kirjutama, käsikima, õpetama
 üt ērāt ... praecēptūm = nagu oli kästud (ut comparativum)
 nīsī [ne, si] kui ei, kui mitte; muidu kui, enne kui
 prōpē (adv., praep. c. acc.) lähedal; compar. prōpiūs lähemal; lähemale; superl. prōximē väga lähedal, kõige lähemal; kõige lähemal ajal, äsja
 ūnō tēmpōrē = ühel ajal
 ĩmpētūs, ūs m. [in peto] pealetung, kallaletung, rünnak
 mōntē ōccūpātō — abl. absolutus
 spēctō, 1. [specio] vaatama
 ěxspēctō, 1. [ex, specto] ootama
 proeliō = võitlusest (abl. separationis)

ābstīnēō, tīnūī, tēntūm, 2. [ab, teneo] ära hoidma, tagasi hoidma; hoiduma
 4. dēnīquē viimaks
 mūltō ... dīē = hilja päeval
 tīmōr, ōrīs m. [timeo] kartus, hirm
 tērrēō, tērrūī, tērrītūm, 2. hirmutama
 pērtērrēō, tērrūī, tērrītūm, 2. [per, terreo] ära hirmutama, kohutama
 tīmōrē pērtērrītūs = suure hirmu tõttu
 quōd — pronomen relativum
 vīsūm, ī n. [video] nähtu; nähtus
 (īd) prō vīsō = (seda) kui nähtut (nähtu ette, s. o. nagu oleks ta tõepoolest näinud)
 5. ēō dīē — abl. temporis
 ĩntērvāllūm, ī n. vahemik, vahe, vahemaa
 cōnsuērāt = consueverat
 quō cōnsuērāt ĩntērvāllō = eo intervallo, quo consueverat sequi (s. o. tavalise vahemaaga — abl. modi)

mīliā pāssūum triā = kolm
miili (kolme miili kau-
gusel — acc. spatii)

cāstrā pōnērē = laagrisse
asuma, laagri üles löö-
ma

17.

1. **pōstridīē** [posterus,
dies] järgmisel päeval
pōstridīē eiūs diēi = (sel-
le päeva — pleonasm)
järgmisel päeval
bīdūum, ī n. [bis, dies]
kaks päeva
sūpērsūm, fūi, ēssē [super
— ülal; peal, peale;
sum] üle, järel olema;
järele jääma
bīdūum . . . , cūm = ainult
kaks päeva . . . selle
ajani, kui (kus)
mētīōr, mēnsūs sūm, 4.
mõõtma; välja mõõtma
Bibrāctē, īs n. Bibrakte
(häädulaste pealinn)
cōpiōsūs, ā, ūm [copia]
rikkalik, rikas
mīlibūs . . . XVIII — abl.
comparationis
ābērāt — scil. Caesar
frūmētāriūs, ā, ūm [fru-
mentum] viljakas, vil-
ja-; **rēs frūmētāriā** vil-
jaasjandus, viljataga-
vara

prōspiciō, spēxi, spēctūm,
3. [pro, specio] edasi,
ette vaatama; silmama;
ette nägema (c. acc.);
hoolitsema (c. dat.)

rēi frūmētāriāe prōspici-
ēndūm (ēssē) = et tu-
leb hoolitseda (tarvis
olevat hoolitseda) vilja-
tagavara eest

āvērtō, vērti, vērsūm, 3.
[ab, verto] ära pöö-
rama

āvērtit = (niisiis) ta pöö-
rab ära

Bibrāctē = Bibraktesse
(acc. linna nimest kü-
simuse puhul: kuhu?)

2. **fūgītīvūs, ā, ūm** [fugio]
põgenenud, pagenud;
subst. põgenenu, põge-
nik; põgenenud ori

Lūciūs Aemiliūs, -ī -ī m.
(gallide ratsanikest
koosneva dekuuria pea-
lik)

dēcūriō, ōnis m. [decuria
— väeühik, umbes 10

ratsanikku] dekurioon
(dekuuria pealik)

3. **ēō māgīs** = seda (abl.
mensurae) enam

prīdīē [vrd. prior, dies]
eelmisel päeval

**sūpērīōribūs lōcīs ōccū-
pātīs** — abl. absolutus
(kontsessiivses tähendus)

ēō = seetõttu (= propter-
ea)

rē frūmētārīā — abl. se-
parationis

claudō, clausī, clausūm, 3.
sulgema; lõpul olema

intērlūdō, clūsī, clūsūm, 3.
[inter, claudō] (va-
hepealt) sulgema; ära
lõikama

pōssē — scil. Romanos
(acc. c. inf.)

fīdō, fīsūs sūm, 3. usal-
dama

cōnfīdō, fīsūs sūm, 3.
[com-, fido] kindlasti
lootma, uskuma; usal-
dama

**proeliūm nōn cōmmīsīs-
sēt** — coniunctivus
obliquus

mūtō, 1. vahetama, muut-
ma

cōmmūtō, 1. [com-, muto]
ümber vahetama, muut-
ma

cōnvērtō, vērtī, vērsūm, 3.
[com-, verto] üm-
ber, teisale pöörama

**nōstrōs ā nōvīssīmō āg-
mīnē** = meie järelväge

18.

1. **pōstquām** [post, quām]
pärast seda kui

ādvērtō, vērtī, vērsūm, 3.
[ad, verto] juurde, poo-
le pöörama

ānimūm ādvērtērē (ehk
ānimādvērtērē) = tä-
hele panema

quī = ut is (ut finale)
sūstīnēō, tīnūī, tētūm, 2.

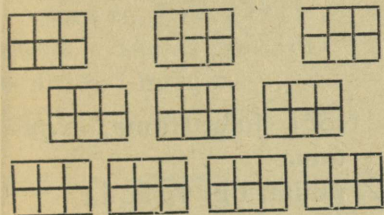
[sub, teneo] ülal hoid-
ma, ülal pidama; vastu
pidama, tagasi hoidma

2. **intērīm** [inter] vahe-
peal

mēdiūs, ā, ūm keskmine
īn cōllē mēdiō = kingu
keskel

trīplēx, plīcīs kolme-
kordne

āciēs triplēx = kolmekordne lahingurivistus (Esimesel liinil seisid iga leegioni 4 esimest kohorti, teisel liinil kolm järgnevat kohorti ja kolmandal liinil kolm viimast kohorti.)

Acies triplex.

(Nelinurgad kujutavad leegioni kümmet kohorti. Vertikaaljooned eraldavad iga kohordi kolme manipuli. Horizontaaljoon eraldab iga manipuli kaht tsentuuriat. Tsentuurias oli 70—100 sõdurit.)

vētērānūs, ā, ūm [vetus] vana, kauateeninud, vilunud; subst. **vētērānī, ōrūm m.** kauateeninud, vilunud sõdurid; veteraanid

3. in summō iūgō = mäeharja kõrgeimas osas, mäetipul, mäeharjal

cītērīōr, iūs siinpool asetsev; siinpoolne

cōnscrībō, scrīpsī, scrīptūm, 3. [com-, scribo] kokku, üles kirjutama; koguma, värbama

lōcō, 1. [locus] paigutama

cōllōcō, 1. [com-, loco] (kokku, parajasse kohta) panema, paigutama

sūprā [superus] ülal, üleval; (praep. c. acc.) üle, ülemaal, kohal; enne
itā ūtī = nii et (ut consecutivum)

cōmplēō, ēvī, ētūm, 2. täitma

īmpēdīmētūm, ī n. [impedio] takistus; plur. (sõjaväe) pagas, voor
sārcinā, ae f. reisipaun, reisisajad

cōnfērō, cōntūli, cōllātūm, cōnfērrē [com-, fero] kokku kandma; kõrvaltama, võrdlema

5. cōnfērtūs, ā, ūm tihe
cōnfērtissimā āciē = väga tiheda väerinnaga (abl. instrumenti)

rēicīō (loc: rējī-), **iēcī, iēctūm, 3.** [re-, iacio]

tagasi, ära viskama; ta-
gasi lööma
phälānx, āngīs f. faalanks
(eest kilpidega kaitstud
tihe lahingurivistus)
rēiēctō nōstrō ēquitātū,
phälāngē fāctā = olles
moodustanud faalanksi.

pärast seda kui meie
ratsavāgi oli tagasi löö-
dud
sūccēdō, cēssī, cēssūm, 3.
[sub, cedo] alla, ligi,
juurde asuma; alt ligi-
nema; asemele astuma,
järgnema

19.

1. **prīmūm** [primus] esi-
mest korda, esiteks
sūō = suo equo remoto
dēindē (dēin) [de, inde]
seejärel, seepeale, siis
ōmnīūm — atribuut sõ-
nale „equis“
cōnspēctūs, ūs m. [con-
spicio] vaade, vaate-
piir
rēmōvēō, mōvī, mōtūm, 2.
[re-, moveo] eemalda-
ma, kõrvaldama
aequō, 1. [aequus] tasan-
dama; ühtlaseks, ühesu-
guseks tegema
spēs fūgae = põgenemise
lootus (fugae — gen.
obiectivus)
hōrtōr, 1. õhutama, jul-
gustama
cōhōrtōr, 1. [com-, hor-

tor] julgustama, ergu-
tama
2. **pīlūm, ī n.** viskoda
pīlūm mittērē = oda heit-
ma
pīlīs mīssīs — abl. abso-
lutus
frāngō, frēgī, frāctūm, 3.
murdma
pērfrīngō, frēgī, frāctūm,
3. [per, frango] läbi
murdma
dīsīciō (loe: dīsī-), **iēcī,**
iēctūm, 3. [dis-, iacio]
laiali viskama, laiali
ajama
glādiūs, ī m. mõök
dēstringō, strīnxī, strīc-
tūm, 3. [de, stringo]
maha, ära tõmbama;
paljastama
glādiūs dēstrictīs — vt.

gramm. § 98,1 [99, märk.]

in *ēōs* = in hostes

3. *pūgnā*, ae f. võitlus

ād *pūgnām* = võitlemise juures, võitluses

māgnō ... *īmpēdimentō*
— dat. finalis (vt. gramm. § 77 [74])

quōd = see asjaolu, et *scūtūm*, ī n. kilp

īctūs, ūs m. [ico] löök, hoop

ūnō ictū pīlōrūm = viskoda ühe löögiga (*pīlōrum* — plur. näitab tegevuse kordumist)

figō, *fixī*, *fixūm*, 3. kinnitama; torkama, lööma; üles lööma

trānsfigō, *fixī*, *fixūm*, 3. [trans, figo] läbi torkama, läbi lööma

ligō, 1. siduma; ühendama

cōlligō, 1. [com-, ligo] kokku siduma, ühendama

plūrībūs ... *scūtīs* ... *trānsfixīs* *ēt cōlligātīs*

— abl. absolutus (kausaalses tähenduses)

cūm = sest et (cum causale)

fērrūm, ī n. raud

flēctō, *flēxī*, *flēxūm*, 3. painutama, kõverdama

īnflēctō, *flēxī*, *flēxūm*, 3.

[in, flecto] kõveraks painutama, kõveraks murdma

sē īnflēctērē = kõveraks painduma, kõveraks murduma

cūm fērrūm sē īnflēxissēt, *nēquē* ... *pōtērānt* = sest et oda raudots (raud) oli kõveraks paindunud, nad ei saanud seda ei ...

vēllō, *vēllī*, *vūlsūm*, 3. kitkuma, kiskuma

ēvēllō, *vēllī*, *vūlsūm*, 3. [ex, vello] välja kitkuma, välja kiskuma

sīnistēr, *trā*, *trūm* vasakpoolne, vasak; subst. *sīnistrā*, ae f. (scil. manus) vasak käsi

īmpēdiō, 4. takistama

sīnistrā īmpēditā — abl. absolutus (kausaalses tähenduses)

cōmmōdē [commodus — kohane, mõnus] kohaselt, mõnusasti

4. *mūltī ūt* = nii et paljud (ut consecutivum)

dīu kaua; compar. **dīu-**
tiūs, superl. **dīūtissimē**
iāctō, 1. [iacio] pilduma
brāchiūm (**brācchiūm**), **i**
n. (kreeka sõna) käsi-
 vars, käsi
iāctātō brācchiō = rapu-
 tanud kätt (käsi rapu-
 tatud — abl. absolutus)
ōptō, 1. valima; soovima
praeōptō, 1. [prae, opto]
 pigemini soovima, ee-
 listama
mānūs, **ūs f.** käsi; jõuk
ēmīttō, **mīsī**, **mīssūm**, 3.
 [ex, mitto] välja saat-
 ma; välja laskma
mānū ēmittērē = käest
 (abl. separationis) väl-
 ja lasta, ära visata
nūdūs, **ā**, **ūm** alasti, paljas
cōrpūs, **ōrīs n.** keha, kor-
 pus
nūdō cōrpōrē = palja ke-
 haga (s. o. ilma kilbita)
 5. **tāndēm** viimaks
vūlnūs, **ērīs n.** haav
dēfētiscōr, **fēssūs sūm**, 3.
 väsima, nõrkema
vūlnērībūs dēfēssī = haa-
 vadest nõrkedes (nõr-
 kenud)
rēfērō, **rēttūli**, **rēlātūm**,
rēfērrē [re-, fero] ta-

gasi kandma; tagasi,
 ära tooma; ette kandma
pēdēm rēfērrē = (vähe-
 haaval) taganema (vrd.
 „jalga laskma“)
sūbsūm, **fūi**, **ēssē** [sub,
 sum] all olema, lähedu-
 ses olema
mīllē pāssūm spātiō =
 ühe rooma miili kaugu-
 ses
ēō [is] sinna; (= eo loco)
 seal
sē rēcīpērē = tagasi tõm-
 buma, taganema
 6. **cāptō mōntē ēt succē-**
dētībūs nōstrīs — abl.
 absolutus
mīlibūs . . . XV — abl. in-
 strumentī
nōvīssīmīs (scil militibus)
 = novissimo agmini
nōvīssīmīs praesidiō —
 dat. duplex (vt. gramm.
 — § 77 [74])
lātūs, **ērīs n.** külg
āpērīō, **rūi**, **rtūm**, 4. ava-
 ma; **āpērtūs**, **ā**, **ūm** ava-
 tud, lahtine
cīrcūmvēniō, **vēnī**, **vēn-**
tūm, 4. [circum, venio]
 ümber tulema, ümber
 piirama

cōnspicōr, 1. [conspicio] tähele panema, nägema
rūrsūs ehk rūrsūm tagasi;
uuesti, jälle

instō, stīti, —, 1. [in, sto] ligi seisma, ligi asuma;
peale tungima

intēgrō, 1. [integer] ennistama

rēdintēgrō, 1. [re-, integro] (uuesti) ennistama, uuendama

7. **signūm**, ī n. märk; kuuju; väetähis (praeguse lipu asemel); märgu-
anne, signaal; **signā cōnvertērē** ümber pöörduma; **signā infērrē** peale tungima

bīpārtītō (bīpērtītō) [vrd. bis, pars] kahes osas

Rōmānī cōnvērsā signā bīpērtītō intūlērunt = roolased, pöördunud ümber, tungisid peale (kandsid peale ümberpööratud väetähiseid) kahes osas

sēcūndūs, ā, ūm [sequor] järgmine, teine; päri olev, soodus

vīncō, vīcī, vīctūm, 3. võitma

sūmmōvēō, mōvī, mōtūm, 2. [sub, moveo] (alt, eest) ära ajama; eemaldama, tagasi tõrjuma

vīctīs āc sūmmōtīs — dat. **rēsistō, stīti**, —, 3. [re-, sisto] seisma jääma, seisatama; vastu seisma

vēniētēs = pealetungijaid, ründajaid

20.

1. **āncēps, cīpītīs** [vrd. ambo, caput] kahepealine, kahekülgne; kahe-suunaline

āncīpītī proeliō = kahel rindel, kahel frondil

ācrītēr [ācer] teravalt; ägedasti

cūm = sest et (cum causale)

āltērī (= Helvetii) ... **āltērī** (= Boii et Tulingi)

ād impēdimentā ēt cārrōs sūōs — „suos“ käib nii „carros“ kui ka „impedimenta“ kohta

sē cōnfērrē = koonduma

2. hōc tōtō proeliō =
kogu selle võitluse ajal
cūm = kuigi (cum concessivum)

hōrā, ae f. tund

sēptimūs, ā, ūm seitsmes
āb hōrā sēptimā = seits-
mendast tunnist (arva-
tes päikese tōusust;
seega: keskpäevast)

vēspēr, ērī m. (ka vē-
spērā, ae f.) õhtu

āvērsūs, ā, ūm [averto]
ära, teisale pöördud;
selja pööranud

nēmō (dat. nēmīnī, acc.
nēmīnēm; gen. taval.
nūllīūs, abl. nūllō, nūl-
lā) [ne, homo] ei keegi

3. nōx, nōctīs f. öö

ād mūltām nōctēm ētiām
= veel kuni hilja ööni

ād impēdimentā = voori
juures

vāllūm, ī n. (vaitõkkega)
vall

ōbiciō (loe: ōbjī-), iēcī,
iēctūm, 3. [ob, iacio]
vastu viskama, vastu
heitma; vastu, ette ase-
tama

īn nōstrōs vēniēntēs =

pealetungivate meie
meeste peale

cōniciō (loe: cōnjī-), iēcī,
iēctūm, 3. [com-, iacio]
(kokku) viskama, (kok-
ku) heitma

raedā, ae f. (keldi s.) rei-
sivanker

mātārā, ae f. (keldi s.)
viskoda

trāgūlā, ae f. (keldi s.)
rihmoda (visati rihma
abil)

sūbiciō (loe: sūbjī-), iēcī,
iēctūm, 3. [sub, iacio]
(alla, alt üles) viska-
ma, heitma

vūlnērō, 1. [vulnus] haa-
vama

4. ībi = in castris

cāptūs ēst — ühildunud
lähima subjektiga, kuid
käib ka „filia“ kohta
(vt. gramm. § 65 [62],
märk. 2)

5. ēāquē tōtā nōctē =
ja kogu (ülejäanud)
öö kestel

nūllām pārtēm nōctīs =
öösel mitte ühekski het-
keks (öö ühekski osaks
— acc. temporis)

īntērmittō, mīsī, mīssūm,

3. [inter, mitto] vahele
jätma, katkestama

it̄inērē it̄t̄ermis̄sō = tee-
konda katkestades (abl.
absolutus)

Lingōnēs, ūm m. lingon-
lased

cūm = sest et (cum cau-
sale)

sēpūltūrā, ae f. [sepelio —
matma] matmine

trīdūūm, ī n. [tres, dies]
kolm päeva

mōrōr, 1. [mora] viibima;
viivitama, takistama

6. Lingōnās = Lingones
(acc.)

litt̄ērā, ae f. (kirja)täht;
litt̄ērae, ārūm f. kiri,
kirjandus; teadus

nūntiūs, ā, ūm kuulutav,

teatav; subst. kuulu-
taja, teataja, käskjalg

litt̄ērās nūntiōsquē = käsk-
jalad kirjaga

nēvē, neu [ne, -ve] ja et
ei, ja et mitte, ega mitte;

nēvē — nēvē, neu —
neu ja et mitte — ega

frūmētō nēvē āliā rē =
vilja ega muuga (muu
abil)

iūvō, iūvī, iūtūm, 1. aita-
ma, avitama, abistama

quī sī iūvissēt = kui nad
siiski peaksid aitama

sē (ēōs) ēōdēm lōcō,
quō . . . hābitūrūm = ta

kohtlevat neid samuti
nagu (pidavat samal
kohal, millel) . . .

trīdūō it̄t̄ermis̄sō = kolme
päeva pärast (kolm
päeva vahele jäetud)

21.

Ex Bibl. anti. Tart.

1. inōpiā, ae f. [vrd. in-,
ops] abitus; puudus

inōpiā āddūctī = puudu-
sest mõjutatud, puudu-
se tõttu

dēditiō, ōnis f. [dedo —
alla andma] allaand-
mine, alistumine

2. quī cūm ēūm = kui
need (s. o. helveets-
laste saadikud) teda
(s. o. Caesarit)

cōnyēnirē (aliquem) =
(kedagi)kohtama, (kel-
legagi) kokku saama

- ād pēdēs** = ad pedes Caesaris
prōiciō (loe: prōji-), iēcī, iēctūm, 3. [pro, iacio] ette viskama, heitma
sūpplicītēr [supplex] alandlikult (paludes)
lōquōr, lōcūtūs sūm, 3. kõnelema, rääkima
lōcūtī — vt. gramm. § 49, märk.
flēō, ēvī, ētūm, 2. nutma
ātquē ēōs = ning (kui) ta (s. o. Caesar) neid (s. o. helveetslasi)
pārēō, rūī, —, 2. ilmuma; sõna kuulma, alistuma
3. pōstquām . . . pērvēnit — vt. gramm. § 122 [119]
sērvūs, ā, ūm orjuses olev; subst. ori
fūgiō, fūgī, fūgītūm, 3. põgenema, pagema
pērfūgiō, fūgī, (fūgītūm), 3. [per, fugio] (läbi) põgenema; üle jooksma
pērfūgīssēt — vt. gramm. § 130 [127]
pōscō, pōpōscī, —, 3. nõudma
4. quaerō, quaesivī (īī), quaesītūm, 3. otsima, uurima; püüdma saavu-

- tada; (järele) pärima, küsima
cōnquīrō, quīsivī (īī), quīsītūm, 3. [com-, quae-ro] kokku otsima
ēā — scil. obsides, arma, servi
cōnquīrūtūr — scil. obsides, servi
cōnfērūtūr — scil. arma
noctē intērmīssā = öö kätte jõudnud
sēx kuus
Vērbīgēnūs, ā, ūm verbigeni
trādō, didī, dītūm, 3. [trans, do] üle andma; edasi andma, jutustama
sūpplicīūm, ī n. [supplex] põlvitamine; karistus, nuhtlus; hukkamine, surmanuhtlus
āfficiō, fēcī, fēctūm, 3. [ad, facio] mõjutama; rõhuma, kurnama
sūpplicīō āfficērē = surmaga karistama
sālūs, ūtis f. heaolu; pääsemine
sālūtīs = (orjapõlvest) pääsemise (gen. obiectivus)

spē ... **inductī** = lootusest mõjutatud, lootuses **dēditiciūs, ā, ūm** [dedo] allaandnud, alistunud; subst. alistunu; (allaheidetud) alam
öccultō, 1. varjama
ignōrō, 1. mitte teadma;

mitte tähele panema, tähele panemata jätma
primā noctē = öö algul
ēgrēdiōr, grēssūs sūm, 3.
 [ex, gradior] välja sammuma, välja astuma; välja minema, väljuma
cōntēndērūnt = ruttasid

22.

1. quōd ūbi = niipea kui seda
rēsciscō, scīvī (scīi), scītūm, 3. [re-, scisco] teate (tagasi) saama, teada saama

ūtī = ut

rēducō, dūxī, dūctūm, 3.
 [re-, duco] tagasi juhtima, tagasi tooma

quōrūm ... impērāvīt = imperavit his, quorum per fines ierant, ut conquirerent et reducerent (eos) ...

pūrgō, 1. [purus—puhas] puhastama; vabandama, õigustama

sībī pūrgātī ēssē = tema silmis (temale, tema tarvis) süüst puhtad olla

in hōstīum nūmērō hābūit

= kohtles vaenlastena (s. o. laskis surmata)

2. pērfūgā, ae m. [perfugio] ülejooksik

in dēditīōnēm āccēpīt = võttis vastu alistunute hulka (Alistunud — dediticii — kaotasid oma iseseisvuse ja relvade kandmise õiguse ning olid kohustatud maakasutamise-õiguse eest maksma roomlastele maksu; allaheidetute truuduse kindlustamiseks võtsid roomlastel neilt pantvange ja pidasid nende linnades oma garnisone.)

3. ūndē kust

(frūx), frūgīs f., taval. plur. frūgēs, ūm f. (nom.)

sing. ei ole tarvitav)
vili
āmīttō, mīsī, mīssūm, 3.
[ab, mitto] ära laskma,
minetama; kaotama
ōmnībūs frūgībūs āmīssīs
— abl. absolutus
quō = ut eo (ut consecuti-
vum)
fāmēs, is f. nālg
tōlērō, 1. välja kannata-
ma, taluma
fāmēm tōlērārē = nālga
kustutama
nīs ... cōpiām fācērēt =
varustaksid neid
īpsōs — scil. Helvetios,
Tulingos, Latobrigos
quōs — ühildunud lähima
substantiiviga, kuid
käib ka „oppida“ kohta
rēstitūō, ūī, ütūm, 3. [re-
statuo] tagasi, uuesti
asetama; uuesti korda
seadma, taastama
4. rātīō, ōnīs f. [reor]
arve; aru, mõistus, mõte
ēā ... rātīōnē = selle mõt-
tega, sel põhjusel, selle-
pärast
nōlō, nōlūī, nōllē [ne, vo-
lo] mitte tahtma
vācō, 1. tühi, vaba olema;
asustamata olema

bōnītās, ātis f. [bonus]
headus
5. ēgrēgīūs, ā, ūm [ex,
grex] eriliselt hea, oi-
valine
cōgnītūs, ā, ūm [cogno-
sco] tuntud
ēgrēgiā virtūtē ērānt cō-
gnītī = olid tuntud eriti
vahvatena, kui iseära-
nis vahvad (mehed)
ūt ... cōllōcārēt = et
nad asustaksid
Bōiōs ... cōncēssīt = pe-
tentibus Haeduis (dat.)
concessit, ut Boios ...
in finibus suis colloca-
rent („Boios“ on aseta-
tud esikohale selle rō-
hutamiseks. Lause mõte
oleks seega: „Mis puu-
tub boilastesse, siis an-
dis ta häädulastele nen-
de palve peale loa, et
nad ...“
illī — scil. Haedui
pār, pārīs võrdne, ühe-
sugune
libērtās, ātis f. [liber] va-
badus
cōndīciō, ōnīs f. [condico
— kokku rääkima] kok-
kulepe, tingimus; olu-
kord

in pārem iūris libērtātis-
quē cōndiciōnēm . . .
rēcēpērunt = ūhesugu-
sesse õiguse ja vaba-
duse olukorda (s. o.
täieliku kodanliku ja

riikliku ūheõiguslikkuse
alusel) vastu võtsid
ätquē (= in quā) ipsi
ērānt = nagu (millises)
ise olid (vt. gramm.
§ 118, märk. 2)

23.

1. āliquis (eriti subst.) ja
āliqui (eriti adi.), āli-
quā, āliquid (subst.) ja
āliquod (adi.) [alius;
quis, qui] keegi, miski;
mingisugune, mingi
hōnōr (hōnōs), ōris m. au,
austus
āliquō . . . nūmērō ātquē
hōnōrē = mingis (ni-
metamisväärt) lugupi-
damises ja austuses (s.
o. luğupeetavad ja aus-
tatavad — abl. qualita-
tis)
gēnūs, ēris n. [gigno] su-
gu, tõug, liik; = klass,
seisus
plēbēs = plebs
paenē peaaegu
sērvōrūm hābētūr lōcō =
on orjade olukorras
(peetakse orjade kohal)
audēō, ausūs sūm, 2. jul-
gema, tohtima

nihil audēt pēr sē = mi-
dagi ei tohi (ette võtta)
ise (ei julge omaette)
ādhibēō, būi, bitūm, 2.
[ad, habeo] juurde, kül-
ge panema; kaasa tõm-
bama, rakendama
nūllī ādhibētūr cōnsiliō =
teda ei kutsuta ūheleqi
nõupidamisele
2. plēriquē, plēraequē,
plērāquē (harva ka
sing.) suurem osa; vä-
ga paljud
cūm = kui (iga kord kui
— cum iterativum)
aes, aeris n. vask; raha;
aes āliēnūm = võlg
māgnitūdō, dinis f. [ma-
gnus] suurus
tribūtūm, ī n. [tribuo] riigimaks, maks
aut aerē āliēnō aut mā-
gnitūdinē tribūtōrūm aut
iniuriā pōtēntiōrūm =

kas võlast või suurtest maksudest või võimsamate ülekohtust (kas võla või maksude suuruse või võimsamate ülekohtu tõttu)

prēmō, prēssī, prēssūm, 3.
rōhuma

sērvītūs, ūtīs f. [servus]
orjus

dīcō, 1. pühendama; kuulutama; **sēsē dīcārē** end pühendama, end andma

īm hōs = nende suhtes, nende kohta, nende üle

dōmīnūs, ī m. [domus]
isand; valitseja

3. drūīdae, ārūm m. ja **drūīdēs, ūm m.** druiidid (gallide preestrid)

4. illī — scil. druides

dīvīnūs, ā, ūm [divus] jumalik

rēs dīvīnae = jumalateenistus

rēbūs dīvīnīs **īntērsūnt** = võtavad osa jumalateenistusest (rebus divinis — dat. olenevalt verbist „interesse“)

sācrificiūm, ī n. ohverdus, ohver; ohverdamine

prōcūrō, 1. [pro, curo]

hoolt kandma, (millegi eest) hoolitsema

rēligiō, ōnīs f. jumalaaustamine; usund, religioon; plur. usukombed

rēligiōnēs — acc.

īntēprētōr, 1. seletama, tõlgendama, tõlkima

ādūlēscēns, ēntīs m. noor inimene, nooruk, noormees (taval. 14 kuni 30 aastani)

dīsciplīnā, ae f. [discipulus — õpilane] õppus, õpetus; kord, distsipliin

dīsciplīnae causā = õppuse otstarbel

cōncūrrō, cūrri (cūcūrri),

cūrsūm, 3. [com-, curro]

kokku jooksmas;

kokku ruttama, kokku voolama

hī = druides; **āpūd ēōs** = apud Gallos

māgnō ... hōnōrē — vt. gramm. § 95 [92]

5. cōnrōvērsiā, ae f. vaidlus, tüliküsimus

sī quōd — vt. gramm. § 40 [38], alamärkus

fācīnūs, ōrīs n. [facio] tegu; kuritegu

caedēs, is f. [caedo] raiu-
mine; tapmine

hērēditās, ātis f. [heres]
pärand

idēm = iidem (scil. drui-
des)

cērnō, crēvī, crētūm, 3.
vahet tegema, tajuma;
nägema, ära tundma

dēcērnō, crēvī, crētūm, 3.
[de, cerno] otsustama,
määrama

praemiūm, ī n. tasu, au-
tasu, preemia

6. privātūs = eraisik

dēcērētūm, ī n. [decerno]
otsus, määrus

dēcērētō nōn stētīt = otsu-
se kohaselt ei ole toimi-
nud (seisnud), otsu-
sele ei alistu (decreto
— abl. limitationis; non
stetit — perf. (vt.
gramm. § 120 [117],
märk. 3)

sācrificiūs = ohverdami-
sed (ohverdamestest —
abl. separationis)

intērdīcō, dīxī, dīctūm, 3.
[inter, dico] ära ütle-
ma, ära keelama

7. grāvīs, ě raske
quībūs = kellele

impiūs, ā, ūm [in-, pius]
mittekohusetruu, juma-
lakartmatu, kõlvatu

scēlērātūs, ā, ūm kuri-
teoga roojastatud; kuri-
tegelik; subst. kurja-
tegiija

hābērē (in) nūmērō =
hulka lugema

dēcēdō, cēssī, cēssūm, 3.
[de, cedo] kõrvale, ära
minema; kõrvale astu-
ma, eemalduma

his ōmnēs dēcēdūnt =
his (dat.) omnes de via
decedunt

ādītūs, ūs m. [adeo]
juurdeminek, lähene-
mine

sērmō, ōnīs m. kõnelus,
vestlus

dēfūgiō, fūgī, —, 3. [de,
fugio] kõrvale, ära põ-
genema; ära pagema;
kõrvale hoiduma, väl-
tima

cōntāgiō, ōnīs f. [contin-
go] kokkupuutumine

quīd ... incōmmōdī =
mingit kahju (incom-

modi — gen. partitivus
olenevalt sõnast „quid“)
hīs pētētībūs — dat.
rēddō, didī, dītūm, 3. [re-,
do] tagasi andma, ta-
gastama
iūs rēddērē = õigust, ko-
hut mõistma
hōnōs = honor
cōmmūnicō, 1. [commu-
nis] ühiseks tegema,
ühistama
nēquē hōnōs ūllūs (cūm
hīs) cōmmūnicātūr =
ega avaldata neile min-
git austust
8. praesūm, fūī, ēssē [prae-
sum] (c. dat.) ees, ees-
otsas olema
ōmnībūs drūidībūs praeēst
— vt. gramm. § 79,1
[76,1]
9. excellō, —, —, 3. välja
ulatuma, välja paistma
dignitās, ātīs f. [dignus]
väärilisus; väarikus
dignitātē — abl. limitatio-
nis
pārēs — scil. dignitate
sūffragiō ... ārmīs — abl.
mine; hääl, hääleõigus
sūffragiō ... ārmīs — abl.
instrumenti

10. cērtō ... tēmpōrē —
abl. temporis
Cārnūtēs, ūm m. karnut-
lased
rēgiō, ōnīs f. [rego] ring-
kond, maa-ala
tōtiūs Gālliae = kogu
Gallia hulgast
sacrō, 1. [sacer] pūhen-
dama; pūhitsema
cōnsēcrō, 1. [com-, sa-
cro] pūhaks kuulutama,
pūhaks pidama
lōcūs cōnsēcrātūs = pūha
paik
hūc [vrd. hīc] siia
11. disciplinā = disciplina
druidum
Britānniā, ae f. Britannia
rēpēriō, ppēri, pērtūm, 4.
üles leidma, leidma;
leiutama
rēpērtā = tekkinud
indē sealt; seejärel
trānsfērō, tūlī, lātūm, fēr-
rē [trans, fero] üle
kandma
Disciplinā ... rēpērtā ...
trānslātā ēssē — nom.
c. inf. (vt. gramm. § 102
[98])
diligētēr [diligens] hool-
sasti, püüdlikult
diligentiūs eām rēm = se-

da (s. o. seda õpetust)
põhjalikumalt
cõgnõscērē = tundma õp-
pida

plērūmqūē [plerique]
enamjaolt, enamasti
illūc (illō) [vrd. ille]
sinna

24.

1. cūm — cum iterativum
ūsūs, ūs m. [utor] kasu-
tamine, tarvitus; tarvi-
dus, vajadus; harjumus,
pruuk

incīdō, cīdī, —, 3. [in, ca-
do] sisse, peale kukku-
ma; peale langema;
peale sattuma, (peale)
juhtuma

quōtānnīs [quot, annus]
iga aasta

sōlēō, sōlītūs sūm, 2. taot-
sema, tavatsema; vii-
siks, kombeks olema

āccīdērē sōlēbāt, ūtī (ūt)
= tavaliselt juhtus (ta-
vatses juhtuda), et (ni-
melt et — ut explicati-
vum)

pūlsō, 1. [pello] tugevasti
tõukama, lööma

prōpūlsō, 1. [pro, pulso]
ära tõukama, tagasi
tõrjuma

aut ipsī iniūrīās infērrēt
aut illātās prōpūlsārēt

= kas ise läksid üle-
kohtuselt (sõjaga) teis-
tele peale või tõrjusid
tagasi teiste pealetungē
(pidasid pealetungi- või
kaitsesõda)

vērsō, 1. [verto] pööra-
ma; pass. vērsōr pöör-
lema; viibima

2. ēōrūm — gen. partiti-
vus

ūt... itā — vt. gramm.
§ 118, märk. 3 [115,
märk. 2]

gēnērē cōpīisquē = sei-
suse ja jõukuse poolest
cīrcūm (adv., praep. c.
acc.) (ringi) ümber,
ümbruses

āmbāctūs, ī m. (keldi s.)
vasall, teener

pōtēntiā, ae f. [potens]
võim, võimukus, väge-
vus; võime

grātiām pōtēntiāmquē =
mõju ja võimukust

1. **nātiō**, **ōnīs** f. [nascor] rahvus, natsioon
ādmōdūm [ad, modus] üsna, väga
dēditūs, **ā**, **ūm** [dedo] andunud, anduv
2. **quī** = ei, qui
mōrbūs, **ī** m. haigus
mōrbō **āffici** = haigestuma
quīquē = et qui
vīctimā, **ae** f. ohvriloom
immōlō, **1.** ohvriks tooma, ohverdama
sē immōlātūrōs = se eos immolatueros (esse)
vōvēō, **vōvī**, **vōtūm**, **2.** tōotama
ādmīnistēr, **trī** m. [ad, minister — teener) abiline, teener
ādmīnistrīsquē . . . **drūidībūs** **ūtūntūr** = ning kasutavad druiide abilistena (administrisque druidibus — kahekordne ablatiiv olenevalt verbist „utor“)
3. **vītā**, **ae** f. [vivo] elu
nūmēn, **īnīs** n. märguandmine (tahte avaldus), viibe (eriti juma-

- late poolt); tahe; jumalik tahe, jumalus
plācō, **1.** rahustama; lepitama
pūblicē [publicus] ühiskondlikult, avalikult
4. **immānīs**, **ē** tohutu, määratu; koletu
simulacrūm, **ī** n. [simulo] kujutis, kuju
immānī māgnītūdīnē simūlacrā = tohutu suured (abl. qualitatis) kujud
- tēxō**, **tēxūī**, **tēxtūm**, **3.** kuduma; põimima, punuma
cōntēxō, **tēxūī**, **tēxtūm**, **3.** [com-, texo] kokku kuduma; kokku põimima, (kokku) punuma
vīmēn, **īnīs** n. (punumis)-vits
vīmīnībūs = vitstest
mēmburūm, **ī** n. liige, kehaosa
vīvūs, **ā**, **ūm** [vivo] elav
vīvīs hōmīnībūs cōmplēt = täidavad elavate inimestega
sūccēndō, **cēndī**, **cēnsūm**,

3. tuld alla tegema, süü-
tāma

flāmmā, ae f. leek
cīrcūmvēntī flāmmā =
ūmbritsetud tulest

ānimō, 1. [anima] hinges-
tama, elustama

ēxānimō, 1. [ex, animo]
hingetuks, elutuks tege-
ma

5. sūplīciā ēōrūm = nen-
de ohverdamised (huk-
kamised)

fūrtūm, ī n. [fur—varas]
vargus

lātrōcīniūm, ī n. [vrd.
latro] röövimine

nōxiā, ae f. üleastumine,
süü

(in) āliquā nōxiā = mōnes
muus süüteos

prēhēndō, ēndī, ēnsūm, 3.
vōtma, haarama

cōmprēhēndō, ēndī, ēn-
sūm, 3. [com-, prehen-
do] ümbert kinni vōt-
ma; kinni vōtma, kinni
haarama, kinni püüdma

grātūs, ā, ūm meelepāra-
ne; tänulik

cūm — cum iterativum

dēficiō, fēcī, fēctūm, 3.
[de, facio] ära lange-
ma, lahku lööma; mitte
jätkuma, puudu olema

innōcēns, ēntīs [in-, no-
cens] kahjutu, süütu

dēscēndō, scēndī, scēn-
sūm, 3. [de, scando]
alla tulema, laskuma

26.

1. vīr, vīrī m. mees

quāntūs, ā, ūm kui suur,
missugune

pecūniā, ae f. raha

quāntās pecūniās..., tāt-
tās = tantas pecunias,
quantas

ūxor, ōrīs f. naine (kui
abikaasa)

dōs, dōtīs f. [do] kaasa-
vara

dōtīs nōminē = kaasavara
nime all (abl. modi)

bōnūm, ī n. [bonus] hüve;
plur. varandus

aestīmātiō, ōnīs f. [aesti-
mo] hindamine

aestīmātiōnē factā = hin-
damise põhjal (hinda-

mine tehtud — abl. absolutus)

2. **cōniūctīm** [coniungo] ühiselt, üheskoos

rātiōnēm hābērē = arvet, arvestust pidama

frūctūs, ūs m. vili (eriti puuvili); sissetulek, tulu, kasum

sērvō, 1. alal hoidma, hoidma

frūctūsquē sērvāntūr = ja kasud hoitakse alal

ēōrūm = gen. partitivus

sūpērō, 1. [superus] ületama

vītā sūpērārē = üle elama, kauemini elama

ūtērquē, ūtrāquē, ūtrūmquē (gen. sing. -iūsquē, dat. sing. -īquē) [uter, -que] kumbki, nii üks kui teine

cūm frūctībūs sūpērīōrūm tēmpōrūm = ühes eelmiste aegade (gen. qualitatis) tuludega

ād ēūm... pērvēnit = sellele saab (osaks)

3. **sīcūt, sīcūtī** [sic, ut] nii kui, nõnda kui, nagu

libērī, ōrūm m. [liber] lapsed

īn ūxōrēs, sīcūtī īn libē-

rōs = naiste (suhtes), niisama ka laste suhtes

nēx, nēcīs f. tapmine

pōtētās, ātis f. [potis] võimus, võim; võimalus

vītae nēcīsquē pōtētās = võim elu ja surma üle (gen. obiectivus)

cūm — cum iterativum

illūstrīs, ē valge, selge; tähtis, kuulus

nāscōr, nātūs sūm, 3. sündima

illūstriōrē lōcō nātūs = tähtsamast soost, seisusest

dēcēssīt = vita (de vita) decessit

prōpīnquūs, ā, ūm [prope] lähedane; suguluses olev; subst. sugulane

rēs īn sūspīcīōnēm vēnit = tekib kahtlus (et surm oli vägivaldne)

sērvīlīs, ē [servus] orjalik, orja-

mōdūs, ī m. mõõt; viis

īn sērvīlēm mōdūm = modo servorum (orjade ülekuulamine toimus Roomas ühenduses piinamistega)

quaestīō, ōnīs f. [quaero] otsimine, uurimine, üle-

kuulamine; pärimine,
küsimine, küsimus

sī cōmpertūm **est** = kui
avalikuks tuleb (on
kindlaks tehtud, s. o. et
kahtlustus oli põhjen-
datud)

tōrmētūm, ī n. viske-
masin; piinariist; piina-
mine

ignī atquē omnībūs (ālīs)
tōrmētīs = tule ning
igasuguste teiste piina-
mistega (piinamiste
abil)

crūciō, 1. piinama

ēxcrūciō, 1. [ex, crucio]
(ära) piinama

ēxcrūciātās intērficiūnt =
piinavad surnuks (pii-
natutena surmavad)

4. fūnūs, ērīs n. matus

prō cūltū = võrreldes elu-
viisiga, eluviisi seisu-
kohalt

māgnificūs, ā, ūm [ma-
gnus, facio] suurepära-
ne, tore; compar. mā-
gnificēntiōr; superl.
māgnificēntissimūs

sūmptūōsūs, ā, ūm [sump-
tus — kulu] kulukas

vīvīs (dat.) = eluajal

cōr, cōrdīs n. (gen. plur.
-iūm) süda

cōrdī ēssē = südamelähe-
dane, kallis olema

ānimāl, ālīs n. [anima]
elav olend; elajas, loom

paulūs, ā, ūm vähene;
neutr. sing. **paulūm** vä-
hehus (subst.), vähe
(adv.); abl. **paulō** vähe-
selt, vähe

paulō sūprā = vähe (abl.
mensurae) enne

hānc mēmōriām = seda
(meie) aega

diligō, lēxī, lēctūm, 3.
[dis-, lēgo] austama,
armastama, lugu pida-
ma

cōnstō, stītī, stātūm, 1.
[com-, sto] koos seis-
ma, koosnema; kind-
lasti seisma; impers.
cōnstāt, stītīt, 1. on kin-
del, on teada

iūstūs, ā, ūm [ius] õig-
lane, õige

iūstīs fūnērībūs cōnfēctīs
= kombekohaste (õig-
gesti korraldatud) ma-
tuste puhul (abl. abso-
lutus)

ūnā = una cum mortuis

Pūblius Ōvidiūs Nāsō,
-ī -ī -ōnīs m. (Rooma
tähtsamaid luuletajaid;
elas a. 43 e. m. a. —
17 m. a. j. Tema kirjan-
duslik tegevus jaguneb
3 perioodi: erootilise si-
suga noorusluuletused,
mütoloogilised meheea-
teosed ja keisri poolt
asumisele saadetuna

võõrsil kirjutatud kae-
belaulud.)

„**Mētāmōrphōsēs**“ — Ovi-
diuse suurim ning täht-
saim teos, milles käsi-
tellakse (pideva laulu-
na) kreeka ja osalt roo-
ma müütilisi lugusid,
mis lõpevad moondu-
sega. Teos on kirjuta-
tud heksameetri-vormis.

Heksameeter:

— — — | — — — | — — — | — — — | — — — | — —

mētāmōrphōsis, is f. (kree-
ka s.; gen. plur. -ēōn)
ümberkujundamine,
muundamine; moondus
prōoemīum, ī n. (kr. s.)
sissejuhatatus

1. **fērt ānimūs ... dicēre**
= animus (meus) fert
(me) dicere (minu hing
sunnib mind rääkima,
mul on tung laulda)

fōrmā, ae f. vorm; kuju
mūtātās ... fōrmās = vor-
mide muutmisest (muu-
detud vormidest)

coeptūs, ā, ūm [coepi] ala-
tud, hakatud; subst.

coeptūm, ī n. algatus,
ettevõte, üritus

tū sina; plur. **vōs** teie

mūtāstis ēt illās = muta-
vistis etiam illas (for-
mas)

spīrō, 1. puhuma; hingama

āspīrō, 1. [ad, spiro] juur-
de, peale puhuma; soo-
dustama, kaasa aitama

mēūs, ā, ūm (voc. sing.
masc. mī) minu (oma)

ōrīgō, gīnīs f. [orior] tek-
kimine, algus

mündūs, ī m. maailm

ād mēā ... tēmpōrā = kuni

minu aegadeni (teos algab maailma loomise ja lõpeb Caesari muutmisega taevataheks)
 pērpētūūs, ā, ūm alaline, pidev
 dēdūcō, dūxī, dūctūm, 3. [de, duco] alla juhtima;

kōrvale, ära juhtima; juhtima
 āspirātē — dēdūcītē = aidake kaasa (nagu pärituulega merel) — juhtige (nagu ulgumerelt sadamasse)
 cārmēn, īnīs n. laul, luuletus; ood

28.

(Heksameeter.)

1. aetās, ātis f. [vrd. aevum] iga, ajajärk
 aurēūs, ā, ūm [aurum] kuldne
 sērō, sēvī, sātūm, 3. külvama, istutama
 sātā ēst = facta est, orta est
 vīndēx, īcis c. kaitsja; kättemaksja, karistaja
 vīndicē nūllō = ilma ühegi karistajata (s. o. rikutud õiguse eest)
 rēctūs, ā, ūm [rego] sirge, otsene; õige; subst.
 rēctūm, ī n. otsekoheesus, õigus
 mētūs, ūs m. kartus
 mētūsquē — scil. poenae nēc . . . ligābāntūr — s. o. seaduse tekstina

vērbūm, ī n. sõna
 mīnōr, 1. ähvardama
 vērbā mīnāntiā = ähvardussõnad (s. o. karistuste loetelu, mis järgnevad seaduste rikkimisele)
 fixō aerē = in fixo aere (seadused lõigati vasksete tahvlite peale ja kinnitati foorumile lugemiseks)
 sūplēx, īcis põlvitav, (hārdasti) paluv
 tūrbā, ae f. segadus, tõuklemine; rahvahulk, jõuk
 sūplēx tūrbā = paluv rahvahulk (süüaluse sugulased ja sõbrad, kes kohtus alandlike palvetega püüdsid äratada

kohtunikes kohtualuse
vastu kaastundmust)
tīmēō, mūī, —, 2. kartma
5. iūdēx, icīs m. [iudico]
õigusemõistja, kohtu-
mõistja, kohtunik
ōs, ōrīs n. suu
ōrā — sing. asemel plur.
(luules sagedane näh-
tus, eriti, kui sõna on
neutrum)
ērānt = oldi
tūtūs, ā, ūm hädaohutu,
julge, kindel
sūīs ... mõntibūs = de
suis montibus
pērēgrīnūs, ā, ūm [per,
ager] välismaine, vöö-
ras
visō, sī, sūm, 3. [video]
vaatlema; külastama,
väisama
ōrbīs, īs m. ring; ōrbīs
tērrārūm (maade ring),
maa(kera)
pērēgrīnūm ... ōrbēm =
maa(kera) vöörast osa,
vööraid maid
liquidūs, ā, ūm [liqueo —
vedel, läbipaistev ole-
ma] vedel; läbipaistev
pīnūs, ūs ja ī f. mänd;
(poēt.) = laev (meto-
nüümia)

pīnūs dēscēndērāt — per-
sonifikatsioon
ūndā, ae f. laine, voog
mōrtālīs, ē [mors] surelik
mōrtālēs = homines
lītūs, ōrīs n. rand
nōrānt = noverant
praecēps, cīpītīs [prae,
caput] ülepeakaela
(langev); järsk
cīngō, cīnxī, cīnctūm, 3.
vöötama; ümbritsema
10. tūbā, ae f. pasun
dīrīgō, rēxī, rēctūm, 3.
[dis-, regio] otse, õi-
geks, sirgeks ajama;
suunda andma, suuna-
ma
nōn tūbā dīrēctī (aerīs) =
ei pasunat sirgeksaetud
vasest (gen. qualitatis),
sirget vaskpasunat (tar-
vitati märguandmiseks
jalaväes; seega: ei ol-
nud jalaväge)
cōrnū, ūs n. sarv
nōn aerīs cōrnūā flēxī =
ei sarvi painutatud va-
sest (gen. qualitatis),
kõveraid vasksarvi
(tarvitati märguandmi-
seks ratsaväes; seega:
ei olnud ratsaväge)
gālēā, ae f. (nahk)kiiver

nōn gālēae = ei kiivreid
(tarvitati kaitserelva-
dena; seega: ei olnud
kaitsesõda)

ēnsīs, īs m. mõõk

nōn ēnsīs = ei mõõka (tar-
vitati pealetungirelva-
na; seega: ei olnud pea-
letungisõda)

mīlītīs — plur. asemel
sing. (kogumõistena)

mōllīs, ē pehme, painduv;
vaikne, mõnus

sēcūrūs, ā, ūm [se- = sine,
cura] muretu

pērāgō, ēgī, āctūm, 3. [per,
ago] korda saatma;
mööda saatma, veetma

ōtīūm, ī n. jõudeolek, va-
baaeg; rahu(aeg)

mōllīā . . . pērāgēbānt
ōtīā = elapid mõnuses
rahus (veetsid mõnu-
sat jõudeolekut, s. o.
olles vabad sõjast ja
tööst)

gēns, gētīs f. [gigno]
suguharu, rahvas

īmmūnīs, ē [in-, munus;
vrd. communis] kohus-
tusvaba; = viljelemata,
harimata

rāstrūm, ī n. kabli

īntāctūs, ā, ūm [in-, tan-
go] puutumata

sauciūs, ā, ūm haavatud
vōmēr, ērīs m. adratera,
sahkraud; sahk

īpsā . . . pēr sē = iseene-
sest, ise . . . vabatahtli-
kult

tēllūs, ūrīs f. maa

15. cōntētūs, ā, ūm rahul-
olev

cībūs, ī m. toit

cōntētīquē cībīs = ning
olles rahul toitudega
(sest rikkumata mait-
sele olid ka need toidud
väga meeldivad)

nūllō cōgēntē = ilma ühe-
gi sunduseta (kuna har-
itud ja seemendatud
maa oleks seevastu na-
gu kohustatud olnud
vilja kandma)

crēō, 1. looma; valima

crēātīs = loodutega (s. o.
maa poolt sünnitatu-
tega)

ārbūtēūs, ā, ūm [arbutus
— maasikapuu, arbu-
tus]maasikapuu-, arbu-
tuse-

fētūs, ūs m. sünnitus,
(ihu)vili

mōntānūs, ā, ūm [mons]
 mae-
 frāgūm, ī n. maasikas
 cōrnūm, ī n. kukitskirss
 (kontpuu vili suure tuu-
 ma ja vähese lihaga)
 dūrūs, ā, ūm kõva, kalk;
 karm
 haerēō, haesī, haesūm, 2.
 (küljes) rippuma; (kül-
 jes) kinni olema
 mōrūm, ī n. moorusmari;
 = murakas (mari)
 rūbētūm, ī n. [rubus —
 murakas] murakapõõ-
 sastik
 in dūrīs ... rūbētīs = kar-
 midel murakapõõsasti-
 kel
 dēcidō, cidī, —, 3. [de-
 cado] alla, maha kuk-
 kuma
 pātūlūs, ā, ūm [pateo]
 avatud; avar; (puu koh-
 ta) laiaoksaline
 Iūppitēr, Iōvis m. = Zeus
 (peajumal)
 ārbōr, ōrīs f. puu
 Iōvis ārbōr = Jupiteri puu
 (s. o. tamm, mis oli pü-
 hendatud Jupiterile)
 glāns, glāndīs f. tõru (mõ-

nede tammeliikide tõ-
 rud on söödavad)
 ēt quae ... glāndēs = et
 glandes, quae
 vēr, vērīs n. kevad
 aeternūs, ā, ūm igavene
 plācidūs, ā, ūm [placeo]
 mahe, leebe; vaikne,
 tasane
 tēpēō, pūi, —, 2. soe
 olema
 aurā, ae f. (tuule) puhang,
 (tuule)õhk
 tēpētībūs aurīs = soo-
 jade puhangutega
 20. mūlcēō, lsī, lsūm, 2.
 silitama, siluma; vaigis-
 tama, rahustama
 zēphyrūs, ī m. (kr. s.)
 läänetuul
 sēmēn, inīs n. seeme
 flōs, flōrīs m. õis, lill
 mōx varsti, pea, peatselt
 inārātūs, ā, ūm [in-, aro
 — kündma] kündmata
 nōvō, 1. [novus] uueks
 tegema, uuendama
 rēnōvō, 1. [re-, novo]
 (jälle) uueks tegema,
 uuendama
 nēc rēnōvātūs āgēr = ja
 uuendamata, harimata
 põld

grāvidūs, ā, ūm [gravis]
raše; raske, tais
cānēō, nūī, —, 2. [canus
— hall] hall olema, hal-
lendama
āristā, ae f. (vilja) ohe;
viljapea (pars pro toto)
iām — iām = küll — küll;
nii — kui ka
lāc, lāctīs n. piim
nēctār, āris n. nektar (ju-
malate jook; siin: =
marjaviin)
flūmēn it = jõgi voolab
(siin rohkuse mõttes:
voolab jõena)
flāvūs, ā, ūm kuldkollane,
kollane
virīdīs, ē roheline, haljas
stillō, 1. tilkuma
ilēx, icīs f. (igihaljas)
tamm (ogalise lehi-
sega)
mēl, mēllīs n. mesi
stillābānt ilicē mēllā =
tammelt tilkus mett
(plur. näitab siin roh-
kust)
25. Sātūrnūs, ī m. = Kro-
nos (põllutööjumal)
Sātūrnō ... missō — abl.
absolutus
tēnēbrōsūs, ā, ūm [tene-
brae] pime (valguseta)

Tārtārūs, ī m. (Tārtārā,
ōrūm n.) (kr. s.) tar-
tar, allmaailm, manala
pōstquām c. imperf. = sel-
lest ajast peale kui
sūbiūt = tuli asemele,
jārgnes (subiūt — ar-
hailine pikk lõppsilbi
vokaal)
ārgēntēūs, ā, ūm [argen-
tum — hōbe] hōbedane
prōlēs, īs f. vōsu; jārel-
tulija; jārelpōlv, pōlv
prōlēs = aetas (metonüü-
mia)
aurūm, ī n. kuld
dētēriōr, iūs vähem hea,
halvem; superl. dētērrī-
mūs
fūlvūs, ā, ūm punakaskol-
lane, ruuge
prētīōsūs, ā, ūm [pre-
tium] hinnaline, kallis
āntīquūs, ā, ūm [ante]
muistne, antiikne; en-
dine, kunagine
trāhō, trāxī, trāctūm, 3.
tōmbama, vedama
cōntrāhō, trāxī, trāctūm,
3. [com-, traho] kokku
tōmbama; koondama,
lühendama
tēmpōrā — sing. asemel
plur.

hīems, hīemis f. talv
aestūs, ūs m. palavus;
suvepalavus, suvi; lai-
netus

inaequālis, ě [in-, aequa-
lis] mitteühtlane, eba-
ühtlane, muutlik, heit-
lik

autūmnūs, ī m. sügis
pērquē ... autūmnōs —
versus spondiācus (vt.
gramm. Lisa I B)

30. ěxīgō, ěgī, āctūm, 3.
[ex, ago] välja ajama;
välja, lõpule viima; lõ-
petama

spātīs ěxěgīt quāttūōr ān-
nūm = viis lõpule (s. o.
kujundas lõplikult) aas-
ta nelja (aasta)ajaga

tūm siis

tūm prīmūm = siis esi-
mest korda

siccūs, ā, ūm kuiv

āēr, āēris m. (kr. s.; acc.
sing. -ā, harva -ēm)
õhk

fĕrvōr, ōris m. [ferveo]
keevus, kuumus

siccīs ... fĕrvōribūs =
põuast

cāndĕō, dūī, —, 2. valge,
lääkiv olema; valendama
vēntūs, ī m. tuul

glāciēs, ēī f. jää; jääpuri-
kas

āstrīngō, strīnxī, strīctūm,
3. [ad, stringo] juurde,
kokku tõmbama; kõit-
ma; kokku pigistama,
kangestama

sūbiērē = subierunt

sūbiērē dōmōs = asuti
(elama) majadesse (var-
ju kuumuse ja külma
eest) — vt. gramm.
§ 64, märk. 3 [§ 61,
märk. 2]

dōmūs = majaks eluase-
meks

āntrūm, ī n. (kr. s.) koo-
bas

dēnsūs, ā, ūm tihe

frūtĕx, icīs m. põõsas;
põõsastik

vīnciō, vīnxī, vīnctūm, 4.
siduma, kõitma

cōrtĕx, icīs m. (f.) (puu)-
koor; kork

vīrgā, ae f. vits

35. lōngūs, ā, ūm pikk

Cĕrĕālīs, ě [Ceres — vil-
jajumalanna] Ceres'e;
= vilja

sĕminā Cĕrĕālīā = semina
Cereris, semina frugum
sūlcūs, ī m. vagu

rūō, rūī, rūtūm, 3. vari-
sema; varistama
ōbrūō, rūī, rūtūm, 3. [ob,
ruo] (kinni) matma
gēmō, mūī, mītūm, 3. oi-
gama, āgama
gēmūērē = gemuerunt
iūvēncūs, ā, ūm [iuvenis]
noor; subst. noor loom;
mullikas, hārjavārss
tērtiā = kolmandana (pre-
dikatiivselt)
āēnēūs (āēnūs), ā, ūm
[aes] vaskne
saevūs, ā, ūm tige, metsik,
julg, toores
ingēniūm, ī n. [in, gigno]
sūnnipārane omadus,
loomuanne; iseloom
hōrridūs, ā, ūm [horreo]
väriseapanev; hirmu-
āratav, hirmus, kole
prōmptūs, ā, ūm (tegut-
semis) valmis, kalduv
ūltimā — scil. proles
40. prōtinūs (otse) edasi;
sedamaid, kohe
irrūmpō, rūpī, rūptūm, 3.
[in, rumpo] sisse murd-
ma, sisse tungima
vēnā, ae f. soon; vere-
soon, veesoon, metalli-
soon
mālūs, ā, ūm halb; com-

par. pēiōr, superl. pēs-
simūs
aevūm, ī n. igavik; aja-
jārk, iga
vēnae pēiōris īn aevūm =
halvema metalli (gen.
qualitatis) ajajārku
nēfās n. (indecl.; tarvit.
ainult nom. ja acc.
sing.) [ne, fas] jumala-
seaduse-vastane; luba-
matu, võimatu; üleko-
hus, patt
fūgērē... = fugerunt...
(personifikatsioon)
pūdōr, ōris m. (pudet —
on häbi] häbi, häbi-
tunne
vērūs, ā, ūm tõeline, õige;
subst. vērūm, ī n. tõde
sūbiērē = subierunt
īn lōcūm sūbīrē = asemele
tulema, asemele astu-
ma
fraus, fraudīs, f. pettus
āmōr, ōris m. [amo] ar-
mastus
āmōr... hābēndī = oman-
dushimu
vēlūm, ī n. puri; purjerie
vēlā dābānt = avati pur-
jed
ād hūc [ad, huc] siiamaa-
ni, senini

bēnē [bonus] hästi; compar. mēliūs, superl. õp-timē

45. nautā (nāvitā), ae m. [navis] laevnik, mere-meess

flūctūs, ūs m. [fluo] vool, voog

ignōtūs, ā, ūm [in-, (g)notus] teadmata, tundmata

ēxsūltō, 1. hüplema; röömutsema

ēxsūltāvērē = exsul-taverunt

cārīnā, ae f. laeva emapuu, andur, kiil; = laev (pars pro toto)

quaequē ... cārīnae = et carinae, quae

stētērānt = olid seisnud (s. o. veel kasvavate puudena)

cōmmūnīs, ē ūhine

prīōr, prīūs esimene kahest; adv. prīūs varem, enne

ceu nii kui, nagu (= ut)

lūmēn, īnīs n. valgus, valgustav keha; silmavalgus, silm

cautūs, ā, ūm [caveo] et-tevaatlik

hūmūs, ī f. maamuld, maa; hūmī maas, maha

cōmmūnēmquē prīūs ... hūmūm = ning maa, varem ūhise

ceu lūmīnā sōlīs ēt aurās — ūhildunud käändes sōnaga „humum“

signō, 1. [signum] märkima

līmēs, ītīs m. piirjoon, piirpeenar, raja

mēnsōr, ōrīs m. [metior] mõõtja, maamõõtja

tāntūm [tantus] niipalju; ainult

nēc tāntūm — sēd = ja mitte ainult — vaid (ka)

sēgēs, ētīs f. külv, vili (kasvav)

ālīmēntūm, ī n. [alo] toiduaine, toit; elatis, aliment

dēbēō, būi, bītūm, 2. kohustatud olema, pidama; võlgnema

sēgētēs ālīmēntāquē dēbītā (acc.) = kohustuslikke vilju ja toiduaineid (maa oli kohustatud tema pinda külvatud seemne nagu võla

ühes juurdekasvuga ta-
gastama)

50. **dīvēs pōscēbātūr hū-
mūs** (nom.) = (vilja)-
rikkalt maapinnalt nõuti
pōscēbātūr — tarvitatud
siin isikuliselt; seetõttu
seisab verbi passiivse
vormi juures isiku nime-
tus nominatiivis, nõu-
tava asja nimetus aga
akusatiivis

itūm ēst = mindi (vt.
gramm. § 64,2 [61])

vīscūs, ēris n. (taval. plur.
vīscērā, ūm n.) sisi-
kond, sisemus

tērrā, ae f. maa

cōndō, didī, dītūm, 3.
[com-, do] asutama;
kokku, varjule panema;
peitma

rēcōndō, didī, dītūm, 3.
[re-, condo] ära, taga-
varaks panema; ära
peitma

rēcōndidērāt — subjektiks
„terra“

Stýx, Stýgis f. (jõgi all-
maailmas); adi. **Stý-
giūs, ā, ūm** = allmaa-
ilma

ādmōvēō, mōvī, mōtūm, 2.

[ad, moveo] ligendama,
lähendama

ūmbrā, ae f. vari; surnu-
vari, surnu

fōdiō, fōdī, fōssūm, 3.
kaevama

ēffōdiō, fōdī, fōssūm, 3.
[ex, fodio] välja kae-
vama

(ōps), **ōpīs f.** (nom., voc.
ja dat. sing. ei esine)
abi, vägi; plur. **ōpēs,**
ūm f. väed; vara

quāsquē... ōpēs=et opes,
quas

irritāmētūm, ī n. [irrito
— ärritama] ärritus-
vahend, ärritis; ahva-
tusvahend, ahvatis

mālūm, ī n. [malus] hal-
bus, häda, pahe

mālōrūm — gen. obiec-
tivus

nōcēns, ēntīs [noceo]
kahjutegev, kahjutoov,
kahjulik

prōdēō, ū, itūm, irē [pro.
eo] edasi minema, välja
astuma; ilmuma

bēllūm — pesonifikatsioon
ūtrōquē — abl. instru-
menti

55. **sānguīnēūs, ā, ūm**
[sanguis] verine

crēpītō, 1. [crepo] (tugevasti) kuulduma, kostma; pragisema, nagisema, krabisema; klirisema, kõlisema
quātīō, (quāssī), quāssūm, 3. raputama
cōncūtīō, cūssī, cūssūm, 3. [com-, quatio] (tugevasti) raputama
vīvō, vīxī, (vīctūm), 3. elama
vīvītūr — impersonaalselt (vt. gramm. § 64,2[61])
rāptūm, ī n. [rapio] röövitut, saak
hōspēs, ītis m. võõruline; külaline, võõras; võõrustaja
tūtūs = tutus est
gēnēr, ērī m. väimees
nōn sōcēr ā gēnērō — lisa-da: tutus est
grātīā = amor
rārūs, ā, ūm harv; haruldane
immīnēō, —, —, 2. peale, välja ulatuma; ähvardama; varitsema
ēxītīūm, ī n. [exeo] hukatus, häving
immīnēt ēxītīō = ähvardab hukata, sepitseb hukatust (exitio — dat.

olenevalt verbist „imminere“)
cōniūnx, iūgīs c. [coniuugo] abikaasa
mārītūs, ā, ūm abieluline, abielus olev; subst. abikaasa; mees, naine
mārītī — scil. exitio
lūrīdūs, ā, ūm kahvatu; kahvatama panev
tērrībīlis, ē [terreo] hirmus
mīscēō, mīscūī, mīxtūm (mīstūm), 2. segama
ācōnītūm, ī n. (kr. s.) kääking (mürgine taim); mürk
lūrīdā ... **ācōnītā** = surmavaid mürke
nōvērcā, ae f. [novus] võõrasema
60. āntē dīēm = enneaegu
pātrīūs, ā, ūm [pater] isa
pātrīōs = patris
īnquīrō, quīsivī, quīsītūm, 3. [in, quaero] üles otsima, järele uurima; järele pärima, püüdma teada saada
pātrīōs īnquīrīt īn ānnōs = püüab teada saada (pärib ennustajailt) isa aastaid (kui palju aas-

taid on jäänud isal veel elada; s. o. ootab isa surma, et kätte saada pärandit)

iäcēō, cūi, —, 2. [vrd. iacio] lamama; asetsema

piētās, ātis f. [pius] kohusetruudus; jumalakartlikkus, vagadus

virgō, inīs f. neitsi, neiu

mādēō, dūi, —, 2. märg, niiske olema; nõretama

caedē mādērē = verest (tapmisest) nõretama caelēstīs, ē [caelum] taevane, taeva-; subst. caelēstēs, iūm m. taevalised, taevaelanikud, jumalad

caelēstūm = caelestium (gen. partitivus)

Āstraeā, ae f. (kr. s.) (õigusemõistmise-jumalanna)

virgō Āstraeā = neitsi Āstraea

29.

(Heksameeter.)

Deucālīōn, ōnīs m. (kr. s.) (Prometheuse poeg, Pyrrha abikaasa)

Pýrrhā, ae f. (kr. s.) (titaan Epimetheuse tütar, Deucalioni abikaasa)

Deucālīōn ja Pýrrhā — ainsad üldisest uputusest pääsenud inimesed
1. sēpārō, 1. [se-, paro] lahutama, eraldama
sē- (tarvitatav eesliitena; näitab: 1. lahutamist, 2. = sinē — ilma; 3. = sēmī- — pool-)

Āōnūi, ōrūm m. (kr. s.) aonlased (muistsed Boiootia elanikud)

Āōnīōs — rahvanimetus maanimetuse asemel

Oetā, ae f. (kr. s.) Oita (mäestik Tessaalias); adi. Oetaeūs, ā, ūm Oita(mäestiku)

Phōcīs, idīs f. (kr. s.) Fookis (Kesk-Kreeka maakond)

ārvūm, ī n. [vrd. aro] künnimaa, põld, nurm
fērāx, ācīs [fero] viljakandev, viljakas

tërrä fērāx — lisand sõ-
nale „Phocis“
mārē, is n. meri
lātūs, ā, ūm lai
sūbitūs, ā, ūm [subeo]
äkitselt pealetunud,
ootamatu
cāmpūs, ī m. väli
āquā, ae f. vesi
vērtēx, icis m. [verto]
pööris; tipp
ārdūūs, ā, ūm järsk, kõr-
ge; eriliselt raske, üli-
raske
āstrūm, ī n. (kr. s.) taeva-
keha, (taeva)täht
pētīt... āstrā = tungib
tähtedeni
5. nōmīnē — abl. limita-
tionis
Pārnāsūs (Pārnāssūs),
ī m. (kr. s.) Parnassos
(mägi Fookises; Apol-
loni ja muusade asu-
paik)
cācūmēn, īnis n. latv; võra
nūbēs, is f. pilv
hīc [vrd. hīc] siin
hīc ūbī = ubi hic (scil. in
cacuminibus)
(cētērūs), ā, ūm (nom.
sing. masc. ei esine)
muu, teine

tēgō, tēxī, tēctūm, 3. kat-
ma; varjama
aequōr, ōrīs n. [aequus]
tasandik, legendik; me-
repind, meri
cōnsōrs, sōrtīs [com-,
sors] osaline; subst.
osanik, kaaslane
tōrūs, ī m. polster; sohva,
voodi; abieluvoodi; =
abielu
cōnsōrs tōrī = abielu-
kaaslane, abikaasa
vēhō, vēxī, vēctūm, 3.
vedama; pass. sõitma
ādhaerēscō, haesī, (hae-
sūm), 3. (adhaereo —
küljes rippuma) külge
rippuma jääma; külge,
kinni pidama jääma;
peatuma
nūmphā, ae f. (kr. s.)
nūmf (looduselu juma-
lanna)
Cōrŷcidēs nūmphae, -ūm
-ārūm f. (kr. s.; acc.
plur. --ās -ās) Koorü-
kose (Parnassosel ole-
va koopa) nūmfid
ēt = ja teisi
ōrō, 1. kõnelema; paluma
ādōrō, 1. [ad, oro] pal-
veldama, paluma
fātīdicūs, ā, ūm [fatum,

dico] saatust ettekuu-
lutav, ennustav

Thēmīs, idīs f. (kr. s.;
voc. -mī, acc. -mīn)
(korra- ja õigusejuma-
lanna)

tūnc [vrd. tum] tookord,
siis

ōrācūlūm, ī n. [oro] oraa-
kel; ennustuspaik, en-
nustus

ōrāclūm = oraculum

ōrāclā — sing. asemel
plur.

10. quīsquām, quīdquām
ehk **quīcquām** (fem. ja
plur. asendatakse vas-
tavate vormidega sõ-
nast „ullus”) [quis,
quam] keegi, miski

āmō, 1. armastama

aequūs, ā, ūm tasane, üht-
lane; õiglane; subst.

aequūm, ī n. tasandik;
õiglus

mētūō, ūī, —, 3. [metus]
kartma

dēōrūm mētūēns = juma-
lakartlik

illō — scil. Deucalione;
illā — scil. Pyrrhā (abl.
comparationis)

ūt vidēt = kui näeb

stāgnō, 1. [stagnum —

seisev vesi] üle ujuta-
ma; veega kaetud ole-
ma

pālūs, ūdīs f. soo; = sei-
sev vesi

**liquidīs stāgnārē pālūdī-
būs** = seisva veega kae-
tud olevat (liquidis —
epitheton ornans)

ōrbēm = orbem terrarum
tōt (indecl.) nii paljud,
nii palju

mōdō [modus] ainult;
nüüdsama, äsja

dē tōt mōdō milībūs =
nii paljudest äsjastest
tuhandetest

ūnām = ühe naise

15. innōcūūs, ā, ūm [in-,
noceo] kahjutu, süütu

innōcūōs = innocentes

āmbō, ae, ō mõlemad

cūltōr, ōrīs m. [colo] ha-
rija, austaja

nūbīlūs, ā, ūm [nubes]
pilvine; subst. **nūbīlūm,**

ī n. (eriti plur.) pilves-
tik, pilvitus

nīmbūs, ī m. vihmapihv
(tuulega), pilv; vihma-
valing, torm

āquīlō, ōnīs m. põhjatuul

āquīlōnē — abl. instru-
menti

caelūm, ī n. taevas
 aethēr, ēris m. (kr. s.; acc. sing. -ā) eeter, õhk; = taevas
 irā, ae f. viha
 mǎnēō, mǎnsī, mǎnsūm, 2. jääma; kestma
 tricūspis, idis [tres; cus-pis — terav ots, teravik] kolme teravikuga, kolmeharuline
 tricūspis tēlūm = kolmeharuline relv, ahing (eriline kolmeharuline ahing merejumal Neptunusel; kui Neptunus segas sellega vett, lainetas ja tormas meri; pani ta aga ahingu kõrvale, rauges lainetus)
 pōsitōquē tricūspidē tēlō = ning pannud ära kolmeharulise ahingu (abl. absolutus)
 mūlcēt āquās = rahustab vett, vooge
 rēctōr, ōris m. [rego] juht; valitseja
 pēlāgūs, ī n. (kr. s.) meri
 rēctōr pēlāgī = merevalitseja (s. o. Neptunus)
 prōfundūs, ā, ūm pōh-jatu, sügav; subst. prōfundūm, ī n. sügavik

sūprā ... prōfundūm = sügaviku (s. o. mere) pinnal (kohal)
 20. ēxstō, —, —, 1. välja ulatuma, välja paistma, nähtav olema
 ūmērūs (hūmērūs), ī m. õlg [-a]
 ūmērōs ... tēctūm = kaetud õlgadelt (õlgade suhtes — acc. graecus ehk limitationis)
 innāscōr, nātūs sūm, 3. [in; nascor] sisse, külge sündima; külge kasvama
 mūrēx, icīs m. ogakodalane, purpurтигу; purpurteo-karp; = purpur
 innātō mūrīcē — plur. asemel sing.
 caerulēūs, ā, ūm [caelum] (taevakarva) sinine; tumedavärviline
 Tritōn, ōnis m. (kr. s.; acc. -ēm ja -ā) (merejumalus)
 vōcō, 1. [vox] kutsuma
 cōnchā, ae f. (kr. s.) karbi-koda, konnakarp
 sōnō, sōnūi, sōnitūm, 1. (particip. fut. sōnātūrūs) helisema

inspirō, 1. [in, spiro] sis-
se puhuma
rēvōcō, 1. [re-, voco] ta-
gasi kutsuma
cāvūs, ā, ūm õõnes
būcīnā, ae f. mängusarv,
signaalsarv
cāvā būcīnā = bucina
(cava — epitheton or-
nans); (siin) = concha
sonans
illī = ab illo (dat. aucto-
ris — vt. gramm. § 80
[77])
törtīlis, ě keerdjooneline,
keermeline, spiraalne
tūrbō, inīs m. [vrd. turba]
keeris, pööris; keerd
tūrbīnē . . . āb imō = kõi-
ge alumisemast keerust
alates (mis oli kõige
kitsam ja mida Triton
kasutas huulikuna)
crēscō, crēvī, crētūm, 3.
kasvama
in lātūm crēscērē = laiu-
ses kasvama, laienema
(siin: keerdjooneliselt)
25. cōncīpiō, cēpī, cēp-
tūm, 3. [com-, capio]
kokku võtma, koguma;
enesesse (vastu) võtma
āērā cōncīpērē = õhuga
täituma

pōntūs, ī m. (kr. s.) meri
mēdiō . . . pōntō = mere
keskel (vt. gramm. § 66
[63], märk.)
vōx, vōcis f. hääl
rēplēō, ēvī, ētūm, 2. (uues-
ti) täitma
vōcē rēplēt = täidab kõ-
laga
Phoebūs, ī m. (kr. s.)
Apollon (kui päikese-
jumal); = päike
sūb ūtrōquē . . . Phoebō =
kummagi (s. o. tõusva
ja lojuva) päikese all
ūt = niipea kui, kui (ut
temporale)
ōrā — sing. asemel plur.
mādidūs, ā, ūm [madeo]
märg, niiske, nõretav
rōrō, 1. [ros — kaste]
kastene olema; märg
olema, tilkuma
bārbā, ae f. habe
ōrā . . . mādidā rōrāntiā
bārbā = suud, mis oli
märg nõretavast habe-
mest (abl. limitationis)
tāngō, tētīgī, tāctūm, 3.
puudutama, puutuma
cōntīngo, tīgī, tāctūm, 3.
[com-, tango] kokku
puutuma, puutuma

cōntīgīt — scil. bucina,
concha sonans

cānō, cēcīnī, cāntūm, 3.
laulma, mängima (muu-
sikariistal)

flō, 1. puhuma

inflō, 1. [in, flo] sisse,
peale puhuma; täis pu-
huma

rēcēptūs, ūs m. [recipio]
tagasivõtmine; tagane-
mine, taandumine

iüssōs . . . rēcēptūs = käs-
tud taandumisi (plur.,
sest käsk anti palju-
dele maa ja mere ve-
tele)

audiō, 4. kuulama, kuul-
ma

ōmnībūs . . . ūndīs — dat.
auctoris

30. ārcēō, cūī, —, 2. piiri
panema, tagasi hoidma

cōercēō, cūī, citūm, 2.
[com-, arceo] tagasi
hoidma, taltsutama

plēnūs, ā, ūm täis

ālvēūs, ī m. küna; jõe-
säng

āmnīs, īs m. jõgi

plēnōs cāpīt ālvēūs āmnēs
= jõesäng võtab vastu
(veel vett) täis (ole-
vaid) jõgesid (s. o. jõed

mahuvad juba kallaste
vahele)

sūbsīdō, sēdī, sēssūm, 3.
[sub, sido] (alla, ko-
hale) istuma, alla las-
kuma; alanema

ēxīrē vīdētūr = on näha,
kuidas välja (nähta-
vale) tulevad

sūrgō, sūrrēxī, sūrrēc-
tūm, 3. [sub, rego]
(püsti) tõusma, üles
tõusma

lōcā = maakohad, maa
dēcrēscō, crēvī, —, 3. [de,
cresco] kahanema, ala-
nema

dēcrēscētībūs ūndīs —
abl. absolutus

diēm = aega

nūdō, 1. [nudus] alasti,
paljaks võtma; paljas-
tama

nūdātā = katmata, veest
vabanenud

35. līmūs, ī m. lima, muda
frōns, frōndīs f. lehestik
tēnēt īn frōndē = neil on
lehestikus veel näha
(hoiavad lehestikus)

ōrbīs = orbis terrarum
rēddītūs ōrbīs ērāt = maa-
ilm oli taastatud (tagas-
tatud)

inānis, ě tühi
dēsōlō, 1. [de, solus] ma-
 ha jätma
dēsōlātās . . . tērrās = ma-
 hajäetud (s. o. elani-
 keta) maid
silēntiüm, ī n. [sileo] vai-
 kimine, vaikus
ägērē ältä silēntiä = viibi-
 vat sügavas vaikuses
 (plur. rõhutab, et vai-
 kus valitseb kõikjal)
lācrimā, ae f. pisar
fōr, 1. kõnelema
äffōr, 1. [ad, for] kõnega
 pöörduma, kõnetama
ōbōriōr, örtūs süm, 4. [ob,
 orior] esile kerkima,
 puhkema
lācrimis . . . öbörtis = pisar-
 silmil
ō oo! oh!
sōrōr, örís f. öde
fēmīnā, ae f. naine (kui
 naisolend)
sōlūs, ä, üm (gen. sing.
 -iūs, dat. sing. -ī) (üks)-
 ainus, ainuke; (predi-
 katiivselt) üks
sūpērstēs, itis (abl. sing.
 -ē, gen. plur. -üm)
 [super, sto] allesjää-
 nud; ellujäänud, üleela-
 nud

40. cōmmünē . . . gēnūs =
 ühine sugu (s. o. võrsu-
 mine ühisest vanaisast,
 titaan Japetus'est)
pātrüēlis, ě [patruus]
 lellelik; isa vennast, lel-
 lest (sündinud)
pātrüēlis örīgō = pärit-
 olek isa vennast, lellest
 (Deucalioni isa Prometh-
 theus ja Pyrrha isa
 Epimetheus olid ven-
 nad)
nūnc nüüd
quicūmquē, quaecūmquē,
quōdcūmquē [qui, -cum-
 que] missugune iganes,
 milline tahes
ōccāsūs, ūs m. [occido]
 langemine, loojumine;
 lääs
örtūs, ūs m. [orior] tõus;
 ida
ēgō mina; plur. nōs meie
tērrārüm . . . nōs düō tūrbā
sümūs = meie kahekesi
 oleme (kõigi) maade...
 rahvahulk
ōccāsūs ēt örtūs (sōlis) =
 loojuv ja tõusev päike
 (s. o. päike oma liiku-
 misel)
pōssidō, sēdī, sēssüm, 3.
 omandama, vallutama

põssēdīt cētērā pōntūs =
kõik muu (s. o. mitte
üksnes inimesed) on
vallutanud meri

fīdūciā, ae f. [fido] usal-
dus; eneseusaldus; kin-
delolek, julgeolek

45. mēns, mēntīs f. mõis-
tus, meel

quīs (siin adjektiivselt)
tībī ānimūs = missugu-
ne sinul meeoleu

fātūm, ī n. (taval. plur.)
[for] saatus

mīsērāndūs, ā, ūm [mise-
ror—kahetsema, halet-
sema] kahetsusväärne;
õnetu, vilets

fōrēt = esset

quōmōdō ehk quō mōdō
[qui, modus] missugu-
sel viisil, kuidas

cōnsōlōr, 1. lohutama,
troostima

quō cōnsōlāntē — abl.
absolutus

dōlēō, lūi, litūm, 2. valu-
tama, valu tundma;
kurvastama, nukrut-
sema

quō cōnsōlāntē dōlērēs =
quis te dolentem (sinu
valus, kurvastuses) con-
solaretur

nāmquē = nam („que“ ti-
hendab sidet eelneva-
ga)

crēdō, didī, dītūm, 3. (c.
dat.) uskuma

pōntūs hābērēt = oleks
hävitanud (omaks)
meri

50. ütīnām [ut, nam] oh
kui, kui ometi

ütīnām pōssēm — con-
iunctivus optativus (vt.
gramm. § 113 [110],4)

rēpārō, 1. [re-, paro]
uuesti valmistama;

uuendama, taastama

pātērnūs, ā, ūm [pater]
isalik, isa-

ārs, ārtīs f. kunst; oskus

rēpārārē pātērnīs ārtībūs
(ārtībūs pātrīs) = uuesti
luua isa kunsti järgi
(Deucalioni isa Pro-
metheus valmistas esi-
mesed inimesed mullast
ja veest ning andis nei-
le elu tule läbi, mille ta
oli taevast Jupiterilt sa-
laja võtnud.)

ānīmā, ae f. puhang; hin-
gamine, hing

fōrmō, 1. [forma] vormi,
kuju andma; vormima,
kujundama

fündō, fūdī, fūsūm, 3.
valama; laiali paiskama

infündō, fūdī, fūsūm, 3.
[in, fundo] sisse valama

fōrmātae ... tērrae =
mullast kujudele (vormit
tud maale)

ānimās ... infündērē =
hinged sisse puhuda

rēstō, stītī, —, 1. [re-
sto] järele jäänud olema,
säilima

gēnūs ... mōrtālē = surelik
sugu (s. o. inimesed)

sīc nii, nōnda

sūpērī, ōrūm m. [superus]
ülalmaalma elanikud,
jumalad

sīc vīsūm (ēst) sūpērīs =
nii on jumalate tahtmine,
nii on otsustanud jumalad

hōmīnūmquē ēxēmplā =
ning inimeste näiteiks
(s. o. ainsaiks säilinuiks,
kelle järgi võib näha,
kuidas inimesed välja
nägid)

55. plācēō, cūī, cītūm, 2.
meeldima

plācūit (iūs) = nad otsustasid

prēcōr, 1. [prex] paluma
caelēstē ... nūmēn —
scil. fatidicam Themin

sācēr, crā, crūm (jumalale)
pühendatud, pühasõrs,
sōrtīs f. liisk; = ennustus

pēr sācrās ... sōrtēs =
pühade ennustuste läbi
mōrā, ae f. viivitus; abl.
mōrā aegamööda

ādēō, iī, itūm, irē [ad, eo]
juurde minema, lähemema

pārītēr [par] võrdselt,
ühesuguselt; üheskoos,
ühes

Cēphīsūs, ī m. (kr. s.)
Kephisos (jõgi Kreekas);
adi. Cēphīsīūs, ā, ūm
(fem. ka Cēphīsīs, idīs)
Kephisose (jõe)

Cēphīsīdās (acc. plur.
vormist „Cephisīs“) ūndās
= undas Cephisi

ādēūnt ... ūndās =
adeunt ad undas

ūt — sīc = ehk küll —
siiski

nōtūs, ā, ūm [nosco] teatud,
tuntud

sēcō, cūi, ctūm, 1. lõikama

vādā nōtā sēcārē = voolama tuntud radadel (koolmetel; s. o. endises jõesängis)

libō, 1. (veidi) pealt (ohvriks) valama; (veidi) ära võtma

irrōrō, 1. [in, roro] piserdama, pritsima; niisutama

irrōrāvērē = irroraverunt

liquōr, ōris m. [liqueo] vedelik, neste

indē ūbi libātōs . . . liquōrēs = niipea kui sealt (s. o. neist voogudest) võetud vett

60. vēstīs, is f. riietus, rõivas, riie

cāpūt, pītīs n. pea; pealinn

irrōrāvērē . . . vēstībūs ēt cāpītī = nad piserdasid riietele ja pähe (enne pühakotta astumist või palvetamist pesti või piserdati end üle jooksuva veega)

vēstīgīūm, ī n. jälg

flēctūnt vēstīgīā = pööraavad sammud

sānctūs, ā, ūm püha

dēlūbrūm, ī n. pühakoda, tempel

dēā, ae f. (dat. ja abl. plur. -īs ja -ābūs) jumalanna

dēae — scil. Themidis

fāstīgīūm, ī n. nõlvak; viilfrontoon (kahe poolega murdkatusel, kaunistatud sageli kujude ja reljeefidega)

tūrpīs, ē inetu, alatu, hābistav

pällēō, pällūi, —, 2. kahvatu olema; tuhm, määrdunud olema

mūscūs, ī m. sammal

ārā, ae f. (ohvri) altar

ūt = (niipea) kui

tēmplūm, ī n. tempel

tētīgērē = tetigerunt

grādūs, ūs m. [gradior] samm, aste

prōcūmbō, cūbūi, cūbitūm, 3. ettepoole kummarduma; maha lange-ma, maha heitma

prōnūs, ā, ūm kummargil olev, ettepoole kõver

prōcūmbīt ūtērquē prōnūs = langevad mõlemad silmili

gēlidūs, ā, ūm jääkül-m, külm

pävēõ, pāvī, —, 2. väri-
sema, kartma
õscülüm, ī n. [os] suuke;
suudlus; õsculā dārē
suud andma, suudlema
sāxūm, ī n. kalju, kivi
sāxō — s. o. kivist ast-
mele
65. (prēx, prēcīs) f.; plur.
prēcēs, ūm f. (nom.,
voc. ja gen. sing. ei ole
tarvitatavad) palve
prēcībūs... iūstīs — abl.
causae
vīctā = liigutatud (võide-
tud)
mōllēscō, —, —, 3. [mol-
lis] pehmeks muutuma,
pehmenema
rēmōllēscō, —, —, 3. [re-,
mollesco] (uuesti) peh-
meks muutuma, (jälle)
pehmenema
flēctītūr = on võimalik
vaigistada (paindub)
quā ... ārtē = millise
kunstiga, missugusel
viisil
gēnērīs ... nōstrī = meie
soo (s. o. inimsoo)
dāmnūm, ī n. kaotus,
kahju
rēpārābilīs, ě [reparo] ta-
gastatav, parandatav

mērgō, mērsī, mērsūm, 3.
sisse kastma; pōhja
laskma, uputama
mērsīs... rēbūs = vees
hukkunud maailmale
fēr õpēm = anna abi
mītīs, ě pehme, vaikne,
tüün; = armuline
sōrtēm = responsum
70. vēlō, 1. [velum] kat-
ma, mähkima
vēlātē cāpūt = katke pea
(roomlased toimetasid
pühi talitusi kaetud
peaga)
rēsōlvō, sōlvī, sōlūtūm, 3.
[re-, solvo] (jälle, uues-
ti) lahti siduma, lahti
päästma, vabastama
cīnctāsquē rēsōlvītē vē-
stēs = ning tehke lahti
vöö riietelt (lābikäimi-
ses jumalaga ei tohti-
nud inimene mingi side-
mega köidetud olla)
õs, õssīs n. (gen. plur.
-iūm) kont, luu
tērgūm, ī n. selg
pōst tērgūm... iāctātē =
pilduge selja taha (et
imetegev võim ei oleks
segatud inimsilmadest)
pārēns, ěntīs c. (gen. plur.

-**ūm** ja -**iūm**) [pario]
vanem (isa, ema)
ōbstūpēscō (**ōbstīpēscō**),
pūi, —, 3. kivinenuks,
kohmetuks jääma; hām-
mastuma, imestuma
ōbstīpūērē = obstipuerunt
rūmpītquē silēntiā vōcē...
prīōr = ning esimesena
katkestab (murrab) sō-
navōtuga (häälega)
vaikimise (s. o. mitte
otsides oraakli sōnade
sūgavamat mōtet, leiab
selle pūhadust teotava
olevat ning vaidleb sel-
lele vastu)
iūssūm, **i n.** [iubeo] käsk
rēcūsō, 1. keelduma; tōr-
kuma
vēniā, **ae f.** armulikkus;
luba; andestus; vēniām
dārē luba andma; an-
destama, andeks andma
pāvidūs, **ā, ūm** [paveo]
värisev, kartlik
dētquē..., **pāvidō rōgāt**
ōrē = et rogat ore pa-
vido, (ut) det...
75. laedō, **laesī**, **laesūm**, 3.
vigastama, kahjustama;
solvama
iāctātis... **ōssībūs** = kon-
tide pildumisega

māternūs, **ā, ūm** [mater]
emalik, ema-
māternās... **ūmbrās**
(= **ūmbrās mātrīs**) =
ema vaimu (plur. näi-
tab siin pūhalikku ja
kōrget – pluralis maies-
tatis)
rūmpītquē... **iūssīsquē...**
dētquē... **pāvētquē** —
„-que“ rohke kordu-
mine näitab rahutust ja
ebakindlust
rēpētō, **pētīvi** (**pētīi**), **pētī-**
tūm, 3. [re-, peto] ta-
gasi pūüdma, uuesti
taotlema; kordama
caecūs, **ā, ūm** pime (mitte-
nägija); nähtamatu,
salajane
ōbscūrūs, **ā, ūm** pime,
tume; ebaselge
lātēbrā, **ae f.** [lateo] peidu-
koht, peidik; tumedus
dātae sōrtīs = antud en-
nustuse
caecīs **ōbscūrā lātēbrīs**
vērbā = mõistatuslik-
kuse tõttu ebaselgeid
sõnu
sēcūm = iseeneses, enda-
misi
vōlūtō, 1. [volvo – veere-
tama] veeretama; (mõt-

teid) mõlgutama, järele
mõtlemata, kaalutlema

Promēthidēs, ae m. (kr. s.)
Prometheuse poeg =
Deucalion

Ēpimēthis, idis f. (kr. s.;
acc. -ā) Epimetheuse
tütar = Pyrrha

dictūm, ī n. [dīco] ütlus
dictis = verbis

fāllāx, ācis [fallo] petlik
äiō ütlen, tõendan (vt.
gramm. § 57,5 [54,3])

söllērtiā, ae f. leidlikkus,
osavus

nōbīs = mihi

80. piūs, ā, ūm kohuse-
truu, jumalakartlik,
vaga

lāpis, idis m. kivi

rēōr, rātūs sūm, 2. mõt-
lema, arvama

lāpidēs... össä (acc.) rēōr
dīcī = arvan, et konti-
deks nimetatakse kive

augūriūm, ī n. ennustus,
enne (teatavate tunde-
märkide, eriti lindude
lennu järgi); = ennu-
tuse seletus

augūriō = seletusest

quāmquām [quam] ehk
küll, kuigi

Tītāniā, ae f. titaani tü-
tar, titaani lapselaps;
= Pyrrha

ādēō [ad, is] sedavõrd,
niivõrd; isegi

85. dīffidō, fīsūs sūm, 3.
[dis-, fido] mitte usku-
ma; mitte usaldama

mōnītūm, ī n. [moneo]
meeldetuletus, manit-
sus; õpetus

nōcēō, cūī, cītūm, 2. kahju
tegema, kahju tooma,
kahjustama

quid tēptārē nōcēbīt =
mis takistab proovi-
mast

tūnicā, ae f. tuunika (alu-
mine riie roomlastel,
mida kanti tooga all)

rēcīngō, cīnxī, cīnctūm, 3.
[re-, cingo] lahti vöö-
tama, lahti tegema

iūssōs lāpidēs = kästud
kive (s. o. ennustuses
nimetatud „suure ema“
ehk maa „konte“)

pōst vēstīgīā = selja taha

mīttūnt = iactant

vētūstās, ātis f. [vetus]
(kõrge) vanus, muist-
sus, vanaaeg

nīsī sīt prō tēstē vētūstās
= kui ei oleks tunnista-

jaks (tunnistaja asemel) (jutu kõrge) vanus (s. o. jutt, mida nii kaua räägitakse, ei saa olla põhjendamatu)

dūrītīā, ae (**dūrītīēs**, **ēī**) f. [durus] kõvadus, kalkus; karmus

pōnērē (= **dēpōnērē**) **dūrītīēm** = kaotama kõvadust

coepērē = coeperunt

rīgōr, **ōrīs m.** paindumatus, kalkus

90. mōllīō, **4.** [mollis] pehmeks, painduvaks tegema; pehmendama

mōllirīquē mōrā = ning pehmenema aegamööda

mōllitāquē dūcērē fōrmām = ning pehmenenult omandama kuju

cōntīgīt = sai osaks

ūt — sīc = ehk küll — siiski

quīdām, **quaedām quōdām** (adi.), **quīddām** (subst.) [qui, quis] mõnesugune; mõni, mingi; keegi, miski

quaedām . . . fōrmā . . . hōmīnīs = umbkaudne (mõnesugune) . . . inimese kuju

mānīfēstūs, **ā**, **ūm** käegakatsutav, silmanähtav, ilmne

vidērī . . . pōtēst = tuli nähtavale (võib näha)

ūtī (ūt) = nagu

mārmōr, **ōrīs n.** marmor

coeptūs = (raiuma) alatud

ēxactūs = väljatöötatud, viimisteldud

rūdīs, **ē** väljatöötamata, toores; harimata

sīmīlīs, **ē** sarnane; superl. **sīmīllīmūs**

sīgnūm = statua (raidkuju)

rūdībūsquē . . . sīgnīs (stātūīs) = väljatöötamata (raid)kujudele, toorkujudele (kus üksikud osad ainult üldjoontes esile tulevad)

95. quae tāmēn ēx illīs . . . pārs = ea pars ex illis (scil. lapidibus), quae tamen

ūmīdūs (hūmīdūs), **ā**, **ūm** niiske, märg

sūcūs, **ī m.** **mahl**

ālīquō . . . ūmīdā sūcō = mingist mahlast niiske

tērrēnūs, **ā**, **ūm** [terra]

maast koosnev, mulla-
ne; maine
vērsā ēst in cōrpōris ūsūm
= muutus lihaks (ihu
tarbeks)
sōlidūs, ā, ūm tihe, mas-
siivne; kõva
nēquēō, īi, itūm, irē mitte
suutma, mitte saama,
mitte võima (vt. gramm.
§ 55 [52], märk. 3)
flēctiquē nēquīt = ning ei
saa painduda
mūtātūr in ōssā = muu-
tub kontideks
vēnā... sūb ēōdēm nō-
mīnē — s. o. soon kivis
saab sooneks inimese
kehas
brēvis, ē lühike
in... brēvī spātīō = lühi-
kese ajaga
sūpērōrūm nūmīnē = juma-
late tahtel
100. fāciēs, ēī f. välimus,
nägu

trāxērē = traxerunt
fāciēm trāxērē = said vä-
limuse
fēmīnēūs, ā, ūm [femina]
naise-
iāctūs, ūs m. [iacio] visk,
vise
fēmīnēō... iāctū = iactu
feminae (scil. Pyrrhae)
fēmīnā — plur. asemel
sing. (kogumõistena)
īndē = seepärast (sealt)
ēxpērīōr, pērtūs sūm, 4.
järele proovima, tund-
ma õppima, kogema;
taluma
lābōr, ōrīs m. töö, vaev
ēxpērīēns... lābōrūm =
vaeva mitte kartev,
vaevadele vastupidav
dōcūmētūm, ī n. [doceo]
(hoiatav)eeskuju; hoia-
tus; tõendus, tõend
dōcūmētā dāmūs = an-
name tunnistust, oleme
tõenduseks

30.

(Heksameeter.)

1. Pūrāmūs, ī m. (noor-
mees Babülonist)
Thīsbē, ēs f. (neiu Babü-
lonist)

iūvēnīs, īs m. (c.) (gen.
plur. -ūm) noor inime-
ne; noormees (taval.
20 kuni 45 aastani)

pŭlchĕr, chrā, chrŭm ilus
ōriĕns, ĕntis m. (scil. sol)

[orior] tōusev päike;
ida

praefĕrō, tŭli, lātŭm, fĕrrĕ
[prae, fero] ees kand-
ma; paremaks pidama,
eelistama

pŭĕllā, ae f. tütarlaps, tüd-
ruk, neiu

cōntigŭŭs, ā, ūm [con-
tingo] kokkupuutes
olev; kõrvutine, naab-
ruses olev, naaber-

tĕnŭĕrĕ = tenerunt

cōntigŭās tĕnŭĕrĕ dōmōs
= elasisid naabermajades

ŭbi = seal (maal), kus

āltām . . . ūrbĕm = kõrge
linna (s. o. kõrgete
müüridega linna: Babŭ-
loni)

cōctilīs, ĕ põletatud

cōctilīs mŭrŭs = põleta-
tud kivist (s. o. tellis-
kivist) müür

Sĕmīrāmīs, idis f. (Assŭi-
ria kuninganna)

5. nōtitiā, ae f. [notus]
teadmine, tundmine;
tutvus

prīmōsquĕ grādŭs — scil.
amoris

vīcīniā, ae f. [vicinus]
naabus

fĕcīt = saatis korda, vōi-
maldas

taedā, ae f. mänd, (män-
ni)tōrvik; pulmatōrvik
(mille valgusel pulma-
õhtul saadeti pruuti isa
kodunt peigmehe koju);
pulmad, abielu

taedae . . . iūrĕ = iusto
matrimonio (s. o. sea-
duslikuks abieluks)

cōĕō, īi, itŭm, irĕ [com-
eo] kokku minema;
ühinema

vĕtō, tŭi, titŭm, 1. keela-
ma

vĕtŭĕrĕ = vetuerunt

pātrĕs = vanemad (isad)

pōtŭĕrĕ = potuerunt

quōd nōn pōtŭĕrĕ vĕtārĕ
= mida (aga) nad ei
saanud keelata (oli see,
et)

ĕx aequō = ühtlaselt

cāptīs . . . mĕntībŭs = sü-
damed (meeled) haara-
tud

ārdĕō, ārsī, ārsŭm, 2.
põlema, leegitsema; ki-
res, armastuses põle-
ma

cōnsciŭs, ā, ūm [com-

scio] kaasteadev, teadev; subst. kaasteadja, teadja
nūtūs, ūs m. (pea- või kae)liigutus, märgu-
 anne, viibe, noogutus
nūtū signisquē = (ainult) viipe ja märkide abil
10. quōquē māgīs — (ēō) māgīs = ning mida enam — seda enam
tēgītūr — scil. ignis (= amor)
aestuō, 1. [aestus] laine-
 tama, voogama; leegit-
 sema
findō, fidī, fissūm, 3.
 lõhestama
tēnuīs, ē õhuke; peenike
rīmā, ae f. pragu
quām dūxērāt = mille ta
 oli saanud, mis temas
 oli tekkinud
ōlīm kunagi, kord
cūm fiērēt = kui teda
 tehti
pāriēs, ētis m. sein
pāriēs ... cōmmūnīs =
 ühine sein
vītiūm, ī n. vigastus, viga,
 rike; pahe
nūllī = a nullo
saecūlūm (sēcūlūm), ī n.

iga, põlv; ajajärk; aas-
 tasada, sajand
nōtō, 1. [nota] tähistama,
 märkima; tähele pane-
 ma, märkama
sēntiō, sēnsī, sēnsūm, 4.
 tundma; tajuma, mär-
 kama; mõtlema
āmāns, āntīs [amo] ar-
 mastav; subst. armas-
 taja, armunu
īd vītiūm... pīmī vī-
dītīs = seda riket...
 nägite esimestena
15. ēt vōcīs fēcītīs itēr =
 ja tegite (selle rikke,
 s. o. prao) hääle teeks
pēr illūd — scil. iter
mūrmūr, ūrīs n. pomin,
 sosin; kõmin, mürin
blāndītiāe, ārūm f. [blan-
 dus] meelitused, meeli-
 tussõnad
tūtāe (predikatiivselt) =
 eksitamatult, takista-
 matult
mūrmūrē... mīnimō —
 abl. modi
saepē, ūbī cōnstītērānt =
 sageli, kui nad olid asu-
 nud seisma (plusquam-
 perf. näitab siin tege-
 vuse kordumist mine-
 vikus)

hīnc [vrd. hīc] siit
īllīnc [vrd. ille] sealt
hīnc—īllīnc = ühelt poolt
 — teiselt poolt

—, **vīcīs f.** (nom., voc. ja dat. sing. ning gen. ja dat. plur. ei esine) vaheldus, muutus; **īnvīcēm** ehk **īn vīcēm** kordamööda, vaheldumisi, vastastikku

īn vīcēs = invicem (plur. näitab siin sagedast kordumist)

cāptō, 1. [capio] haarama, püüdma

fūērāt cāptātūs (= erat captatus) = püüti endasse; tõmmati, imeti endasse

ānhēlītūs, ūs m. hingeldus; hingamine, hingehõhk

īnvīdūs, ā, ūm [invideo] kade

īnvīdē... pāriēs = kade sein (sest ta takistas nagu kadedusest koosviibimise õnne)

ōbstō, stītī, —, 1. [ob, sto] ees seisma, vastu seisma; takistama

20. quāntūm ērāt, ūt =

kui palju see oleks sulle tähendanud (maksma läinud), kui (imperf. ind. väljendab siin soovi senist teostamata jäämist)

sīnō, sīvī, sītūm, 3. lubama

tōtō... cōrpōrē iūngī = täitsa teineteise juures olla

nīmīūs, ā, ūm [nimis] liigne; liiga suur, piiramatu; **nīmīūm** liiga, liiga palju

vēl = vähemalt

pātērēs = annaksid võimaluse (oleksid avanenud)

nēc = aga ei

īngrātūs, ā, ūm [in-, gratus] ebameeldiv; tänamatu

fātēōr, fāssūs sūm, 2. tunnustama, (üles) tunnistama

trānsītūs, ūs m. [transeo] üleminek; juurdepääs, tee

aurīs, īs f. kõrv

ād āmicās... aurēs = ad aures amici, amicae (sõbra kõrvade juurde)

tālis, ě niisugune, seesugune, selline
 tāliā = sellist (s. o. selliseid sõnu)
 divērsūs, ā, ūm [dis-, verto] erisugune, lahkuminev, lahusolev
 sēdēs, īs f. (gen. plur. -ūm) [sedeo] iste, asupaik
 divērsā... sēdē = diverso loco (igauks oma kohalt)
 nēquiquām asjata
 25. sūb nōctēm = öö tulekul, vastu ööd
 dixērē = dixerunt
 vālēō, lūi, (litūm), 2. terve, tugev olema; tähtis olema; vālē, vālētē head tervist
 pārti... sūae (pāriētis) = oma (seina) poolele
 dēdērē = dederunt
 cōntrā (adv., praep. c. acc.) vastu
 nōn pērvēniēntiā cōntrā = mis teisele poolele ei jõudnud
 aurōrā, ae f. koit
 nōctūrnūs, ā, ūm [noctu] öine
 nōctūrnōs... īgnēs = öised tuled (s. o. tähed)

sōl, sōlis m. päike
 prūinōsūs, ā, ūm [pruina — härmatis, härm] härmame, härmatunud
 rādīūs, ī m. kepike, kodar; kiir
 siccō, 1. [siccus] kuivatama
 hērbā, ae f. rohi, oras
 sōlitūs, ā, ūm [soleo] tavaline, harilik
 cōiērē = coierunt
 30. quērōr, quēstūs sūm, 3. kaebama, kurtma
 silēō, lūi, —, 2. vaikima; particip. silēns, ēntis vaikiv, vaikne
 fāllō, fēfēlli, fālsūm, 3. (c. acc.) (kedagi) petma; (kellelegi) märkamatuks, tähelepanematuks jääma; (kellestki) tähelepanematult mööda hiilima
 cūstōs, ōdis c. valvur, vaht; uksevaht (härastemajas)
 fōris, īs f. uks; taval. plur. fōrēs, iūm f. ukсед
 ēxcēdō, cēssi, cēssūm, 3. [ex, cedo] välja astuma, välja minema, väljuma

tēctūm, ī n. [tego] katus;
= maja (pars pro toto)
ērrō, 1. eksima; ekslema
nēvē sīt ērrāndūm = ja et
ei tuleks ekselda

spātiōr, 1. [spatium] jalu-
tama; uitama

(iīs) spātiāntībūs (dat.) =
(neil) oma teekäigul
(s. o. teineteist otsides)
lātō... ārvō = laial nur-
mel

cōnvēniānt — sõltub eel-
nevast: „statuunt, ut“

būstūm, ī n. [uro, vrd.
combuo] põletamis-
paik; matmispaik, haud
būstā — sing. asemel
plur.

Ninūs (ōs), ī m. (Assüü-
ria kuningas, Semira-
mise abikaasa)

lātēō, tūi, —, 2. varja-
tud olema; ennast var-
jama, peituma

35. nīvēūs, ā, ūm [nix]
lumine, lume-; lumi-
valge

ūbēr, ērīs (abl. sing. -ī ja
-ē; nom., voc. ja acc.
plur. neutr. -ā; gen.
plur. -ūm) rohke, vilja-
kas; rikkalik

pōmūm, ī n. puuvili

nīvēīs ūbērrimā pōmīs =
väga rikkalikult täis
lumivalget puuvilja
(s. o. lumivalgeid moo-
rusmarju)

ārdūā = alta

mōrūs, ī f. [morum] moo-
ruspuu, moorus

cōntērminūs, ā, ūm lähe-
duses, naabruses olev
fōns, fōntis m. allikas,
läte

pāctūm, ī n. [paciscor]
kokkulepe, leping

pāctā — sing. asemel plur.
tārdē [tardus] aeglaselt,
pikaldaselt

ēt lūx... vīsā = ja päev,
mis näis

tārdē discēdērē = (liiga)
aeglaselt lahkuvat

praecipitō, 1. [praiceps]
alla, maha tõukama,
heitma; alla, maha lan-
gema

praecipitātūr = vajub (kii-
resti)

āquīs (dat.) = in aquas
isdēm = eisdem, iisdem

cāllidūs, ā, ūm osav, ka-
val; ettevaatlik

cāllidā (predikatiivselt) =
ettevaatlikult

tēnēbrae, ārūm f. pimedus

cārdō, īnis m. uksehing
(ülal ja all ukseesse kin-
nitatud püstloodis pulk
otsaga vastavas pesas);
= uks (pars pro toto)
**cārdīnēm vērsārē (vēr-
tērē)** = ust avama
vērsātō cārdīnē = ava-
nud ukse (uks avatud
— abl. absolutus)
40. õpēriō, rūī, rtūm, 4.
[vrd. aperio] katma;
sulgema
ādōpēriō, rūī, rtūm, 4.
[ad. operio] (kinni)
katma
vūltūs, ūs m. nägu; näo-
ilme
ādōpērtāquē vūltūm =
(näolooriga) kinnikae-
tud näoga (näo suhtes,
näolt — acc. graecus
ehk limitationis)
tūmūlūs, ī m. kõrgendik,
kink; kalm
dīctāquē sūb ārbōrē =
ning kokkuräägitud puu
alla (all)
audāx, ācis [audeo] julge;
jultunud
ēccē ennāe, vaat
lēaenā, ae f. (kr. s.) ema-
lõvi; (poēt.) = lõvi
rēcēntī caedē = värskest

verest (caede — meto-
nüümia)
bōs, bōvis c. (gen. plur.
bōūm, dat. ja abl. plur.
būbūs) veis
spūmō, 1. [spuma—vaht]
vahutama
ōblīnō, lēvī, litūm, 3. üle
võidma, määrima
rīctūs, ūs m. (rīctūm, ī n.)
lõuad, suu
spūmāntēs ōblītā rīctūs =
määritud vahutavatelt
lõugadelt (acc. graecus
ehk limitationis)
dēpōsitūrā = ut deponeret
sītīs, īs f. (acc. sing.
-īm, abl. sing. -ī) janu
sītīm dēpōnērē = janu
kustutama
vīcīnūs, ā, ūm [vicus]
naabruses olev; subst.
naaber
45. quām = teda (scil.
leaenam)
prōcūl kaugel, eemal
lūnā, ae f. kuu (kui taeva-
keha)
ād lūnae rādīōs = kuu-
valgel
Bābūlōn, ōnīs f. Babülon;
adi. **Bābūlōnīūs, ā, ūm**
babüloni; subst. babü-
loonlane

trēpidūs, ā, ūm kiiresti,
 hirmunult siia-sinna
 jooksev; hirmunud, vä-
 risev
 trēpidō pēdē — abl. modi
 fūgīt — perf., fūgīt —
 praes.
 tērgō = de tergo
 vēlāmēn, īnīs n. [velo]
 kate, loor; riie
 lābōr, lāpsūs sūm, 3. libi-
 sema
 vēlāmīnā lāpsā = maha-
 libisenud loori
 ūt = kui
 lēā, ae f. [leo] = leaena
 cōmpēscō, cūī, —, 3. piiri-
 des hoidma, taltsutama
 sītīm cōmpēscērē = janu
 kustutama
 rēdēō, īī, itūm, irē [re-
 eo] tagasi minema,
 naasma
 invēniō, vēnī, vēntūm, 4.
 [in, venio] leidma; leiu-
 tama
 fōrtē juhtumisi, juhusli-
 kult
 sīnē īpsā = ilma omani-
 kuta (s. o. Thisbeta)
 50. crūēntō, 1. [cruentus]
 veriseks tegema; veris-
 tama
 lānīō, 1. (katki) rebima,

kāristama
 āmīctūs, ūs m. (üle)riie,
 keep
 āmīctūs = velamina (sing.
 asemel plur.)
 sērō [serus] hilja
 sērīūs ēgrēssūs... Pūrā-
 mūs = hiljem väljaläi-
 nud Pyramus
 pūlvīs, ērīs m. tolm; pōrm
 īn āltō pūlvērē = sügavas
 liivas
 vēstīgīā cērtā = selged
 jäljed
 fērūs, ā, ūm metsik, mets-;
 subst. fērā, ae f. [scil.
 bestia — loom] mets-
 loom
 pāllēscō, pāllūī, —, 3.
 [palleo] kahvatuks
 muutuma, kahvatuma
 ēxpāllēscō, pāllūī, —, 3.
 [ex, pallesco] (väga)
 kahvatuma
 tōtō ōrē = kogu näost
 vēstīs (siin) = velamen,
 amictus
 sānguīs, īnīs m. veri
 tīngō, tīnxī, tīnctūm, 3.
 märjaks kastma, niisu-
 tama, immutama; vär-
 vima
 īnquām ütlen (vt. gramm.
 § 57,4 [54,2])

pērdō, didi, ditūm, 3. [per, do] hävitama; hukka-
ma

55. fūit = oleks olnud

dīgnūs, ā, ūm vääriline,
väärt; väärikas

nōstrā = mea

nōstrā nōcēns ānimā ēst
= minu hinge koormab
süü

pērimō, ēmī, ēmptūm, 3.
[per, emo] hävitama,
hukkama

in locā . . . , quī iūssī . . .
vēnirēs = qui iussi, (ut)
in loca . . . venires
(konstruktsioon: iussi,
(ut) venires — con-
iunct. — esineb harva;
tavaliselt: iussi te ve-
nire — acc. c. inf.)

nōstrūm = meum

divēllō, vēlli, vūlsūm, 3.
[dis-, vello] puruks,
lõhki kiskuma; lahti
kiskuma

scēlērātā . . . viscērā =
viscera scelerati (kurja-
tegija sisikond)

cōnsūmō, sūmpsī, sūmp-
tūm, 3. [com-, sumo]
(ära) tarvitama, kulu-
tama; hävitama

mōrsūs, ūs m. [mordeo]
hammustus, salvamine

60. hābitō, 1. [habeo]
elunema, elama, asuma
rūpēs, is f. [rumpo] (järsk)
kalju, kaljurahn

sūb hāc . . . rūpē — luule-
taja eksitus, sest Babü-
loni lähedal kaljusid ei
ole

lēō, ōnīs m. lõvi

tīmīdūs, ā, ūm [timeo]
kartlik, arg

ōptārē = (ainult) soovida
vēlāmīnā — sing. asemel
plur.

pācīscōr, pāctūs sūm, 3.
kokku leppima, kokku
rääkima

ād pāctae . . . ārbōrīs ūm-
brām = kokkulepitud
puu varju

nōtae . . . vēstī = tuttavale
riidele

lācrīmās dārē = pisaraid
valama

nōstrī = mei

haustūs, ūs m. (vedeliku)
tõste; rüüp, sõõm, lonks

āccīpē . . . sānguīnīs hau-
stūs = võta vastu . . .
vere sõõme, joo . . . verd

65. āccīngō, cīnxī, cīnc-
tūm, 3. [ad, cingo]

(külge) vöötama, vööle panema
quōquē ... ferrūm = et ferrum, quo ...
dēmīttō, mīsī, mīssūm, 3.
 [de, mitto] maha, alla laskma
dēmīttērē ferrūm = tor-kama rauda, mõõka
īliā, iūm n. tühemed, sisekond (kõhus); kõht
nēc mōrā = et nulla mora est (ja viivitamatult, sedamaid)
fērvō, fērbūi, —, 2.
 (fērvō, —, —, 3.) keema; keev, kuum olema; fērvēns, ģntis keev, kuum
trāxīt = tõmbas välja
rēsūpīnūs, ā, ūm [re-, supinus — tahapoolle, ülespoolle pöördud] tagasipöördud; selili
iācūit rēsūpīnūs = lamas selili
hūmō = humi
crūōr, ōrīs m. veri (väljaspool keha)
mīcō, cūi, —, 1. läikima, välkuma
ēmīcō, mīcūi, (mīcātūm), 1. [ex, mico] läigatama; purskama

āltē [altus] kõrgele, kõrgel, kõrgelt; sügavale, sügaval, sügavalt
ālītēr [alius] teisiti
vītīō, 1. [vitium] vigastama, rikkuma
fīstulā, ae f. toru, veetoru; vilespill
plūmbūm, ī n. tina
scīndītūr = lõhkeb
strīdēō, dī, —, 2. (strīdō, dī, —, 3.) sisisema, kihisema, kirisema, kärisema, pragisema
fōrāmēn, īnis n. auk, avaus
tēnūi strīdētē fōrāmīnē = sisinal läbi peenikese augu (peenikese augu sisisedes)
70. iācūlōr, 1. [iaculum] (oda) heitma
ēiācūlōr, 1. [ex, iaculor] välja heitma
lōngās... āquās = pikka veejuga
īctībūs āērā rūmpīt = tõugetega murrab läbi õhu (õhku)
ārbōrēūs, ā, ūm [arbor] puu-
ārbōrēi fētūs = fetus arboris

āspērgō, īnis f. pritsimine,
pritse

caedīs = sanguinis, cruo-
ris

ātēr, trā, trūm must, tume
in ātrām vērtūntūr fāciēm

= muutuvad välimuselt
mustaks (Vanal ajal
tunti Itaalias ainult
mustade marjadega
mooruspuud — morus
nigra —, mille valmi-
mata marjad on valged,
valminult aga muutu-
vad mustaks, omanda-
des enne valmimist
punaka läike. Valgete
marjadega mooruspuu
— morus alba — toodi
alles keskajal Euroo-
passe Hiinast ning selle
olemasolust ei olnud
Ovidiusel midagi tea-
da.)

mādēfāciō, fēcī, fāctūm, 3.

(pass. mādēfiō, fāctūs
sūm, fiērī) [madeo; fa-
cio, fio] märjaks, niis-
keks tegema; niisutama

rādix, icīs f. juur

pūrpūrēūs, ā, ūm [pur-
pura — purpur] pur-
purivärviline, purpur-
ne, purpurpunane

cōlōr, ōrīs m. värv
mētū... pōsitō = sine
metu

75. illā — scil. Thisbe

ōcūlis ānimōquē = igat-
seva pilguga

rēquīrō, quīsivī (ū), quī-
sītūm, 3. [re-, quaero]
(üles) otsima; järele
pärima, küsima

vītō, 1. vältima

vītārīt = vitaverit

nārrō, 1. jutustama

pērīcūlā — sing. asemel
plur.

gēstīō, 4. ihkama, ihalda-
ma

quāntāquē vītārīt, nārrārē
pērīcūlā gēstīt = et ge-
stit narrare, quanta pe-
ricula vitarit

ūt — sic = ehk küll —
siiski

vīsā... in ārbōrē = näh-
tud puul

īncertūs, ā, ūm [in-, cer-
tus] mittekindel, eba-
kindel

fācīt īncertām = teeb eba-
kindlaks (s. o. paneb
kahtlema, äratav kaht-
lust)

haerēt = kahtleb

plāngōr, ōrīs m. (vali)
 lōök, (p)laks; (vali)
 nutt, hādaldamine
 lācērtūs, ī m. ōlavars, kā-
 si(vars); plur. musklid,
 lihased
 85. cōmā, ae f. (kr. s.)
 juuksed; lehestik
 lāniātā cōmās = rebides
 endal juukseid (acc.
 graecus ehk limitatio-
 nis)
 āmplēctōr, plēxūs sūm, 3.
 ümbert kinni vōtma,
 sülelema, embama
 vūlnērā — sing. asemel
 plur.
 sūpllēō, ēvī, ētūm, 2.
 (uuesti, lisaks) taitma;
 täiendama
 flētūs, ūs m. [fleo] nutt
 īn vūltībūs = silmadele
 (paletele)
 ōscūlā figērē = suudlusi
 suruma
 clāmō, 1. kisama, karju-
 ma; hüüdma
 quīs (siin adjektiivselt)...
 cāsūs = missugune (õn-
 netu) juhtum
 ādīmō, ēmī, ēmptūm, 3.
 [ad, emo] ära vōtma
 cārūs, ā, ūm kallis, armas

90. nōmīnō, 1. [nomen]
 nimetama
 ēxaudiō, 4. [ex, audio]
 (ära) kuulama, (ära)
 kuulma
 ättōllō, —, —, 3. [ad,
 tollo] (millegi poole)
 tōstma, üles tōstma
 vūltūs... ättōllē iācētēs
 = tōsta üles allavaju-
 nud silmad (palged)
 grāvō, 1. [gravis] ras-
 keks tegema, rasken-
 dama
 rēgō, rēxī, rēctūm, 3. juh-
 tima, valitsema
 ērigō, rēxī, rēctūm, 3. [ex,
 rego] (üles) tōstma
 ōcūlōs ērigērē = silmi
 avama
 vīsā... illā = näinud teda
 (see nähtud)
 ōcūlōs rēcōndērē = silmi
 (uuesti) sulgema
 quae = see (s. o. Thisbe)
 -quē — ēt = et — et
 ēbūr, ōrīs n. elevandiluu
 vācūūs, ā, ūm [vaco]
 tühi
 ēnsē... ēbūr vācūūm =
 elevandiluust mōōga-
 tupp ilma mōōgata
 tūūs, ā, ūm [tu] sinu
 (oma)

95. *infēlix*, *īcīs* [in-, *felix*]

õnnetu

ēt *mīhī* = etiam mihi

fōrtīs in ūnūm hōc = (kül-
lalt) vahva selleks
üheks (s. o. ainsaks
võimaluseks: surmata
ka ennast)

in vūlnērā = surmavaks
haavamiseks, surma-
hoobiks (sing. asemel
plur.)

ēxstinguō (*ēxtinguō*),
(*s*)*tīnxī*, (*s*)*tīnctūm*, 3.

(ära) kustutama; maha
rõhuma, hävitama

pērsēquār ēxstīnctūm (*ēx-
tīnctūm*) = järgnen sur-
nule

lētūm, *ī n.* surm

mīsēr, *ērā*, *ērūm* vilets

dīcār = mind saab nime-
tatama

cōmēs, *ītīs c.* [com-, eo]
reisiseltsiline, saatja;
kaaslane

quīquē = et qui

rēvellō, *vēllī*, *vūlsūm*, 3.

[re-, vello] tagasi, väl-
ja, ära kiskuma

heu oh! ah!

quīquē ā mē mōrtē rēvellī

... *sōlā pōtērās* = ja
sina, keda minust oleks

võinud lahutada ainult
surm (võimist ja ko-
hustust tähendavate
väljendite juures, nagu
„possum“, „oportet“ jt.,
tarvitatakse ladina kee-
les indikatiivi, kuna
eesti keeles esineb tin-
giv kõneviis)

nēc = ne ... quidem

100. *hōc ... ēstōtē rōgātī*
= selles olge teie palu-
tud (s. o. seda palume
teilt)

āmbōrūm vērbbīs = mõle-
mate nimel

mūltūm mīsērī = miser-
rimi

*ō ... mēūs illiūsquē pā-
rētēs* = o mi parens
et illius parens (meus
— voc. ilma täienda-
tava sõnata)

cērtūs āmōr = truu ar-
mastus

hōrā nōvīssimā = hora
ultima

cōmpōnō, *pōsūī*, *pōsītūm*,
3. [com-, pono] kokku
panema, ühte paigu-
tama

īnvīdēō, *vīdī*, *vīsūm*, 2.
[in, video] kadestama

üt . . . nōn invidēātis = et
 teie ei keelaks
 āt aga, kuid
 āt tū, quae . . . ārbōr = at
 tu arbor, quae
 rāmūs, ī m. oks
 misērābilis, ě [miseror]
 kahetsetav; õnnetu, vi-
 lets
 105. tēnē = hoia alal
 signā . . . caedis = tap-
 mise jälgi
 pūllūs, ā, ūm mustjas, tume
 lūctūs, ūs m. lein, kurbus
 āptūs, ā, ūm sünnis, ko-
 hane
 sēmpēr alati
 hābē = olgu sul
 gēmīnūs, ā, ūm kaksik,
 paaris; subst. gēmīnī,
 ōrūm m. kaksikud
 gēmīnī crūōris = kahe-
 kordse veretöö
 mōnūmētūm (mōnimēn-
 tūm), ī n. [moneo] mä-
 lestusmärk, monument
 mōnūmētā = mälestise-
 na, meeldetuletuseks
 āptō, 1. [vrd. aptus] kül-
 ge panema, külge ase-
 tama; varustama
 pēctūs, ōris n. rind
 mūcrō, ōnis m. terav ots,
 teravik; = mõök

āptātō . . . mūcrōnē =
 asetanud mõõga tera-
 viku (abl. absolutus)
 pēctūs . . . sūb īmūm =
 rinna (alumise osa) ala,
 südame alla
 incūmbō, cūbūi, cūbitūm,
 3. peale heitma, peale
 laskuma; toetuma
 fērrō (dat.) = ensi (me-
 tonüümia)
 110. vōtūm, ī n. [voveo]
 tōotatu, tōotus; soov
 tētīgērē = tetigerunt (lii-
 gutasid)
 mātūrēscō, rūi, —, 3.
 [maturus] valmima
 pērmātūrēscō, rūi, —, 3.
 [per, maturesco] (täit-
 sa) valmima
 rōgūs, ī m. tuleriit
 quōd . . . rōgīs (dat.) sū-
 pērēst = mis põletami-
 sest järele jääb
 quiēscō, quiēvī, quiētūm,
 3. [quies — puhkus,
 rahu] puhkama; rahu-
 lik olema
 rēquiēscō, quiēvī, —, 3.
 [re-, quiesco] puhka-
 ma; rahu leidma
 ūrnā, ae f. (vee)nōu; pott,
 urn

„Fasti“ — poeetiline pidu- ja pühapäevade kalender, milles seletatakse ning põhjendatakse müütide abil peamiselt pühade tekkimist ja nende pühitsemisega seotud kombeid. Teos oli kavatsatud 12-raamatulisena: iga kuu kohta üks raamat. Valmis aga ainult 6 raamatut, kuna ootamatu pagendus katkestas selle

töö. Maapaos ei saanud luuletaja teost jätkata, sest siin puudusid temal tarvilised mütoloogilised allikad, vahest ka vastav meeoleolu. Teos kuulub Ovidiuse parimate hulka, osutudes ühtlasi tähtsaks allikaks rooma usuliste kommete tundmaõppimisel. Ta on kirjutatud elegilise distihhoni vormis.

Eleegiline distihhon

(kaksikvärss: heksameeter ja pentameeter):

$\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup}$
 $\bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} || \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup} \bar{\cup} \bar{\cup} | \bar{\cup}$

dīēs fāstī [vrd. fas] päevad, mil preetor võis mõista kohut; kohtupäevad, ametipäevad; subst. fāstī, ōrūm m. kohtupäevade, ametipäevade nimekiri (peeti peapreestrite — pontifices — poolt); kalender

1. Ārīōn, ōnīs m. (kr. s.;

acc. -ēm ja -ā) (kuulus kreeka poet ja tsitrimängija; elas VII sajandil e. m. a.)
 sciō, īvī (īī), itūm, 4. teadma
 nēsciō, 4. [ne, scio] mitte teadma
 tēnēbāt = retinebat
 cārminē ... tēnēbāt = lauluga pidas kinni (s.

o. pani vaimustatult
pealt kuulama)
sēquēns = persequens
(jälitav, tagaajav)
āgnā, ae f. [agnus — tall]
emane tall, utetall;
(poēt.) = tall
lūpūs, ī m. hunt
ā vōcē = (Arioni) hää-
lest (= laulva Arioni
poolt)
rētīnēō, tīnūi, tēntūm, 2.
[re-, teneo] tagasi hoid-
ma, kinni pidama
āvidūs, ā, ūm ahne
5. cānis, is c. (gen. plur.
-ūm) koer
lēpūs, ōrīs m. janes
iācūērē = iacuerunt
ūmbrā ... sūb ūnā = sub
umbra eiusdem arboris
cērvā, ae f. [cervus] ema-
hirv, (poēt.) = hirv
prōximā ... lēae = (ema)-
lōvi lähimas naabruses
(lähim emalōvile)
līs, lītīs f. (gen. plur.
-iūm) tüli; protsess
lōquāx, ācīs [loquor] kō-
nekas, jutukas, lobisev
Pällās, ādīs f. (kr. s.) =
Athena = Minerva
(kunsti- ja teaduse-
jumalanna)

ālēs, itīs (abl. sing. adi. -ē
ja -ī, subst. -ē; gen. plur.
-ūm) [ala — tiib] tii-
vuline; subst. m. või f.
lind

Pällādīs ālēs = Pallase
lind, öökull (pühenda-
tud Pallasele)

cōrnīx, icīs f. vares

lōquāx ... cōrnīx = (ta-
valiselt) vaakuja vares
(öökulli nähes hakkab
tavaliselt vares ärrita-
tult vaakuma; seepärast
peeti varest ja öökulli
teineteise vaenlasteks)

sēdēō, sēdī, sēssūm, 2. is-
tuma

āccipitēr, trīs m. (gen.
plur. -ūm) kull, pistrik

āccipitrī iūnctā = ühes-
koos kulliga, kulli kõr-
val

cōlūmbā, ae f. tuvi

Cŷnthūs, ī m. (kr. s.)

Küntos (mägi Deelose
saarel, Apolloni ja Dia-
na sünnipaik); adi. **Cŷn-
thiūs, ā, ūm** Küntose;
viimasest subst. **Cŷn-
thiūs, ī m.** = Apollon
(muusika-, luulekunsti-
ning valgusejumal),
Cŷnthiā, ae f. Diana

(Apolloni õde, jahi-
jumalanna)

vōcālīs, ě [vox] kõla-
rikas; lauluosav

10. tāmquām [tam, quam]
sedavõrd kui, nii kui,
nagu; just kui, otsekui,
just nagu

frātērnūs, ā, ūm [frater]
vennalik, venna-

Cynthiā saepē... fērtūr
... õbstīpūissē = räägi-
takse, et Diana sageli
imetles (oli imetelnud)

tūis... tāmquām frātērnīs
... mōdīs = sinu viise
nagu venna omi

Āriōniūs, ā, ūm [Arion]
Arioni

nōmēn Āriōniūm = no-
men Arionis

Sicūlūs, ā, ūm [Sicilia —
Sitsiilia] Sitsiilia (at-
rib.)

implēō, plēvī, plētūm, 2.
täitma

implēvērāt... ūrbēs = oli
täitnud... linnad, oli
kuulsaks saanud... lin-
nades

lŷricūs, ā, ūm (kr. s.)
[vrd. lyra] lüüra
(atrib.)

Ausōniūs, ā, ūm (fem. ka
Ausōnīs, idīs) (Auso-
nes — ausonlased,
muistsed Kesk- ja Lõu-
na-Itaalia elanikud) au-
soni, (poēt.) = itaalia
õrā, ae f. [vrd. õs] äär,
serv; rannik

Ausōnīs õrā = Itaalia
cāptāquē ērāt... Ausōnīs
õrā = ning Itaalia oli
vaimustatud

sōnūs, ī m. [sono] heli,
hää

lŷricīs... sōnīs = sonis
lyrae

rēpētēns = rediens

dōmūm rēpētēns = koju
(s. o. Kreekasse) ta-
gasi minnes (ringreisilt
Sitsiilias ja Itaalias)

pūppīs, īs f. (acc. sing.
-īm, abl. sing. -ī) laeva-
pära, ahter; = laev
(pars pro toto)

cōnscēndō, scēndī, scēn-
sūm, 3. [com-, scando]
üles, peale minema

ātquē itā... fērēbāt õpēs
= ning nii (s. o. laeva-
ga) vedas kaasa (kan-
dis) varasid

quaesītās ärtē = saavu-

tatuid kunstiga (s. o. esinemiste puhul)

15. **försitän** võib-olla
nävē tūā tūtiūs = sinu

laevast hädaohutum

gübērnātōr, ōrīs m. [gubernano — tüürima] tüürimees; juhtija, valitseja

cōnstitit = astus Arioni ette (asus seisma)

cētēraquē ... cōnsciā tūrbā = ning muu kaastaste (kaasteadev) jõuk

ärmō, 1. [arma] relvastama

Quid tibi cūm glādiō? = Mis on sul tegemist mõõgaga? (pöördub tüürimehe poole autor)

dūbiām ... pūppim = ebakindlat (s. o. kõikuvat) laeva

20. **nōn haec sūnt ... ārmā tēnēndā** = mitte seda riista (neid relvi) ei tule hoida

dīgītūs, ī m. sōrm; varvas
illē — scil. Arion

dēprēcōr, 1. [de, precor] eemaldumist paluma, püüdma eemaldada palvega

licēāt ... paucā rēfērrē =

lubatagu veidi (vähest) ette kanda

lūrā, ae f. (kr. s.) lüüra
sūmptā ... lūrā — abl. absolutus

rīdēō, rīsī, rīsūm, 2.
naerma

rīdēntquē mōrām = ning irvitavad viivituse üle

cōrōnā, ae f. (kr. s.) pärg, vanik, kroon

cāpit illē cōrōnām = see (s. o. Arion) võtab pärja (kreeka laulikud panid endile esinemise ajaks pärja pähe)

crīnīs, īs m. juus, juuksed
dēcēō, cūi, —, 2. (c. acc.; tarvitata 3. isikus sing. ja plur.) sünnis, sobiv olema

pōssit ... dēcērē = võiks kaunistada, sobiv olla (isegi)

25. **īndūō, ūi, ūtūm, 3.** ülle panema, selga panema

Tūrūs (ōs), ī f. Tüüros (kaubalinn Foiniikias, kuulus oma purpuri poolest); adi. **Tūrīūs, ā, ūm** Tüürose

Tūrīō ... mūrīcē = Tüürose purpuriga

bīs kaks korda

bīs tīnctām = kahekord-
selt värvitud (seega
väga ilus ja väga väär-
tuslik)

pällā, ae f. palla (mantli-
taoline naiste üleriie
rohkete voltidega, mille
all kanti pikka tuuni-
kat; samalaadset riie-
tust kandsid ka kreeka
laulikud)

īcō, **īcī**, **īctūm**, 3. lööma

pöllēx, **īcīs** m. pöial

chōrdā, ae f. (kr. s.) (pil-
li)keel

chōrdā — plur. asemel
sing.

**rēddidīt ... sūōs ... sō-
nōs** = tõi esile talle
omaseid helisid (s. o.
helisid, mis on omased
ainult Arioni lüürale
Arioni mängides)

flēbīlis, ē [fleo] nutmis-
vääriiline, nutune; nut-
ma ajav, kurblik, kaeb-
lik

nūmērī = modi

flēbīlibūs nūmērīs = kurb-
likel, kaeblikel viisidel
vēlūt, **vēlūtī** [vel, ut] just
nagu, nagu

trāicīō (loe: trāji-), **iēcī**,

iēctūm, 3. [trans, iacio]
läbi viskama, üle viska-
ma; läbistama

pēnnā (**pīnnā**), ae f. sulg;
suled tiibadel, tiib; su-
led noolel, nool

tēmpūs, **ōrīs** n. meeekoht,
oim

**cānēntiā ... trāiēctūs tēm-
pōrā** = läbi puuritud
valkjaist meeekohta-
dest (acc. graecus ehk
limitationis)

cāntō, 1. [cano] laulma;
mängima (muusikariis-
tal)

ōlōr, **ōrīs** m. luik

cāntāt ōlōr = laulab luik
(oma surmaeelset lau-
lu)

īn mēdiās ... ūndās =
voogude keskele

ōrnō, 1. varustama; kau-
nistama

ōrnātūs = täies ehtes

sālīō, **sālūī**, (**sāltūm**), 4.
hüppama

dēsīlīō, **sīlūī**, (**sūltūm**), 4.
[de, salio] (ülalt) alla
hüppama

30. **spārgō**, **spārsī**, **spār-
sūm**, 3. puistama, pais-
kama; pritsima

īmpēllō, **pūlī**, **pūlsūm**, 3.

[in, pello] pihta tõuka-
ma, pihta lööma; liikuma
panema
spārgītūr ģpūlsā . . . āquā
= pritsitakse üle (kuk-
kumisest) liikumapan-
dud veest
caerūlūs = caeruleus
caerulā pūppis = tumeda-
värviline laev
fidē māiūs = võimatu us-
kuda (usaldusest enam)
dēlphīn, īnīs m. (acc. sing.
-ā) ja dēlphīnūs, ī m.
(kr. s.) delfiin, pääsu-
kala
rēcūrvūs, ā, ūm [re-, cur-
vus — kõver] tagasi-
painutatud, lookas,
küürus
ōnūs, ēris n. raskus; koo-
rem
sūppōnō, pōsūi, pōsitūm,
3. [sub, pono] alla pa-
nema, alla paigutama
dēlphīnā . . . sē mēmōrānt
. . . sūppōsūissē = rää-
gitakse (mainivad), et
delfiin asetus alla
tērgō . . . rēcūrvō — abl.
limitationis

ōnēri . . . nōvō = enne-
olemata koormale
īllē — scil. Arion
cīthārā, ae f. (kr. s.) tsit-
ter; (poēt.) = lüüra
prētiūm, ī n. tasu, hind
prētiūmquē vēhēndī =
ning sõidu tasuks
aequōrēs, ā, ūm [ae-
quor] mere-
aequōrēās . . . āquās =
aquas aequoris
35. fāctūs, ā, ūm [facio]
tehtud, väljatöötatud;
subst. fāctūm, ī n. teh-
tu; tegu, sündmus; fakt,
tõik
āstrīs dēlphīnā rēcēpit =
võttis vastu delfiini tae-
vakehade hulka (täht-
kuju Delfiin)
stēllā, ae f. (taeva)täht
nōvēm üheksa
stēllās . . . nōvēm = ühek-
sa tähte (meil on neist
selgesti näha ainult neli)
(Nagu ajaloolased jutus-
tavad, mõistis Korinto-
se valitseja Periandros
ülalmainitud mereme-
hed Arioni mõrvamis-
katse eest surma.)

„Tristia“ — Ovidiuse poolt asumisel Musta mere ääres Tomis kirjutatud eelegiakogu, mis sisaldab kibedaid kaebusi luuletaja saatuse üle ning igatsusavaldusi Rooma ja sõprade järele. Teos on kirjutatud eelegilise distihhoni vormis.

(Siin on esitatud katkendeid Ovidiuse autobiograafiast.)

trīstīs, ē kurb

trīstīā (scil. carmina) = kurvad laulud, kaebelaulud

1. Järjestus tõlkes: Ut noris, qui ego fuerim, ille lusor tenerorum amorum, quem legis, accipe, posteritas!

tēnēr, ērā, ērūm ōrn

lūsōr, ōrīs m. [ludo] mängija, vallatleja

āmōrūm = armastuslaulude

nōrīs = noveris

pōstērītās, ātīs f. [posterus] pärastine, tulev

aeg; tulev põlv, järelpõlv

Sūlmō, ōnīs m. Sulmo (praegune Sulmona, linnake Roomast ida pool)

pātrīā, ae f. (scil. terra) [patrius] isamaa

gēlidīs ūbērrīmūs ūndīs = rohke, rikas külmadest voogudest (mäeallikaist)

mīliā = milia passuum

nōvīēs üheksa korda

nōvīēs ... dēcēm = üheksakümmend

dīstō, —, —, 1. [dis-, sto] lahus, eemal seisma

āb Ūrbē = a Roma

5. ēdō, dīdī, dītūm, 3. [ex, do] välja andma

ēdītūs = natus

hīc — adv.

nēc nōn = ja ka, aga ka

tēmpōrā — sing. asemel plur.

cūm cēcīdīt ... cōnsūl ūtērquē = (sel aastal,) kui langesid mõlemad konsulid (Ovidius sündis a. 43 e. m. a., mil

mõlemad konsulid —
Hirtius ja Pansa — lan-
gesid kodusõjas Anto-
niuse vastu.)

sī quid id est = kui sellel
on mingit tähtsust

ūsquē vahetpidamata, jär-
jest, ühtejärke

prōāvūs, ī m. [pro, avus]
vanavanaisa; esi-isa

ūsquē ā prōāvīs = esiva-
nematest saadik

ōrdō, īnis m. rida, kord;
seisus

hērēs, ēdis c. pärija

vētūs ōrdīnis hērēs =
(olen) vanast ratsani-
kuseisusest (vana sei-
suse pärija)

fōrtūnā, ae f. saatus, õnn;
(eriti plur.) varandus

mūnūs, ēris n. kohustus,
amet; kingitus

nōn ... fōrtūnae mūnērē
= mitte varanduse ar-
must, raha tõttu (va-
nast ratsanikuseisusest
võrsunud perekonda-
dest peeti rohkem lugu
kui teatava varanduse
määra tõttu ratsaniku-
seisusse määratuist)

stīrps, stīrpis f. tüvi (ühes

juurtega); = järeltulija,
võsu

gignō, gēnūi, gēnitūm, 3.
sunnitama

gēnitō ... frātrē = pärast
venna sündimist (abl.
absolutus)

crēātūs = natus

10. quātēr neli korda

**tribūs āntē quātēr mēnsi-
būs** = kaksteist (neli
korda kolm) kuud enne
(„düödēcīm“ ei ma-
huks värsimöödu raa-
midesse)

ōrtūs ērāt = oli ilmale
tulnud

17. ēlōquiūm, ī n. kõne-
osavus (eloquium —
luuleline vorm „ēlō-
quēntiā“ asemel, mis ei
mahu heksameetri-vor-
mi)

tēndēbāt = püüdles

vīridī ... ab aevō = juba
lapsest saadik

vērbōsūs, ā, ūm [verbum]
sõnarohke, sõnakas

nātūs = nagu sündinud,
„nagu loodud“

fōrūm, ī n. avalik plats,
väljak (kohtupidami-
seks, koosolekuteks, tu-
ruks), foorum; turg

ärmā fōrī = foorumi rel-
 vad (s. o. kõneosavus)
pūēr, ērī m. poiss; plur.
 ka: lapsed
sācrūm, ī n. [sacer] pūha-
 dus
caelēstiā sācrā = taevali-
 sed pūhadused (s. o.
 luule)
20. fūrtīm [furtum] varg-
 si, salaja
Mūsā, ae f. (kr. s.) muu-
 sa (9 kunsti ja teaduse
 kaitsjat jumalannat)
stūdiūm, ī n. [studeo]
 pūüdlemine, harrastus;
 õppimine, õping, stuu-
 dium
quīd = miks
īnūtilis, ē [in-, utilis]
 kasutu
Maeōnidēs, ae m. (kr. s.)
 maionlane, lüüdiplane;
 = Homeros
īpsē = isegi
mōtūs ērām dīctīs = need
 sõnad avaldasid minus-
 se mõju
Hēlicōn, ōnīs m. (kr. s.)
 Helikon (mäestik Boi-
 ootias, muusade asu-
 paik)
Hēlicōnē rēlictō = jätnud
 maha luule (Helikon

maha jäetud; metonüü-
 mia)
scribō, scripsī, scriptūm,
 3. kirjutama
vērbā sōlūtā mōdis =
 oratione soluta (mõõ-
 tudest vabu sõnu, s. o.
 sidumata kõnes)
25. spōntē sūā = iseene-
 sest
nūmērōs ād āptōs = ko-
 hasteks värsimõõtudeks
vērsūs, ūs m. rida, värs
41. fōvēō, fōvī, fōtūm, 2.
 soojendama; soodusta-
 ma
cōlūī fōvīquē = soojalt
 austasin, tundsin au-
 kartust (hendiadyoin)
pōētā, ae m. (kr. s.) luule-
 taja, poet
quōt (indecl.) kui paljud,
 kui palju, mitu
āssūm, āffūī, ādēssē [ad,
 sum] juures, ligi olema;
 kohal olema
vātēs, īs c. (gen. plur.
 -iūm ja -ūm) ettekuulu-
 taja, ennustaja, proh-
 vet; = luuletaja
dēōs = tot deos
vōlūcēr, crīs, crē [volo]
 lendav, tiivuline; subst.
vōlūcrīs, īs f. (abl. sing.

- ī ja -ē, gen. plur. -ūm ja -iūm) lendav olend, lind
- sūās vōlūcrēs lēgīt = luges ette oma teost lindre üle
- grāndīs, ē suur
- grāndiōr aevō = väga elatanud (abl. limitationis)
- sērpēns, ēntīs f. (m.) roomaja, madu
- Mācēr = Aemiliūs Mācēr, -ī -crī m. (didaktiliste luuletuste autor, suri a. 15 e. m. a.)
45. sōlītūs = solitus est
- rēcītō, 1. [re-, cito] ette lugema, retsiteerima
- Prōpērtiūs = Sēxtūs Prōpērtiūs, -ī -ī m. (elegiline luuletaja; elas umb. a. 50—15 e. m. a.)
- sūōs . . . īgnēs = oma tuliseid luuletusi, armastuslaule
- sōdālicīūs, ā, ūm [sodalis] seltsimeestele kuuluv, seltsimehelik; subst. sōdālicīūm, ī n. seltsimeeste koondis; sõprusühing, klubi
- iūrē sōdālicīū = sõprusõiguse alusel (noored roomlased käisid koos klubides, kus oli kombeks lugeda ette kaastastele uusi luuletöid)
- Pōntīcūs, ī m. (heroiline luuletaja)
- hērōīcūs (hērōūs), ā, ūm [heros — kangelane] (kr. s.) kangelaslik, heroiline; = eepiline
- (clārūs) hērōō (vērsū) = kuulus heroilise värsiga (= heksameetriga)
- Bāssūs, ī m. (Bassuse nimelisi rooma kirjanikke on mitu; siin nimetatu kirjutas mürgiseid pilkeluuletusi jambilises värsimõõdus)
- iāmbūs, ī m. (kr. s.) jamb (värsijalg: √ —); jambiline värss
- dūlcīs, ē magus; meeldiv
- cōnvīctūs, ūs m. [convivo — koos elama] kooselu; (seltskondlik) läbikäimine
- cōnvīctūs mēūs = minu seltskond; seltskond, kuhu kuulusin
- fūērē = fuerunt
- tēnūit = kütkesta
- nūmērōsūs, ā, ūm [numerus] arvukas; rütmi-

line, harmooniline, kõla-
rikas

Hörātiūs — vt. 47

50. fēriō, —, —, 4. lööma
fērit = laseb heliseda

Ausōniā... lȳrā = auso-
ni, itaalia lüüral (lüüra
abil) (s. o. ladina kee-
les, olles toonud kreeka
lüürika rooma pinnale)

cārminā cūltā = kauneid
laule

Vērgiliūs = Pūbliūs Vēr-
giliūs Mārō, -ī -ī -ōnīs
m. (Rooma tähtsamaid
luuletajaid; elas a. 70—
19 e. m. a. Tema täht-
saimaks teoseks on roo-
ma rahvuslik suurepos
„Aenēis“.)

āvārūs, ā, ūm ahne

āvārā... fātā — sing. ase-
mel plur.

Tibullūs = Ālbiūs Tibül-
lūs, -ī -ī m. (elegiline
luuletaja, suri a. 19 e.
m. a.)

dēdērē = dederunt

nēc... tēmpūs āmicītiaē...
dēdērē = ja (ka)... ei
andnud... sõpruse kest-

vust (Tibullus suri va-
rakult)

sūccēssōr, ōrīs m. [suc-
cedo] järglane

Gällūs = Gāiūs Cōrnē-
liūs Gällūs, -ī -ī -ī m.
(elegiline luuletaja,
elas umb. a. 69—26 e.
m. a.)

sēriēs, ēī f. rida, seeria

sēriē tēmpōrīs = aja järgi
(järjestuse poolest)

55. ēgō = ego colui

māiōr (nātū) = vanem
(sündimiselt, sündimise
poolest)

cōlūērē = coluerunt

mīnōr (nātū) = noorem

Thālīā, ae f. (kr. s.) (ko-
möödia muusa)

Thālīā mēā = minu muu-
sa (metonüümia)

cūm prīmūm = kui esma-
kordselt

pōpūlō = rahva ees

iūvēnālīs, ē [iuvenis] noo-
ruslik; nooruspõlve,
noorus-

rēsēcō, sēcūī, sēcūm, 1.
[re-, seco] tagasi, ära
lõikama; kõrvaldama,
piirama, kärpima

sēmēl üks kord; kord
-vē vōi (liidetakse sõna

lõppu); -vē – -vē kas –
või

mōvērāt ingēniūm. . . mīhi
= oli mind vaimustanud
cāntātā = ülistatud, tutta-
vaks saanud (laulude
läbi)

60. Cōrinnā, ae f. (luule-
taja armsama pseudo-
nūm)

quīdēm isegi, muidugi
vītīōsūs, ā, ūm [vitium]
vigane, rikitud; pahe-
line

ēmēndō, 1. [ex, mendum
— puudus, viga] puu-
dused, vead kõrvalda-
ma; parandama

ēmēndātūrīs ignībūs. . .
dēdi = andsin paranda-
miseks tulele (s. o. põle-
tasin ära)

cūm fūgērēm = kui mind
maalt välja saadeti (kui
põgenesin)

plācītūrā = quae placuis-
sent (mis oleksid või-
nud meeldida)

irātūs, ā, ūm [vrd. ira]
vihane

93. cānītīēs, ēī f. [canus]
hall värvus; hallid juuk-
sed

pūlsīs mēlīōrībūs ānnīs =

paremad aastad mööda
saadetud (eemaldatud)
vēnērāt = oli(d) tekki-
nud

mīscūērātquē = ning sega-
nud (halli värvusega,
hallide juuksekarva-
dega)

āntiquās. . . cōmās = endi-
si juukseid

95. pōst. . . mēōs ōrtūs =
pärast minu sündi

Pisā, ae f. (kr. s.) Pisa
(linn Kreekas, mille lä-
hedal peeti olümpia-
mänge; adi. **Pīsaēūs, ā,**
ūm Pisa (atrib.))

ōlīvā, ae f. (kr. s.) oliiv,
ōlipuu

Pīsaēā vīnctūs ōlīvā =
kroonitud Pisa ōlipuu
pärjaga (s. o. olümpia-
võidupärjaga)

aufērō, ābstūlī, āblātūm,
aufērrē [ab, fero] ära
kandma, ära viima

dēcīēs kümme korda (siin:
kümne viisaastaku kes-
tusel; kreeka olümpia-
mängude 4-aastaste
ajavahemike asemele on
võetud rooma viisaas-
takud „lustrum“; 10
viisaastakut = 50 aas-

tat — kirjaniku vanus
 maapakku minekul)
victōr, ōrīs m. [vinco]
 võitja
cūm = kui korraga (cum
 inversum)
mārē Euxinūm (kr. s.),
 -īs -ī n. Must meri
laevūs, ā, ūm vasak
ād laevā (acc. plur. neutr.)
 = vasakut kätt, vasa-
 kul rannal (s. o. merelt
 sõitjale)
Tōmītae, ārūm m. [Tomi
 — linn Musta mere
 ääres] Tomi elanikud,
 tomilased
Tōmītās quaerērē = tomi-
 laste juurde maapakku
 minna (tomilased üles
 otsida)
prīncīpīs = keisri (August-
 tuse)
111. quāmvīs [quam, vo-
 lo] kui palju tahes; ehk
 küll, kui ka, olgugi et
cīrcūmsōnō, sōnūi, —, 1.
 [circum, sono] ümber-
 ringi kõlama
fīnītīmīs ... cīrcūmsōnēr
ārmīs = olen ümbritse-
 tud sõjakärast (naab-
 rusesolevaist relvist;
 ümbruskonna metsikud

suguharud olid ükstei-
 sega vahetpidamata sõ-
 jas)
quō pōssūm = nii hästi,
 kui võin
cārminē = carminibus
lēvō, 1. [lēvis] kergen-
 dama
rēfērātūr = kantakse (ette)
ābsūmō, sūmpsī, sūmp-
tūm, 3. [ab, sumo] ära
 tarvitama, kulutama
dēcīpiō, cēpī, cēptūm, 3.
 [de, capio] petma; (aja
 suhtes) tähelepanema-
 tult mööda saatma
ābsūmō dēcīpiōquē dīēm
 = viidan (aega) ning
 saadan päeva tähele-
 panematult mööda
115. ěrgō niisiis, järeli-
 kult
nēc mē ... hābēt = ega
 ole minu üle võimust
 võtnud
sōllicītūs, ā, ūm tugevasti
 liikuma pandud; rahutu,
 ärev
lūcīs = vitae
sōllicītae ... lūcīs = rahu-
 tu elu
taediūm, ī n. [taedet —
 on vastumeelt] vastu-
 meelsus, tülpimus

taediā — sing. asemel
plur.

grātiā . . . tībī = gratia tibi
sit

sōlāciūm, ī n. lohutus,
troost

praebēō, būi, bitūm, 2.
(kätte) muretsema,
andma

cūrā, ae f. hool, mure;
hoolitsus

rēquiēs, ētis f. (acc. sing.
-ētēm ja -ēm, abl. sing.
-ētē ja -ē) [re-, quies]
puhkus, rahu

tū cūrae rēquiēs (vēnīs)
= sina oled (tuled) mur-
res (mure) rahustuseks

mēdicinā, ae f. [vrd. me-
dicus] arstiteadus; arst-
tim, meditsiin

ābdūcō, dūxī, dūctūm, 3.
[ab, duco] ära juhti-
ma, ära viima

Hīstēr (Īstēr), trī m. (kr.
s.) Doonau (eriti selle
alamjooks)

120. ĩn mēdiō . . . Hēli-
cōnē = keset Helikoni
(s. o. muusade keskel)

vīvō = juba eluajal
sūblīmīs, ē kõrge; ülev

ēxsēquīae (ēxēquīae),

ārūm f. [exsequor] ma-
tuserong, matused

āb ēxsēquīīs = alates ma-
tustest, (alles) pärast
surma (matustel ülis-
tati leinakōnes mae-
tava eluaegseid voo-
rusi, mis pani aluse
maetava kuulsuse levi-
kule rahva hulgas)

fāmā, ae f. (kr. s.) kuul-
dus, kuulsus; avalik
arvamus, „rahvasuu“

trāctō, 1. [traho] (pinge-
liselt) tõmbama, veda-
ma; käsitlema

dētrāctō (dētrēctō), 1. [de,
tracto] alla, maha tõm-
bama; vähendama; ära
tõrjuma

praesēns, ēntīs [praesum]
kohalolev, juuresolev,
ligiolev; praegune, kaas-
aegne

praesēntiā = praegust,
kaasaegset

līvōr, ōrīs m. sinihall, tina-
karva värvus; kadedus

Līvōr — personifikatsioon

īnīquūs, ā, ūm [in-, ae-
quus] ebatasane, eba-
ühtlane; ebaõiglane,
ülekohtune

dē nōstrīs = de meis (scil.
operibus)

dēns, dēntīs m. hammas
mōrdēō, mōmōrdī, mōr-
sūm, 2. hammustama,
salvāma, purema

125. cūm = kuigi, ehk
küll

mālignūs, ā, ūm [vrd.
malus] pahatahtlik

praepōnō, pōsūī, pōsītūm,
3. [prae, pono] ette(ot-
sa) panema; eelistama
ōrbē = orbe terrarum

plūrīmūs ... lēgōr = minu
luuletusi (mind) loe-
takse väga palju

īgītūr niisiis, järelikult
praesāgiūm, ī n. ettetund-
mine, etteaimamine; et-
tekuulutus, ennustus

quīd ... vērī = mingit tō-
de, midagi tõelist (veri
— gen. partitivus ole-
nevalt sõnast „quid“)

130. fāvōr, ōrīs m. [faveo

— heatahtlik, heasoov-
lik olema; soosima]
heatahtlikkus, heasoov-
likkus; soosing

fāvōrē = (ainult) hea-
soovlikkuse, soosingu
tõttu (s. o. publiku
poolt)

fāmām = gloriam

tūlī ... ēgō ... fāmām =
olen mina saavutanud
kuulsuse

grātēs, abl. grātībūs f.
(esinevad ainult nom.,
acc. ja abl. plur.) [gra-
tia] (avalik, pidulik)
tänu

grātēs ... āgō = avaldan
tänu, pidulikult tänan
cāndidūs, ā, ūm [candeo]
valge, läikiv; lumival-
ge, valendav; siiras, au-
sameelne

lēctōr, ōrīs m. [lēgo] lu-
geja

cāndidē lēctōr = siiras lu-
geja

33.

sēntēntiā, ae f. [sentio]
arvamine, arvamus, mõ-
te; aforism

(Mõningaid Ovidiuse

aforisme heksameetri ja
eleegilise distihhoni vor-
mis.)

I.

(Heksameeter.)

1. pērfērō, tūli, lātūm, 3.

[per, fero] läbi kand-
ma; välja kannatama,
ära kannatama

ōbdūrō, 1. [vrd. ob, du-

rus] kõvana, vastupi-
davana püsima; tugev
olema

lābōr = kannatus (vaev)

hīc = see, praegune, käes-
olev

prōsūm, prōfūi, prōdēssē

[pro, sum] kasuks ole-
ma, kasu tooma2. ārdūā = kõrget, üliras-
ket

mōliōr, 4. [moles] jõudu

pingutama, (jõupingu-
tusega) ette võtma,
(vaevaga) taotlema3. ūt — vt. gramm. § 126
[123]dēsūm, fūi, ēssē [de, sum]
mitte olemas olema,
puuduma

laudō, 1. [laus] kiitma

4. gaudiūm, ī n. [gaudeo]
rõõm

diffērt = edasi lükkab

5. rēfūgiō, fūgi, fūgitūm,

3. [re-, fugio] tagasi

pōgenema, tagasi page-

ma; kõrvale, eemale

hoiduma; eemal olema

cūpiō, īvi (īi), itūm, 3.

himustama

ōdī, issē (particip. fut.

ōsūrūs) vihkama, põl-

gama

ōdērē = oderunt

6. in vētītūm = selle poo-

le, mis on keelatud

nēgātā = seda, mis ei ole

lubatud

7. princīpiūm, ī n. [prin-

ceps] algus

sērō mēdicīnā pārātūr =

hilja on pärast vastu-

abinōu leida (rohtu val-

mistada)

8. ēstē prōcūl = olge kau-

gel, eemalduge

āmārūs, ā, ūm mõru, kibe

9. cōnsciā mēns rēctī =

puhas südametunnistus

mēndāciūm, ī n. vale

10. rēpūgnō, 1. [re-, pu-

gno] vastu võitlema,

vastu seisma; vastu

vaidlema

ābēō, īi, itūm, irē [ab, eo]

ära minema, lahkuma

II.

(Eleegiline distihhon.)

11. **iām** = varsti, pea
tācītūs, ā, ūm [taceo] vai-
 kitud, salajane; vaikiv
tācītō . . . pēdē = märka-
 mata sammudega
tārdūs, ā, ūm aeglane, pi-
 kaldane; painedumatu
sēnēctā, ae f. [senex —
 vana; subst. vanake]
 vanadus, kõrge vanus,
 igivanus
12. **praetērēō, īi, itūm, irē**
 [praeter, eo] (c. acc.)
 mööda minema, möö-
 дума (millest)
13. **cāvō, 1.** [cavus] õõ-
 nestama
14. **cōllīgō, lēgī, lēctūm,**
3. [com-, lēgo] (kok-
 ku) koguma, kokku
 korjama
- mūltiplīcō, 1.** paljukord-
 seks, mitmekordseks te-
 gema; paljustama, mit-
 mekordistama
15. **hōmīnūm** = inimlik
sūnt . . . pēndēntiā = pen-
 dent
filūm, ī n. niit
vālūērē = valuerunt
quae vālūērē = mis (seni-
 ni) oli tugev, jõus, kind-
 del
16. **vīrtūs** = teene
pāriō, pēpērī, pārtūm, 3.
 (particip. fut. **pāritū-**
rūs) sünnitama; saavu-
 tama
tūēōr, —, 2. vaatama; jä-
 rele valvama, kaitsma
īnsūm, —, īnēssē [in-
 sum] sees olema, sisal-
 дума
- īllic** [vrd. ille] seal
īllic — hīc = seal (s. o.
 esimesel juhul) — siin
 (s. o. viimasel juhul)
17. **vūlgūs, ī n.** lihtrahvas,
 rahvahulk
ūtīlītās, ātis f. [utilis] ka-
 sulikkus
18. **īn prētīō prētīūm** =
 rahas hind, väärtus
cēnsūs, ūs m. [censeo —
 hindama] varanduse
 hindamine, loendus; =
 varandus
- paupēr, ēris** (abl. sing. -ē,
 gen. plur. -ūm) vaene
ūbīquē [ubi, -que] igal
 pool, kõikjal

iācēt = on lamaja asendis; jääb alla, tagaplaanile

19. dōnēc seni kui, niikaua kui, kuni

dōnēc ēris — vt. gramm. § 121 [118]

fēlix, īcis õnnelik

nūmērō, 1. [numerus] loendama

fūērīnt = tulevad, saabuvad

tēmpōrā . . . nūbīlā = pilvised ajad (s. o. raske, õnnetuste ajad)

ērīs = jääd

20. moeniā, iūm n. linnamüürid

fōrtīssimā . . . moeniā = tugevaimad linnamüürid

34.

Mārcūs Tūlliūs Cīcērō, -ī -ī -ōnīs m. (Rooma riigimees, suurim rooma kõnemees ja kuulus kirjanik; elas a. 106—43 e. m. a. Tema säilinud teosed jagunevad nelja rühma: kõned, retoorilised teosed, filosoofilised teosed ja kirjad.)

Cātīlinā = Lūciūs Sērgiūs Cātīlinā, -ī -ī -ae m. (Endine preetor; siis Aafrika provintsi valitseja; senaator. Taotles konsuliametit, kuid jäi konsuliks valimata. Hiljem, toetudes rahulolematuile riigis ja majanduslikesse raskusisse sat-

tunuile, taotles vägi-valdset maksva riigikorra kukutamist ja üldist võlgade kustutamist.)

ōrātīō īn (aliquem) = kõne (kellegi) vastu, süüdistuskõne; ōrātīō prō (aliquo) = kõne (kellegi) poolt, kaitsekõne

„Ōrātīō īn Cātīlinām prīmā“ — Catilina mässunõu oli avalikuks tulnud. Rooma on ärevil. Linna tähtsamates kohtades on välja pandud õine valve. Tänavail liiguvad patrullid. Konsul Cicero on kutsunud kokku Palaatsiumi mäe-

le Jupiteri templisse senati koosoleku. Templiesine on tulvil rahvast. Uhkes senaatoririietuses, laias purpurses äärisega toogas, sammuvad läbi rahvahulga senaatorid koosolekule, et arutada Catilina mässunõu mahasurumist. Üldiseks imestuseks ja ehmatuseks il-

mub koosolekule aga ka Catilina. Siis tõuseb Cicero oma ametitoolilt ja pöördudes Catilina poole peab sütitava, tema mässunõu paljastava kõne: „esimese kõne Catilina vastu“.

in **sēnātū hābitā** = peetud senatis (8. nov. a. 63 e. m. a.)

Sissejuhatus.

1. **quōūsquē** ehk **quō ūs-
quē** [quo, usque] mis-
suguse ajani, kui kaua
ābūtōr, ūsūs sūm, 3. [ab,
utor] (c. abl.) ära ka-
sutama; kurjasti tarvi-
tama; kuritarvitama
ābūtērē = abuteris (vt.
gramm. § 50 [47],3)
pātiēntiā, ae f. [patiens —
kannatav; kannatlik]
kannatus; kannatlikkus
**ābūtērē . . . pātiēntiā nō-
strā** — vt. gramm. § 90
[87]
quāmdīū ehk **quām dīū**
[quam, diu] kui kaua
ētīām = veel, ikka veel
fūrōr, ōrīs m. [furo —

hullumeelne olema, (hul-
lumeelselt) määratsema]
(määratsev) hullumeel-
sus, (hullumeelne) mä-
ratsemine, hullustus;
pöörane viha, raev;
pöörane vaimustus
istē, ā, ūd (gen. sing. -īūs,
dat. sing. -ī) see (see
sinu, teie; sageli näitab
ühtlasi aega või kohta,
kuivõrd see on seotud
2. isikuga); too, säära-
ne (põlastavalt)
fūrōr istē tūūs = sinu sää-
rane hullumeelsus (mis
ilmneb praegugi sinu
tulekus senatikoosole-
kule)

lūdō, lūsī, lūsūm, 3. män-
gima
ēlūdō, lūsī, lūsūm, 3. [ex,
 ludo] mänglema; tehni-
 lise terminina vehkle-
 mises) end löögi vastu
 kaitsma, (lööki) paree-
 rima; kõrvale puiklema
ēlūdēt = pareerib (s. o.
 pareerib mässunõu ma-
 hasurumise vastuabi-
 nõusid nagu vehkleja
 lööke)
quēm ād finēm = missu-
 guse piirini, kui kaua
ēffrēnātūs, ā, ūm [ex, fre-
 num] ohjeldamatu, talt-
 sutamatu
sē iāctārē = hooplema
sēsē ... iāctābīt = hoop-
 leb
audāciā, ae f. [audax] jul-
 gus; jultumus (käesole-
 vas kõnes Cicero kasu-
 tab viimast tähendust)
-nē kas (liidetakse sõna
 lõppu)
nīhīlnē = kas mitte sugugi
Pālātiūm, ī n. Palaatsium
 (üks 7 kingust, millel
 asetseb Rooma; tähtis
 strateegiline punkt ning
 kõige aristokraatlikum
 linnaosa)

praesīdiūm Pālātī = Pa-
 laatsiumi kaitse (kui
 Rooma ähvardas mõni
 suur hädaoht, siis võeti
 Palaatsium sõjaväelise
 kaitse alla)
vīgīliae = (öine) valve
 (plur. näitab, et valve
 oli pandud välja palju-
 desse kohtadesse)
cōncūrsūs bōnōrūm ōmni-
ūm = kõikide heade
 (s. o. heade kodanike)
 kokkuvool (heade ko-
 danike — boni viri —
 all mõistetakse siin
 templiesisele kogune-
 nud rahvast, esijoones
 aga optimaate kui maks-
 va aristokraatliku riigi-
 korra kindlmaid kaits-
 jaid)
mūnītūs, ā, ūm [munio]
 kindlustatud; kindel,
 ohutu
mūnītīssīmūs hābēndī sē-
nātūs lōcūs = kõige
 kindlam senatikoosole-
 ku pidamise koht (s. o.
 tempel kui püha paik)
hōrūm — s. o. senaatorite
ōrā vūltūsquē = näoilme
 (hendiadyoin)
mōvērūnt = avaldanud

mōju (s. o. hetkel, kui
Catilina ilmus senatis-
se)

Pätērē tūā cōnsīliā nōn
sēntīs — vt. gramm.
§ 101 [97], 1

cōnstringō, strīnxī, stric-
tūm, 3. [com-, stringo]
kokku tõmbama, kokku
kõitma, kokku siduma
cōnstrictām... tēnērī =
seotuna hoitud olevat,
seotud (s. o. takistatud,
nõrgestatud) olevat

sciēntiā, ae f. [sciens]
teadmine; mõistmine

nōn vidēs? = nonne vides
(kas sa ei näe)?

prōximā, ... sūpērīorē
nōctē = viimasel (s. o.
ööl vastu 8. nov.), ...
eelviimasel ööl (s. o.
ööl vastu 7. nov.)

cōnvōcō, 1. [com-, voco]
kokku kutsuma

quid cōnsīliū = missuguse
otsuse (consilii — gen.
partitivus olenevalt sõ-
nast „quid”)

2. Ō tēmporā, ō mōrēs —
vt. gramm. § 85 [82]

immo (parandab eelnevat
küsimumust) seevastu, oh

ei; palju enam, ja mui-
dugi

immo vērō = ei, seda on
liiga vähe; vähe sellest;
palju enam

pärticēps, cīpis (abl. sing.
-ē, gen. plur. -ūm)
[pars, capio] osaline;
subst. osavõtja

fit ... pärticēps = saab ...
osaliseks, võtab osa

dēsīgnō, 1. [de, signo]
ära märkima

nōtāt ēt dēsīgnāt — ka-
sutatud kaht sünonüü-
mi mõiste tugevdami-
seks

ūnūsquisquē, ūnāquae-
quē, ūnūmquidquē
(subst.), ūnūmquōd-
quē (adi.) [unus, quis-
que] igaüks üksikult,
igaüks, iga üksik

nōtāt ēt dēsīgnāt ...
ūnūmquēmquē nōstrūm
— vt. gramm. § 72 [69]

fōrtēs vīrī — irooniliselt
rēs pūblicā, rēi pūblicae f.
[res, publicus] riik

Nōs ... sātīs fācērē rēi
pūblicae vidēmūr — vt.
gramm. § 76 [73] ja
102 [98]

sī ... **vītēmūs** = kui väl-
dime (esitatud võima-
liku mõttena — *coni.*
obliquus)

ād mōrtēm dūcērē = sur-
ma saatma, surmama

iūssū (*abl. sing.*; teised
käänded ei ole tarvita-
tavad) [*iubeo*] käsul

iūssū cōnsūlis — *s. o.* Ci-
cero kui konsuli käsul
(senati poolt antud era-
korraliste volituste põh-
jal)

prīdēm [*vrđ. prior*] enne-
malt, ammuigi

Ād mōrtēm tē, Cātīlīnā,
dūcī ... **iām prīdēm**
ōpōrtēbāt — *vt. gramm.*
§ 101 [97], 3

pēstīs, īs f. katk; pahe;
hukatus, häda

māchīnōr, 1. [*machina* —
masin; *sepitus*] välja
mõtlemata; sepsitama

3. āmplissimūs = kõrge-
auline

Pūbliūs Scīpiō, -ī -ōnis m.
(endine konsul, senaa-
tor, ülempreester; de-
mokraatliku partei äge-
damaid vastaseid)

pōntifēx, icīs m. peaprees-

ter; **pōntifēx māximūs**
ülempreester

Ti. = Tiberiūs

Ti. Grācchūs = Tiberiūs
Sēmprōniūs Grācchūs,

-ī -ī -ī m. (Pärines suur-
suguseimate aristokraa-
tide hulgast, kuid astus
aristokraatide parteist
välja ning laskis enda
valida rahvatribuuniks.

Tema esitusel pani rah-
vakoosolek maksma agraarseadused, mis pii-
rasid riiklike maa-alade
kasutamist suurpõllu-
pidajate poolt ning taot-
lesid vabanenud maa-
alade jaotamist väikes-
teks talukohtadeks, et

parandada sellega rah-
vaenamiku viletsat ma-
janduslikku seisukorda.
Mitte suutes agraarre-
formi ühe aastaga läbi

viia, tahtis Tiberius
Gracchus lasta end va-
lida rahvatribuuniks
veel järgmiseks aastaks,

mis aga ei olnud sea-
duspärane. Kasutades
ära seda vastuolu maks-
va korraga, tapavad
agraarreformi vastased

eesotsas P. Scipio'ga omavoliliselt Tiberius Gracchuse ja tema poolehoidjad.)

mēdiōcritēr [mediocris — keskmine, mõõdukas] keskmiselt, mõõdukalt
lābēfāctō, 1. kõikuma panema, vapustama

stātūs, ūs m. [sto] seis; seisukord, maksev kord

prīvātūs = eraisikuna (preestriametit ei peetud riigiteenistuseks; Tiberius Gracchuse tapmise ajal oli Scipio veel peapreester, ülempreestriks sai ta hiljem)

ōrbēm tērrae = kogu maad

īncēndiūm, ī n. [incendo] tulikahju, põletamine

vāstō, 1. [vastus — lage] laastama

nīmīs liiga

illā nīmīs āntīquā praetēr-ēō — vt. gramm. § 81, 2 [78]

Gāiūs Sērvīliūs Āhālā, -ī -ī -ae m. (diktaator Cincinnatuse abi)

Sp. = Spūriūs

Spūriūs Maeliūs, -ī -ī m.

(rooma ratsanik; ostis omal kulul nälja ajal üles vilja ning jagas seda tasuta või väga väikese tasu eest nälgivale rahvale, et võita selle poolehoidu ning seeläbi saavutada ülemvõim Roomas; tapeti diktaator Cincinnatuse käsul tema abi Gaius Servilius Ahala poolt)

nōvis rēbūs stūdētēm — vt. 9,3

quōd . . . mǎnū sūā ōccīdīt — vt. gramm. § 123 [120], märk. 2 ja § 90 [87]

quōndām kunagi; = mõnikord

fūit . . . quōndām = oli kunagi (s. o. nüüd enam ei ole)

istā = niisugune (vahelduseks „hic“ asemel, mis kohe järgneb)

īn hāc = selles (s. o. selles meie)

ācēr, ācrīs, ācrē terav; äge
sūpplicīūm ācrē = ränk, karm karistus

cīvīs, īs c. kodanik

pērnīcīōsūs, ā, ūm [pernicies] hukatuslik

ācērbūs, ā, ūm [acer] ki-
be, viha; vihane, karm

cōnsūltūm, ī n. [consulo]
otsus, nõu; sēnātūs
cōnsūltūm senati mää-
rus (senati otsus pärast
heakskiitmist rahvatri-
buunide poolt); sēnātūs
cōnsūltūm ūltimūm se-
nati erakorraline mää-
rus, erakorralised riigi-
kaitse volitused: „Vi-
deant consules, ne quid
res publica detrimenti
capiat“ („Valvaku kon-
sulid, et riik ei saaks
mingit kahju“). Sellega
anti konsuleile ohtlikel
aegadel erakorralised
volitused toimida riigi
päästmiseks oma ära-
nagemise järgi. — Vt.
ka gramm. § 113 [110],
5 ja § 115 [112], 1.

sēnātūs cōnsūltūm — siin
on mõeldud senatus
consultum ultimum,
millega senat Catilina
mässunõu avastamisel
andis 21. okt. konsu-
leile erakorralised voli-
tused

vēhēmēns, ēntīs äge; vali

vēhēmēns ēt grāvē = vali
ja mõjuvõimas

nōn dēest rēi pūblicae —
vt. gramm. § 79,1 [76,1]

cōnsīliūm ēt auctōritās =
arvamus ja otsus (Se-
nat oli riigiõiguslikult
valitsusvõimudele nõu-
andvaks asutiseks. Et
valitsusvõimud valiti
ainult üheks aastaks,
senaatoreiks aga olid
endised kõrgemad riigi-
ametnikud — endised
tsensorid, konsulid,
preetorid, ediilid, tri-
buunid ja kvestorid —,
sealjuures eluaegselt, ja
omasid valitsemise alal
seetõttu suuri kogemu-
si, siis pöördusid kaju-
nenud kombe kohaselt
valitsusvõimud kõigis
tähtsamais küsimusis
senati poole, küsides
tema arvamust ja vaja-
duse korral ka otsust,
millega senat muutus
tegelikult keskseks va-
litsemisorganiks. Senati
otsused, mis leidsid
rahvatribuunide heaks-
kiitu, kujunesid kõigile

kohustuslikeks määrusi-
siks — vt. senatus con-
sultum.)

hüiūs ōrdīnīs = selle sei-
suse (s. o. senati)
āpērtē [apertus] avalikult

35.

4. Lūciūs Opīmīūs, -ī -ī m.
(Rooma riigimees)

ūt L. Ōpīmīūs cōnsūl vī-
dērēt — erakorralised
riigikaitse volitused olid
antud tava vastaselt
ainult ühele konsulile,
sest teine konsul oli sel
ajal sõjas

dētrīmētūm, ī n. kaotus,
kahju

quīd . . . dētrīmētī = min-
git kahju (vt. gramm.
§ 72 [69])

nōx nūllā intērcēssit = ei
möödunud ühtki ööd
sēditīō, ōnīs f. [se-, eo]
vastuolu, mäss

Gāiūs Sēmprōniūs Grāc-
chūs, -ī -ī -ī m. (Tibe-
rius Gracchuse vend.
Ka tema laskis end va-
lida rahvatribuuniks
ning jätkas venna poolt
alatud maareformi.
Gaius Gracchuse täht-
saimaks ülesandeks oli

aga võitlus senati ülem-
valitsuse vastu, missu-
guses võitluses ta toe-
tus peale talupoegade
veel Rooma proleta-
riaadile ja ratsanikele.
Vahepeal muutunud
kord võimaldas valida
Gaius Gracchuse rah-
vatribuuniks veel tei-
seks aastaks. Kolman-
dal valimisel jäi ta aga
rahvatribuuniks vali-
mata, sest senati õhutu-
sel jättis rahvas ta ma-
ha, mitte pooldades te-
ma kavatsust anda Roo-
ma liitlasile itaalkuile
Rooma kodaniku õigu-
sed. Gaius Gracchus
tõmbus eraellu, kuid
kui ta esimest korda
rahvakoosolekule ilmus,
et kaitsta seal üht ag-
raarseadust, tekitati te-
ma vastaste poolt sega-
dus, milles Gaius Grac-
chus ja tema poolehoid-

jad kisti võitlusse. Kui viimased võtsid endi alla Roomas asetseva Aventinuse mäe, tegi senat konsul L. Opimius ülesandeks isamaa päästa. L. Opimius vallutas tormijooksul mäe ning tappis sinna kogunenud Gaius Gracchuse poolehoidjad, kusjuures Gracchus ise, nähes, et pääsemine on võimatu, laskis end oma truul orjal surmata.)

clārissimō pātrē, āvō, māiōribūs — abl. qualitatis (Gracchuste isa Ti. Sempronius Gracchus oli kaks korda konsuliks, siis tsenso-riks; nende vanaisaks — ema poolt — oli kuulus väejuht ning riigimees P. Scipio Africanus)

Mārcūs Fūlvīūs Flāccūs, -ī -ī -ī m. (endine konsul; Gaius Gracchuse sõber ning abiline)

cōnsulārīs, ě [consul] konsuli-; subst. **cōnsulārīs, īs m.** endine konsul

sīmīlī sēnātūs cōnsūltō = sarnase (s. o. samuti ebatavalise) senati määrusega (siin olid riigikaitse volitused sõnastuselt suunatud otseselt rahvatribuunide ja preetorite vastu)

Gāiūs Māriūs, -ī -ī m. (Rooma kuulus väejuht ning konsul)

Lūciūs Vālēriūs, -ī -ī m. (Rooma konsul)

pērmittō, mīsī, missūm, 3. [per, mitto] lubama

rēm pūblicām pērmittērē = riigi (kellegi) hoolde andma, erakorralised riigikaitse volitused andma

Lūciūs Sātūrnīnūs, -ī -ī m. (rahvatribuun; salkkond tema poolehoidjaid tappis Marsi väljakul konsuliametit taotleva preetori C. Serviliuse võistleja C. Memmiuse, et soodustada sellega Serviliuse valimist konsuliks)

trībūnūs, ī m. tribuun; **trībūnūs mīlitūm** sõjatribuun; **trībūnūs plēbīs** rahvatribuun

Gāiūs Sērvīliūs, -ī -ī m.

(preetor; taotles konsuliametit, kusjuures tema võistleja C. Memmius Marsi väljakul tapeti)

mōrs āc rēi pūbliceae poenā

= surm kui karistus riigilt (hendiadyoin)

vīcēsīmūs, ā, ūm kahekümnes

vīcēsīmūm ... diēm —

ümardatult; täpselt oli möödunud riigikaitse volituste andmisest 18 päeva

hēbēscō, —, —, 3. nūri-nema

hēbēscērē āciēm = nūri-nevat teravust

hōrūm auctōritātīs = auctoritatis huius ordinis

(s. o. senati poolt antud riigikaitse volituste)

ēnīm ju, sest

hūiūs mōdi = seesugune

vērūm [verus] kuid tõeliselt, tõesti; tōsi küll, ehk küll, kuid, vaid

īnclūdō, clūsī, clūsūm, 3.

[in, claudio] (sisse) sulgema

tābūlā, ae f. tahvel, tabel;

nimekiri, protokoll; tābūlae pūbliceae riigi dokumendid, aktid; (riigi) arhiiv

īn tābūlīs (scil. publicis)

= arhiivis (s. o. kasutamata, ainult arhiivi jäetud; senati otsuste kohta koostati kohe protokoll ning anti hoiule riigiarhiivi)

vāgīnā, ae f. tupp

cōnfēstīm [com-, festino] viivitamatult, sedamaid, (otse) kohe

cōnvēnit = oportuit

pātrēs cōnscriptī = senaatorid (ametlik senaatorite aunimi: patres — algul sugukondade pead ehk isandad, siis täieõiguslikud patriitsilised senaatorid; conscripti — piiratud õigustega plebeilised senaatorid; hiljem, kus senatisse pääsemine seotakse vähehaaval ametikandmisega, senaatorite vahe tasandub ning „pater conscriptus“ muutub senaatori ametlikuks aunimeks)

clēmēns, ģētīs heasūdām-
lik, pehme, andeksand-
lik

cūpiō . . . , cūpiō = ma soo-
vin . . . , kuid ma soovin
ka

Cūpiō . . . mē ģessē clē-
mēntēm — vt. gramm.
§ 101 [97]

dīssōlvō, sōlvī, sōlūtūm, 3.
[dis-, solvo] lahti sidu-
ma, lahti päästma, va-
bastama; pass. hooli-
matu olema

īnērtiā, ae f. [iners] oska-
matus; tegevusetus, loi-
dus

nēquitiā, ae f. [nequam —
kōlbmatu; kōlvatu]
kōlbmatus; kōlvatus

cōndēmnō, 1. [com-, dam-
no] süüdi, hukka mõist-
ma

īnērtiae nēquitiāequē cōn-
dēmnō — vt. gramm.
§ 74 [71]

5. Ītālīā, ae f. Itaalia

Ētrūrīā, ae f. Etruuria
(praegune Toskaana)

faucēs, iūm f. (sing. esi-
neb ainult abl. faucē)
avaus; kurk, suu(e);
kitsus

īn diēs sīngulōs = iga
(üksiku) päevaga

īmpērātōr, ōrīs m. [im-
pero] käskija; ülemju-
hataja, imperaator

īnrā [vrd. interior — sees-
mine] seespool, sees;
compar. īntēriūs; superl.
īntīmē; (praep. c. acc.)
seespool, sees, -s; sisse-
poole, sisse, -sse; vahel,
vahele; kestel

īnrā moeniā — scil. Ro-
mae

ātquē ādēō = ning isegi
īntēstīnūs, ā, ūm [intus —
sees] seesmine

cōtidīē [vrd. dies] iga-
päev

pērnīciēs, ēī f. [per, nex]
hukatus

rēī pūblicae — dat.

īām = nüüd kohe

crēdō — irooniliselt

vērēōr, vēritūs sūm, 2.
kartma; aukartust tund-
ma

pōtiūs [potis] ennemini,
pigemini, parem

nē nōn pōtiūs = non poti-
us, ne (mitte vähem, et
— vt. gramm. § 115
[112],2)

crūdēlītēr [crudelis —

toores; halastamatu,
karm] toorelt; halasta-
matult, karmilt
sēriūs . . . crūdēliūs = lii-
ga hilja . . . liiga karmilt
cērtā dē causā = teataval
põhjusel
nōndūm āddūcōr = ei saa
end veel sundida (mõ-
jutada)
intērficiērē = interficieris
tām sedavōrd, nii
imprōbūs, ā, ūm [in-, pro-
bus — korralik, aus]
kōlvatu, autu
pērditūs, ā, ūm [perdo]

hukkunud; hukkaläi-
nud, rikutud
Tūm dēniquē intērficiērē,
cūm iām nēmō . . . in-
vēriri pōtērit — vt.
gramm. § 120 [117],2
6. praesidiūs = kaitseabi-
nõudest
ōbsidēō, sēdī, sēssūm, 2.
[ob, sedeo] (vastu ase-
tudes) sulustama, pii-
rama
spēcūlōr, 1. [vrd. specio]
vaatlema, luurama
cūstōdiō, 4. [custos] val-
vama

Arendus.

I. Catilina mässukavatsuse paljastamine.

36.

ētēnim [et, enim] 'ja ni-
melt, ja tõesti, sest
iām āmpliūs = veel
(enam)
ōbscūrō, 1. [obscurus] pi-
mestama, tumestama;
varjama
coetūs, ūs m. [coeo] kok-
kuminek, kokkutulek,
kooskäämine; ühendus
nēfāriūs, ā, ūm [nefas]

jumalaseaduse-vastane;
lubamatu; ülekohtune
pāriētībūs cōntinērē =
seinte vahel (seintega)
kinni pidada
vōcēs cōniūrātiōnis =
vandenõu (s. o. vande-
seltslaste) sõnu
illūstrō, 1. [vrd. illustris]
valgustama; päevaval-
gele tooma

ērūmpō, rūpī, rūptūm, 3.
 [ex, rumpo] välja murd-
 ma; välja tungima, ava-
 likuks tulema
 iām = juba kord
 mīhī crēdē — vt. gramm.
 § 79,1 [76,1]
 ōblīvīscērē caedis atque
 incēndiōrūm — vt.
 gramm. § 70,3 [67]
 lūcē sūnt clāriōrā — vt.
 gramm § 89 [86]
 iām = nüüd kohe
 rēcōgnōscō, gnōvī, gnī-
 tūm, 3. [re-, cognosco]
 uuesti teada saama; lä-
 bi arutama, meelde tu-
 letama
 licēt rēcōgnōscās = võid
 läbi arutada, meelde tu-
 letada (recognoscas —
 coni. olenevalt sõnast
 „licet“ — vt. gramm.
 § 113 [110],7)
 7. mēmīnī, issē mäletama
 Nōvēmbēr, brīs, brē no-
 vembri
 a. d. XII (VI, V) Kal.
 Nov. = äntē diēm dūō-
 dēcīmūm (sēxtūm, quīn-
 tūm) Kālēndās Nō-
 vēmbrēs (s. o. 21. okt.,
 27. okt., 28. okt. — vt.
 6,4)

Mēmīnistīnē mē ... dī-
 cērē—vt. gramm. § 101
 [97],1
 fōrē = futurum esse
 quī diēs fūtūrūs ēssēt =
 missugune päev pidi
 olema
 Gāiūs Mānliūs, -ī -ī m.
 (Catilina mässukaas-
 lane)
 sātēllēs, itīs c. saatur,
 kaasleja; kaaslane
 nūm mē fēfēllīt = kas ma
 eksisin (kas mind pet-
 tis)
 ātrōx, ōcīs hirmus, met-
 sik
 vērūm = vaid isegi
 mūltō māgīs = palju roh-
 kem
 mīrōr, 1. [mirus — ime-
 lik, imeväärne] imest-
 lema
 ādmīrōr, 1. [ad, miror]
 imestusega vaatama;
 imestlema
 ōptīmās, ātīs [optimus]
 aristokraatlik; subst.
 ōptīmātēs, iūm m. opti-
 maadid, aristokraadid
 caedēm tē ... cōntūlissē
 = et sa olid ... tapmise
 määranud

Rōmā — vt. gramm. § 99,1
[95]

cōnservō, 1. [com-, servo]
alal hoidma; säilitama
rēprimō, **prēssī**, **prēssūm**,
3. [re-, premo] tagasi
rõhuma, tagasi tõrju-
ma; tagasi hoidma, ta-
kistama

**nōn tām sūi cōnservāndī
quām tuōrūm cōnsili-
ōrūm rēprimēndōrūm
causā** — vt. gramm.
§ 103 [100],4

prōfugīō, **fūgī**, —, 3. [pro,
fugio] edasi, ära põge-
nema; ära pagema

īnfitiōr, 1. [in-, fateor]
mitte tunnustama, mitte
üles tunnistama, salga-
ma

diligēntiā, ae f. [diligens]
hoolsus, püüdlikkus

circūmclūdō, **clūsī**, **clū-
sūm**, 3. [circum, clau-
do] ümbert sulgema;
ümbritsema

discēssūs, **ūs m.** [discedo]
lahkuminek, laialimi-
nek; äraminek

discēssū cētērōrūm = teis-
te lahkumisel (s. o. pä-
rast teiste lahkumist —
kontsessiivse kõrval-

tähendusega)

rēmānēō, **mānsī**, **mānsūm**,
2. [re-, maneo] kohale
jääma; alles jääma,
edasi jääma

**nōstrā ... caedē cōntēn-
tūm tē ēssē dīcēbās** —
vt. gramm. § 101 [97]

8. **Praenēstē**, is n. (Itaa-
lia tugevamaid kind-
lusi, asetses Roomast
ida pool; nüüdne Pa-
lestrina)

īpsīs = just

Kal. Nov. = Kälendīs
Nõvembrībūs

cōlōniā, ae f. asundus,
asulinn, koloonia

cūstōdiā, ae f. [custos]
valve; vahistus, van-
gistus

praesīdiīs, **cūstōdiīs**, **vīgī-
līs** = kaitsesalkadest:
valvuritest (seisid tea-
tavates kohtades) ja
õistest patrullidest (lii-
kuvad valvesalgad)

cōgītō, 1. (järele) mõtle-
ma; kavatsema

nīhil āgīs, **nīhil mōlīrīs**,
nīhil cōgītās = midagi
sa ei tee, midagi ei võta
ette, midagi ei kavatse
sa (gradatsioon)

plānē [planus — lausik, tasane] lausa; tāitsa, selgesti

quōd . . . audiām, . . . vīdēām . . . sēntiām — vt. gramm. § 127 [124], 2

37.

nōctēm illām sūpēriōrēm = seda eelviimast ööd (illam — kahest eespool mainitud ööst kaugeimat; vrd. 34,1)

vīgilō, 1. [vigil — ärkvel, valvel olev] ärkvel, valvel olema

Dīcō tē . . . vēnīssē — vt. gramm. § 101 [97], 1

dīcō — seisab esikohal rõhutamiseks

priōrē = superiore

fālcāriūs, ā, ūm [falx] sirbitegija, vikatitēgija

īntēr fālcāriōs = sirbitegijate keskele (siin tänava nimena: Sirbitegijate tänavasse)

ōbscūrē [obscurus] pimedalt, tumedalt; ebaselgelt

Mārcūs Laecā, -ī -ae m. (Catilina mässukaaslane)

āmēntiā, ae f. [amens] meeletus

scēlūs, ēriš n. kuritegu

āmēntiāe scēlērisquē = meeletu kuriteo (hendiadyoin)

tācēō, cūī, cītūm, 2. vaikima

cōnvīncō, vīcī, vīctūm, 3. [com-, vinco] avalikuks tegema; (ümberlökkamatult) tõestama

9. ūbīnām [ubi, nam] kus siis, kus

ūbīnām gēntiūm = misuguste (kus siis) rahvaste hulgas (retooriline väljend)

ōrbīs tērrae = kogu maa (kera)

īn . . . grāvīssīmō = mõjuvõimsaimas, autoriteetseimas

cōnsiliō = nõukogus

īntērītūs, ūs m. [intereo] hukkaminek; hukatus, hävi

ōrbīs tērrārūm = kogu maa (retooriline liialdus; mõeldud: Rooma riigi)

vidēō ... rōgō — s. o. pean
nägema ... küsima
trūcīdō, 1. maha lööma,
surmama
vōcē = sõnaga
distribūō, ūi, ūtūm, 3.
[dis-, tribuo] laiali, väl-
ja jagama
quō [qui] kuhu
plācērēt = placeret tibi
Rōmae — vt. gramm.
§ 99,1 [95]
ēdūcō, dūxī, dūctūm, 3.
[ex, duco] välja juh-
tima; välja viima
**dīscrībō, scrīpsī, scrīp-
tūm**, 3. [dis-, scribo]
(laiali, lahku kirjuta-
ma); jagama
dīscrīpsīstī = distribuisti
cōnfirmāstī = confirma-
visti (kinnitasid)
iām = nüüd kohe
ēssē ēxitūrūm = (et) ...
kavatsed välja minna
(inf. praes. coniug.
periphr. act.)
paulūlūs, ā, ūm [paulus]
väikseke; neutr. sing.
paulūlūm vähesus
(subst.); väheke, veidi
(adv.)
mōrae — dat.

tībī ēssē ... mōrae = et
sul on viivituseks
quōd = see asjaolu, et
(quod explicativum)
rēpērtī sūnt = leidus
libērō, 1. [liber] vabas-
tama
libērārēt = oleksid va-
bastanud (s. o. olid val-
mis vabastama)
lēcūlūs, ī m. [lectus —
ase, voodi; söögisohva]
ase(meke), voodi(ke);
söögisohva(ke)
īn mēō lēcūlō = minu
voodis
10. vīxdūm [vix, dum]
kui vaevalt, niipea kui
dimittō, mīsī, mīssūm, 3.
[dis-, mitto] laiali saat-
ma; laiali, lahti laskma
cōmpērī — Catilina vende-
seltsi liikme Curius'e
pruudi Fulvia kaudu
ēxclūdō, clūsī, clūsūm, 3.
[ex, claudio] välja sul-
gema, välistama; mitte
juurde laskma, mitte
vastu võtma
sālūtō, 1. [salus] tervi-
tama
mānē n. (indecl.) hom-
mik; adv. mānē hom-
mikul

sälütätüm mänē misērās =
 hommikul tervitama olid
 saatnud (suursuguseid
 roomlasi, eriti valitsus-
 liikmeid, käisid varas-
 tel hommikutundidel
 tervitamas nende klien-
 did ja sõbrad, saates
 siis oma patrooni fooru-
 mile; siin on tarvitatud
 „tervitama“ pilkena, kuna
 Catilina poolt saadetud
 rooma ratsanikud tulid

teda mitte tervitama,
 vaid tapma; vt. ka
 gramm. § 104 [101], 1)

illī ipsī = just need

id tēmpōris = eo tempore
 (id — acc. adverbialis;
 temporis — gen. parti-
 tivus olenevalt sõnast
 „id“)

praedicō, dixī, dictūm, 3.
 [prae, dico] enne ütle-
 ma, ette ütleva

II. Konsul annab Catilinale nõu maalt välja minna.

38.

quae cūm itā sint = kuna
 see nii on (s. o. asja
 niisuguse seisukorra
 juures)

pērgō, pērrēxī, pērrēctūm,
 3. [per, rego] edasi mi-
 nema, jätkama

ālīquāndo [alius, quando]
 kunagi, millalgi

ēgrēdērē ālīquāndo = mine
 viimaks ometi välja

pōrtā, ae f. värav

Mānliānūs, ā, ūm [Man-
 lius] Manliuse

dēsīdērō, 1. igatsema, soo-
 vima; näha soovima,
 ootama

sī minūs = või vähemalt
 Māgnō mē mētū libērābīs
 — vt. gramm. § 87 [84]

dūm mōdō... mūrūs in-
 tērsīt — vt. gramm.
 § 125 [122]

nōn fērām, nōn pātiār,
 nōn sinām = ma ei kan-
 nata, ma ei talu, ma ei
 luba seda

11. ātquē huic ipsī = ning
 (nende hulgas) eriti
 sellele siin (tõstab käe
 templis asetseva Jupi-
 teri kuju suunas)

stātōr, ōrīs m. [sisto]
 seismapanija, seiskaja;

kaitsja, hoidja (tarvitav eriti Jupiteri nimena: Iüppitēr Stätör — Jupiter pani seisma Romuluse ajal sõjas sabiinlastega roomlaste põgenemise, kaitseb ja hoiab Rooma riiki)

grātiā = tänu

taetēr, trā, trūm [taedet] vastumeelne, vastik

hōrribilis, ē [horreo] hirmus, kohutav, jube

infestūs, ā, ūm hädaohalik, vaenulik

tōtiē(n)s [tot] nii mitu korda

effugiō, fūgī, fūgitūm, 3. [ex, fugio] ära põgenema; pääsema, vältima

saepiūs = enam, edaspidi in ünō hōminē = ühe inimese läbi

sūmmā sālūs... rēi pūblicaē = kogu riigi heaolu

pērīclitōr, 1. [periculum] järele proovima, riskima; hädaohtu viima

cōnsul dēsīgnātūs = konsuliks valitu (enne ametisse astumist)

insidiōr, 1. [insidiae] va-

ritsema; salasepitsusi valmistama, salaplaane sepitsema

mihī ... insidiātūs ēs — vt. gramm. § 76 [73]

cōmītiūm, ī n. [comeo — coeo] rahvakoosoleku koht; plur. cōmītiā, ōrūm n. rahvakoosolek

cōmītiūs cōnsulārībūs = rahvakoosolekul konsulite valimiseks

in cāmpō = (Marsi) väljakul

cōmpētītōr, ōris m. [vrd. com-, petitor — taotleja, püüdja] kaastaotleja, kaaspüüdja, võistleja

cōmprīmō, prēssī, prēssūm, 3. [com-, premo] kokku rõhuma; maha suruma

āmīcōrūm praesidiō ēt cōpiīs = sõprade (isiklikul) kaasabil ja (nende muul) toetusel

tūmūltūs, ūs m. segadus, mäss

cōncītō, 1. [com-, cito] tugevasti liikuma panema; üles kihutama; esile kutsuma

quōtiē(n)scūmquē [quo-

tie(n)s, -cumque] kui
mitu korda iganes

mē pētistī = mind püüdsid, mulle kallale tungisid

ōbsistō, stītī, —, 3. [ob, sisto] vastu astuma, vastu seisma

cōniūngō, iūnxī, iūnctūm, 3. [com-, iungo] (kokku) ühendama

12. ūnivērsūs, ā, ūm kõik üldse, kogu

vāstītās, ātis f. [vastus] lagedus; laastamine

vōcās = määrad (kutsud)

quōniām [quum = cum; iam] sest et

quōd ēst prīmūm = mis peaks olema esikohal (esimene)

hūiūs impērū dīsciplīnae-
quē māiōrūm = sellele minu võimule (konsuliameti ja erakorraliste riigikaitse volituste põhjal) ja esivanemate valjusele (gen. olenevalt sõnast „proprius”)

prōpriūs, ā, ūm omanduseks olev, oma; omane

sēvēritās, ātis f. [severus] valjus, karmus, rangus

ād sēvēritātēm = karmuse seisukohalt

lēnīs, ē pehme, vaikne

ēt = see-eest aga, kuid

ūtīlīs, ē [utor] kasulik

rēsīdēō, sēdī, sēssūm, 2.

[re-, sedeo] istuma jääma; kohale, alles, järele jääma

cōniūrō, 1. [com-, iuro]

koos vanduma; cōniūrātūs, ā, ūm vandeosaline; subst. cōniūrātī, ōrūm m. vandeosalised, vandeseltslased

mānūs = jõuk

quōd tē = milleks sind

(quod — acc. olenevalt verbist „hortor”)

dūdūm enne seda, varem; ammu

iām dūdūm = juba ammu, kogu aeg

hauriō, hausī, haustūm, 4.

ammutama, tõstma (vedelikku)

ēxhauriō, hausī, haustūm, 4.

[ex, haurio] välja ammutama, välja tõstma (vedelikku)

sēntīnā, ae f. laeva põhjaruum; laeva põhjaruumi kogunenud vesi, mu-

da; sēntinā rēi pūblicae
riigi, ühiskonna jätid

13. **Quid ... faciēbās** —
vt. gramm. § 107[104],
märk. 1

iübēt cōnsul hōstēm — vt.
gramm. § 101[97], 2

intērrōgō, 1. [inter, rogo]
küsima

ēxsiliūm, ī n. [exsul] isa-
maalt väljaminek, isa-
maalt väljasaatmine;
maapagu (Rooma ko-
danikul oli kohtu alla
sattudes õigus enne
kohtuasja otsustamist
minna vabatahtlikult

maapakku, mille järel
kohtuasi tavaliselt ala-
tiseks lõpetati)

nōn iübēō = ma ei käsi
seda (sest selleks ei ol-
nud konsulil õigust; ka
ei olnud Catilina veel
kohtu all, et minna
kohtuasja lõpetamiseks
vabatahtlikult maapak-
ku)

cōnsulō, lūi, ltūm, 3. [vrd.
consilium] nõu pidama;
nõu küsima

mē cōnsulīs — vt. gramm.
§ 76 [73], märk.

39.

iām = veel

dēlēctō, 1. lõbustama

extrā [exter(us) — väl-
jasolev, väline] väljas-
pool, väljas; compar.
ēxtēriūs; (praep. c.
acc.) väljaspool, välja-
poole

Quid est enim, Cātilinā,

quōd ... pōssit — vt.
gramm. § 127 [124],
märk. 2

nōtā, ae f. tunnus; tähis,
märk

dōmesticūs, ā, ūm [do-
mus] kodune, kodu-;
eraelu-, era-

tūrpitūdō, dīnīs f. [turpis]

inetus, alatus; häbistus

**nōtā dōmesticāe tūrpitū-
dīnīs** = koduse häbistu-
se märk, häbimärk ko-
duses elus

inūrō, ūssī, ūstūm, 3. [in,
uro] sisse, peale põleta-
ma

inūstā vitāe = põletatud
elule (piltlik väljend,

võetud muistsest kom-
best põletada häbimärk
kurjategija või ebausta-
va orja kehale)

dēdēcūs, ōris n. [de, de-
cus — kaunistus, ehe]
häbistus, teotus

in fāmā = sinu nime kül-
jes

libīdō, dīnis f. [libet —
on meelt mööda, meel-
dib] himu, kirg

ūmquām kunagi

flāgītīūm, ī n. häbitöö

ādūlēscētūlūs, ī m. [adu-
lescens] nooruke, poi-
sike

cōrrūptēlā, ae f. [corrum-
po — kokku murdma;
rikkuma; ulaelule ahvat-
lema] rike; ulaelu

illēcēbrā, ae f. ahvatlus

cōrrūptēlārūm illēcēbrīs
= ulaelu ahvatluste abil

irrētīō, 4. [in, rete —
võrk] võrku püüdma,
võrgutama

fērrūm =relva (andnud
kätte, s. o. õhutanud
jultumusele)

ād libīdīnēm = kireks, lii-
derlikuks eluks

fāx, fācis f. tõrvik

fācēm praetūlistī = kand-
nud ees tõrvikut (s. o.
olnud teevalgustajaks,
teejuhiks — piltlik väl-
jend, võetud rooma
kombest, kus õistel käi-
kudel valgustas ees käiv
ori isandale teed)

14. quīd vērō =aga mis on
see (s. o. võrreldes
järgneva)

sūpērīōris ūxōris = eel-
mise naise

nūptīae, ārūm f. [nubo —
mehele minema] pul-
mad

vācūēfāciō, fēcī, fāctūm,
3. (pass. **vācūēfīō**)

[vacuus, facio] tühjaks
tegema, tühjendama

nōnnē [non, -ne] kas
mitte, kas ju, eks

ālīō . . . scēlērē hōc scēlūs
—liikus kuuldus, et Ca-
tilina, soovides abiellu-
da uue naisega, tappis
oma eelmise naise ja
täiskasvanud poja

cūmūlō, 1. [cumulus —
hunnik, kuhi] hunni-
kuse panema, kuhjama

**praetērmittō, mīsī, mīs-
sūm, 3.** [praeter, mitto]
mööda laskma, vahele

jätma; tähele panemata, nimetamata jätma

immānitās, ātis f. [immanis] tohutus, määratus; koletus

ēsistō, stitī, —, 3. [ex, sisto] nähtavale tulema; ilmuma, esinema

nē... aut... aut... vīdēatūr = et... ei näiks... niihästi... kui ka

vīdicō, 1. [vindex] nõudmist avaldama; kaitsma; kätte maksma, karistama (nõudmise esitamise kui ka kaas-kodaniku süüdistamise õigus oli igal kodanikul; ametlikku süüdistajat ei olnud, kusjuures kohus ise asju ei algatanud)

rūinā, ae f. [ruo] varisemine; (taval. plur.) varimed

rūinās förtūnārūm = varanduste kokkuvarisemist (varisemisi)

impēdērē = ees seisvat, ähvardavat

prōximis Īdībūs = lähimal iidusel (võla sissenõudmise korral öeldi iidusel võlg üles ning see tuli

tasuda järgmisel kalendal; Catilinal, arvestades tema mässunõu avastamist, oli oodata lähimal iidusel kõigi võlgade ülesütlemist ning ühenduses sellega tema varanduste müümist)

ignōmīniā, ae f. [in-, nomen] ausa nime kaotus, autus

ād prīvātām ignōmīniām = autusse eraelus

vītīōrūm tūōrūm = sinu pahedest põhjustatud

difficūltās, ātis f. [difficilis] raskus

ād sūmmām rēm pūblicām = tähtsaimasse üldhuvisse, üldisesse heasse käekäigusse

15. spīrītūs, ūs m. [spiro] puhang, hingamine; vaim

hūiūs caeli spīrītūs = siinse taeva õhk (s. o. siinse õhu sissehingamine)

iūcūndūs, ā, ūm meeldiv

Īnūārīūs, ā, ūm jaanuari prid. Kal. Ian. = pridīē

Kālēndās Īnūārīās (s. o. 29. detsembril, sest enne Caesari kalendri-

reformi oli detsembril
29 päeva)
Lēpidūs, ī m. (Rooma
konsul)
Tullūs, ī m. (Rooma kon-
sul)
**Lēpidō ēt Tullō cōnsūli-
būs** — s. o. a. 66 e. m.
a. (Lepiduse ja Tulluse
valitsemise aasta viim-
sel päeval)
**stētissē in cōmītiō cūm tē-
lō** — et surmata vali-
tud uued konsulid
mānūm = jõugu
nōn mēntēm = mitte järe-
lemõtlemine
iām = veel
ōmittō, mīsī, mīssūm, 3.
 [ob, mitto] käest lask-
ma; välja, ära jätma;
tähele panemata, nime-
tamata jätma
nēquē... aut... aut =
ei... ei... ega
**nēquē ēnim sūnt aut ōb-
scūrā** = sest (= seda
enam, et) nad ei ole
(ei) tundmatud
aut (= neque) **nōn mūltā**
= ega vähe (mitte-
palju), ja väga palju
cōmmissā = korda saade-
tud

quōtiē(n)s [quot] kui
mitu korda
dēsīgnātūm = consulem
designatum
pētītīō, ōnīs f. [peto] taot-
lemine, püüdmine; kal-
laletung
itā cōniēctās = nõnda sihi-
tuid
**ūt vitārī pōssē nōn vidē-
rētūr** = et ei näinud
võimalik olevat neid
vältida
dēclīnātīō, ōnīs f. [decli-
no — kõrvale kalluta-
ma; käänama] kõrvale-
kallutamine; käänamine
cōrpōrē = (osava) keha-
liigutuse läbi (s. o. ilma
relva kasutamisetä)
nīhīl āgīs = milleski ei ole
sul edu
āssēquōr, sēcūtūs sūm, 3.
 [ad, sequor] järele
jõudma, kätte saama;
saavutama
16. tōrquēō, tōrsī, tōrtūm,
2. keerama, väänama;
piinama
ēxtōrquēō, tōrsī, tōrtūm, 2.
 [ex, torqueo] välja kee-
rama, välja väänama
sīcā, ae f. pōueoda, pist-
oda (eriti mõrtsukal)

ēxcidō, cīdī, —, 3. [ex, cado] välja kukkuma, välja langema

cāsū = juhuse tõttu

ēlābōr, lāpsūs sūm, 3. [ex, labor] välja, ära libisema

ābs tē = a te

īnitiō, 1. [initium — sisseminek, algus] sissemineku, juurdepääsu võimaldama (eriti salapärasele jumalateenistusele); salapäraselt pühitsemata

dēvōvēō, vōvī, vōtūm, 2. [de, voveo] ohvriks tootama; pühendama

quae ... quībūs ... īnitiātā sācrīs āc dēvōtā sīt = missuguste pühade talituste läbi... see on... salapäraselt pühitsetud

iām = nüüd

ōdiūm, ī n. [odi] vihkamine, põlgus

mīsēricōrdiā, ae f. [misericors — kaastundlik; vrd. miser, cor] kaastundmus

quae tībī nullā dēbētūr =

ning (missugusele jumalale) pühendatud (tähtsate ettevõtete puhul pühitseti vanal ajal salapärase toimingutega ettevõtte läbiviimisel tarvitatav ese, eriti relv, ning pühendati see mõnele jumalale)

nēcēssē tarvilik (kasutatav ühenduses verbi-dega: „esse“ ja „habere“); **nēcēssē ēssē** tarvilik olema; **nēcēssē hābērē** tarvilikuks pidama

dēfigō, fixī, fixūm, 3. [de, figo] kinni torkama, kinni lööma; sisse torkama, sisse lööma

cōnsūlis = just konsuli

īn ... cōrpōrē dēfigērē = kehasse torgata

40.

mida sina kuidagi ei ole ära teeninud

frēquēntiā, ae f. [frequens — sage; arvurikas, arvukas, rohke] arvurikas kogu; arvurikkuš, arvukus, rohkus

ēx ... āmicīs ēt nēcēs-

sāriis = tuttavaist ja lähedasist
 põst hōmīnūm mēmōriām = nii kaua kui mäletavad inimesed
 cōntigīt nēmīnī = ei ole juhtunud kellelegi
 vōcis... cōntūmēliām = sõnadega solvamist
 tācītūrñitās, ātis f. [taci- turnus] vaikimine, vaikivus
 iudiciō tācītūrñitātīs = hukkamõistmisega (ot- susega) vaikimise läbi
 õpprimō, prēssi, prēssūm, 3. [ob, premo] maha, alla rõhuma
 quid = mis (s. o. kuidas sa arvad)
 sūbselliūm, ī n. [sub, sella — tool] pink (eriti teatris, senatis, kohtus)
 istā sūbselliā = pingid seal sinu ümber
 tibi = abs te, a te
 pērsaepē [per, saepe] väga sagedasti, väga sageli
 tibi... ād caedēm cōnstī- tūtī fūērūnt — vt. gramm. § 80 [77]
 sīmūl ühel ajal, ühteaegu;
 sīmūl ātquē niipea kui

ässidō, sēdi, sēssūm, 3. [ad, sido] juurde istu- ma; istet võtma
 nūdām ātquē inānēm = täiesti tühjaks (paljaks ning tühjaks)
 sīmūl ātquē āssēdistī, pār- tēm istām sūbselli- ōrūm... inānēm rēli- quērūnt — vt. gramm. § 122 [119] ja § 82 [79],1
 17. mēhērc(ū)lē [me, Hercules = Herakles] avita mind, Herakles; vannun Heraklese nimel
 pāctō [abl. sing. s. „pac- tum“] viisil
 cīvēs = kaaskodanikud
 ūrbēm — scil. relinquen- dam
 iniūriā = ülekohtuselt
 sūspiciō, spēxi, spēctūm, 3. [sub, specio] üles vaatama; imetlema; kahtlustama
 õffēndō, fēndī, fēnsūm, 3. [vrd. defendō] tõuka- ma; solvama; õffēnsūs, ā, ūm solvatud; vihatud
 cārēō, rūi, —, 2. ilma ole- ma; puudu olema, puu- duma

āspēctūs, ūs m. [aspicio
— pealt vaatama] vaa-
de, pilk

cīviūm — gen. subiectivus
cārērē mē āspēctū cīviūm
= end peita kodanike
pilgu eest

cōnspiciō, spēxi, spēctūm,
3. [com-, specio] (igast
küljest) vaatama, vaat-
lema; tähele panema,
nägema

mālō, mālūi, mällē [ma-
gis, volo] enam tahtma,
eelistama, paremaks pi-
dama

cōnsciēntiā, ae f. [com-,
scientia] kaasteadmīne;
āratundmine

cōnsciēntiā — abl. causae
āgnōscō, gnōvī, gnītūm,
3. [ad, (g)nosco] (ära)

tundma; tunnustama
dēbitūm (ēssē) = ära tee-
nitud olevat

sēnsūs, ūs m. [sentio]
tunne, meel; aisting

üllā rātiōnē = mingil viisil
ōpīnōr, 1. arvama, kujut-
lema

āliquō [alius, quo] kuhu-
gi; kuhu tähes

Sī tē pārēntēs tīmērēt
ātquē ōdissēt tūi...,

āliquō cōncēdērēs —
vt. gramm. § 124 [121],
3

iūdicāt = on arvamusel
nihil tē... nisi... cōgītā-
rē = de nulla alia re te
cogitare, nisi

pārricidiūm, ī n. [parri-
cida] (lähedase sugu-
lase vōi vaba kodani-
ku) mõrvamine, mõrv;
reetmine

vērēbērē = vereberis (vt.
gramm. § 50 [47], 3)

iūdicīūm = otsust

sēquērē = sequeris

pērtimēscō, mūi, —, 3.
[per, timeo] hirmuma,
kohkuma; väga kartma

18. quōdām mōdō — vt.
gramm. § 92 [89]

āliquōt (indecl.) [alius,
quot] mõned, mitmed

cīviūm nēcēs — Sulla hir-
muvalitsuse ajal oli Ca-
tilina tema hulgaliste
surmaotsuste täidesaat-
jaks

vēxātiō, ōnis f. [vexo]
piinamine, rõhumine

dirēptiō, ōnis f. [diripio —
laiali, lõhki kiskuma;
riisuma, röövima] rii-
sumine, röövimine

vēxātiō dīrēptiōquē sōciō-
rūm — olles propreeto-
 rina Aafrika provintsi
 valitsejaks, rōhus Cati-
 lina elanikke ja koor-
 mas neid ebaseaduslike
 maksudega, oskas aga
 asja korraldada nii, et
 ta kaebustest hoolimata
 jäi kohtulikule vastutu-
 sele võtmata

impūnitūs, ā, ūm [in-, pu-
 nio — nuhtlema, karis-
 tama] nuhtlematu, ka-
 ristamatu

libēr, ērā, ērūm vaba

nēglēgō (nēgligō), lēxī,
lēctūm, 3. [nec, lēgo]
 tähele panemata, hoole-
 tusse jätma; ükskõikne
 olema

quaestiōnēs = (kohtu)-
 uurimiste

ēvērtō, vērtī, vērsūm, 3.

[ex, verto] välja, üm-
 ber pöörama; hävitama
lēgēs pērfringērē = sea-
 dusi murdma, rikkuma

vālūistī = sul oli julgust

quāmquām fērēndā nōn
fūērūnt — vt. gramm.
 § 126 [123]

quisquīs, quīdquīd (quīc-
quīd) [quis] kes ka

mitte, kes iganes, kes-
 tahes; mis ka mitte, mis
 iganes, mistahes

crēpō, pūī, pītūm, 1. kuul-
 дума, kostma; pragise-
 ma, nagisema, krabise-
 ma; klirisema, kõlisema

īncrēpō, pūī (pāvī), pī-
tūm (pātūm), 1. [in,
 crepo] kuulduma, kost-
 ma (hakkama); pragi-
 sema, nagisema, krabi-
 sema; klirisema, kõlise-
 ma

quīdquīd īncrēpūērīt =
 mis iganes kostab; vä-
 himagi krabina juures

īnēō, īī, itūm, irē [in, eo]
 sisse minema; algama

cōnsiliūm īnirē = plaani
 tegema, plaanitsema

hōrrēō, rūī, —, 2. väri-
 sema; kartma

ābhōrrēō, rūī, —, 2. [ab,
 horreo] tagasi kohku-
 ma; vastuolus olema,
 lahku minema

quōd ā tūō scēlērē ābhōr-
rēāt = mis ei oleks ühen-
 duses sinu kuritegevu-
 sega

nē ōpprimār = et ma ei
 hukkuks

fälsūs, ä, ūm [fallo] vale,
väär
tändēm äliquāndo = vii-
maks ometi

dēsīnō, sū, sītūm, 3. [de,
sino] järele jätma, lak-
kama

41.

19. vim ädhībērē = jõudu
tarvitada (rakendada)
quid, quōd = ja mis ütled
sa selle kohta, et
tē ipsē in cüstōdiām dē-
dīstī = end ise olid val-
mis valve alla andma
(kahtluse alla sattunud
kõrgemast seisusest
roomlased võisid anda
end ise vabatahtlikult
mõne tuntud isiku val-
ve alla, asudes elama
viimase majja, et seega
tõendada kahtlustuse
põhjendamatus ja ära
hoida võimalikku va-
histamist)
äd = apud
M' = Māniūs
Māniūs Lēpidūs, -ī -ī m.
(endine konsul)
ässērvō, 1. [ad, servo]
(hoolikalt) alal hoid-
ma, hoidma; varjama,
valvama

ūt... tē ässērvārēm — vt.
gramm. § 115 [112], 1
rōgāstī = rogavisti
tūtō [tutus] hädaohutult,
hädaohuta
Q. = Quīntūs
Quīntūs Mētēllūs, -ī -ī m.
(preetor, hiljem konsul)
rēpūdīō, 1. tagasi lükka-
ma, mitte vastu võtma;
ära tõukama
sōdālīs, ē seltsimehelik;
subst. sōdālīs, īs m.
seltsimees
vir ōptīmūs = väga hea
(s. o. riigitruu — iroo-
niliselt) kodanik (vrd.
concursum bonorum om-
nium — 34,1)
Mārcūs Mētēllūs, -ī -ī m.
(suurest soost pärinev,
kuid vähe tuntud isik)
mīgrō, 1. ümber asuma,
kolima, rändama
dēmīgrō, 1. [de, migro]
teisale ümber asuma;

üle, ümber kolima; väl-
ja rändama

dēmigrāstī = demigravisti
vidēlicēt [video, licet]
nähtavasti; mõistagi,
muidugi

diligēns, ģntis [diligo]
hoolas, püüdlük

sūspicōr, 1. [suspicio]
kahtlustama

sāgāx, ācis terava aistimi-
sega; terava haistmise-
ga; tähelepanelik, tera-
ne

pūtāstī = putavisti

cārcēr, ģris m. vangikoda,
vangla (siin hoiti kinni
tavaliselt neid, keda
ootas surmanuhtlus)

ā cārcērē ātquē ā vīncūlis
— süüalused toodi van-
gikotta vangiraudades

iūdicārīt = iudicaverit

quī sē ģpsē iām dīgnūm
cūstōdiā iūdicārīt — vt.
gramm. § 127 [124], 2

20. dūbitās = miks kaht-
led sa

ēmōriōr, mōrtūūs sūm, 3.

[ex, morior] (välja)
surema, surma minema

ēmōrī aequō ānimō = sur-
ma minna rahuliku mee-
lega (s. o. vabatahtli-

kult või surma mõiste-
tuna)

īn āliquās tērrās = mõne-
le teise maale

dēbitīs = ärateenitud

ģrēptām = väljakistud (s.
o. vägivaldselt pääste-
tud)

sōlitūdō, dīnis f. [solus]
üksildus; üksildane (ini-
mesteta) koht, kõrb

ād sēnātūm rēfērrē (amet-
lik termin) = senatile
otsustamiseks ette pa-
nema; seevastu: **ād sē-
nātūm dēfērrē** = sena-
tile teadmiseks ette
kandma, senatile teada
andma

pōstulō, 1. nõudma, nõu-
tama

hīc ōrdō = see seisus (s. o.
senat)

sēnātūī plācēt (ametlik
termin senati otsuse
formuleerimisel) = se-
nati tahtmine on

sībī plācērē = oma taht-
mise olevat

ōbtēmpērō, 1. [ob, tempe-
ro] sõna kuulma, alis-
tuma

nōn rēfērām = ma ei pane
ette

id quōd = sest see

ābhōrrēt ā mēis mōribūs
= ei ole mul kombeks
(Kodanik võis minna
maapakku kas vaba-
tahtlikult — kohtuasja
lõpetamiseks — või
kohtu otsusel; senatil
kodaniku maapakku
saatmise õigust ei ol-
nud, mispärast Catilina
maapakku saatmise kü-
simuse senati otsustada
andmine oleks olnud
ebaseaduslik. Kui kon-
sul erakorraliste riigi-
kaitse volituste põhjal
mõnikord riigi päästmis-
eks ületas oma võimu-
piire, siis võis teda pä-
rast ametiaja lõppu sel-
le eest vastutusele võt-
ta; selle küsimuse sena-
ti otsustada andmine
oleks aga olnud vastu-
tuse senatile veeretami-
ne, mis näib Cicerole
olevat ebasünnis.)

sentiānt = mõtlevad

**Ēgrēdērē . . . , libērā . . . ,
prōficīscērē** — vt.
gramm. § 105 [102], 1

vōcēm = sõna

ēcquīs, ēcquīd [et, quis]
keegi, miski; **ēcquīd** kas
āttēndō, tēndī, tētūm, 3.
[ad, tendo] (millegi
poole) välja sirutama;
tähele panema, märka-
ma

**ānimādvērtō, vērtī, vē-
sūm, 3.** (= animum ad-
verto) [animus, adver-
to] tähele panema

pātiūntūr, tācēt = nad
kannatavad seda, nad
vaikivad (kuigi konsuli
korraldus oli ilmne või-
mupiiride ületamine)

auctōritātēm lōquēntiūm
= otsust sõnades (kõ-
nelevate otsust)

vōlūntātēm tācītōrūm =
tahet vaikimisest (vai-
kivate tahet)

**pērspīciō, spēxī, spēctūm,
3.** [per, specio] läbi
vaatama; läbi nägema,
ära nägema

21. ādūlēscētī = noor-
mehele (oli siiski üle 30
aasta vana)

Pūbliūs Sēstiūs, -ī -ī m.
(Cicero sõber; oli sel
ajal kvestoriks, pärast
rahvatribuuniks; hiljem
tõsteti tema vastu süü-

distus, kusjuures Cice-
ro pidas tema kaitseks
kõne: „Pro Sestio”; see
kõne on säilinud)

Mārcūs Mārcellūs, -ī -ī m.
(pärasine konsul; äge
Caesari vastane, kellele
Caesar aga oma võimu-
päevil senati palvel ar-
mu andis; selle eest pi-
das Cicero senati ees
Caesarile tänukõne:
„Pro M. Marcello”; ka
see kõne on säilinud)

mīhī cōnsūlī = minu, kon-
suli vastu (s. o. vaata-
mata sellele, et ma kon-
sul olen)

hōc īpsō īn tēmplō = sel-
lessamas templis (s. o.
hoolimata sellest, et
koosolek toimub temp-
lis)

iūrē ōptimō = suurima õi-
gusega, täie õigusega

vīm ēt mănūs īntūlissēt =
oleks tarvitanud vägi-
valda

**Āt sī hōc idēm... dīxis-
sēm, iām mīhī... vīm
ēt mănūs īntūlissēt** —
vt. gramm. § 124 [121],
3

Dē tē autēm, Cātīlīnā,
cūm... — vt. gramm.
§ 120 [117], 5

auctōritās = otsus

vīlīs, ē odav, väärtusetu
īllī = need seal (s. o.
templiesisele läbi lah-
tiste uste koosolekut
jälgima tulnud rahvas:
senati koosoleku ajal
olid koosolekuruumi
uksed tavaliselt avatud)

ēquitēs Rōmānī = rooma
ratsanikud (olid koos-
olekuruumi eriti selges-
ti näha, sest nende tuu-
nika oli varustatud pu-
nase äärisega)

hōnēstūs, ā, ūm [honor]
aulik; austusväärne, aus

cīrcūmstō, stētī, —, 1. [cir-
cum, sto] ümber seis-
ma, ümbritsema

stūdīā = meeleolu (s. o.
Catilina-vastast)

cōntīnēō = hoian ära,
eemal

haec = Romam

ūsquē ād (vahetpidama-
ta) kuni, -ni

prōsēquōr, sēcūtūs sūm,
3. [pro, sequor] saatma

ūsquē ād pōrtās prōsē-
quāntūr = saadaksid
kuni vāravateni (s. o.
nagu saadeti austuseks

linnavāravateni sōtta
või provintsi minevaid
vāējuhte — ironia)

III. Nõuandmine on aga kasuta.

42.

22. Quāmqvām = kuid,
aga (kitsendavas tä-
henduses)
quīd = milleks
cōrrigō, rēxī, rēctūm, 3.
[com-, rego] õigeks aja-
ma, korda seadma, pa-
randama
mēditōr, 1. järele mõtle-
ma; ette valmistama,
valmistuma
dūint (arhailine vorm) =
dent
istām = hanc
ētsī [et, si] kuigi
vōcē = kõnelusest, kõnest
ānimūm īndūxērīs = ot-
sustaksid
tēmpēstās, ātīs f. [tem-
pus] ilm; halb ilm, torm
īnvīdiā, ae f. [invidus]
kadedus; (viha)vaen,
põlgus (käesolevas kõ-
nes kasutab Cicero kaht
viimast tähendust)

sī mīnūs . . . , āt = kui mit-
te . . . , siis
rēcēntī mēmōriā — abl.
absolutus
īmpēndēāt = seisaks ees,
āhvardaks
ēst tāntī on niipalju väärt
(nähtavasti täiendati
seda ütlust vastava käe-
liigutusega); on tähtis,
on väärt; on tähtsuseta,
on ükskõik
sēd ēst tāntī = kuid see
on tähtsuseta, on üks-
kõik
prīvātā = (minu) isiklik
sēiungō, iūnxī, iūnctūm, 3.
[se-, iungo] lahutama,
eraldama
cōmmōvēārē = commo-
vearis
tēmpōribūs (dat.) rēi pū-
blicae (gen.) cēdās =
arvestaksid riigi rasket
seisukorda

īs = niisugune, säärane
Nēquē ēnim īs ēs, Cātīlī-
nā, ūt ... rēvōcāvērīt
 — vt. gramm. § 117
 [114]

23. **īnīmīcō** = isiklikule
 vaenlasele, vihavaenla-
 sele

praedīcō, 1. [prae, dīco]
 avalikult kuulutama;
 ülistama

ūt praedīcās = nagu sa
 hoopled (ülistad — see
 oleks sulle liiga suureks
 auks)

cōnflō, 1. [com-, flo] kok-
 ku, üles puhuma; kokku
 koguma; sütitama

rēctā (scil. via) [rectus]
 otseteed; otsekohe, otse
 (vt. gramm. § 97 [94],
 märk. 2)

mōlēs, īs f. hiiglasuur asi,
 rait; määratu suurus,
 määratu raskus

vīx fērām ... , sī īd fēcē-
rīs — vt. gramm. § 111
 [108]

vīx ... sūstīnēbō = vae-
 valt suudan ma kanda
 (sest konsulil ei olnud
 õigust kodanikku maa-
 pakku saata)

sērvīō, 4. [servus] ori
 olema, orjama; teenima
laus, laudīs f. kiitus
īmpōrtūnūs, ā, ūm sünd-
 matu, ebakohane, eba-
 sobiv; väljakannata-
 matu

cūm ... mǎnū = ühes jõu-
 guga

cōnfēr tē = kandu, mine
sēcērnō, crēvī, crētūm, 3.
 [se-, cerno] eraldama;
 eemaldama

ēsūltā = hüple, ole rõõ-
 mujoovastuses

lātrōcīnīō = röövimises,
 röövsõjas

ēīcīō (loe: ējī-), **iēcī, iēc-**
tūm, 3. [ex, iacio] välja
 viskama; välja heitma,
 välja ajama

24. **quāmqūām quīd** — vt.
 42,22

īnvītō, 1. [vrd. invitus]
 kutsuma (kui külalist),
 külla kutsuma; üles kut-
 suma

Fōrūm Aurēliūm, -ī -ī n.
 (väike kaubalinn Et-
 ruurias, tsensor Aure-
 liuse poolt ehitatud,
 Roomast põhja poole
 viiva tee — via Aurelia
 — ääres)

praestōlōr, 1. käepärest
seisma; ootama
ārmātūs, **ā**, **ūm** [armo]
relvastatud
āquīlā, ae f. kotkas; (ka
väetähis: Mariuse ajast
alates oli väljasirutatud
tiibadega hõbedane kot-
kas varda otsas lee-
gioni pea-väetähiseks,
mida hoiti kui pühadust
väejuhi telgi kõrval pü-
has paigas)
illām = selle (s. o. kõigile
tuntud, kuulu järgi Ma-
riuselt endalt pärineva)
tūi = sinu omad
fūnēstūs, **ā**, **ūm** [funus]
surma, veretöö läbi rü-
vetatud; leina-, leinali-
ne; hukatust toov, saa-
tuslik
sācrārīūm, **ī** n. [sacrum]

25. **fūrīōsūs**, **ā**, **ūm** hullu-
meelne, hullumeelselt
māratsev; pöörane
haec rēs = see (s. o. et sa
lähed, et tulla sõjaga
isamaa vastu)
āffērō, **āttūli**, **āllātūm**, **āf-
fērrē** [ad, fero] juurde

pühapaik (eriti pühade
esemete hoiukoht)
sācrārīūm scēlērūm = ku-
ritegude tempel

ūt = kuidas

vēnērōr, 1. austama, ju-
maldama; kummarda-
ma (kui jumalat)

vēnērārī . . . **sōlēbās** =
taotsesid kummardada
(s. o. nagu vanad room-
lased kummardasid en-
ne majast väljumist
kodujumalate kujude
ees)

āltārīā, **iūm** n. ohvrialtar,
altar

dēxtēr, (**ē**)**ra**, (**ē**)**rūm** pa-
rempoolne, parem; com-
par. **dēxtērīōr**, superl.
dēxtīmūs; subst. **dēx-
t(ē)rā**, ae f. (scil. ma-
nus) parem käsi

43.

kandma; juurde, kaasa
tooma; ette tooma
dōlōr, **ōrīs** m. [doleo] va-
lu; kannatus, nukrus
vōlūptās, **ātīs** f. nauding,
lõbu
ēxērcēō, **cūi**, **cītūm**, 2. [ex-
arceo] harjutama

võluntās ēxercūit = kirg
on harjutanud, kasva-
tanud

nūmquām [ne, umquam]
mitte kunagi

nē ... quīdēm isegi mitte
cōncūpiscō, cūpīvī (cū-
pī), cūpītūm, 3. [com-,
cupio] väga himustama, ihkama

cōncūpīstī = concupivisti
nānciscōr, nāctūs (nānc-
tūs) sūm, 3. juhuslikult
saama, hankima, leidma

āb ōmnī ... fōrtūnā =
kõigest varandusest

(ā) spē = lootusest (s. o.
oma olukorda kunagi
parandada)

dērēlinquō, liquī, lictūm,
3. [de, relinquo] (lõp-
likult, hoopis) maha
jätma

mānūm = jõugu

26. laetitīā, ae f. [laetus—
rõõmus, lõbus] rõõm,
lõbu

frūōr, frūctūs (frūitūs)
sūm, 3. (c. abl.) nauti-
ma, lõbu tundma

pērfrūōr, (frūctūs sūm),
3. [per, fruor] (c. abl.)
(täielikult) nautima, lõ-
bu tundma; lõbutsema

pērfrūērē = perfrueris
quā laetitīā pērfrūērē =
missugust lõbu sa tun-
ned (fut.)

quībūs gaudiūs ēxsūltābīs
= kuidas sa rõõmu pä-
rast (millistes rõõmu-
des) hüpled

bācchōr, 1. [Bacchus —
joovastuse ja ekstaasi
jumal] Bacchuse püha
pühitsema, rõõmupidu
pidama; meeletus eks-
taasis kihutama

bācchābērē = bacchaberis
ōstētō, 1. [ostendo]
(korduvalt või silma-
torkavalt) näitama; väl-
ja, nähtavale panema

hābēs, ūbi ōstētēs = seal
on sul võimalus näi-
data

praeclārūs, ā, ūm [prae,
clarus] väga selge, vä-
ga hele; väga kuulus

tūām illām praeclārām =
seda sinu väga kuulsat
(s. o. millest nii palju
on räägitud)

frīgūs, ōrīs n. külm, pa-
kane

fāmē ... cōnfīcī = naljast
... kurnatud olema

27. **prōficiō, fēcī, fēctūm,**
 3. [pro, facio] edasi
 jõudma; kaasa aitama
cōnsulātūs, ūs m. [con-
 sul] konsuliamet, kon-
 sulaat
rēppūli = kõrvaldasin
ēxsūl, sūlis c. isamaalt

väljaläinu, isamaalt väl-
 jasaadetu; maapaos olev,
 pagulane (vt. ka exsi-
 lium)
ēxsūl . . . cōnsūl — sõ-
 nademäng
scēlērātē [sceleratus] ku-
 ritegelikult

IV. Konsul mõistab end isamaa ees õigeks.

44.

prōpē = peaaegu
quērīmōniā, ae f. [que-
 ror] kaebus
tēstōr, 1. [testis] tunnis-
 tama; tunnistajaks kut-
 suma
dētēstōr, 1. [de, testor]
 (jumalaid tunnistaja-
 teks kutsudes) sajata-
 ma; pühalikult tagasi
 tõrjuma
dētēstēr āc dēprēcēr =
 kindlalt tagasi tõrjuda
pērcipiō, cēpī, cēptūm, 3.
 [per, capio] vastu võt-
 ma, saama; tähele pa-
 nema
quaesō, quaesūmūs palun,
 palume
pēnitūs (sügavalt) sees,
 sisse; sügaval, sügava-

le; sügavalt, jäädavalt,
 täitsa
pēnitūs . . . mändātē =
 jäädvustage
pātriā = Roma
mīhī vītā mēā mūltō ēst
cāriōr — vt. gramm.
 § 89 [86] ja § 93 [90]
cūnctūs, ā, ūm kõik, kogu;
 plur. kõik koos
tūnē = kas sina
auctōr, ōrīs m. algataja,
 autor
ēvōcātōr, ōrīs m. [evoco
 — välja, üles kutsuma]
 välja-, üleskutsuja; äs-
 sitaja, mässuleõhutaja
ēvōcātōrēm sērvōrūm —
 Catilina mässukaasla-
 sed andsid temale nõu
 kutsuda üles ühisele

mässule ka orje; Catilina siiski keeldus seda tegemast, kartes sellest Rooma riigile ohtu

pātiērē = patieris

immittō, mīsī, mīssūm, 3.

[in, mitto] sisse, peale saatma; sisse, peale laskma

īmīssūs in ūrbēm — s. o.

linnast väljamineku võimaldamine võis anda Catilinale ühtlasi võimaluse tulla mässuliste eesotsas sõjaga Rooma

ēmīssūs . . . īmīssūs — sõnademäng

in vinculā dūcī = vangiraudu panna

ād mōrtēm rāpī = viibimata surmata

māctō, 1. austama; austama ohverdamisega; ohverdama, tapma, hukkama; **sūpplicīō māctārē** karistama, nuhtlema

sūmmō sūpplicīō māctārī = kõrgeima karistusega (s. o. surmanuhtlusega) nuhelda

28. mūltō, 1. [multa — varanduslik trahv, raha-

trahv] trahvima, karistama

mūltārūnt = multaverunt
lēgēs . . . rōgātae = (rahvalt) küsitud seadused; (rahva poolt) kinnitatud, maksmapandud seadused (vastav magistrat esitas seaduseelnõu rahvakoosolekule, küsides eelnõule rahvalt kinnitust)

ā rē publicā dēfēcērūnt = riigist on lahku löönud

iūrā tēnūērūnt = õigusi on omanud

praeclārām . . . rēfērs grātīām = väga ilusasti tänad sa

hōmō pēr sē cōgnītūs = homo novus (enda läbi tuntud inimene; ainult isiklike teenetega tunnustust võitnud, seni tundmatu, „uus inimene“; roomlased lugesid seda riigimeest kindlaksmaks, kellel ka esivanemad olid olnud silmapaistvad riigimehed)

cōmmēndātīō, ōnīs f. [commendo — soovitama] soovitamine, soovitus

nüllā cōmmēndātiōnē mā-
iōrūm = ühegi esivane-
mate teeneta

mātūrē [maturus] õigel
ajal; varakult, kiiresti
tām mātūrē (scil. suo an-
no) = nii varakult (s.o.
õiges ehk noorimas va-
nuses: kõrgemale riigi-
ametile pääsemiseks
nõuti ametit taotlevalt
teatavat vanuse alam-
määra)

sūmmūm impēriūm = kõr-
geim võim

hōnōrūm grādūs = auast-
med, auametite astmed
(Kõrgemale riigiame-
tile pääsemiseks tuli lä-
bi teha sellele eelnevad
riigiametid; nii oli mak-
sev kindel riigiametite
järjekord: quaestōr, ōrīs
m. — kvestor, hooldas
riigikassat ja riigiarhi-
vi; aedilīs, īs m. ediil,
teostas järelevalvet lin-

na avalike hoonete ja
avalike mängude üle
ning hoolitses linna
heaolu eest; praetōr,
ōrīs m. — preetor, kõr-
geim kohtunik; cōnsūl,
ūlīs m. konsul, kõrgeim
riigiametnik.)

ālicūiūs = mingi muu

29. quīs . . . mētūs = mingi
. . . kartus

vēhēmētēr [vehemens]
ägedasti; valjult; tuge-
vasti, väga

sēvēritātīs, fōrtitūdīnīs,
īnērtīae, nēquītīae —
näitavad põhjust

vēxābūntūr = rüüstatak-
se (fut.)

flāgrō, 1. põlema, loitma

cōnflāgrō, 1. [com-, fla-
gro] (ära) põlema

īnvidīae īncēndiō cōnflā-
grārē = vihatules põle-
ma (s. o. tulise viha
osaliseks saama)

45.

vōcībūs = sõnadele
sēntiūnt = mõtlevad
ūsūrā, ae f. [utor] kasu-
tamine, tarvitamine

glādiātōr, ōrīs m. [gla-
dius] gladiaator (ava-
likel mängudel kutseli-
ne elu või surma peale

- võitleja; olid kergesti ülesostetavad ka kuri-töödeks); = pussikan-gelane
- Sātūrnīnūs** = Lucius Sa-turninus — vt. 35,4
- Grācchī** = Tiberius Sem-pronius Gracchus ja Gaius Sempronius Grac-chus — vt. 34,3 ja 35,4
- Flāccūs** = Marcus Ful-vius Flaccus — vt. 35,4
- sūpērīōrūm cōmplūrīūm** = paljude varem elanud meeste
- cōntāmīnō**, 1. [vrd. com-, tango] (kokkupuutel) määrima, rüvetama; teo-tama
- cōntāmīnārūnt** = con-taminaverunt
- hōnēstō**, 1. [honestus] au-tegema, austama
- hōnēstārūnt** = honestave-runt
- cērtē** [certus] kindlasti; teatavasti, tõesti
- pārrīcīdā**, ae c. [vt. cae-do] (lähedase sugulase või vaba kodaniku) mõrtsukas, mõrvar; ree-tur
- quīd ... īnvīdīae** = min-git põlgust
- ūndō**, 1. [unda] laine-tama
- rēdūndō**, 1. [re-, undo] (vee rohkusest) üle-voolama, tagasi voo-lama
- mīhī ... rēdūndārēt** = minu vastu tõuseks
- quōd sī** = ja kuigi
- īmpēndērēt** = seisaks ees, ähvardaks
- 30. quāmquām** = siiski
- īn hōc ōrdīnē** = selles sei-suses (s. o. senatis)
- sīmūlō**, 1. [similis] sar-nastama; teesklema, si-muleerima
- dīssīmūlō**, 1. [dis-, simu-lo] mitte välja näitama, varjama
- ālō, ālūī, āltūm (ālītūm), 3.** toitma
- rōbōrō**, 1. [robur — tu-gev puu (eriti tamm); tugevus] tugevaks te-gema, tugevdama
- cōrrōbōrō**, 1. [com-, ro-boro] tugevdama
- īmpērītūs, ā, ūm** [in-, peri-tus] vilumatu, koge-musteta
- ānīmādvērtērē īn (alī-quem) = (kedagi) nuht-leva, karistama**

rēgiē [regius — kuninglik, kuninga-] kuninglikult, kuninga viisi; despootlikult

intēllēgō = arvan kindlasti, olen kindel

intēndō, tēndī, tētūm, 3. [in, tendo] peale, pingule tõmbama; pingutama, sirutama; = püüd-
lema

stūltūs, ā, ūm rumal

hōc autēm ūnō intērfēctō = kui aga see üksi surmataakse (abl. absolutus kui tingimuslause lühend)

paulispēr [paulus] mitte

kaua, vähe; mitte kauaks, väheseks ajaks
in pērpētūm = alatiseks, jäädavalt

quōd sī = kui aga

naufrāgūs, ā, ūm [navis, frango] laevahuku kannatanud, merehädaline; varanduse-kaotanud

āgrēgō, 1. [ad, grex] (karjaga) ühendama; juurde koguma, koon-
dama

dēlēō, ēvī, ētūm, 2. hävitama

ādūltūs, ā, ūm [adolesco — kasvama (täiskasvanuks)] täiskasvanud

46.

31. nēsciō quō pāctō = ei tea mil viisil; ei tea kuidas just

vētēris = (juba) vana

mātūrītās, ātis f. [maturus] valmidus, täisküpsus

quōd sī = seepärast kui, ja kui

ēx... lātrōcīniō = röövjõugust

fōrtässē [forte] võib-olla

cūrā ēt mētū = murest ja kartusest

rēlēvō, 1. [re-, levo] (uuesti) kergendama, leevendama

aegēr, grā, grūm haige

fēbrīs, īs f. (acc. sing. -īm, abl. sing. -ī) palavik

iāctāntūr = visklevad

bībō, bībī, —, 3. jooma

prīmō [primus] esialgu, algul

āfflictō, 1. (tugevasti või korduvalt) külge, vastu lööma; siia-sinna tõukama; vaevama, piinama

vīvīs rēliquis — abl. absolutus

grāvēscō, —, —, 3. [gravis] raskeks muutuma, raskenema

īngrāvēscō, —, —, 3. [in, gravesco] raskemaks muutuma, (veel) raskenema

32. sēcēdō, cēssī, cēssūm, 3. [se-, cedo] ära minema, eemalduma, lahutama

cōngrēgō, 1. [com-, grex] (karja) kokku ajama, kokku koguma, koonutama

sēcēdānt..., **sēcērnānt...**, **cōngrēgētūr** — vt. gramm. § 113 [110], 5

discērnō, crēvī, crētūm, 3. [dis-, cerno] lahutama, vahet tegema

dēsīnānt īnsīdiārī... **cōnsūlī** — vt. gramm. § 76 [73]

tribūnāl, ālis n. [tribunus] tribunaal (poolringis

estraad kõrgemate ametnike jaoks)

ūrbānūs, ā, ūm [urbs] linna-

circūmstārē tribūnāl prae-tōrīs ūrbānī = ümbritsemast linna preetori tribunaali (s. o. avaldamast survet kohtule)

cūriā, ae f. kuuria (rooma rahva jaotusosa); kuuria liikmete kogunemiskoht; senati kogunemiskoht, senat

ōbsīdērē cūm glādiūs cūrīām = piiramast mõõkadega kuuriat (s. o. avaldamast survet senatile)

mällēölūs, ī m. [malleus — vasar] vasarake; süütenool

flāmmō, 1. [flamma] leekima, põlema; põlema panema

īnflāmmō, 1. [in, flammo] põlema panema

īnscribō, scripsī, scriptūm, 3. [in, scribo] sisse, peale kirjutama

frōns, frōntīs f. otsaesine, otsmik, laup

sēntiāt = mõtleb

Pōllīcēōr... **tāntām...**

fōrē diligēntiām — vt.
gramm. § 101 [97],
märk. 1

in omnībūs bōnīs = kōi-
gis heades kodanikes
cōnsēnsiō, ōnīs f. [con-

sentio — nōus olema;
kokku leppima] ühine
arvamus, üksmeel
pātēfāciō, fēcī, fāctūm, 3.
[pateo, facio] avama;
avalikuks tegema

Lõppsõna.

33. hīscē — vt. gramm.
§ 37 [35], märk. 2

ōmēn, inīs n. tunnus;
enne, ennustus

cūm... sālūtē = hea-
oluks

cūm... pēstē āc pērniciē
= hädaks ning hukatu-
seks

cūm... ēxitiō = hävin-
guks

ōmnī = igasuguses

tū, Iūppitēr =, sina, Jupi-
ter (kõneleja pöördub
templis asetseva Jupi-
teri kuju poole ning
väljendudes piltlikult
kõneleb ühtlasi Jupiteri
kujust ja templist)

auspiciūm, ī n. [vrd. avis
— lind, specio] ennus-
tus lindude järgi; ennus-
tus

īsdēm... auspiciūs = sa-
made ennustuste põhjal

Rōmūlūs, ī m. (Rooma
asutaja)

ā Rōmūlō ēs cōnstitūtūs
= oled Romuluse poolt
püstitatud (retooriline
liialdus, sest Romulus
andis sabiinlaste sõja
ajal ainult tōotuse selle
templi ehitamiseks, tōe-
liselt aga püstitati tem-
pel hiljem)

Stātōrēm = Kaitsjaks

impēriī = riigi

vērē [verus] tōeliselt,
ōigesti

lātrō, ōnīs m. röövel

foedūs, ēris n. [fido]
liiduleping, leping; liit

sōciētās, ātis f. [socius]
selts, liit; seltskond

mōrtuūs, ā, ūm [moriōr]
surnud; subst. surnu

ārcēbīs... māctābīs (fut.)
=tõrju eemale... nuhtle

(Üldse pidas Cicero Catilina vastu neli kõnet: esimese senatis, teise ja kolmanda rahvakoosolekul ja neljanda uuesti senatis.

Catilina lahkus linnast, kuid mitte maapakku, vaid Manliuse laagrisse. Tema Rooma

jäänud mässukaaslased hukati. Catilina enda vastu saadeti sõjavägi. Mõlemad pooled võitlesid suurima ägedusega. Kui Catilina nägi, et ta lahingu kaotab, tormas ta vaenlaste sekka ja langes võideldes.)

47.

Quintus Höratius Flaccus, -ī -ī -ī m. (Rooma tähtsamaid luuletajaid; elas a. 65—8 e. m. a. Ta on kirjutanud satiire, eepode ehk jambe, oode ja poetilisi kirju ehk epistleid.)

„**Carmina**“ — Horatiuse tähtsaim teos. See koosneb kauneist oodidest, milles luuletaja ülistab sõprust ja armastust,

elurõõmu ja loodusilu, jagab sõpradele manitsusi epikuurilise elutarkuse vaimus jm., püüdes ühtlasi nende oodide kaudu kanda üle kreeka lüürika sisulist ja vormilist mitmekesisust rooma luuleväljale. Oma 104 oodis tarvitab luuletaja 13 erinevat värsisüsteemi.

I Asklepiadese stroof:

(Asklepiades — kreeka lüürik, elas III saj. e. m. a.)

— — — — — || — — — — —

(Ühes stroofis neli värssi.)

1. **ēxēgī** = olen püstitanud (lõpule viinud: luu-

letajal oli valminud oodide kogu 3 raamatus

ja käesoleva oodi kirjutas ta epiloogina, esialgse kavatsuse järgi viimsena; hiljem, Augustuse tungival soovil, kirjutas ta siiski veel neljanda oodide raamatu)

aerē = vasest, vasksest kujust

pērēnnīs, ě [per, annus] läbi aasta kestev; kestev, alaline, igavene
rēgālīs, ě [rex] kuninglik
sītūs, ūs m. asend, seisak
pūrāmīs, idīs f. (kr. s.) püramiid

quōd = ut id (nii et seda)
ēdāx, ācīs [ēdo — sööma] söölas; hävitav

impōtēns, ěntīs [in-, potens] võimetu; taltsutamatu (võimetu enesevalitsemiseks)

dīrūō, rūī, rūtūm, 3. [dis-, ruo] maha kiskuma, lammutama; purustama; hävitama

innūmērābilīs, ě [in-, numerabilis — loendatav] loendamatu, arvutu

2. fūgā = põgu, jooks
mūltā ... pārš mēī = parem (suur) osa minust

Lībītīnā, ae f. (matusejumalanna)

vītābīt Lībītīnām = väldib surma, pääseb surmast (matusejumalanna Libitina eest — metonüümia)

pōstērā ... laudē rēcēns (predikatiivselt) = närtsimatuna järglaste kii-tusest

Cāpītōliūm, ī n. Kapitoolum (muistse Rooma linnus)

3. dūm Cāpītōliūm scāndēt ... pōntifēx = kuni läheb üles Kapitoolumile ülempreester (s. o. kuni kestab Rooma riik. Kord aastas läks ülempreester koos vanema vestaneitsiga Kapitoolumile palvele Rooma riigi heaolu eest.)

cūm tācītā vīrgīnē = ühes vaikiva (vesta)neitsiga (Et usutalitustel oldi vait, siis on vestaneitsi nimetatud siin „vaikivaks“.)

dīcār (fut.) ... = minust räägitakse, (et mina ... — kuulub järgneva

nom. c. inf. „deduxisse“
juurde)

quā = seal (selle maa
elanikuna), kus

**viölēntūs, ā, ūm (viölēns,
ēntīs)** [vis] vägivald-
ne, tormakas, äge

strēpō, pūi, pītūm, 3. kä-
ratsema; mühama, ko-
hama, rümama

ōbstrēpō, pūi, —, 3. [ob,
strepo] (vastu) kärat-
sema; mühama, koha-
ma, rümama

Aufidūs, ī m. Ofonto (jōgi
Apuulias)

paupēr āquae = veevaene
(s. o. veevaese Apuulia
valitseja. Apuulia, luu-
letaja sünnimaa, on
kuum ja veevaene.)

Daunūs, ī m. (müüdiline
Apuulia kuningas)

āgrēstīs, ē [ager] põllu-;
põllupidaja

rēgnō, 1. [regnum] kunin-
gas olema, valitsema

**āgrēstiūm rēgnāvīt pōpū-
lōrūm** = valitses põllu-
pidajate rahvaste üle
(agrestium populorum
— gen. obiectivus kree-

ka keele eeskujul sõltu-
vuses verbist tähendu-
sega „valitsema“)

hūmilīs, ē [humus] madal;
tähtsusetu; superl. hū-
millimūs

pōtēns = potens factus

ēx hūmilī pōtēns = saa-
nud tähtsusetust võim-
saks

4. princēps... dēdūxissē
= et mina (vt. dicar)
esimesena istutasin
(tõin üle)

Aeōliūs, ā, ūm [Aeoles —
aiollased ehk eoollased]
aioli ehk eooli

Aeōliūm cārmēn = aioli
(eooli) laulu (s. o. lüü-
rilise poeesia. Lüürika
tekkis esmakordselt
kreekas aiollastele kuu-
luval Lesbose saarel.)

Ītālūs, ā, ūm [Italia] itali,
itaalia

ād Ītālōs... mōdōs = itaa-
lia muusika pinnale
(itali viisidele)

sūpērbīā, ae f. [superbus
— üleolev, kõrk, uhke]
kõrkus, uhkus

**sūmē sūpērbīām quaesī-
tām mēritīs** = ole uhke

oma teenete üle (võta vastu uhkust, mis on saavutatud sinu teenete läbi)

Dēlphī, ōrūm m. (kr. s.)
Delfi (Kreeka usuline keskus Apolloni kuulsa templi ja oraakliga);
adi. **Dēlphicūs, ā, ūm**
Delfi (atrib.)

laurūs, ī f. loorberipuu,
loorber
vōlēns, ěntīs [volo] tahtlik, heatahtlik

cingē vōlēns (predikatiivselt) = parga armulikult

Mēlpōmēnē, ēs f. (kr. s.)
(tragöödia ja lüürika muusa)

48.

II Asklepiadese stroof:

′ — ′ — ′ — ′ ‖ ′ — ′ — ′ — ′ — ′
 ′ — ′ — ′ — ′ ‖ ′ — ′ — ′ — ′ — ′
 ′ — ′ — ′ — ′ ‖ ′ — ′ — ′ — ′ — ′
 ′ — ′ — ′ — ′ — ′ — ′ — ′ — ′

(Ood on kirjutatud luuletaja Quintilius Varuse surma puhul.)

1. **quīs** = missugune, miline

dēsīdēriūm, ī n. [desidero] igatsus

sīt = võiks olla (coniunctivus potentialis)

mōdūs = piir

tām cārī cāpītīs = nii kalli

inimese pärast (capitis — gen. obiectivus, pars pro toto)

praecipē = õpeta (mulle)

lūgūbrīs, ě [lugeo — leinama, taga nutma] leina-; kaeblik, kaebe-

cāntūs, ūs m. [cano] laul

liquidām ... vōcēm = selge, kõlava hääle

pätēr = Iuppiter (muusad
olid Jupiteri ja mälu-
jumalanna Mnemosyne
tütred)

cūm cithārā = et citharam
2. Quīntīliūs = Quīntī-
liūs Vārūs, -ī -ī m. (luu-
letaja, Vergiliuse ja
Horatiuse sõber)

söpör, õrīs m. (sügav.) uni
pērpētūūs söpör = mors
ürgēō, ūrsī, —, 2. rōhuma
cui = temale

iūstītiā, ae f. [iustus) õig-
lus

incōrrūptūs, ā, ūm [in-,
corruptus — rikutud;
äraostetud, pistitud]
rikkumatu; äraostmatu,
pistimatu

nūdā = varjamatu (alasti)
vēritās, ātis f. [verus] tõe-
lisus, tõde

quāndo kunas, millal

üllūm = kedagi

3. mūltīs... bōnīs (dat.)
flēbilīs = jättes leinama
paljusid häid

occidō, cīdī, cāsūm, 3.
[ob, cado] maha kuk-
kuma, langema, sure-
ma; loojuma

frūstrā asjata

piūs = vagana, leinas

nōn itā crēditūm = mitte
nii (neile) usaldatud
(s. o. et võiks tagasi
saada)

Quīntīliūm dēōs = Quin-
tiliust jumalailt (acc.
duplex verbi „poscis”
juures — vt. gramm.
§ 82 [79], märk. 2)

4. Thrāciā, ae f. (kr. s.)
Traakia; adi. Thrāciūs
(Thrēiciūs), ā, ūm traak-
ia; subst. traaklane

blāndūs, ā, ūm meelitav,
lahke; meeldiv

Ōrphēus, ēī (čōs) m. (kr.
s.) (müüdiline kreeka
laulik, kes võlus oma
laulu ja lüüramänguga
inimesi ja loodust)

audītām... ārbōribūs =
keda kuulasid (iseigi)
puud

mōdērōr, 1. [modus] talt-
sutama; juhtima

mōdērērē = modereris

fidēs, īs f. (pilli) keel;
(plur.) keelpill; tsitter,
lüüra

mōdērērē... fidēm =
mängiksid tsitrit, lüürat
vānūs, ā, ūm tühi
sānguīs — scil. vita

īmāgō, gīnīs f. jäljendus,
kujutus, pilt; kuju

vīrgā = vitsaga, kepiga

5. nōn lēnīs = mitte jä-
releandlik (mitte peh-
me)

rēclūdō, clūsī, clūsūm, 3.

[re-, claudio] (uuesti)
lahti tegema, avama

prēcībūs (dat.) fātā rē-
clūdērē = saatusi pal-
vete kohaselt muutma

nīgēr, grā, grūm must

cōmpēllō, pūli, pūlsūm, 3.

[com-, pello] kokku
ajama, ajama

cōmpūlērit = on ajanud
Mērcūriūs, ī m. = Hermes
(kaubanduse- ja kõne-
kunsti-jumal; jumalate
kaskjalg)

grēx, grēgīs m. kari

dūrūm = durum est

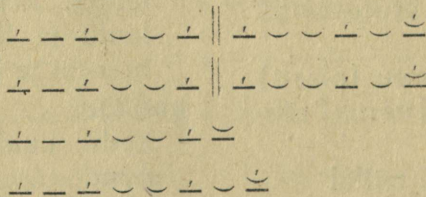
lēvis, ē kerge

lēviūs fīt = muutub ker-
gemaks

pātiēntiā = kannatlikkuse
tõttu

49.

III Asklepiadese stroof:

1. fōrtitēr [fortis] vah-
vasti, vapralt

pōrtūs, ūs m. [vrd. porta]
sadam

(„Laev“ on siin riigi,
„meri, vood“ rahutuste
ja „sadam“ rahu süm-
boliks.)

ūt = kuidas

rēmigiūm, ī n. aerud

nūdūm rēmigiō = aeru-
dest paljas

lātūs = külg, laevaparras

2. mālūs, ī m. mast

cēlēr, ēris, ērē kiire, kär-
mas

Āfrīcūs, ā, ūm [Africa —
Aafrika] Aafrikast pä-

rinev, Aafrika (atrib.);
 subst. **Āfrīcūs**, ī m.
 (scil. ventus) edelatuul
 cēlēri... **Āfrīcō** = tor-
 misest (kiirest) edela-
 tuulest
 sauciūs = vigastatud
 āntēmnā (āntēnnā), ae f.
 purjepeel
 gēmānt = nagisevad
 (āgavad)
 fūnīs, īs m. nōor, kōis
 sīnē fūnībūs — s. o. tōrva-
 tud kōiteta laeva ümber
 dūrō, 1. [durus] kōvaks,
 vastupidavaks tegema;
 välja kannatama, vastu
 pidama
 cārīnae = laev (sing. ase-
 mel plur.)
 ĩmpērīōsūs, ā, ūm [impe-
 rium] vōimas
 ĩmpērīōsiūs = nimis impe-
 riosum
 3. dūrārē... ĩmpērīōsiūs
 aequōr = vastu pidada,
 välja kannatada tormit-
 sevāt (liiga vōimsat)
 merd
 ĩntēgēr, grā, grūm [vrd.
 in-, tango] puutumata,
 rikkumata
 līntēūs, ā, ūm linane;

subst. līntēūm, ī n. lina-
 ne riie, puri
 nōn dī = ei jumalaid (ta-
 valiselt olid laeva aht-
 ris meremeeste kaitse-
 jumalate kujud, mis
 nüüd olid tormist merre
 uhutud)
 ĩtērūm teist korda, uuesti,
 jälle
 mālō = hädast, õnnetu-
 sest (abl. causae)
 Pōntūs, ī m. (kr. s.)
 Must meri; Pontos
 (antiikaegne riik Väi-
 ke-Aasias); adi. Pōntī-
 cūs, ā, ūm Musta mere;
 Pontose
 Pōntīcā pīnūs = (sina.)
 Musta mere mänd (s. o.
 laev Musta mere lõu-
 narannikul asetseva
 kuulsa laevaehitus-
 metsa puudest)
 4. iāctēs = hoopleksid,
 kiitleksid
 nīl = nihil
 pīctūs, ā, ūm [pingo —
 maalima] maaliline;
 kaunis
 tīmīdūs — s. o. kartlik et-
 tevaatuse tõttu, ette-
 vaatlik

(Lepitust ihkavate armastajate armuduett, mis kujutab endist õnne, praegust lahutust ja igatsetud lepitust.)

1. (Noormees — arvatavasti luuletaja ise.)

põtis, **ē** (esineb harva) võimeline, võimas; (taval.) compar. **põtiõr**, iüs eelistatavam, parem; enam vääriv; superl. **põtissimūs**

cērvīx, **īcīs** f. (taval. plur.) kukal, kael

brā(c)chiā cērvīcī dārē = kaela ümbert kinni võtma, kaelustama

Pērsae, **ārūm** m. pärslased

vīgēō, **gūi**, —, 2. täis elujõudu, täis elu olema

rēx, **rēgīs** m. [rego] kuningas

bēātūs, **ā**, **ūm** õnnelikuks tehtud, õnnelik; õnnis

vīgūi ... **bēātiõr** = elasin õnnelikumalt

2. (Neiu: Lydia.)

ālīā = alia virgine

Lȳdiā, **ae** f. (kr. s.) (nimi; siin: noormehe endine armsam, armudueti kaaslane)

Chlōē, **ēs** f. (kr. s.) (nimi; siin: noormehe uus armsam)

Chlōēn — acc.

pōst Chlōēn = Chloest tagapool, halvemaks peetud

mūlti Lȳdiā nōminīs = mina, tuntud nimega Lydia (kuulsaks saanud luuletaja oodide läbi) — gen. qualitatis

vīgūi clāriõr = elasin kuulsamalt

Īliā, **ae** f. (kr. s.) troojalanna; = Rhea Silvia, Romuluse ja Remuse ema (vana müüdi kohaselt põlvenesid roomlased troojalastest)

3. (Noormees.)

Thraessā (Thrēssā), **ae** f. (kr. s.) traaklanna

mē ... **rēgīt** = valitseb mu südant (mind)

dōctūs, **ā**, **ūm** [doceo] õpetatud; osav

mōdōs = viisides, lauludes (acc. obiectivus sõltuvuses sõnast „doc-tus”)

sciēns, **ēntīs** [scio] teadev; mõistev, oskav; osav

pārcō, pēpērcī, pārsūm, 3.
säästma; halastama

ānimā = armsam, kallim
(meelitussõnana)

sī pārcēnt ānimae fātā sū-
pērstītī = kui saatus
(seetõttu) heidaks ar-
mu mu kallimale, teda
ellu jättes

4. (Neiu.)

tōrrēō, tōrrūi, tōstūm, 2.
kuivatama; küpsetama,
põletama

mē tōrrēt = mind põletab,
sütitab

mūtūūs, ā, ūm [vrd. mu-
to] laenatud; vastastiku-
kune

fācē mūtūā = vastastiku-
ses (armu)tules

Thūrīi, ōrūm m. (kr. s.)
Thurii (linn Lõuna-
Itaalias Taranto lahe
ääres); adi. Thūrīnūs,
ā, ūm Thuriist pärinev

Cālāis, īs m. (kr. s.) (ni-
mi; siin: Lydia uus
armsam)

Ōrnýtūs, ī m. (kr. s.) (ni-
mi)

bīs pātīār mōrī = taluk-
sin kahekordset surma

5. (Noormees.)

prīscūs, ā, ūm muistne;
endine

Vēnūs, ēris f. = Aphro-
dite (ilu- ja armastus-
jumalanna); = armas-
tus

sī... rēdīt Vēnūs = kui
armastus tuleb tagasi

dīdūcō, dūxī, dūctūm, 3.
[dis-, duco] laiali juh-
tima, lahku viima, lahu-
tama

iūgō cōgīt āēnēō = ühen-
dab vaskse (s. o. tuge-
va) sidemega (ikkega)

flāvā = kuldjuukseline,
blond

ēxcūtīō, cūssī, cūssūm, 3.
[ex, quatio] välja rapu-
tama; välja, ära heitma
rēiectaequē... Lūdīae =
ning hüljatud Lydiale

iānūā, ae f. välisuks, uks
6. (Neiu.)

sīdūs, ēris n. tähtkuju,
tähekoogu; taevakeha,
(taeva)täht

lēviōr cōrticē = kergem
(s. o. kergemeelsem)
korgist

īrācūndūs, ā, ūm [ira]
äkiline

Hādriā, ae m. (kr. s.)
Aadria meri

imprōbō ... Hādriā =
 metsikust Aadria me-
 rest
 vīvērē āmēm = libens
 vivam
 ōbēō, īī, itūm, irē [ob, eo]

vastu minema; alla mi-
 nema, loojuma; surema
 libēns, ģntīs [libet] hea-
 meeleline; heameelega,
 meelsasti (tegev)

51.

V Asklepiadese stroof:

— — — — — || — — — — — || — — — — —

(Ūhes stroofis neli vārssi.)

1. quaesiērīs = quaesi-
 veris

scīrē nēfās = (seda) tea-
 da on vōimatu

Leucōnōē, ēs f. (kr. s.)
 (nimi)

tēmtārīs = temptaveris

nēc... tēmtārīs = ega
 āra pūua teada saada

Bābŷlōniōs... nūmērōs =
 kaldea (babŷloni) ar-
 vusid (s. o. astroloogi-
 lisi arvutusi tuleviku
 ennustamiseks)

ūt = kuis, kuivõrd (ut
 exclamativum)

plūrēs hīēmēs = rohkem
 talvi (s. o. aastaid)

tribūit = jagab (s. o. an-
 nab meile elamiseks)

2. ōppōnō, pōsūī, pōsitūm,

3. [ob, pono] vastu pa-
 nema, vastu asetama;
 ōppōsitūs, ā, ūm vastu-
 asetatud; vastasolev

dēbilitō, 1. jōuetuks tege-
 ma, nōrgestama

pūmēx, icīs m.pimss(kivi),
 vahtkivi (urbne, vul-
 kaanilise päritoluga ki-
 vi); (poēt.) õõnesta-
 tud, auklik kaljurahn;
 kalju

ōppōsitīs dēbilitāt pūmīcī-
 būs = laseb jōuetult pu-
 runeda vastasseisvail
 kaljudel (teeb jōuetuks
 vastasseisvate kaljude
 abil)

Týrrhēnūs, ā, ūm (kr. s.)
 türreeni
sāpīō, ī, —, 3. maitset
 omama, maitset tund-
 ma; arukas, tark olema
vīnūm, ī n. viin, vein
liquō, 1. [liqueo] vede-
 laks, läbipaistvaks te-
 gema; kurnama
vīnā liquēs = kurna vii-
 na (viina puhastati kur-
 namise teel vahetult en-
 ne tarvitamist)
spātiō brēvī ... rēsēcēs =
 piira lühikese ajaga
sāpīās ... liquēs ... rēsē-
cēs — coniunctivus im-
peratiivses tähenduses

(vt. 'gramm. § 113,
 märk. 2 [110,5, märk.]
fūgērīt — fut. II
aetās = aeg
cārpō, cārpsī, cārptūm, 3.
 kitkuma, noppima; näk-
 sima; maitsma, nautima
cārpē diēm = naudi
 (käesolevat) päeva
mīnimūm = minime
crēdūlūs, ā, ūm [credo]
 (c. dat.) kergesti us-
 kuv, usaldav
quām mīnimūm crēdūlā =
 võimalikult vähem usal-
 dades
pōstērō — scil. diei

52.

I Sappho stroof:

(Sappho — kreeka suurim luuletajatar, elas VII s.
 lõpul ja VI s. algul e. m. a.)

$\begin{array}{cccc|cccc} \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} \end{array}$

1. rēctē [rectus] otse, ot-
 seselt; õigesti
Līcīnūs, ī m. (nimi)

āltūm, ī n. [altus] süga-
 vik; ulgumeri
āltūm ... ūrgēndō = tun-

gides (tungimisega)
 ulgumerele
 pröcellä, ae f. torm
 düm ... cautūs hōrrēscīs
 = kui ettevaatlikuna
 hakkad kartma
 nīmūm prēmēndō lītūs
 īnīquūm = liiga tungi-
 des (tungimisega) hä-
 daohtliku ranna lähe-
 dusse

2. mēdiōcritās, ātis f. [me-
 diocris] mōōdukus

tūtūs = hädaohutuna

cārēt = saab läbi ilma

ōbsōlētūs, ā, ūm ärapee-
 tud, vananenud

sōrdēs, īs f.; taval. plur.

sōrdēs, iūm f. puru,
 mustus

ōbsōlētī sōrdībūs tēctī =
 vana maja mustuseta

īnvidēndūs, ā, ūm [invi-
 deo] kadestamisväärne;
 kadedustäratav

sōbrīūs, ā, ūm karske; ta-
 gasihoidlik, mōōdukas

aulā, ae f. (kr. s.) eesõu,
 hoov; loss; (pidu)saal,
 aula

sōrdībūs ... aulā — abl.
 separationis

3. āgītō, 1. [ago] (kiires-
 ti) ajama, kihutama

vēntīs āgītātūr = õõtsub
 tuulte käes

īngēns, ēntīs hiiglasuur,
 määratu

cēlsūs, ā, ūm kõrgele tõu-
 sev, kõrge

tūrrīs, īs f. (acc. sing. -īm,
 abl. sing. -ī) torn

fūlgūr, ūrīs n. [fulgeo —
 välkuma; hiilgama]
 välk

sūmmōs ... mōntēs =
 kõrgeimatesse mäge-
 desse

4. īnfēstīs (scil. rebus) =
 õnnetustes

sēcūndīs (scil. rebus) =
 õnnelikel asjaoludel

āltērām sōrtēm = (järg-
 nevat) teissugust saa-
 tust (liisku)

praepārō, 1. [prae, paro]
 ette valmistama

bēnē praepārātūm pēctūs
 — s. o. õige maailma-
 vaatega inimene

īnfōrmīs, ē [in-, forma]
 vormitu, kujutu; inetu

īdēm = tema samuti

5. mālē [mālus] halvasti;
 compar. pēiūs, superl.
 pēssīmē

ēt ōlīm = ka edaspidi, ka
 tulevikus

sūscitō, 1. üles ajama, ära-
tama

ārcūs, ūs m. vibu, kaar;
auvärav

nēquē... ārcūm tēndīt =
ega pinguta vibu

Āpöllō, īnīs m. Apollon
(muusika- ning luule-
kunsti- ja valgusejumal)

6. rēbūs āngūstīs = kit-
sastel aegadel

ānimōsūs, ā, ūm [animus]
südi, julge

āppārēō, rūī, —, 2. [ad.
pareo] juurde, nähta-
vale ilmuma; end näita-
ma

āppārē = näita end
sāpiēntēr [sapiens] tar-
galt

īdēm = sina samuti

cōntrāhēs — fut. näitab
siin luuletaja kindel-
olekut, et Licinius an-
tud soovitusele järgneb

türgīdūs, ā, ūm tursu-
nud, paisunud

53.

II Sappho stroof:

— — — — —
— — — — — || — — — — — || — — — — —
— — — — —
— — — — — || — — — — — || — — — — —

1. pēr ōmnēs... dēōs =
kõigi jumalate nimel
(läbi)

Sŷbārīs, īs (īdīs) f. (kree-
ka linn Lōuna-Itaalias;
oli kuulus oma rikaste
ja hellitatud kodanike
— sübariitide — lõtvu-
nud eluviiside tõttu);
Sŷbārīs, īs m. (luuleta-

ja leiutatud nimi, vihjab
selle kandja lõtvunud
eluviisile)

Sŷbārīn — acc.

cūr mispärašt, miks

prōpērō, 1. ruttama

āprīcūs, ā, ūm päikese-
paistel olev, päikese-
paisteline

cāmpūm — s. o. Marsi

väljakut, mida kasutati
ka sportimiseks

pātiēns = kuna ta varem
talus

pūlvērīs ... **sōlis** — gen.
obiectivus

2. **aequālīs**, **ē** [aequus]
ühetaoline, ühtlane;
ühealine; subst. ühe-
ealine (inimene); =
seltsimees

ēquitō, 1. [eques] ratsu-
tama

nēquē ... **ēquitāt** = ei rat-
suta

nēc ... **tēmpērāt** = ega
taltsuta

Gāllicā ... **ōrā** = gallia
hobuseid (gallia hobu-
sed olid väga kuulsad)

lūpātūs, **ā**, **ūm** [lupus]
hundihammastega;
raudhambuline

frēnūm, **ī n.** ratsuti; päit-
sed

Tībērīs, **īs m.** (acc. -īm,
abl. -ī) Tiber (jõgi)

ōlivūm, **ī n.** [oliva] (ōli-
puu) oli

3. **vīpērēūs** (**vīpērīnūs**), **ā**,
ūm [vipera — rästik;
madu, uss] rästiku-;
mao-, ussi-

cautē [cautus] ettevaatli-
kult

sānguīnē vīpērīnō cautīūs
= enam kui ussi mürki

ōlivūm ... **vītāt** = völdib
ōli, hoidub ōlist (s. o.
ei spordi: maadlemisel
võiti keha ōliga)

līvidūs, **ā**, **ūm** sinihall, ti-
nakarva, tinajas

gēstō, 1. [gero] (pingselt
või püsivalt) kandma

ārmīs — abl. causae

nēquē ... **līvidā gēstāt** ...
brācchiā = ja tema käed
ei ole sinised (sest ta ei
tee enam harjutusi)

saepē ... **nōbīlīs** = (ol-
nud varem) sageli tun-
tud

dīscūs, **ī m.** (kr. s.) ketas

iācūlūm, **ī n.** [iacio] visk-
oda

ēxpēdiō, 4. takistusest va-
bastama

dīscō, ... **iācūlō** ... **ēxpē-
dītō** = ketta-, ... oda-
heitmise tõttu

4. **mārīnūs**, **ā**, **ūm** [mare]
mere-

Thētīs, **īdīs f.** (kr. s.)
(merenümf)

ūt ... **filīūm dīcūnt Thētī-
dīs** (lätüissē) = nagu,

räägitakse, Thetise poeg olnud varjatud (Thetis, kartes saata oma poega Achille(u)st Trooja sõtta, varjas teda rietatult neiuna kuningas Lykomedese tütarde hulgas)

lācrīmōsūs, ā, ūm [lacrima] täis pisaraid, pisarane; leinarikas, kurb

Trōiā, ae f. Trooja sūb lācrīmōsā Trōiae fūnērā = Trooja kurva hukatuse eel

vīrilīs, ě [vir] mehe-, mees-

vīrilīs cūltūs = mehe eluviis, mehe riietus

Lŷciā, ae f. Lüükia; adi. Lŷciūs, ā, ūm lüükia

prōripīō, ripūi, rēptūm, 3. [pro, rapio] välja, kaasa kiskuma

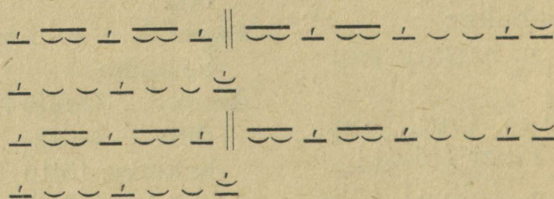
cātērvā, ae f. salk, hulk

in caedēm ět Lŷciās... cātērvās = taplusse lüükia salkadega (s. o. Trooja sõtta, kus lüükialased olid eriti sõjakad troojalaste liitlased)

54.

I Archilochose stroof:

(Archilochos — kreeka luuletaja, elas VII s. e. m. a.)

1. diffūgiō, fūgī, (fūgītūm), 3. [dis-, fugio] laiali põgenema, laiali pagema; laiali valguma, lagunema, hääbuma

diffūgērē = diffugerunt nix, nivīs f. (gen. plur. -iūm) lumi
diffūgērē nivēs = lumi on sulanud

grāmēn, īnis n. rohi
 mūtāt... vicēs = muu-
 dab välimust, ilmet
 rīpās... praetērēunt =
 voolavad kallastes
 (mööduvad kaldaist)
 2. Grātiā, ae f. graatsia
 (kolm jumalicku nais-
 olendit, veetlevuse ja
 kauniduse, pidurõõmu-
 de ja lõbusa eluviisi
 jumalannad)
 gēminisquē sōrōribūs = ja
 mõlema õega (s. o. kok-
 ku 3 graatsiat)
 nūdā (predikatiivselt) =
 poolpaljana, kergelt
 riietatuna
 chōrūs, ī m. (kr. s.) ring-
 tants, ringmäng
 mõnēō, nūī, nītūm, 2.
 meelde tuletama; manit-
 sema
 älmūs, ā, ūm [vrd. alo]
 toitev, kosutav; heate-
 gev
 3. mītēscō, —, —, 3. [mi-
 tis] pehmenema, lee-
 venduma, mahenema
 tērō, trīvī, trītūm, 3. hõõ-
 ruma; tallama, kuluta-
 ma
 prōtērō, trīvī, trītūm, 3.
 [pro, tero] ära hõõru-

ma; ära tallama, hävi-
 tama
 aestās, ātis f. [aestus] su-
 vi
 intērēō, īī, itūm, irē [inter,
 eo] hukka minema;
 hukkuma, hävima
 pōmifēr, fērā, fērūm [po-
 mum, fero] viljakandev
 effūdō, fūdī, fūsūm, 3.
 [ex, fundo] välja vala-
 ma
 brūmā, ae f. [brevissima
 dies] lühim päev; talvi-
 ne pööripäev, talv
 rēcūrrō, cūrrī (cūcūrrī),
 cūrsūm, 3. [re-, curro]
 tagasi jooksmata; tagasi
 ruttama
 inērs, ertīs [in-, ars] os-
 kamatu; tegevusetu,
 loid
 4. dāmnā... caelēstīā =
 taevased kaotused (s.
 o. aastaaegade hävingu
 looduses)
 cēlērēs... lūnae = kiiresti
 vahelduvad kuud (s. o.
 kuu faasid, aeg)
 dēcīdīmūs = langeme alla,
 läheme sinna
 quō = quo loco (kus)
 Aenēās, ae m. (kr. s.)
 (Trooja kuningate

- soost põlvneva Anchi-
sese ja jumalanna Ve-
nuse poeg, kes põgenes
oma põlevast kodulin-
nast Troojast ja jõudis
paljude seikluste järel
Itaaliasse; teda peetak-
se roomlaste esiisaks)
- Tüllüs** = **Tüllüs Hõstiliüs**,
-ī -ī m. (kolmas Rooma
kuningas)
- Āncūs** = **Āncūs Mārciūs**,
-ī -ī m. (neljas Rooma
kuningas)
5. **ān** = kas üldse
- ādiciō** (loe: ādji-), **iēcī**,
iectūm, 3. [ad, iacio]
juurde viskama; juurde
lisama
- hōdiernūs**, **ā**, **ūm** [hodie —
tāna] tänane
- crāstinūs**, **ā**, **ūm** [cras —
homme] homme
- sūmmā**, ae f. [summus]
koguhulk, summa; olu-
line osa
- dī sūpērī** = taevased ju-
malad
- cūnctā ...**, **quae dēdērīs**
(fut. II) = kõik, mis sa
annad
- āmicō ... ānimō** = iseen-
dale (oma armsale hin-
gele)
- fūgiēt** = pääseb (põge-
neb)
6. **splēndidūs**, **ā**, **ūm**
[splendeo — hiilgama]
hiilgav
- Mīnōs**, **ōis m.** (kr. s.)
(Kreeta kuningas, kes
oma õigluse tõttu sai
pärast surma üheks all-
maailma kohtunikuks
surnute üle)
- ārbītriūm**, **ī n.** [arbiter]
arvamus, otsus
- Tōrquātūs**, **ī m.** (Hora-
tiusse sõber, advokaat)
- fācūndiā**, ae f. **kōneosa-**
vus, **kōneand**
- nōn ... rēstitūēt** = ei too
tagasi (maa peale, ei
ärata üles surnust)
7. **īfērnūs**, **ā**, **ūm** [infe-
rus — allolev, alumine]
all olev; maa-alune, all-
maailma-
- Dīānā**, ae f. = Artemis
(jahijumalanna)
- pūdīcūs**, **ā**, **ūm** [pudet]
häbelik; siivus; karske
- nēquē ēnim ... Dīānā ...**
libērāt = sest ei vabas-
ta (s. o. ei suuda va-
bastada) Diana (kuigi
ta seda armastusest

Hippolytose vastu teeks)

Hippōlytūs, ī m. (kr. s.) Hippolytos (Theseuse poeg. Hippolytose võõrasema Phaidra oli temasse armunud, kuid ei leidnud Hippolytoselt vastutulekut. Sellest vihastatud, süüdistas võõrasema Theseuse ees Hippolytost tema võrgutamise kates. Uskudes Phaidra süüdistust needis Theseus Hippolytose, kes lõhkuma läinud hobustest surnuks lohistati.)

Lēthē, ēs f. (kr. s.) Leete (üks allmaailma jõgedest, mille vett juues unustasid surnute hinged oma maapealse elu); adi. **Lēthaeūs, ä,**

üm Leete (atrib.); = allmaailma-, surmariiginęc... **välēt** = ega suuda **Thēseus, ēī m.** (kr. s.) (Ateena kuningas, legendaarne kangelane) **ābrūmpō, rūpī, rūptūm, 3.** [ab, rumpo] ära murdma; ära kiskuma

Pirithōūs, ī m. (kr. s.) Peirithoos (lapiitide kuningas, Theseuse sõber. Ta laskus koos Theseusega allmaailma, et kättemaksuks abi kaasa varase surma eest ära viia allmaailma valitseja abikaasa Proserpina, kuid siin neediti nad mõlemad kalju külge. Theseuse vabastas hiljem Herakles, Peirithoos jäi aga allmaailma.)

55.

Alkaiose stroof:

(Alkaios — kreeka luuletaja, elas 600. a. paiku e. m. a.)

~ ~ ~ ~ ~ || ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~ || ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~

1. **dēdicō**, 1. [de, dīco] pühendama

dēdicātūm... **Āpöllinēm** = Apollonilt (temale templi) pühendamisel (See ood oli kirjutatud oktoobris 28. a. e. m. a. Apollonile Roomas Palaatsiumi mäel püstitatud templi pühitsemise puhul.)

vātēs = luuletaja (siin Horatius ise)

pāterā, ae f. [pateo] (avar, lai) karikas (eriti ohverdamisel tarvitatav)

nōvūm... **līquōrēm** = värsket veini

nōn — scil. orat vates

ōpīmūs, ā, ūm rammus

Sārdiniā, ae f. Sardiinia
sēgētēs fērācēs = rikkalikke lõikusi

2. **aestūōsūs**, ā, ūm [aestus] palav

grātā — s. o. rammusaid

Cālābriā, ae f. Kalaabria
ārmētūm, ī n. tööloomad; = kari

Īndiā, ae f. India; adi. **Īndicūs**, ā, ūm india

rūs, **rūrīs** n. küla; = põld

nōn rūrā = ei põlde

Līrīs, īs m. (acc. -īm, abl. -ī) (jõgi, praegune Garigliano)

quiētūs, ā, ūm [quiesco] rahulik

quae... **quiētā mōrdēt āquā** = kus soovab rahulikult

tācītūrnūs, ā, ūm [taceo] vaikiv; vaikne

3. **prēmānt** = lõigaku

Cālēs, iūm f. (linn Kampanias, kuulus oma veini poolest; praegune Galvi); adi. **Cālēnūs**, ā, ūm Kalese (Galvi)

fālx, **fālcīs** f. sirp, vikat; aednikunuga

Fōrtūnā, ae f. (saatuse-, õnnejumalanna)

vītīs, īs f. viinapuu, viinamari

dīvēs ēt... **mērcātōr** = ja rikas kaupmees

ēsiccō, 1. [ex, sicco] ära kuivatama; kuivaks, tühjaks jooma; tühjendamada

cūlūllūs, ī m. suur pecker, karikas

aurēīs... **ēsiccēt cūlūllīs**

= tühjendagu (joogu)
kuldseist karikaist

prēmānt . . . ěsiccēt —
coniunctivus concessi-
vus

Sýriā, ae f. Süüria; adi.
Sýriācūs (Sýr(i)ūs),
ā, ūm Süüria (atrib.)

mērx, mērcis f. kaup

Sýrā rēpārātā mērcē =
saadud Süüria kauba
vastu

4. quippē muidugi, kaht-
lemata; = sest et

tēr kolm korda

tēr ět quātēr — s. o. mitu
korda

ānnō = aastas

rēvisō, visī, —, 3. [re-,
viso] (uuesti) vaatle-
ma; (uuesti) külasta-
ma, väisama

Ātlānticūs, ā, ūm Atlandi

impūnē [in-, poena]
nuhtlematult, karista-
matult

pāscō, pāvī, pāstūm, 3.
(karja) hoidma, karja-
tama; = toitma

mē pāscūnt = mind toida-
vad

ōlīvae = oliivid (s. o. olii-
vimarjad)

cīchōrēūm (cīchōriūm), ī
n. (kr. s.) sigur; endii-
via

mālvā, ae f. kassinaeris,
malva

5. frūī pārātīs = tunda lõ-
bu (mõnu) saavutatust

vālidūs, ā, ūm [valeo]
terve, tugev

ět vālidō mīhi = ja minu-
le, (füüsiliselt) tervele
(s. o. kusjuures ma
oleksin terve)

Lātōūs, ī m. Latona poeg;
= Apollon

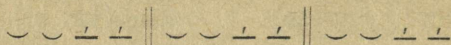
dōnō, 1. [donum — an-
netus, kingitus] anneta-
ma, kinkima

dōnēs = anna, võimalda
(coniunctivus impera-
tiivses tähenduses — vt.
gramm. § 113, märk. 2
[110,5, märk.])

dēgō, dēgī, —, 3. [de,
ago] mööda saatma,
veetma

nēc cīthārā cārēntēm = ja
mitte ilma luuleannita
(tsitrita)

Joonia dekameetriline stroof:

jne. 10 värsjalga

1. **mīsērārūm** *ēst* = õnnetute (viletsate) neiude osaks on
- lūdūs, ī m.** [ludo] mäng
- dārē lūdūm** = anda mängu (vabadust), anda vaba voli
- lāvō, lāvī, lāvātūm** ja **lau-tūm, 1. (3.)** pesema
- mālā... lāvērē** = hädasid maha pesta, kõrvaldada
- ēxānīmārī** = piinelda
- mētūēntēs** = kartes
- pātrūūs, ā, ūm** [patruus--isa vend, lell] isa venna, lelle-
- (**vērbēr**), **vērbērīs n.** (ta-val. plur.; sing. esinevad ainult gen. ja abl.)
- lөөk
- vērbērā līnguae** = piitsutavaid sõnu, etteheiteid
2. **quālūs, ī m.** korv, villa-korv
- Cythērā, ōrūm n.** (kr. s.)
Kythera (saar ja linn
- Kreekas Venuse muistse kultusega); **Cythērēā, ae f.** = Venus
- Cythērēae pūēr ālēs** = Venuse tiivuline poeg (= Amor — armujumal)
- tēlā, ae f.** kude, kangas
- ōpērōsūs, ā, ūm** [opera — töö, tegevus] töökas
- Mīnērvā, ae f.** = Athena (kunsti- ja teadusejumalanna)
- ōpērōsae Mīnērvae stū-dīūm** — s. o. tööarmastuse
- Nēōbūlē, ēs f.** (kr. s.) (nimi; siin kujutatud armunu neiuna)
- Līpārā, ae f.** (kr. s.) Lipari saared; adi. **Līpārāeūs, ā, ūm** Lipari (atrib.)
- nītōr, ōrīs m.** [niteo] hiilgus, läige; ilu
- Hēbrūs, ī m.** (kr. s.) (nimi; siin kujutatud Neo-

bule armsamana, kelles Neobule näeb oma unistuste kangelast)

3. *simul . . . lavit* = kui ta on pesnud, kui ta peseb *ungō (ūnguō), unxi, unctum, 3. võidma, määrima; sisse hõõruma*

Tiberinūs, ā, ūm [Tiberis] Tiberi

Bellerōphōn, ōntis ja Bellerōphōntēs, . ae m. (kreeka müüdiline kangelane, kes istudes tiivulise hobuse Pegasuse seljas tappis kimääri, imelooma, kes oli osalt lõvi, osalt kits ja madu)

Bellerōphōntē — abl.

pugnūs, ī m. rusikas

sēgnis, ē loid, aeglane

nēquē pūgnō nēquē sēgnī pēdē = ei rusikavõitluses ega jooksus

(*pugno . . . pede* — abl. *causae*)

4. *cātūs, ā, ūm* osav; arukas, kaval

idēm = tema samuti

āpērtūm, ī n. [apertus] lahtine, lage väli; lagendik

āgītātō grēgē = (koertest) kihutatud karjana (abl. *modi*)

cērvūs, ī m. hirv

fūgīentēs . . . cērvōs = põgenevatesse hirvedesse

iācūlārī = heita oda

ārtūs, ā, ūm tihe, kokkukurutud, kitsas

lātītō, 1. [lateo] ennast varjama, peitma

frūtīcētūm, ī n. [frutex] põõsastik

ēxcipiō, cēpī, cēptūm, 3. [ex, capio] välja võtma; kätte saama, kinni

püüdma, tabama

āpēr, āprī m. metssiga

57.

āppēndix, icis f. [ad, pendeo] lisand, lisa

prōvērbīūm, ī n. [pro, verbum] vanasõna

I.

2. *schōlā, ae f.* (kr. s.) kool

3. *fās n.* (indecl.; tarvit. ainult nom. ja acc. sing.)

loomulik õigus, jumalaseadus; lubatu, võimalik

dōcēō, cūi, ctūm, 2. õpetama

4. mūltūm (sing.) = (üht asja) palju (seega põhjalikult)

nōn mūltā (plur.) = mitte paljusid asju (ja seega pealiskaudselt)

5. sūpērflūūs, ā, ūm [superfluo — üle voolama] ülevoolav; liigne

11. āspērā, ōrūm n. [asper — kare, karm] karmused, raskused

12. augūstūs, ā, ūm [augeo] pühalik, kõrge, ülev

13. dīmīdiūs, ā, ūm [medius] pool; subst. dīmīdiūm, ī n. pool

15. suāvītēr [suavis — meeldiv, armas, sulnis] meeldivalt, armsalt, sulnilt

21. fābēr, brī m. meister, sepp

22. stūltūm = rumalaks

7. trāhūnt = kisuvad kaasa

8. ūsūs = praktika, kogemus

māgīstēr, trī m. [magis] ülem; õpetaja

9. cōnsuētūdō, dīnis f. [consuesco] harjumus
quāsī [quam, si] just kui, nagu

10. rēpētītīō, ōnīs f. [repeto] kordamine

mātēr, trīs f. (gen. plur. -ūm) ema

II.

īn mōdō — s. o. teoviisis

16. prūdētēr [prudens] ettenägelikult, arukalt

17. fēstīnō, 1. ruttama
lēntē [lentus — aeglane] aeglaselt

18. sēvērūs, ā, ūm vali, karm, range

20. cōrōnō, 1. [corona] pärjaga kaunistama, pärgama

III.

23. hōnēstē [honestus] austusväärselt, ausasti
fēlicītēr [felix] õnnelikult

24. dilābör, lāpsūs sūm, 3.
[dis-, labor] laiali libi-
sema; laiali valguma
25. sēmētēm fēcērīs
(fut. II) = külvad
mētō, (mēssūi), mēssūm,
3. niitma, (vilja) lōi-
kama

27. vāriātiō, ōnīs f. [vrd.
varius — mitmekesine,
mitmesugune] mitme-
kesisus; vaheldus
28. pērpētūō [perpetuus]
alaliselt, pidevalt
29. pōst nūbilā = pärast
pilvitust

IV.

32. quāntī... tāntī kui
kallilt, kui kõrgelt, kui-
vōrd... nii kallilt, nii
kõrgelt, niivōrd (gen.
pretii—vt. gramm. § 75
[72])
fāciō — fiō = hindan —
olen hinnatav
34. āmēns, ēntīs [ab,
mens] meeletu
36. āsinūs, ī m. eesel
strātūm, ī n. [sterno —

- laotama] laotus; ase
strātūm caedit = lööb sa-
dulat (s. o. valab oma
viha sellele, kes ei saa
vastu hakata)
37. ignōscō, gnōvī, gnō-
tūm, 3. [in-, (g)nosco]
andeks andma, andes-
tama
40. Plātō(n), ōnīs m. (kr.
s.) (kuulus kreeka filo-
soof)

V.

41. vōlō, 1. lendama
scrīptūm, ī n. [scribo] kir-
jutatu, kirjutis, kirjatōō
42. rūbēscō, būi, —, 3.
[vrd. ruber — punane]
punaseks minema, pu-
nastama
ērūbēscō, būi, —, 3. [ex,
rubesco] punastama

43. grānūm, ī n. tera
sāl, sālīs m. sool
sālīs = soola; teravmeel-
suse
44. ōdiōsūs, ā, ūm [odi-
um] vihatud, põlatud;
vihata, põlatav
46. cālūmniōr, 1. laimama

haerēt = jääb külge

47. mūltā = palju

paucā = vähe

48. philōsōphūs, ā, ūm
(kr. s.) mõtteteaduslik,
filosoofiline; subst. mõt-
teteadlane, filosoof

49. sāpiēns, ģntīs (abl.
sing. adi. -ī, subst. -ģ)
[sapio] tark

50. simplicitās, ātis f.
[simplex — ūhekordne,
lihtne] lihtsus; lihtsa-
meelsus

VI.

53. ālēā, ae f. tāring; =
liisk

55. prūdēns, ģntīs ettenā-
gelik, arukas

56. cōncōrdiā, ae f. [con-
cors — üksmeelne; vrd.
com-, cor] üksmeel

dīscōrdiā, ae f. [discors —
lahkmeelne; vrd. dis-,
cor] lahkmeel

57. sērūs, ā, ūm hiline
vēhāt = toob

58. mōrī = et sa sured

VII.

63. ūnguīs, īs m. küüs,
küünis

ģx ūnguģ = küünise järgi;
tōō, teo järgi (tuntakse)

lēōnģm = lõvi; meistrit,
inimest

65. nģ = ärgu

sūtōr, ōrīs m. kingsepp
crģpidā, ae f. sandaal; =
king

nģ... sģprā crģpidām =
ärgu (püüdku) üle kin-
ga, kingast kõrgemale
(vrd. „kingsepp jäägu
oma liistude juurde”)

66. mģdicūs, ī m. arst

68. ūlrā [vrd. ulterior]
sinnapoole, sealpool;
kauemini, üle selle;
(praep. c. acc.) sinna-
poole, sealpool; üle

ūlrā pōssģ = üle võimete

ōbligō, 1. [ob, ligo] sidu-
ma; kohustama

ōbligātūr — s. o. tegema

69. ģn māgnīs = suuris
asjus

ģt = ka

VIII.

71. gaudēō, gāvīsūs sūm,
2. rōōmutsema, rōō-
mustama

74. hūmānūs, ā, ūm inim-
lik

76. dētēriōrā sēquōr — s.
o. iseloomu nõrkuse
tõttu

77. prōbitās, ātis f. [pro-
bus] ausus

ālgēō, ālsī, —, 2. külme-
tama

ālgēt — sest ta on jäetud
üksi

78. pälliūm, ī n. mantel

80. nōscē = õpi tundma,
tunne

IX.

81. sīnē ... stūdiō = ilma
... poolehoiuta (s. o.
erapooletult, õigesti)

84. rēgūlā, ae f. [rego]
reegel

ēxcēptiō, ōnis f. [excipio]
erand, kitsendus

86. fiāt = sündigu
pērēō, īī, itūm, irē [per,
eo] kaduma minema;
hävima, hukkuma

pērēāt = (kas või) huk-
kugu

87. nōn fit = ei sünni

88. audiātūr = kuulatagu
ära

āltērā pārs = teine pool,
vastaspool

89. cōnditiō, ōnis f. olu-
kord; tingimus

90. nōlēns = tahtmata
vōlēns = tahes

X.

91. vidēānt cōnsulēs ...
— vt. consultum: 34,3

94. dīvidē = jaota, killus-
ta (s. o. tekita valitse-
tavate vahel omavahe-
lisi vastuolusid)

impērā = valitse

98. dēcōrūs, ā, ūm sünnis;

kaunis, kena

99. cūm hōc = sellega
(= kilbiga, s. o. võit-
jana)

īn hōc = selle (= kilbi)
peal (s. o. sõjas lange-
nuna)

100. vae hāda!

XI.

(Heksameeter.)

101. *ägās* = tee (coniunctivus imperatiivses tähenduses — vt. gramm. § 113, märk. 2 [110, 5, märk.])
- rēspīciō, spēxi, spēctūm*, 3. [re-, specio] tagasi vaatama; silmas pidama, arvestama
102. *audēns, ēntis* [audio] julge
- dēcōrō*, 1. [decus] kaunistama, ilustama, eh-tima
103. *gūttā*, ae f. tilk, piisk
104. *pārtūrīō*, 4. [pario] sünnitamisel olema, sünnitama
- rīdicūlūs, ā, ūm* [rideo] naljakas, naeruväärne
- mūs, mūrīs* m. (gen. plur. -*ūm*, harva -*ūm*) hiir
105. *Scyllā*, ae f. (kr. s.) Skylla (kalju Itaalia lõunarannikul Sitsiilia väinas)
- Chārybdīs, is* f. (kr. s.) Charybdis (hädaohtlik veekeeris Itaalia lõunarannikul Sitsiilia väinas)
- Chārybdīn* — acc.
106. *nē cēdē* = noli cedere
108. *quīā* sest et, sellepärast et, sest
109. *fāciānt* = tehku
110. *sīt* = olgu

*

(Eleegiline distihhon.)

111. *mēmōr, ōrīs* (abl. sing. -*i*, gen. plur. -*ūm*) mäletav
- ābībīt inērs* (eitavas lauses) = ei lähe asjata kaduma
112. *sōlītō* = tavalisest (abl. comparationis)
- īnīmīcītīā*, ae f.; taval. plur. *īnīmīcītīae, ārūm* f. [inimicus] vaen
113. *taurūs, ī* m. härg
- ārātōr, ōrīs* m. [aro] kündja
- ēnūmērō*, 1. [ex, numero] üles lugema, loendama

pāstōr, ōrīs m. [pasco]
 karjane
 ōvis, īs f. lammas

*

īndēx, īcīs c. [indico]
 avaldaja; (sala)kae-
 baja, reetja; sisunāita-
 ja, register, indeks
 pāgīnā, ae f. leht, lehekūlg

INDEX

A

- A. 6,4
 a, ab 1,2
 abdo 11,3
 abduco 32,115
 abeo 33,10
 abhorreo 40,18
 abrumpo 54,7
 abs 1,2
 abstineo 16,3
 absum 1,3
 absumo 32,111
 abutor 34,1
 ac 1,3
 accēptus 3,5
 accido 13,1
 accingo 30,65
 accipio 13,7
 accipiter 31,5
 accurro 16,2
 acer 34,3
 acerbus 34,3
 acies 16,3
 aconitum 28,55
 acriter 20,1
 ad 1,3; (4,2)
 a.d. 6,4
 adduco 3,1
 adeo 29,55
 adeo 29,80; (35,5)
 [adhaereo 29,5]
 adhaeresco 29,5
 adhibeo 23,1
 adhuc 28,40
 adicio 54,5
 adimo 30,85
 aditus 23,7
 administer 25,2
 admiror 36,7
 admitto 16,2
 admodum 25,1
 admoveo 28,50
 [adolesco 45,30]
- adoperio 30,40
 adiorior 12,5
 adoro 29,5
 adulescens 23,4
 adulescentulus 39,13
 adultus 45,30
 [advenio 7,3]
 adventus 7,3
 adverto 18,1
 aedificium 5,2
 [aedifico 5,2]
 (aedilis 44,28)
 Aedui 3,5
 Aeduus 3,5
 aeger 46,31
 aegre 12,2
 Aemilius 17,2; 32,41
 Aeneas 54,4
 aëneus, aënus 28,35
 [Aeoles 47,4]
 Aeolius 47,4
 aequalis 53,2
 aequo 19,1
 aequor 29,5
 aequoreus 31,30
 aequum 29,10
 aequus 29,10
 aër 28,30
 aes 23,2
 aestas 54,3
 aestimatio 26,1
 aestimo 6,3
 aestuo 30,10
 aestuosus 55,2
 aestus 28,25
 aetas 28,1
 aeternus 28,15
 aether 29,15
 aevum 28,40
 affero 43,25
 afficio 21,4
 afflicto 46,31
 affor 29,35
- [Africa 49,2]
 Africus 49,2
 ager 4,3
 aggredior 11,3
 aggrego 45,30
 agito 52,3
 agmen 14,2
 agna 31,1
 agnosco 40,17
 [agnus 31,1]
 ago 4,1
 agrestis 47,3
 Ahala 34,3
 aio 29,75
 [ala 31,5]
 Albius 32,50
 alea 57,53
 ales 31,5
 algeo 57,77
 alienus 14,2
 alimentum 28,45
 aliquando 38,10
 aliqui, aliquis 23,1
 aliquo 40,17
 aliquot 40,18
 aliter 30,65
 alius 1,1
 Allobroges 6,2
 almus 54,2
 alo 45,30
 altaria 42,24
 alte 30,65
 alter 6,2
 altitudo 8,1
 altum 52,1
 altus 6,1
 alveus 29,30
 amans 30,10
 amarus 33,8
 ambactus 24,2
 Ambarri 10,4
 ambo 29,15
 amens 57,34

amentia 37,8
amicitia 3,1
amictus 30,50
amicus 3,4
amitto 22,3
amnis 29,30
amo 29,10
amor 28,40
(Amor 56,2)
ample 14,5
amplector 30,85
amplius 14,5
amplus 14,5
an 30,75
anceps 20,1
Ancus 54,4
angustiae 9,1
angustus 2,5
anhelitus 30,15
anima 29,50; (50,3)
animadverto 41,20;
(45,30)
animal 26,4
animo 25,4
animosus 52,6
animus 1,3
annus 3,2
ante 3,4
antenna, antenna 49,2
antiquus 28,25
antrum 28,30
Aonii 29,1
aper 56,4
aperio 19,6
aperte 34,3
apertum 56,4
apertus 19,6
Apollo 52,5
appareo 52,6
appello 1,1
appendix 57
apricus 53,1
Aprilis 6,4
apto 30,105
aptus 30,105
apud 2,1
aqua 29,1
aquila 42,24
aquilo 29,15
Aquitani 1,1
ara 29,60

Arar 11,1
arator 57,113
[arbiter 2,5]
arbitrium 54,6
arbitror 2,5
arbor 28,15
arboreus 30,70
arbutus 28,15
[arbutus 28,15]
arceo 29,30
arcus 52,5
ardeo 30,5
arduus 29,1
argenteus 28,25
[argentum 28,25]
Arion 31,1
Arionius 31,10
arista 28,20
arma 4,3
armatus 42,24
armentum 55,2
armo 31,15
[aro 28,20]
ars 29,50
artus 56,4
arvum 29,1
ascendo 15,2
ascensus 15,1
ascisco 5,4
asinus 57,36
aspectus 40,17
[asper 57,11]
aspera 57,11
aspergo 30,70
[aspicio 40,17]
aspiro 27,1
assequor 39,15
asservo 41,19
assido 40,16
assum 32,41
Astraea 28,60
astringo 28,30
astrum 29,1
at 30,100; (42,22)
ater 30,70
Atlanticus 55,4
atque 1,3; (22,5)
atrox 36,7
attendo 41,20
attollo 30,90
auctor 44,27

auctoritas 3,1; (34,3)
audacia 34,1
audacter 14,3
audax 30,40
audens 57,102
audeo 23,1
audio 29,25
aufero 32,95
Aulidus 47,3
augurium 29,80
augustus 57,12
aula 52,2
Aulus 6,4
aura 28,15
Aurelium (forum) 42,24
aureus 28,1
auris 30,20
aurora 30,25
aurum 28,25
[Ausones 31,10]
Ausonius 31,10
auspiciu 46,33
aut 1,4
autem 2,5
autumnus 28,25
auxilium 10,2
avarus 32,50
aversus 20,2
averto 17,1
avidus 31,1
[avis 46,33]
avus 11,7

B

Babylon 30,45
Babylonius 30,45
bacchor 43,26
[Bacchus 43,26]
barba 29,25
Bassus 32,45
beatus 50,1
Belgae 1,1
Bellerophon,
phontes 56,3
bellum 1
bene 28,40
beneficium 9,3
[bestia 30,50]
bibō 46,31
Bibracte 17,1

Bellero-

- biduum 17,1
 biennium 3,2
 bipartito, bipertito 19,7
 bis 31,25
 blanditiae 30,15
 blandus 48,4
 Boii 5,4
 bonitas 22,4
 bonum 26,1
 bonus 6,3
 bos 30,40
 bracchium, brachium 19,4
 brevis 29,95
 Britannia 23,11
 bruma 54,3
 bucina 29,20
 bustum 30,30
 buxus 30,80
- C
- C. 1
 cacumen 29,5
 cado 13,1
 caecus 29,75
 caedes 23,5; (53,4)
 caedo 7,4
 caelestes 28,60
 caelestis 28,60
 caelum 29,15
 caeruleus 29,20
 Caesar 1
 Calabria 55,2
 Calais 50,4
 calamitas 11,6
 Calendae 6,4
 Calenus 55,3
 Cales 55,3
 callidus 30,35
 calumnior 57,46
 campus 29,1
 candeo 28,30
 candidus 32,130
 caneo 28,20
 canis 31,5
 canities 32,93
 cano 29,25
 canto 31,25
 cantus 48,1
 [canus 28,20]
 capio 3,3
- Capitolium 47,2
 captivus 16,1
 capto 30,15
 caput 29,60
 carcer 41,19
 cardo 30,35
 careo 40,17
 carina 28,45
 carmen 27,1
 Carnutes 23,10
 carpo 51,2
 carrus 3,1
 carus 30,85
 Cassianus 12,2
 Cassius 7,4
 castellum 8,2
 Casticus 3,4
 castra 11,2
 casus 11,6
 Catamantaloëdes 3,4
 caterva 53,4
 Catilina 34
 catus 56,4
 causa 1,4
 caute 53,3
 cautus 28,45
 caveo 49,4
 cavo 33,13
 cavus 29,20
 -ce (hisce) 46,33
 cedo 1,4
 celer 49,2
 celsus 52,3
 Celtae 1,1
 [censeo 33,18]
 census 33,18
 Cephisius 29,55
 Cephisus 29,55
 Cerealis 28,35
 [Ceres 28,35]
 cerno 23,5
 certe 45,29
 certus 7,3
 cerva 31,5
 cervix 50,1
 cervus 56,4
 ceterus 29,5
 ceu 28,45
 Charybdis 57,105
 Chloë 50,2
 chorda 31,25
- chorus 54,2
 cibaria 5,3
 cibarius 5,3
 cibus 28,15
 Cicero 34
 cichoreum, cichorium 55,4
 cingo 28,5
 circiter 14,5
 circuitus 15,1
 circum 24,2
 circumcludo 36,7
 [circu(m)eo 15,1]
 circumsono 32,111
 circumsto 41,21
 circumvenio 19,6
 citerior 18,3
 cithara 31,30
 cito 4,3
 citra 11,2
 civis 34,3
 civitas 2,1
 clamo 30,85
 clarus 30,80
 claudio 17,3
 clemens 35,4
 cliens 4,2
 coctilis 30,1
 coëmo 3,1
 coëo 30,5
 coepi 14,3
 coeptum 27,1
 coeptus 27,1
 coërceo 29,30
 coetus 36,6
 cogito 36,8
 cognitus 22,5
 cognosco 15,1
 cogo 4,1
 cohortor 19,1
 colligo 19,3
 colligo 33,14
 collis 16,3
 colloco 18,3
 colo 1,1
 colonia 36,8
 color 30,70
 columba 31,5
 com- (con-, co-) 1,3
 coma 30,85
 comburo 5,3
 comes 30,95

comitia 38,11
 comitium 38,11
 commemoro 13,1
 commendatio 44,28
 [commendo 44,28]
 commentarii 1
 commeo 1,3
 committo 12,7
 commode 19,3
 [commodus 19,3]
 commoveo 12,2
 comunico 23,7
 communio 8,2
 communis 28,45
 commuto 17,3
 comparo 3,1
 compello 48,5
 comperio 16,1
 compesco 30,45
 competitor 38,11
 eompleo 18,3
 complures 8,4
 compono 30,100
 comprehendo 25,5
 comprimo 38,11
 conatum 3,6
 conatus 8,4
 concedo 7,4
 concha 29,20
 concido 11,3
 concilio 3,7
 concipio 29,25
 concito 38,11
 concordia 57,56
 [concors 57,56]
 concupisco 43,25
 concurro 23,4
 concursus 8,4
 concutio 28,55
 condemno 35,4
 condicio 22,5
 [condico 22,5]
 conditio 57,89
 condo 28,50
 conduco 4,2
 confero 18,3
 confertus 18,5
 confestim 35,4
 conficio 3,2; (43,26)
 confido 17,3
 confirmo 3,1
 conflagro 44,29
 conflo 42,23
 congrego 46,32
 conicio 20,3
 coniunctim 26,2
 coniungo 38,11
 coniunx 28,55
 coniurati 38,12
 coniuratio 2,1
 coniuratus 38,12
 coniuro 38,12
 conor 3,5
 conquiro 21,4
 consanguineus 10,4
 conscendo 31,10
 conscientia 40,17
 conscisco 4,4
 conscius 30,5
 conscribo 18,3; (35,4)
 consecro 23,10
 consensio 46,32
 [consentio 46,32]
 consequor 12,1
 conservo 36,7
 Considius 15,4
 consido 15,1
 consilium 5,4; (34,3)
 consisto 12,7
 consolor 29,45
 consors 29,5
 conspectus 19,1
 conspicio 40,17
 conspikor 19,6
 constituo 3,1
 consto 26,4
 constringo 34,1
 consuesco 13,7
 consuetudo 57,9
 consul 2,1; (38,11; 44,28)
 consularis 35,4
 consulatus 43,27
 consulo 38,13
 consultum 34,3
 consumo 30,55
 contagio 23,7
 contamino 45,29
 contendo 1,4
 contentus 28,15
 conterminus 30,35
 contexo 25,4
 contiguus 30,1
 [continens 1,3]
 continenter 1,3
 contineo 2,3
 contingo 29,25
 contra 30,25
 contraho 28,25
 controversia 23,5
 contumelia 13,3
 convenio 6,4; (21,2)
 converto 17,3
 convictus 32,45
 convinco 37,8
 [convivo 32,45]
 convoco 34,1
 copia 2,1
 copiosus 17,1
 cor 26,4
 Corinna 32,60
 Cornelius 32,50
 cornix 31,5
 cornu 28,10
 cornum 28,15
 corona 31,20
 corono 57,20
 corpus 19,4
 corrigo 42,22
 corrobora 45,30
 [corrumpo 39,13]
 corruptela 39,13
 [corruptus 48,2]
 cortex 28,30
 Corycides (nymphae)
 29,5
 cotidianus 1,4
 cotidie 35,5
 [cras 54,5]
 Crassus 15,4
 crastinus 54,5
 [credibilis 11,1]
 credo 29,45
 credulus 51,2
 cremo 4,1
 creo 28,15
 crepida 57,65
 crepito 28,55
 crepo 40,18
 cresco 29,20
 crinis 31,20
 crucio 26,3
 [crudelis 35,5]
 crudeliter 35,5

- cruento 30,50
 cruentus 30,75
 cruor 30,65
 cultor 29,15
 cultus 1,3
 culullus 55,3
 cum 1,3
 cum 1,4
 cumulo 39,14
 [cumulus 39,14]
 cunctus 44,27
 cupide 14,2
 cupiditas 2,1
 [cupidus 2,1]
 cupio 33,5
 cur 53,1
 cura 32,115
 curia 46,32
 curo 12,1
 curro 16,2
 [curvus 31,30]
 [cuspis 29,15]
 custodia 36,8
 custodio 35,6
 custos 30,30
 Cyclades 49,5
 Cynthia 31,5
 Cynthus 31,5
 Cynthus 31,5
 Cythera 56,2
 Cytherea 56,2
- D**
- damno 4,1
 damnus 29,65
 Daunus 47,3
 de 1
 dea 29,60
 debeo 28,45
 debilito 51,2
 decedo 23,7
 decem 4,2
 deceo 31,20
 decerno 23,5
 decido 28,15
 decies 32,95
 decipio 32,111
 declinatio 39,15
 [declino 39,15]
 decoro 57,102
- decorus 57,98
 decresco 29,30
 decretum 23,6
 [decuria 17,2]
 decurio 17,2
 [decus 39,13]
 dedecus 39,13
 dedico 55,1
 dediticius 21,4
 deditio 21,1
 deditus 25,1
 [dedo 21,1]
 deduco 27,1
 defendo 10,2
 defetiscor 19,5
 deficio 25,5
 defigo 39,16
 defugio 23,7
 dego 55,5
 deicio 8,4
 dein, deinde 19,1
 delecto 39,13
 deleo 45,30
 delibero 7,6
 deligo 3,3
 Delphi 47,4
 Delphicus 47,4
 delphin, delphinus 31,30
 delubrum 29,60
 demigro 41,19
 demitto 30,65
 demonstro 10,5
 denique 16,4
 dens 32,120
 densus 28,30
 depono 13,3
 depopulo 10,4
 deprecator 9,2
 deprecor 31,20
 derelinquo 43,25
 descendo 25,5
 desiderium 48,1
 desidero 38,10
 designo 34,2; (38,11)
 desilio 31,25
 desino 40,18
 desisto 8,4
 desolo 29,35
 despicio 12,5
 destringo 19,2
 desum 33,3
- deterior 28,25
 detestor 44,27
 detracto, detracto 32,120
 detrimentum 35,4
 Deucalion 29
 deus 11,6
 devoveo 39,16
 dexter 42,24
 dext(e)ra 42,24
 Diana 54,7
 dīco 23,2
 dīco 4,2
 dictio 4,2
 dictum 29,75
 diduco 50,5
 dies 4,2
 differo 1,2
 difficilis 6,1
 difficultas 39,14
 diffido 29,85
 diffugio 54,1
 digitus 31,20
 dignitas 23,9
 dignus 30,55
 dilabor 57,24
 diligens 41,19
 diligenter 23,11
 diligentia 36,7
 diligo 26,4
 dimidium 57,13
 dimidius 57,13
 dimitto 37,10
 direptio 40,18
 dirigo 28,10
 [diripio 40,18]
 diruo 47,1
 dis- (dif-, di-) 1,2
 discedo 13,7
 discerno 46,32
 discessus 36,7
 disciplina 23,4
 [discipulus 23,4]
 disco 12,6
 discordia 57,56
 [discors 57,56]
 describo 37,9
 discus 53,3
 disicio 19,2
 dispono 8,2
 dissimulo 45,30
 dissolvo 35,4

disto 32,1
distribuo 37,9
diu 19,4; (34,1)
divello 30,55
diversus 30,20
dives 2,1
Diviciacus 3,5
Divico 12,2
divido 1,1
divinus 23,4
[divus 23,4]
do 3,5
doceo 57,3
doctus 50,3
documentum 29,100
doleo 29,45
dolor 43,25
dolus 12,6
domesticus 39,13
domi 5,3
dominus 23,2
domus 5,3
donec 33,19
dono 55,5
[donum 55,5]
dos 26,1
druidae, druides 23,3
dubitatio 13,1
dubito 30,75
dubium 3,6
dubius 3,6
duco 2,1
dudum 38,12
dulcis 32,45
dum 7,6
Dumnorix 3,5
duo 6,1
duodecim 5,2
duritia, durities 29,85
duro 49,2
durus 28,15
dux 12,2

E

e 4,1
ebur 30,90
ecce 30,40
ecquid 41,20
ecquis 41,20
edax 47,1
[ēdo 47,1]

ēdo 32,5
educō 37,9
effemino 1,3
effero 5,3
effodio 28,50
effrenatus 34,1
effugio 38,11
effundo 54,3
ego 29,40
egredior 21,4
egregius 22,5
eiaculor 30,70
eicio 42,23
elabor 39,16
eloquium, (eloquentia),
32,17
eludo 34,1
emendo 32,60
emico 30,65
emitto 19,4
emo 3,1
emorior 41,20
enim 35,4
ensis 28,10
enunero 57,113
enuntio 4,1
eo 2,1
eo 19,5
eodem 4,2
Epimethis 29,75
eques 14,3
equitatus 14,1
equito 53,2
equus 16,2
ergo 32,115
erigo 30,90
eripio 4,2
erro 30,30
erubesco 57,42
erumpo 36,6
et 1,2
etenim 36,6
etiam 11,7
Etruria 35,5
etsi 42,22
Euxinum (mare) 32,95
evello 19,3
everto 40,18
evocator 44,27
[evoco 44,27]
ex 4,1

exanimō 25,4
exaudio 30,90
excedo 30,30
excello 23,9
exceptio 57,84
excido 39,16
excipio 56,4
excludo 37,10
excrucio 26,3
excutum 50,5
exemplum 8,3
exeo 2,1
exequiae 32,120
exerceo 43,25
exercitus 3,7
exhaurio 38,12
exhorresco 30,80
exigo 28,30
exiguus 30,80
existimo 6,3
exitium 28,55
expallesco 30,50
expedio 53,3
expeditus 6,2
experior 29,100
explorator 11,2
[exploro 11,2]
exsequiae 32,120
exsequor 4,3
exsicco 55,3
exsilium 38,13
existō 39,14
exspecto 16,3
exstinguo 30,95
exsto 29,20
exsul 43,27
exsulto 28,45
[exter(us) 39,13]
extinguo 30,95
extorqueo 39,16
extra 39,13
exuro 5,4

F

faber 57,21
facies 29,100
facile 2,3
facilis 6,2
facinus 23,5
facio 2,1; (57,32)

factum 31,35
factus 31,35
facultas 7,5
facundia 54,6
falcarius 37,8
fallax 29,75
fallo 30,30
falsus 40,18
falx 55,3
fama 32,120
fames 22,3
familia 4,2
fas 57,3
fasti 31
fastigium 29,60
fateor 30,20
fatidicus 29,5
fatum 29,45
fauces 35,5
[faveo 32,130]
favor 32,130
fax 39,13
febris 46,31
feliciter 57,23
felix 33,19
femina 29,35
femineus 29,100
fera 30,50
ferax 29,1
fere 1,4
ferio 32,50
fero 1,2
ferrum 19,3
ferus 30,50
fervens 30,65
ferveo, fervo 30,65
fervor 28,30
festino 57,17
fetus 28,15
fides 3,8
fides 48,4
fido 17,3
fiducia 29,40
figo 19,3
filia 3,5
fillius 3,4
filum 33,15
findo 30,10
finis 1,4
finitimi 5,4
finitimus 5,4

fio 7,3; (57,32)
firmo 3,1
firmus 3,8
fistula 30,65
Flaccus 35,4; 47
flagitium 39,13
flagro 44,29
flamma 25,4
flammo 46,32
flavus 28,20
flebilis 31,25
flecto 19,3
fleo 21,2
fletus 30,85
flo 29,25
flos 28,20
fluctus 28,45
flumen 1,2
fluo 6,2
fodio 28,50
foedus 46,33
fons 30,35
for 29,35
foramen 30,65
foris 30,30
forma 27,1
formo 29,50
forsitan 31,15
fortasse 46,31
forte 30,45
fortis 1,3
fortiter 49,1
fortitudo 2,5
fortuna 32,5
Fortuna 55,3
forum 32,17; (42,24)
fossa 8,1
foveo 32,41
fragum 28,15
frango 19,2
frater 3,5
fraternus 31,10
fraus 28,40
frenum 53,2
[frequens 40,16]
frequentia 40,16
frigus 43,26
frons 29,35
frons 46,32
fructus 26,2
fruges 22,3

frumentarius 17,1
frumentum 3,1
fruor 43,26
frustra 48,3
frutex 28,30
fruticetum 56,4
(frux) 22,3
fuga 10,5
fugio 21,3
fugitivus 17,2
[fulgeo 52,3]
fulgur 52,3
Fulvius 35,4
fulvus 28,25
fundo 29,50
funestus 42,24
funis 49,2
funus 26,4
[fur 25,5]
furiosus 43,25
[furo 34,1]
furor 34,1
furtim 32,20
furtum 25,5
[fusus 49,5]

G

Gabinus 6,4
Gaius 1; 32,50; 34,3;
35,4; 36,7
galea 28,10
Galli 1,1
Gallia 1,1
Gallicus 1
Gallus 1,1; 32,50
Garunna 1,2
gaudeo 57,71
gaudium 33,4
gelidus 29,60
gemi 30,105
geminus 30,105
gemo 28,35
Genava 5,3
gener 28,55
gens 28,10
genus 23,1
Germani 1,3
[Germania 1,3]
Germanus 1,3
gero 1,3

gestio 30,75
gesto 53,3
gigno 32,5
glacies 28,30
gladiator 45,29
gladius 19,2
glans 28,15
gloria 2,5
Gracchus 34,3; 35,4
gradior 11,3
gradus 29,60
gramen 54,1
grandis 32,41
granum 57,43
grates 32,130
gratia 9,3
Gratia 54,2
gratus 25,5
gravesco 46,31
gravidus 28,20
gravis 23,7
graviter 13,1
gravo 30,90
grex 48,5
gubernator 31,15
[guberno 31,15]
gutta 57,103

H

habeo 1,4
habito 30,60
Hadria 50,6
Haedui 3,5
Haeduus 3,5
haereo 28,15
haurio 38,12
haustus 30,60
hebesco 35,4
Hebrus 56,2
Helicon 32,20
Helvetii 1,4
Helvetius 1,4
herba 30,25
[Hercules 40,17]
hereditas 23,5
heres 32,5
heroicus, herous 32,45
[heros 32,45]
heu 30,95

hic 1,2
hic 29,5
hiems 28,25
hinc 30,15
Hippolytus 54,7
Hister 32,115
[hodie 54,5]
hodiernus 54,5
homo 4,3
honeste 57,23
honesto 45,29
honestus 41,21
honor, honos 23,1
hora 20,2
Horatius 47; (32,45)
horreo 40,18
horresco 30,80
horribilis 38,11
horridus 28,35
hortor 19,1
hospes 28,55
Hostilius 54,4
hostis 10,4
huc 23,10
humanitas 1,3
humanus 57,74
humerus 29,20
humj 28,45
humidus 29,95
humilis 47,3
humus 28,45; (30,65)

I

iaceo 28,60
iacio 8,4
iacto 19,4; (34,1)
iactus 29,100
iaculor 30,70
iaculum 53,3
iam 5,2
iambus 32,45
ianua 50,5
Ianuarius 39,15
ibi 12,3
ico 31,25
ictus 19,3
idem 3,5
Idus 7,6
igitur 32,125
ignis 4,1

ignominia 39,14
ignoro 21,4
ignosco 57,37
ignotus 28,45
ilex 28,20
ilia 30,65
ilia 50,2
ille 3,6
illecebra 39,13
illic 33,16
illinc 30,15
illo, illuc 23,11
illustris 26,3
illustro 36,6
imago 48,4
immanis 25,4
immanitas 39,14
immineo 28,55
immitto 44,27
immo 34,2
immolo 25,2
immortalis 11,6
immunis 28,10
impedimentum 18,3
impedio 19,3
impeditus 11,3
impello 31,30
impendeo 6,1
imperator 35,5
imperiosus 49,2
imperitus 45,30
imperium 2,2
impero 7,2
impetro 9,2
impetus 16,3
impius 23,7
impleo 31,10
importo 1,3
importunus 42,23
impotens 47,1
improbis 35,5
improvisus 12,5
[improvisus 12,5]
impune 55,4
impunitus 40,18
in 1,1; (34)
in- (im-) 7,5
inaequalis 28,25
inanis 29,35
inaratus 28,20
incendium 34,3

incendo 5,2
 incertus 30,75
 incido 24,1
 incito 4,3
 includo 35,4
 incolo 1,1
 incommodum 12,4
 [incommodus 12,4]
 incorruptus 48,2
 incredibilis 11,1
 increpo 40,18
 incumbo 30,105
 inde 23,11
 index 57,113
 India 55,2
 Indicus 55,2
 indicium 4,1
 [indico 4,1]
 indignus 30,80
 induco 2,1
 induo 31,25
 in eo 40,18
 iners 54,3
 inertia 35,4
 infelix 30,95
 infernus 54,7
 infero 11,6
 [inferus 54,7]
 infestus 38,11
 infortior 36,7
 inflammo 46,32
 inflecto 19,3
 inflo 29,25
 influo 8,1
 informis 52,4
 infundo 29,50
 ingenium 28,35
 ingens 52,3
 ingratus 30,20
 ingravesco 46,31
 inimicitia 57,112
 inimicus 7,5
 iniquus 32,120
 initio 39,16
 [initium 39,16]
 iniuria 7,5
 innascor 29,20
 innocens 25,5
 innocuus 29,15
 innumerabilis 47,1
 inopia 21,1
 inopinans 11,3
 inquam 30,50
 inquirō 28,60
 inscribo 46,32
 insequor 14,2
 insidiae 12,6
 insidior 38,11
 insigne 16,2
 insignis 11,6
 inspiro 29,20
 instar 30,80
 instituo 13,7
 institutum 1,2
 insto 19,6
 instruo 16,3
 insum 33,16
 intactus 28,10
 integer 49,3
 integro 19,6
 intellego, intelligo 12,2
 intendo 45,30
 inter 1,2
 intercedo 7,6
 intercludo 17,3
 interdico 23,6
 interdiu 8,4
 interea 8,1
 intereo 54,3
 interficio 11,5
 interfusus 49,5
 interim 18,2
 [interior 35,5]
 interitus 37,9
 intermitto 20,5
 internecio 12,7
 interpretor 23,4
 interrogo 38,13
 intersum 14,5
 intervallum 16,5-
 intestinus 35,5
 intra 35,5
 [intus 35,5]
 inuro 39,13
 inutilis 32,20
 invenio 30,45
 invicem 30,15
 invidendus 52,2
 invideo 30,100
 invidia 42,22
 invidus 30,15
 invito 42,24
 invitus 8,2
 ipse 1,1
 ira 29,15
 iracundus 50,6
 iratus 32,60
 irretio 39,13
 irritamentum 28,50
 [irritato 28,50]
 irroro 29,55
 irrumpo 28,40
 is 1,3
 iste 34,1
 Ister 32,115
 ita 11,1
 Italia 35,5
 Italus 47,4
 itaque 9,4
 item 3,5
 iter 3,1
 iterum 49,3
 iubeo 5,3
 iucundus 39,15
 iudex 28,5
 iudicium 4,2
 iudico 11,1
 iugum 7,4
 Iulius 1
 iumentum 3,1
 iungo 8,4
 Iuppiter 28,15
 Iura 6,1
 iuro 3,8
 ius 3,8
 ius iurandum 3,8
 iussu 34,2
 iussum 29,70
 iustitia 48,2
 iustus 26,4
 iuvenalis 32,55
 iuvenus 28,35
 iuvenis 30,1
 iuvo 20,6

K

Kalendae 6,4

L

L. 6,4
 labefacto 34,3
 Labienus 15,2

- lābor 30,45
 lābor 29,100
 lac 28,20
 lacertus 30,80
 lacesso 14,3
 lacrima 29,35
 lacrimosus 53,4
 lacus 8,1
 Laeca 37,8
 laedo 29,75
 laetitia 43,26
 [laetus 43,26]
 laevus 32,95
 lanio 30,50
 lapis 29,80
 largitio 9,3
 latebra 29,75
 lateo 30,30
 Latinus 1
 latito 56,4
 latitudo 2,5
 Latobrigi 5,4
 Latous 55,5
 latro 46,33
 latrocinium 25,5
 lātus 29,1
 lātus 19,6
 laudo 33,3
 laurus 47,4
 laus 42,23
 lavo 56,1
 lea 30,45
 leaena 30,40
 lector 32,130
 lectulus 37,9
 [lectus 37,9]
 legatio 3,3
 legatus 7,3
 legio 7,2
 lēgo 3,3
 [lēgo 3,3]
 Lemannus 8,1
 lenis 38,12
 lenitas 11,1
 lente 57,17
 [lentus 57,17]
 leo 30,60
 Lepidus 39,15; 41,19
 lepus 31,5
 Lethaeus 54,7
 Lethe 54,7
 letum 30,95
 Leuconoë 51,1
 levis 48,5
 levo 32,111
 lex 1,2
 libens 50,6
 līber 1
 līber 40,18
 liberi 26,3
 libero 37,9
 libertas 22,5
 [libet 39,13]
 libido 39,13
 Libitina 47,2
 libo 29,55
 licet 7,3
 Licinius 52,1
 ligo 19,3
 limes 28,45
 limus 29,35
 Lingones 20,5
 lingua 1,1
 linter 11,1
 linteum 49,3
 linteus 49,3
 Lipara 56,2
 Liparaeus 56,2
 [liqueo 28,5]
 liquidus 28,5
 liquo 51,2
 liquor 29,55
 Liris 55,2
 • lis 31,5
 littera, litterae .20,6
 litus 28,5
 lividus 53,3
 livor 32,120
 loco 18,3
 locus 2,3
 longe 1,3
 longitudo 2,5
 longus 28,35
 loquax 31,5
 loquor 21,2
 Lucius 6,4; 7,4; 15,4;
 17,2; 34; 35,4
 luctus 30,105
 ludibrium 49,4
 ludo 34,1
 ludus 56,1
 [lugeo 48,1]
 lugubris 48,1
 lumen 28,45
 luna 30,45
 lupatus 53,2
 lupus 31,1
 luridus 28,55
 lusor 32,1
 lux 16,1
 Lycia 53,4
 Lycius 53,4
 Lydia 50,2
 lyra 31,20
 lyricus 31,10

M

- M. 2,1
 M' 41,19
 Macer 32,41
 [machina 34,2]
 machinor 34,2
 macto 44,27
 madefacio, midefio 30,70
 madeo 28,60
 madidus 29,25
 Maelius 34,3
 Maconides 32,20
 magis 3,5
 magister 57,8
 magistratus 4,3
 magnificus 26,4
 magnitudo 23,2
 magnopere, magno
 opere 12,5
 magnus 3,1; (32,55)
 maiores 12,6
 male 52,5
 maleficium 7,3
 malignus 32,125
 malleolus 46,32
 [malleus 46,32]
 malo 40,17
 malum 28,50
 mālus 28,40
 mālus 49,2
 malva 55,4
 mando 11,3
 mane 37,10
 maneo 29,15
 manifestus 29,90
 Manius 41,19

Manlianus 38,10
 Manlius 36,7
 manus 19,4; (38,12)
 Marcellus 41,21
 Marcus 54,4
 Marcus 2,1; 15,4; 34;
 35,4; 37,8; 41,19; 41,21
 mare 29,1
 marinus 53,4
 maritus 28,55
 Marius 35,4
 marmor 29,90
 Maro 32,50
 matara 20,3
 mater 57,10
 maternus 29,75
 matrimonium 3,5
 Matrona 1,2
 mature 44,28
 maturesco 30,110
 maturitas 46,31
 maturo 7,1
 [maturus 7,1]
 medicina 32,115
 medicus 57,66
 [mediocris 34,3]
 mediocritas 52,2
 mediocriter 34,3
 meditor 42,22
 medius 18,2
 meherc(u)le 40,17
 mel 28,20
 Melpomene 47,4
 membrum 25,4
 memini 36,7
 memor 57,111
 memoria 7,4
 memoro 13,1
 mendacium 33,9
 [mendum 32,60]
 mens 29,45
 mensis 5,3
 mentor 28,45
 meo 1,3
 mercator 1,3
 Mercurius 48,5
 mergo 29,65
 merito 13,1
 meritum 13,1
 merx 55,3
 Messala 2,1
 metamorphosis 27
 Metellus 41,19
 metior 17,1
 meto 57,25
 metuo 29,10
 metus 28,1
 meus 27,1
 mico 30,65
 migro 41,19
 miles 7,2
 militaris 15,4
 mille 2,5
 Minerva 56,2
 [minister 25,2]
 minor 28,1
 Minos 54,6
 miror 36,7
 [mirus 36,7]
 misceo 28,55
 miser 30,95
 miserabilis 30,100
 miserandus 29,45
 misericordia 40,16
 [misericors 40,16]
 [miseror 29,45]
 mitesco 54,3
 mitis 29,65
 mitto 7,3
 moderor 48,4
 modo 29,10
 modus 26,3
 moenia 33,20
 moles 42,23
 molior 33,2
 mollesco 29,65
 mollio 29,90
 mollis 28,10
 molo 5,3
 moneo 54,2
 monimentum 30,105
 monitum 29,85
 mons 6,1
 monstro 10,5
 montanus 28,15
 monumentum 30,105
 mora 29,55
 morbus 25,2
 mordeo 32,120
 morior 4,3
 moror 20,5
 mors 4,4
 morsus 30,55
 mortalis 28,5
 mortuus 46,33
 morum 28,15
 morus 30,35
 mos 4,1
 moveo 3,1
 mox 28,20
 mucro 30,105
 mulceo 28,20
 [multa 44,28]
 multiplico 33,14
 multitudo 2,5
 multo 44,28
 multo 6,2
 multum 3,6; 6,2
 multus 3,4
 mundus 27,1
 munio 8,2
 munitio 8,4
 munitus 34,1
 munus 32,5
 murex 29,20
 murmur 30,15
 murus 8,1
 mus 57,104
 Musa 32,20
 muscus 29,60
 muŕo 17,3
 mutuus 50,4

N

 nam 11,4
 Nanneius 7,3
 namque 29,45
 nanciscor 43,25
 narro 30,75
 nascor 26,3
 Naso 27
 natio 25,1
 [natu 32,55]
 natura 2,3
 naufragus 45,30
 nauta 28,45
 navis 8,4
 navita 28,45
 ne 12,5; (43,25)
 ne 4,2
 -ne 34,1
 nec 4,4; (32,5)

necessarius 10,4
 necesse 39,16
 nectar 28,20
 nefarius 36,6
 nefas 28,40
 negligo, negligo 40,18
 nego 8,3
 nemo 20,2
 Neobule 56,2
 [nequam 35,4]
 neque 4,4
 nequeo 29,95
 nequiquam 30,20
 nequitia 35,4
 nescio 31,1
 neu, neve 20,6
 nex 26,3
 niger 48,5
 nihil 5,1
 nihilominus, nihilo
 minus 5,1
 (nihilum) 5,1
 nil 5,1
 nimbus 29,15
 nimis 34,3
 nimium 30,20
 nimius 30,20
 Ninus (os) 30,30
 nisi 16,3
 niteo 49,5
 n̄tor 56,2
 n̄tor 12,6
 niveus 30,35
 nix 54,1
 nobilis 2,1
 nobilitas 2,1
 nocens 28,50
 noceo 29,85
 noctu 8,4
 nocturnus 30,25
 nolo 22,4
 nomen 12,7
 nomino 30,90
 non 3,6; (32,5)
 nondum 6,3
 nonne 39,14
 nonnullus 6,2
 nonnumquam 8,4
 Noreia 5,4
 Noricus 5,4
 nos 29,40

nosco 15,1
 noster 1,1; (14,2)
 nota 39,13
 notitia 30,5
 noto 30,10
 notus 29,55
 novem 31,35
 November 36,7
 noverca 28,55
 novi 15,1
 novies 32,1
 novo 28,20
 novus 9,3
 nox 20,3
 noxia 25,5
 nubes 29,5
 nubilum 29,15
 nubilus 29,15
 [nubo 39,14]
 nudo 29,30
 nudus 19,4
 nullus 7,3
 num 13,3
 numen 25,3
 [numerabilis 47,1]
 numero 33,19
 numerosus 32,45
 numerus 3,1
 numquam 43,25
 nunc 29,40
 nuntio 4,1
 nuntius 20,6
 nuper 6,2
 nuptiae 39,14
 nutus 30,5
 nympa 29,5

O

o 29,35
 ob 4,3
 obaeratus 4,2
 obduro 33,1
 obo 50,6
 obicio 20,3
 obligo 57,68
 obliuo 30,40
 obliviscor 13,3
 oborior 29,35
 obruo 28,35
 obscure 37,8

obscurus 36,6
 obscurus 29,75
 obses 9,4
 obsideo 35,6
 obsisto 38,11
 obsoletus 52,2
 obstipesco 29,70
 obsto 30,15
 obstrepro 47,3
 obstringo 9,3
 obstupesco 29,70
 obtempero 41,20
 obtineo 3,4
 occasus 29,40
 occido 48,3
 occido 7,4
 occulto 21,4
 occupo 3,4
 octo 15,1
 oculus 11,1
 odi 33,5
 odiosus 57,44
 odium 40,16
 Oeta 29,1
 Oetaeus 29,1
 offendo 40,17
 offensus 40,17
 olim 30,10; (52,5)
 oliva 32,95; (55,4)
 olivum 53,2
 olor 31,25
 omen 46,33
 omitto 39,15
 omnino 6,1
 omnis 1,1
 onus 31,30
 [opera 56,2]
 operio 30,40
 operosus 56,2
 opes 28,50
 Opimius 35,4
 opimus 55,1
 opinor 40,17
 oportet 4,1
 oppidum 5,2
 oppono 51,2
 oppositus 51,2
 opprimo 40,16
 oppugno 5,4
 (ops) 28,50
 optimas 36,7

optimates 36,7
opto 19,4
opus 8,2
ora 31,10
oraculum 29,5
oratio 3,8; (34)
orbis 28,5
ordo 32,5
Orgetorix 2,1
oriens 30,1
origo 27,1
orior 12,5
orno 31,25
Ornytus 50,4
oro 29,5
Orpheus 48,4
ortus 29,40
ōs 28,5
ōs 29,70
osculum 29,60
ostendo 8,3
ostento 43,26
otium 28,10
Ovidius 27
ovis 57,113

P

P. 15,4
pabulatio 14,4
[pabulor 14,4]
paciscor 30,60
paco 6,2
pacto 40,17
pactum 30,35; (40,17)
paene 23,1
pagina 57,113
pagus 11,4
Palatium 34,1
palla 31,25
Pallas 31,5
palleo 29,60
pallesco 30,50
pallidus 30,80
pallium 57,78
palus 29,10
par 22,5
paratus 5,2
parco 50,3
parens 29,70

pareo 21,2
paries 30,10
pario 33,16
pariter 29,55
Parnassus, Parnasus
29,5
paro 3,1
parricida 45,29
parricidium 40,17
pars 1,1
particeps 34,2
parturio 57,104
parum 1,3
parvus 8,4; (32,55)
pasco 55,4
passus 2,5
pastor 57,113
patefacio 46,32
pateo 2,5
pater 3,4; (35,4)
patera 55,1
paternus 29,50
[patiens 34,1]
patientia 34,1
patior 6,3
patria 32,1
patrius 28,60
patro 9,2
patruelis 29,40
patruus 56,1
patulus 28,15
paucus 14,2
paulisper 45,30
paululum 37,9
paululus 37,9
paulo 26,4
paulum 26,4
paulus 26,4
pauper 33,18
paveo 29,60
pavidus 29,70
pax 3,1
pectus 30,105
pecunia 26,1
pelagus 29,15
pello 7,4
pendeo 6,1
penitus 44,27
penna 31,25
per 3,8
perago 28,10

percipio 44,27
percutio 30,80
perditus 35,5
perdo 30,50
perduco 8,1
peregrinus 28,5
perennis 47,1
pereo 57,86
perfacilis 2,2
perfero 33,1
perficio 3,6
perfringo 19,2
perfruo 43,26
perfuga 22,2
perfugio 21,3
pergo 38,10
periclitor 38,11
periculum 5,3
perimo 30,55
peritus 15,4
permaturo 30,110
permitto 35,4
permovéo 3,1
perniciés 35,5
perniciosus 34,3
perpauci 6,1
perpetuo 57,28
perpetuus 27,1
perrumpo 8,4
Persae 50,1
persaepe 40,16
persequor 12,4
persevero 12,4
persolvo 11,6
perspicio 41,20
persuadeo 2,1
perterreo 16,4
pertimesco 40,17
pertineo 1,3
pervenio 7,1
pes 8,1
pestis 34,2
petitio 39,15
[petitor 38,11]
peto 3,1; (38,11)
phalanx 18,5
philosophus 57,48
Phocis 29,1
Phoebus 29,25
pictus 49,4
pietas 28,60

pilum 19,2
[pingo 49,4]
pinna 31,25
pinus 28,5
Pirithous 54,7
Pisa 32,95
Pisaeus 32,95
Piso 2,1; 6,4
pius 29,80
placeo 29,55; (41,20)
placidus 28,15
placo 25,3
plane 36,8
plangor 30,80
[planus 36,8]
Plato(n) 57,40
plebes, plebs 3,5
plenus 29,30
plerique 23,2
plerumque 23,11
plumbum 30,65
poena 4,1
poëta 32,41
pollex 31,25
polliceor 13,6
pomifer 54,3
pomum 30,35
pono 8,2
pons 6,3
Ponticus 49,3; 32,45
pontifex 34,3
pontus 29,25
Pontus 49,3
populatio 14,4
populor 10,1
populus 3,4
porta 38,10
porto 1,3
portus 49,1
posco 21,3
possessio 10,5
[possideo 10,5]
possido 29,40
possum 3,6
post 5,1
postea 15,4
posteritas 32,1
posterus 14,1
postquam 18,1; (28,25)
postridie 17,1
postulo 41,20

potens 3,8
potentia 24,2
potestas 26,3
potior 2,2
potis 50,1
potius 35,5
[prae 1,4]
praebeo 32,115
praecedo 1,4
praiceps 28,5
praecipio 16,3
praecipito 30,35
praecclarus 43,26
praedico 42,23
praedico 37,10
[praeeo 15,2]
praefero 30,1
praemitto 14,1
praemium 23,5
Praeneste 36,8
praeopto 19,4
praeparo 52,4
praepono 32,125
praesagium 32,125
praesens 32,120
praesentia 14,4
praesidium 8,2
praesto 2,2
praestolor 42,24
praesum 23,8
praeter 10,5
praetereo 33,12
praetermitto 39,14
praeterquam 5,3
praetor 15,2; (44,28)
preces 29,65
precor 29,55
prehendo 25,5
premo 23,2
pretiosus 28,25
pretium 31,30
(prex) 29,65
pridem 34,2
pridie 17,3
primo 46,31
primum 19,1
primus 14,5
princeps 7,3
principatus 3,5
principium 33,7
prior 28,45

priscus 50,5
pristinus 12,4
prius 28,45
privatus 5,2
pro 2,5; (34)
proavus 32,5
probitas 57,77
probo 3,6
[probus 35,5]
procella 52,1
procul 30,45
procumbo 29,60
procuro 23,4
prodeo 28,50
prodo 12,7
proelium 1,4
profectio 3,2
proficere 43,27
proficiscor 3,1
profugio 36,7
profundum 29,15
profundus 29,15
prohibeo 1,4
proicio 21,2
proles 28,25
Promethides 29,75
promptus 28,35
pronus 29,60
prooemium 27
prope 16,3; (44,27)
propello 14,3
propero 53,1
Propertius 32,45
propinquus 26,3
propior 1,3
proprius 38,12
propter 9,1
propterea 1,3
propulso 24,1
proripio 53,4
prosequor 41,21
prospicio 17,1
prosum 33,1
protero 54,3
protinus 28,40
proverbium 57
provincia 1,3
prudens 57,55
prudenter 57,16
[pruina 30,25]
pruinosis 30,25

publice 25,3
 publicus 11,7
 Publius 15,4; 27; 32,50;
 34,3; 41,21
 [pudet 28,40]
 pudicus 54,7
 pudor 28,40
 puella 30,1
 puer 32,17
 pugna 19,3
 pugno 5,4
 pugnus 56,3
 pulcher 30,1
 pullus 30,105
 pulso 24,1
 pulvis 30,50
 pumex 51,2
 [punio 40,18]
 puppis 31,10
 purgo 22,1
 [purpura 30,70]
 purpureus 30,70
 [purus 22,1]
 puto 7,4
 pyramis 47,1
 Pyramus 30,1
 Pyrrha 29

Q

Q. 41,19
 qua 6,1
 quadringenti 5,2
 quaero 21,4
 quaeso 44,27
 quaestio 26,3
 (quaestor 44,28)
 qualis 15,1
 qualus 56,2
 quam 3,1
 quamdiu, quam diu 34,1
 quamquam 29,80
 quamvis 32,111
 quando 48,2
 quantus 26,1; (57,32)
 quare 12,7
 quartus 11,2
 quasi 57,9
 quater 32,10
 quatio 28,55
 quattuor 11,4

-que 1,3
 querimonia 44,27
 queror 30,30
 qui 1,1
 quia 57,108
 quicumque 29,40
 quidam 29,90
 quidem 32,60; (43,25)
 [quies 30,110]
 quiesco 30,110
 quietus 55,2
 quin 3,6
 quindecim 14,5
 quingenti 14,3
 quini 14,5
 Quintilius 48,2
 Quintus 41,19; 47
 quippe 55,4
 quis 15,2
 quisquam 29,10
 quisque 5,3
 quisquis 40,18
 quo 37,9; (54,4)
 quod 1,3
 quod si 13,3
 quomodo, quo modo
 29,45
 quondam 34,3
 quoniam 38,12
 quoque 1,4
 quot 32,41
 quotannis 24,1
 quotie(n)s 39,15
 quotie(n)scumque 38,11
 quousque, quo usque 34,1

R

radius 30,25
 radix 30,70
 raeda 20,3
 ramus 30,100
 rapina 14,4
 rapio 4,2
 raptum 28,55
 rarus 28,55
 rastrum 28,10
 ratio 22,4
 ratis 8,4
 Rauraci 5,4
 re- (red-) 5,4

recens 13,3
 receptus 29,25
 recingo 29,85
 recipio 5,4
 recito 32,45
 recludo 48,5
 recognosco 36,6
 recondo 28,50
 recta 42,23
 recte 52,1
 rector 29,15
 rectum 28,1
 rectus 28,1
 recurro 54,3
 recurvus 31,30
 recuso 29,70
 reddo 23,7
 redeo 30,45
 redintegro 19,6
 reditio 5,3
 reduco 22,1
 redundo 45,29
 refero 19,5; (41,20)
 refugio 33,5
 regalis 47,1
 regio 45,30
 regio 23,10
 [regius 45,30]
 regno 47,3
 regnum 2,1
 rego 30,90
 regula 57,84
 reicio 18,5
 relevo 46,31
 religio 23,4
 relinquo 9,1
 reliquus 1,4; (11,2)
 remaneo 36,7
 remigium 49,1
 reminiscor 12,4
 remollesco 29,65
 remoror 30,80
 removeo 19,11
 renovo 28,20
 renuntio 15,1
 reor 29,80
 reparabilis 29,65
 reparo 29,50
 repello 8,4
 repentinus 12,2
 reperio 23,11

repetitio 57,10
repeto 29,75
repleo 29,25
reprimo 36,7
repudio 41,19
repugno 33,10
requies 32,115
requiesco 30,110
requiro 30,75
res 3,1; (34,2)
rescindo 7,2
resciso 22,1
reseco 32,55
resideo 38,12
resisto 19,7
resolvo 29,70
respicio 57,101
respondeo 7,6
responsum 13,7
res publica 34,2
restitutio 22,3
resto 29,50
resupinus 30,65
[rete 39,13]
retineo 31,1
retro 30,80
revello 30,95
revertor 7,6
reviso 55,4
revoco 29,20
rex 50,1
Rhenus 1,3
Rhodanus 6,1
rictum, rictus 30,40
rideo 31,20
ridiculus 57,104
rigor 29,85
rima 30,10
ripa 6,4
roboro 45,30
[robur 45,30]
rogo 7,3
rogus 30,110
[Roma 3,4]
Romani 3,4
Romanus 3,4
Romulus 46,33
roro 29,25
[ros 29,25]
[ruber 57,42]
rubesco 57,42

rubetum 28,15
[rubus 28,15]
rudis 29,90
ruina 39,14
rumpo 8,4
ruo 28,35
rupes 30,60
rursum, rursus 19,6
rus 55,2

S

sacer 29,55
sacrarium 42,24
sacrificium 23,4
sacro 23,10
sacrum 32,17
saeculum 30,10
saepe 1,3
saevus 28,35
sagax 41,19
sal 57,43
salio 31,25
salus 21,4
saluto 37,10
sanctus 29,60
sanguineus 28,55
sanguis 30,50
sapiens 57,49
sapienter 52,6
sapio 51,2
sarcina 18,3
Sardinia 55,1
sat 3,2
satelles 36,7
satis 3,2
satisfacio 13,6
Saturninus 35,4
Saturnus 28,25
saucius 28,10
saxum 29,60
scando 15,2
scelerate 43,27
sceleratus 23,7
scelus 37,8
schola 57,2
sciens 50,3
scientia 34,1
scindo 7,2
scio 31,1
Scipio 34,3
scisco 4,4
scribo 32,20
scriptor 1
scriptum 57,41
scutum 19,3
Scylla 57,105
se- 29,1; (28,10)
secedo 46,32
secerno 42,23
seco 29,55
seculum 30,10
secundus 19,7
securus 28,10
sed 11,7
sedecim 8,1
sedeo 31,5
sedes 30,20
seditio 35,4
seges 28,45
segnis 56,3
seiungo 42,22
[sella 40,16]
semel 32,55
semen 28,20
sementis 3,1
[semi- 29,1]
Semiramis 30,1
semper 30,105
Sempronius 34,3; 35,4
senatus 3,4
senecta 33,11
[senex 33,11]
seni 14,5
sensus 40,17
sententia 33
sentina 38,12
sentio 30,10; (41,20)
separo 29,1
[sepelio 20,5]
septimus 20,2
sepultura 20,5
Sequana 1,2
Sequani 3,4
Sequanus 3,4
sequor 4,1
Sergius 34
series 32,50
sermo 23,7
sĕro 28,1
sĕro 30,50
serpens 32,41

serus 57,57
 servilis 26,3
 Servilius 34,3; 35,4
 servio 42,23
 servitus 23,2
 servo 26,2
 servus 21,3
 Sestius 41,21
 seu 11,6
 severitas 38,12
 severus 57,18
 sex 21,4
 Sextus 32,45
 si 7,6; (13,3)
 sic 29,50
 sica 39,16
 sicco 30,25
 siccus 28,30
 [Sicilia 31,10]
 Siculus 31,10
 sicut, sicuti 26,3
 sideo 15,1
 sidus 50,6
 signo 28,45
 signum 19,7
 silens 30,30
 silentium 29,35
 sileo 30,30
 silva 11,3
 similis 29,90
 [simplex 57,50]
 simplicitas 57,50
 simul 40,16
 simulacrum 25,4
 simul atque 40,16
 simulo 45,30
 sin 12,4
 sine 7,3
 singuli 6,1
 sinister 19,3
 sinistra 19,3
 sino 30,20
 sisto 8,4
 sitis 30,40
 situs 47,1
 sive 11,6
 sobrius 52,2
 socer 11,7
 societas 46,33
 socius 5,4
 sodalicium 32,45

sodalicium 32,45
 sodalis 41,19
 sol 30,25
 solacium 32,115
 soleo 24,1
 solidus 29,95
 solitudo 41,20
 solitus 30,25; (57,112)
 sollertia 29,75
 sollicitus 32,115
 solum 10,5
 solum 11,7
 solus 29,35
 solvo 11,6
 sono 29,20
 sonus 31,10
 sopor 48,2
 sordes 52,2
 soror 29,35
 sors 29,55
 Sp. 34,3
 spargo 31,30
 spatior 30,30
 spatium 7,6
 specio 12,5
 specto 16,3
 speculor 35,6
 spero 3,8
 spes 5,3
 spiritus 39,15
 spiro 27,1
 [splendeo 54,6]
 splendidus 54,6
 sponte 9,2
 [spuma 30,40]
 spumo 30,40
 Spurius 34,3
 stagno 29,10
 [stagnum 29,10]
 stator 38,11
 (statua 29,90)
 statuo 3,1
 status 34,3
 stella 31,35
 [sterno 57,36]
 stillo 28,20
 stirps 32,5
 sto 2,2
 stratum 57,36
 strepo 47,3
 strideo, strido 30,65

stringo 9,3
 struo 16,3
 studeo 9,3
 studium 32,20
 stultus 45,30
 Stygius 28,50
 Styx 28,50
 suadeo 2,1
 [suavis 57,15]
 suaviter 57,15
 sub 7,4
 subduco 16,3
 subeo 5,3
 subicio 20,3
 subitus 29,1
 sublatus 14,3
 sublimis 32,120
 subsellium 40,16
 subsido 29,30
 subsisto 14,3
 subsum 19,5
 succedo 18,5
 succendo 25,4
 successor 32,50
 sucus 29,95
 suffragium 23,9
 sui 1,2
 sulcus 28,35
 Sulla 15,4
 Sulmo 32,1
 sum 1,3
 summa 54,5
 summoveo 19,7
 summum 30,80
 sumo 7,6
 sumptuosus 26,4
 [sumptus 26,4]
 [super 17,1]
 superbia 47,4
 [superbus 47,4]
 [superfluo 57,5]
 superfluo 57,5
 superi 29,50
 supero 26,2
 superstes 29,35
 supersum 17,1
 superus 15,2
 [supinus 30,65]
 suppeto 3,1
 suppleo 30,85
 supplex 28,1

suppliciter 21,2
supplicium 21,4
suppono 31,30
supra 18,3
surgo 29,30
suscipio 3,3
suscito 52,5
suspc̄io 40,17
suspc̄io 4,4
susp̄icor 41,19
sustineo 18,1
sutor 57,65
suus 1,4; (12,5)
Sybaris 53,1
Syria 55,3
Syriacus 55,3
Syr(i)us 55,3

T

T. 15,2
tabula 35,4
taceo 37,8
taciturnitas 40,16
taciturnus 55,2
tacitus 33,11
taeda 30,5
[taedet 32,115]
taedium 32,115
taeter 38,11
talis 30,20
tam 35,5
tamen 7,6
tamquam 31,10
tandem 19,5
tango 29,25
tantum 28,45
tantus 14,3; (57,32; 42,22)
tarde 30,35
tardus 33,11
Tartara, Tartarus 28,25
taurus 57,113
tectum 30,30
tego 29,5
tela 56,2
tellus 28,10
telum 8,4
tempero 7,5
tempestas 42,22
templum 29,60
tempto 13,3

tempus 3,5
tempus 31,25
tendo 1,4
tenebrae 30,35
tenebrosus 28,25
teneo 1,3
tener 32,1
tento 13,3
tenuis 30,10
tepeo 28,15
ter 55,4
tergum 29,70
tero 54,3
terra 28,50
terrenus 29,95
terreo 16,4
terribilis 28,55
tertius 1,1
testis 13,7
testor 44,27
texo 25,4
Thalia 32,55
Themis 29,5
Theseus 54,7
Thetis 53,4
Thisbe 30,1
Thracia 48,4
Thracius 48,4
Thraessa 50,3
Threicius 48,4
Thressa 50,3
Thurii 50,4
Thurinus 50,4
Ti. 34,3
Tiberinus 56,3
Tiberis 53,2
Tiberius 34,3
Tibullus 32,50
Tigurini 11,4
Tigurinus 11,4
timeo 28,1
timidus 30,60
timor 16,4
tingo 30,50
Titania 29,80
Titus 15,2
tolero 22,3
tollo 5,3
[Tomi 32,95]
Tomitae 32,95
tormentum 26,3
Torquatus 54,6
torqueo 39,16
torreo 50,4
tortilis 29,20
torus 29,5
tot 29,10
totie(n)s 38,11
totus 2,2
tracto 32,120
trado 21,4
traduco 10,1
tragula 20,3
traho 28,25
traicio 31,25
trans 1,3
transeo 5,4
transero 23,11
transfigo 19,3
transitus 30,20
tremebundus 30,75
tremo 30,80
trepidus 30,45
tres 1,1
tribunal 46,32
tribunus 35,4
tribuo 12,5
tributum 23,2
tricuspis 29,15
triduum 20,5
triplex 18,2
tristis 32
Triton 29,20
Troia 53,4
trucido 37,9
tu 27,1
tuba 28,10
tueor 33,16
Tulingi 5,4
Tullius 34
Tullus 39,15; 54,4
tum 28,30
tumultus 38,11
tumulus 30,40
tunc 29,5
tunica 29,85
turba 28,1
turbo 29,20
turgidus 52,6
turpis 29,60
turpitude 39,13
turris 52,3

tuto 41,19
tutus 28,5
tuus 30,90; (42,24)
Tyrius 31,25
Tyrrhenus 51,2
Tyrus (os) 31,25

U

uber 30,35
ubi 5,2
ubinam 37,9
ubique 33,18
ulciscor 11,7
ullus 7,3
ulterior 7,1
ultra 57,68
umbra 28,50
umerus 29,20
umidus 29,95
unquam 39,13
una 5,4
unda 28,5
unde 22,3
undique 2,3
undo 45,29
ungo 56,3
unguis 57,63
unguo 56,3
universus 38,12
unus 1,1
unusquisque 34,2
urbanus 46,32
urbs 7,1
urgeo 48,2
urna 30,110
uro 5,3
usque 32,5; (41,21; 32,5)
usura 45,29
usus 24,1; (57,8)
ut 2,1
uter 11,1
uterque 26,2
uti 2,1
utilis 38,12
utilitas 33,17
utinam 29,50
utor 5,4
uxor 26,1

V

vaco 22,4
vacuefacio, vacuefio 39,14
vacuus 30,90
vadum 6,2
vae 57,100
vagina 35,4
valeo 30,25; (40,18)
Valerius 35,4
validus 55,5
vallum 20,3
vanus 48,4
variatio 57,27
[varius 57,27]
Varus 48,2
vastitas 38,12
vasto 34,3
[vastus 34,3]
vates 32,41
-ve 32,55
vehemens 34,3
vehementer 44,29
veho 29,5
vel 6,3
velamen 30,45
vello 19,3
velo 29,70
velum 28,40
velut, veluti 31,25
vena 28,40
veneror 42,24
venia 29,70
venio 6,4
ventus 28,30
Venus 50,5
ver 28,15
(verber) 56,1
Verbigenus 21,4
verbosus 32,17
verbum 28,1
vere 46,33
vereor 35,5
Vergilius 32,50
veritas 48,2
vero 11,2
verso 24,1
versor 24,1
versus 32,25
vertex 29,1
verto 7,6

Verucloëtius 7,3
verum 28,40
verum 35,4
verus 28,40
vesper, vespera 20,2
vestigium 29,60
vestis 29,60
veteranus 18,2
veto 30,5
vetus 12,4
vetustas 29,85
vexatio 40,18
vexo 13,3
via 9,1
vicesimus 35,4
vicinia 30,5
vicinus 30,40
vicis 30,15
victima 25,2
victor 32,95
vicus 5,2
videlicet 41,19
video 6,3
vigeo 50,1
[vigil 37,8]
vigilia 11,2
vigilo 37,8
vilis 41,21
vimen 25,4
vincio 28,30
vinco 19,7
vinculum 4,1
vindex 28,1
vindico 39,14
vinum 51,2
violens, violentus 47,3
[vipera 53,3]
vipereus 53,3
viperinus 53,3
vir 26,1
virga 28,30
virgo 28,60
viridis 28,20
virilis 53,4
virtus 1,4
vis 6,3
viscus 28,50
viso 28,5
visum 16,4
vita 25,3
vitio 30,65

vitiosus 32,60
vitis 55,3
vitium 30,10
vito 30,75
vivo 28,55
vivus 25,4
vix 6,1
vixdum 37,10
vocalis 31,5
voco 29,20
volens 47,4

velo 57,41
volo 7,6
volucer 32,41
volucris 32,41
voluntas 7,3
voluptas 43,25
voluto 29,75
[volvo 29,75]
vomer 28,10
vos 27,1
votum 30,110

voceo 25,2
vox 29,25; (36,6; 42,22)
vulgus 33,17
vulnero 20,3
vulnus 19,5
vultus 30,40

Z

zephyrus 28,20

Vastutav toimetaja A. Kimmel.

Ladumisele antud 7. VIII 1946. Trükkimisele antud 10. XI 1946. Trükiarv 4200.
Paber 56:79, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 13,5. Trükitähti trükipoognas 35 168. Arvutus-
poognaid 11,8. MB-06707. Tellimise nr. 1703.
Trükikoda „Sakala“, Viljandi, Lossi t. 26/31.

На латинском и эстонском языках.

А. Хярма и Э. Нурм. „Scriptores Latini“.

Б. Словарь и комментарии.

RBL. 10.—

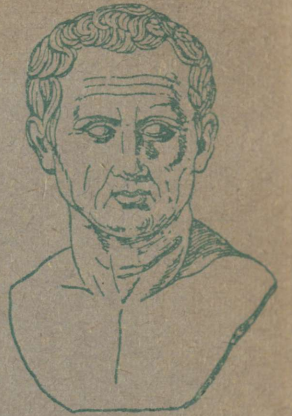
Est.
#-9891

RBL. 10.—

Est.
A-9891

ESTICA A-180

A. HÄRMA
E. NURM

SCRIPTORES LATINI

SÖNASTIK JA SELETUSED

KESKKOOLI
X-XI KLASSILE

• SCRIPTORES LATINI • SÖNASTIK JA SELETUSED •

R_K

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“

3